

Eesti Energia

Aastaaruanne 2008/09

LOOME UUE ENERGIA!

SUURTE OTSUSTE AEG

Paljude sündmuste mõju ulatub ühest majandustsüklit kaugemale. Kui 70 aastat tagasi poleks Eesti Vabariigi esimese presidendi Konstantin Pätsi allkirjaga loodud Eesti Energiat, ei oleks meil täna aru anda sündmustest, mis oluliselt Eesti riigi edasist arengut mõjutavad.

2009. aasta kevadel sõlmisime Eesti Energia ajaloo suuruselt kolmanda investeerimislepingu, mille abil paigaldame põlevkivi elektriyaamadele väävlipuhastusseadmed. Aasta jooksul laiensime keskkonnasõbralikku energiatootmist, ehitades Aulepas Baltimaade võimsaimat tuuleparki, algatasime Eesti oma tuumajaama eeltööd ja vähendasime oluliselt elektrikadusid. Lisaks ligi 90%-lisele turuosale Eestis võitsime üle viie protsendi Läti elektriturust ja tootsime esmakordselt üle miljoni barreli põlevkiviõli. Vaatamata alanud globaalsele majanduskriisile suurendasime oma kasumlikkust ja teenisime puhaskasumina 1,4 miljardit krooni.

Eesti Energia on tervikliku väärtusahelaga tugev rahvusvaheline energiaettevõte. 2009. aasta maist läheme uutele eesmärkidele vastu ühtse energiaallkirja märgi all. Laiendame oluliselt oma teenustevalikut kliendile ja teeme tööd Estlink 2 kiire valmimise nimel. Alustame Eesti õlitööstuse laiendamist senisest tõhusama ja keskkonnasõbralikuma Enefit-tehnoloogiaga. Elektritootmise kaasajastamiseks jätkame nii uute põlevkiviplokkide, mere-tuuleparkide kui ka võimaliku tuumajaama ettevalmistusi.

Energeetikaotsuste mõju mõõdetakse aastakümnetega. Mul on hea meel, et Eesti Energia on kindlal vundamendil seisev ja tulevikku vaatav ettevõte. Suudame majanduslikult keerulisel ajal kokku hoida kulusid ja samas ellu viia kaugeleaatavaid strateegilisi otsuseid.

Sander Luu

Tegevusaruanne

4	Lühidalt	16	Ühiskondlik vastutus	43	Jaeäri	71	Riskijuhtimine
7	Strateegia	18	Ärikeskkond	52	Elektri- ja soojustootmine		
10	Organisatsioon	30	Kontserni tulemused	60	Kütused		
13	Inimesed	39	Prognoos	67	Elektri ülekanne		

LOOME UUE ENERGIA!

Energia on alati ja kõikjal meie ümber – looduses ja igas inimeses. Energia ei teki ega kao, vaid muundub ühest liigist teise. Iga päev sünnib meie koostöös uus puhas **inimenergia**.

Vastutustunne kohustab meid looma maksimaalset väärtust meile usaldatud maavaradest, tehnoloogiast ja elektrivõrgust. Vastutame oma tegude, otsuste ja suhtumise eest ning muudame energia- tootmise keskkonnasäästlikumaks.

Tunneme oma valdkonda, otsime pidevalt uusi võimalusi kliendile parema teenuse pakkumiseks ja energeetika arendamiseks.

Oleme ettevõtlikud.

Koondame oma ridadesse parimad tegijad. Ühendame **asjatundlike** inimeste oskused ja teadmised, sest **koos tegemises** peitub tõeline vägi ja jõuame parema tulemuseni.

Kinnitame nii loodud väärtuse oma allkirjaga – **energiaallkirjaga**.

LÜHIDALT EESTI ENERGIAST

Eesti Energia on rahvusvaheline energiaettevõte. Pakume oma klientidele energialahendusi elektri, soojuste ja kütuste tootmisest kuni müügi, teeninduse ja nõustamiseni. Tegutseme kõigis kolmes Balti riigis, Soomes ja Jordaania. Eestis kanname Eesti Energia nime, oma rahvusvahelise tegevuse koondasime alates 2009. aasta maist Enefiti kaubamärgi alla.

Tervikliku lähenemisega energiatootmisele ja klientide energiavajadusele loome väärtust ja toome kindlust nii Eestis kui ka mujal maailmas:

- **Eestis** oleme ainus energiaettevõte, kellel on kogu väärtusahel põlevkivi kaevandamisest, elektri ja soojuste tootmisest ning uniikaalsest õlitööstusest kuni kliendile teenuste ja toodete pakumiseni.

- **Läänemere** piirkonnas müüme elektrit kõigi kolme Balti riigi ja Soome klientidele.
- **Kogu maailmas** on hinnas meie unikaalne põlevkivi töötlemise oskusteave ja tehnoloogia, ekspordime seda meeleldi.

Missioon:

Kogu meie energia inimese heaks!

Visioon:

- Müüme energiat kahele miljonile kliendile Läänemere piirkonnas.
- Oleme põlevkivist vedelkütuste tootmise vaieldamatu liider maailmas.

Eesti Energia

- asutatud 1939. aastal, 100% aktsiate omanik Eesti Vabariik
- 2008/09. majandusaastal tulud 10,6 mld, varad 28,2 mld ja puhaskasum 1,4 mld krooni
- erakliente 470 000 ja ärikliente 26 000
- üle 8000 töötaja
- võlakirjad noteeritud Londoni börsil
- S&P krediitireiting A-/negatiivne väljavaade, Moody's krediitireiting A1/negatiivne väljavaade (5. juuni 2009. seisuga)
- paremuselt teine klientide teenindusettevõtte ja tööandja Eestis (TNS Emor, 2008)
- Eesti mainekaim riigiosalusega äriettevõtte (TNS Emor, 2009)

LÜHIÜLEVAADE 2008/09. MAJANDUSAASTAST

Tugev majandustulemus

- Kasumi ja tulude jõuline kasv – puhaskasum +121%, ärikasum +61%, äritulud +17%
- Viimase kuue aasta suurimad investeeringud – 3,5 mld krooni
- Efektiivsuse tõus ja kulude kokkuhoid – ärikulude kasvu aeglustumine 31%-lt 11%-le, töötajate arvu vähenemine 370 võrra

Olulisemad sündmused

- Võtsime Läti elektriturust 5%, müüme elektrit 110 kliendile
- Vähendasime elektrivõrgu võrgukaod 9,5%-ni
- Sõlmisime väävlipüüdmisseadmete paigaldamise lepingu, 1,6 mld krooni on suuruselt kolmas investeering Eesti energeetikas
- Tootsime rekordkoguse põlevkiviõli, 1 mln barrelit
- Ületasime KÕU internetiteenusega 23 000 kliendi piiri, kasv aastaga 47%
- Sisenesime Eestis väikekoostootmise valdkonda

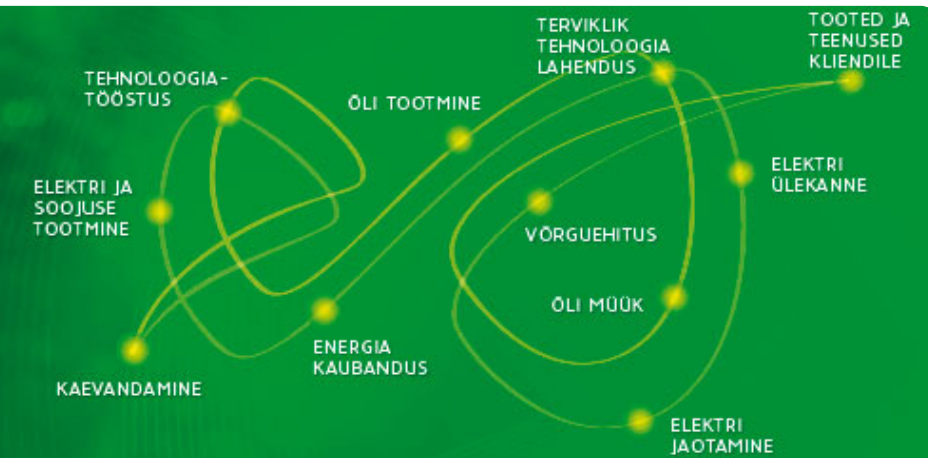
Loodud ärivõimalused

- Tegime jõulisi ettevalmistusi Eesti ja Soome vahele teise merekaabli rajamiseks, Euroopa Komisjoni toetus Estlink 2 rajamisele 1,6 mld krooni
- Algasime Eesti tuumajaama projekti, valminud on asukohtade eelkaardistus
- Alustasime meretuuleparkide rajamise eeluuringud
- Töötasime koostöös Outoteciga välja uue õlitootmistehnoloogia
- Valmistasime ette Ahtme koostootmisprojekte ja Iru prügiprojekti
- Alustasime koostööd maailma suurima tuulikutootjaga Vestas
- Ehitasime Aulepas Baltimaade võimsaimat tuuleparki
- Tõime Jordaania lõpusirgele õlitootmise kontsessioonilepingu ja elektritootmise lepingu läbirääkimised

Kontserni tähtsamad müügi- ja finantsnäitajad

		2008/09	2007/08	2006/07	2005/06	2004/05	2003/04	2002/03
ELEKTRIENERGIA MÜÜK, sh	GWh	9 541	9 716	7 841	8 002	7 983	7 674	6 931
elektrienergia kodumaine müük	GWh	7 077	6 992	6 634	6 235	5 947	5 702	5 369
elektrienergia eksport	GWh	2 464	2 725	1 230	1 733	2 036	1 973	1 562
SOOJUSENERGIA MÜÜK	GWh	1 690	1 739	1 822	1 981	1 977	2 168	2 361
PÕLEVKIVI MÜÜK	tuh t	1 730	1 796	1 737	1 789	1 841	2 047	2 088
PÕLEVKIVIÕLI MÜÜK	tuh t	139	128	109	117	113	82	88
KODUMAISED ELEKTRIVÕRGU KAOD, sh	%	9,5	10,2	10,6	12,1	12,5	13,9	15,6
jaotusvõrgu kaod	%	6,7	7,8	8,3	9,8	10,2	11,1	11,9
MÜÜGITULU	mIn kr	10 446	8 988	7 535	7 086	6 176	5 901	5 721
ÄRIKASUM ENNE KULUMIT	mIn kr	3 395	2 713	4 548	4 133	2 331	2 077	2 065
PUHASKASUM	mIn kr	1 360	615	2 635	2 119	671	516	646
RAHAVOOD ÄRITEGEVUSEST	mIn kr	2 597	2 317	4 015	3 562	1 959	1 837	1 795
INVESTEERINGUD	mIn kr	3 541	2 678	2 185	2 391	2 502	3 106	3 726
VARAD AASTA LÕPUS	mIn kr	28 198	26 498	26 084	23 420	20 617	19 481	18 541
VÕLAKOHUSTUSED AASTA LÕPUS	mIn kr	5 153	5 265	5 351	5 403	4 834	4 611	4 313
OMAKAPITAL AASTA LÕPUS	mIn kr	18 153	16 514	17 465	15 199	13 145	12 446	11 922
OMAKAPITAL / VARAD AASTA LÕPUS	%	64	62	67	65	64	64	64
INVESTEERITUD KAPITALI TOOTLUS	%	8,1	5,4	16,2	14,4	5,6	4,9	6,1
NETOVÕLG / ÄRIKASUM ENNE KULUMIT		1,0	0,8	0,3	0,7	1,8	1,9	1,4
INTRESSI KATTEKORDAJA		11,8	9,4	15,5	9,0	7,5	7,0	8,2
TÖÖTAJATE KESKMINE ARV		8 349	8 417	8 576	8 983	9 542	9 754	9 768

STRATEEGIA

Eesti Energia (EE) on integreeritud väärtusahelaga rahvusvaheline energiaettevõtte. Meie terviklik lähenemine energiatootmisele ja klientide energiavajadusele annab klientidele kindlustunde. Eri riskidega äritegevuste ühtne juhtimine võimaldab kiiremini kasvada ja luua omanikule rohkem väärtust. EE tegutseb ühtse kaubamärgi all ja juhib äritegevust nelja ärivaldkonna kaudu.

Jaeäri

Eesti Energia (EE) jaeäri strateegia rajaneb aktiivsel elektriteenuste pakkumisel era- ja äriklientidele ning on kokku võetav kolme lühikesse lausesse: „Rohkem tooteid. Rohkem kliente. Rohkem äri.” Jaeäri peamine finantseesmärk on müügitulu suurendamine kliendi kohta.

Lähiaastatel laiendame oluliselt klientidele pakutavat tooteportfelli. Senise võrguteenuse ja elektrimüügi kõrval toime 2007. aastal turule KÕU internetiteenuse, 2009. aasta kevadel uuendatava rohelise energia tootepakkumist. Järgmiste sammudena sisene elektritööde turule, hakkame pakkuma energiaauditit ja energiamärgise koostamist ning nõustama kliente energiasäästu valdkonnas.

Eesti turul on meie põhiteenustel ligikaudu 90%-line turuosa ning siin keskendumine kaitsestrateegias klientide lojaalsuse suurendamiseks. Võrguteenuse kvaliteedi parandamisel pöörame põhitähelepanu kliendikatkestuste arvu ja katkestuste kestuse vähendamisele majanduslikult tõhusate meetoditega. Elektrivõrgu rikete vähendamiseks asendame olemasolevad liinid maakaablitega või paigaldame uued õhuliinid ning rajame uusi alajaamu. Koostöös klientidega loome personaalseid varustuskindluse lahendusi. Juurutame uue põlvkonna süsteemid elektrivõrgu juhtimiseks, elektrienergia mõõtmiseks ja kadude vähendamiseks.

EE peab väga oluliseks klienditeeninduse kvaliteedi ja tõhususe jätkuvat parandamist. Klienditeeninduste ja kõnekeskuse kõrval

arendame edasi e-äri keskkonda ja juurutame uue kliendiinfosüsteemi. Äriklientide parema teenindamise nimel pingutavad personaalsed kliendi- ning võrguhaldurid.

Läti ja Leedu turul keskendume ründestrateegiale ja tahame lähiaastatel sealsete klientide arvu kasvatada. Meie eelisteks

Elektri ja soojuse tootmine

Eesti Energia (EE) edu elektrienergia ja soojuse tootmisel põhineb mitmekülgisel tootmisportfellil, mis vastab üha karmistuvatele keskkonnanõuetele ning on konkurentsivõimeline Euroopa Liidu piiril asuval regionaalsel elektriturul.

EE soovib oma klientide piisava elektrienergiaga varustatuse kindlustamiseks investeerida uutesse tootmisvõimsustesse Eestis, Lätis, Leedus, Soomes või Skandinaavias, vähendades tootmisega kaasnevat CO₂ heidet ja mitmekesistades oma elektritootmisportfelli. EE tahab pikaajaliselt omada tootmisvõimsusi, mis katavad vähemalt Eesti elektritarbimise ja aitavad tagada Eesti energiajulgeolekut.

Tootmisvõimsuste parimaks kasutamiseks on elektritootmine EE-s tihedalt seotud elektri ostu ja müügiga regionaalsel elektriturul. EE kasutab elektriturul järjekindlat riskijuhtimist.

Vähendame aastaks 2015 elektritootmisportfelli CO₂-sisaldust tasemeni 0,8 t/MWh (2007. aastal oli vastav näitaja 1,1 t/MWh)

on pikaajalise tootmisportfelli olemasolu, paindlik tootepakkumine ja aktiivne müügitöö. Lätis tahame lähima kahe aasta jooksul jõuda vähemalt 15%-lise ning Leedus 5%-lise turuosani.

ning aastaks 2025 vähemalt tasemeni 0,3 t/MWh. Selleks tuleb saavutada oluline osalus tuumaelektrijaamas, kasutada elektrienergia ja soojuse tootmisel maksimaalselt biokütuseid ja jäämeid, toota elektrit maismaa- ja meretuuleparkides ning laiendada elektrienergia ja soojuse koostootmist. Konkreetsed investeerimisotsused langetatakse järk-järgult, arvestades seadusandluse ning elektrituru arenguga.

Tootmise keskkonnasõbralikumaks muutmiseks investeerivad Narva Elektrijaamad tuhakäitluse keskkonnaohutuse suurendamisse ning suitsugaaside vääpli- ja lämmastikuheitest puhastamisse, mis tagab tootmisvõimsused ka pärast karmistunud keskkonnanõuete kehtima hakkamist 2012. ja 2016. aastal. Ehitame uued põlevkivist elektrienergia tootmise võimsused.

Kasutame oma teadmisi põlevkivist elektrienergia tootmise käivitamisel ka teistes riikides, kes soovivad kasutusele võtta oma põlevkivivarusid.

Kütused

Eesti Energia (EE) edu kütuste tootmisel põhineb põlevkivi tõhusal kaevandamisel ja vedelkütuste tootmise tehnoloogia arengul, mis tagab põlevkiviresursi maksimaalse väärtustamise.

Põlevkivi kaevandamisel ja transpordis tõstame töö tõhusust, tagame loodusvarade oskusliku planeerimise, säästva ja maksimaalse kasutamise ning kaevandatud alade taaskasutusse võtmise. Meie eesmärk on tagada oma põlevkiviresurss EE elektri- ja vedelkütuse tootmise tarbeks Eestis. Selleks on vajalik 18 miljoni tonni põlevkivi kaevandamise õigus ja tootmisvõimsus alates 2016. aastast.

EE-I on maailmas unikaalne fossiilsest kivimist vedelkütuste tootmise tehnoloogia, mis võimaldab kasutusse võtta valdava osa

põlevkivis sisalduvast energiast senisest oluliselt väiksema keskkonnamõjuga. EE eesmärk on alates 2016. aastast toota Eestis aastas vähemalt 1,3 miljonit tonni rafineerimiskõlblikke ja kaks korda väärtuslikumaid vedelkütuseid ning luua selleks Eestisse põlevkiviõli järeltöötlustehas võimsusega 30 000 barrelit päevas. Laiendamise esimese etapi kohta langetatakse otsus 2009. aastal.

Arendame tahkel soojuskandjal põhinevat vedelkütuste tootmise tehnoloogiat koostöös strateegilise partneri Outoteciga ning müüme asjaomast oskusteavet ja oluliste sõlmede valmislahendusi põlevkivivarude kasutuselevõtmisest huvitatud riikides. Esimesena kavandab koostöös EE-ga põlevkivist vedelkütuste ja elektrienergia tootmise kompleksi käivitamist Jordaania.

Elektri ülekanne

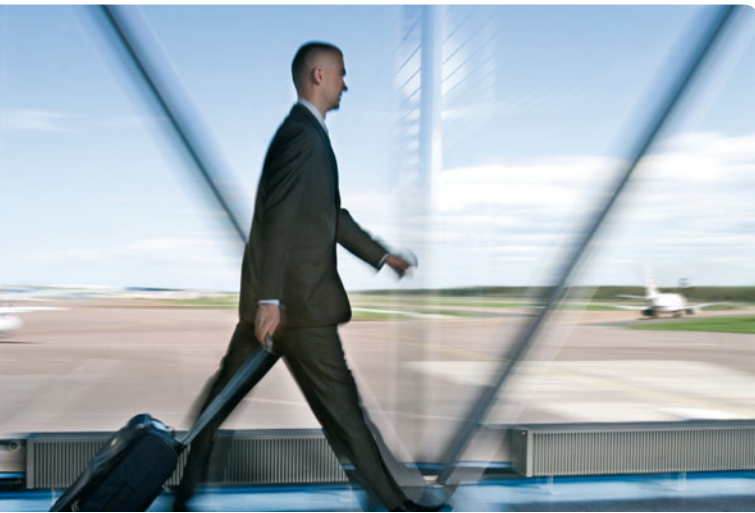
Eesti energiajulgeoleku kasv põhineb Eesti ülekandevõrgu ühenduste parandamisel Euroopa Liidu elektrituru teiste osalistega ning Euroopa Liidu elektrituru korralduse juurutamisel Eestis ja teistes Balti riikides. Eesti Põhivõrk tagab turuosaliste võrdse kohtlemise Eestis.

Eesti Põhivõrgu tähtsaim investeering on teise merekaabli rajamine Eesti ja Soome vahele 2014. aastaks. Elektrisüsteemi töökindluse

tagamiseks on Põhivõrgul kasutada vähemalt 400 MW gaasiturbiini aastaks 2018. Eesti Põhivõrk on Balti riike, Põhjamaid ja Poolat ühendava turupiirkonna loomise eestvedaja Balti energiafirmade seas. Esmatähtis ülesanne on Eestis elektribörsi käivitamine koostöös Põhjamaade elektribörsiga Nord Pool 2009. aasta lõpus.

Eesti Põhivõrk tagab Eesti elektrisüsteemi kui terviku töökindluse.

VÄÄRTUST LOOV RAHVUSVAHELINE ETTEVÕTE

Elektrituru avanemiseks valmistudes läks Eesti Energia (EE) alates 2008/09. majandusaastast üle ärivaldkondadel põhinevale juhtimismudelile. Tegevuste koondamine nelja valdkonda lõi kontsernile eeldused senisest suurema lisandväärtuse loomiseks ja eduvõimalusteks rahvusvahelisel turul.

Olulise lisaväärtuse andis juhatuse liikmete selge seostamine konkreetse ärivaldkonna juhtimisega, tulu tõid ettevõtete ühisprojektide osakaalu kasv ning tugevnenud meeskonnatöö. Tekkinud lisaväärtus kajastus paremate majandustulemustena juba III kvartalis.

Selgema kliendisuunitluse saavutamiseks korrastati mitme ettevõtte struktuuri. Jaeäri seniste tütarettvõtete Elektriteenused ja Elpec baasil loodi võrguettevõtetele suunatud Eesti Energia Võrguehitus ning lõppkliendile suunatud Eesti Energia Elektritööd. Elektri ja soojuse tootmise valdkonnas sai 2009/10. majandusaastast EE äriüksuseks varasem tütarettvõte Iru Elektrijaam.

Mitme senise ettevõttepõhise arendusmeeskonna töö tulemusi kasutavad nüüdsest ka teised. Näiteks võeti müügi ja teeninduse äriüksuses hästi toimunud arendusettepanekute süsteem kasutusele kogu jaeäri valdkonnas. Üle kontserni toovad kasu Lätis elektri jae-müüki arendanud meeskonna head kogemused ja kütuste ärivaldkonnas välja töötatud intellektuaalse omandi arendamise meetmed. Maksimaalse väärtuse loomiseks moodustatakse ka valdkondadevahelisi arendusmeeskondi. Näiteks uuendavad põlevkivi tarnelogistikat ühiselt kütuste ning elektri ja soojuse tootmise ärivaldkonna spetsialistid.

Ärivaldkondade sarnastest vajadustest lähtuvalt konsolideeriti kontsernis põhitegevust toetavate valdkondade – sealhulgas infotehnoloogia, raamatupidamise, juhtimisarvestuse, kommunikatsiooni ja personalitöö – juhtimine. Seni ettevõtetes koha peal juhitud toetavate tegevuste liitmine tõstis teenuste professionaalsust ja võimaldas kulusid optimeerides suurendada töö tulemuslikkust.

Rahvusvahelises plaanis esitab väljakutseid EE turuosa kasv naaberriikides. Suurenev kliendibaas tõi kaasa laienemisvajaduse EE Läti tütarettevõttes E-Energy (alates 2009. aasta suvest Enefit SIA), süvenes integratsioon Soome tütarettevõttega Solidus.

Läbipaistev ja tulevikku vaatav organisatsioon

Eesti Energia (EE) jätkusuutliku äritegevuse üheks eelduseks on läbipaistvus ning avatud ja ausa konkurentsi väärtustamine. Ettevõtte kultuuri lahutamatu osana lähtuvad EE töötajad kõrgetest eetilistest tõekspidamistest, väldivad huvide konflikte ning kannavad vastutust oma tegude eest.

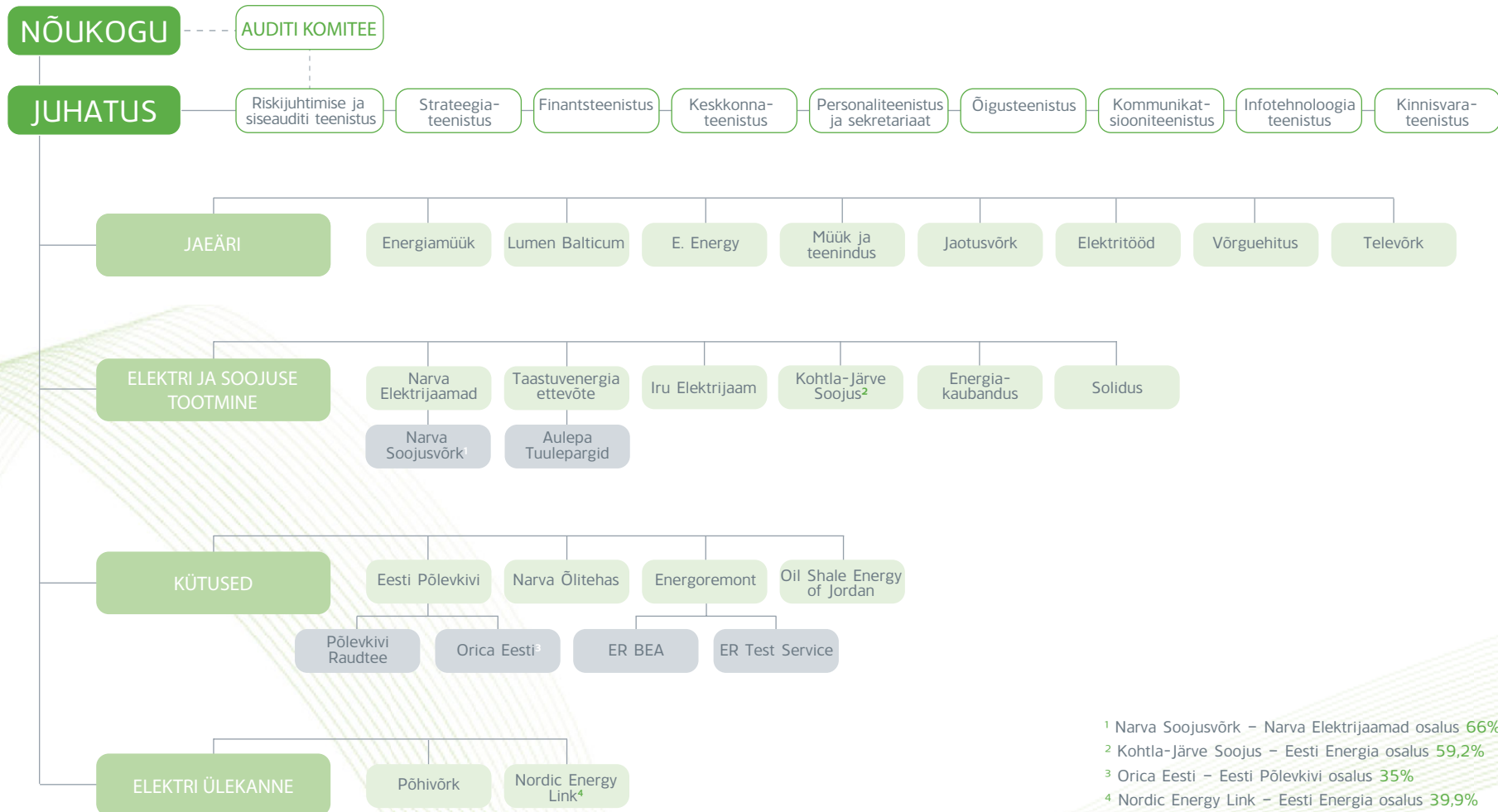
Koostöös nõukogu ja auditi komiteega tõhustas EE 2008/09. majandusaastal kontserni kontrollikeskkonda, mis läbi muutus süstemaatilisemaks ja läbipaistvamaks omanikule pakutav järelevalvealane informatsioon.

Sellest lähtuvalt on EE pannud olulist rõhku riskijuhtimise ja siseauditi tegevuste koostoime suurendamisele.

Protsessidesse integreeritud riskijuhtimise meetmed tagavad ettevõtte äritegevuse vastavuse kehtestatud reeglitele, ettevõtte varade säilimise, majanduslikult otstarbeka ja tõhusa ressursikasutuse ning juhtimisinfo usaldusväärsuse ja terviklikkuse. Kontrollikeskkonna edasine areng toetub ettevõtte tegevust mõjutavate riskide pidevale ja süsteemsele juhtimisele.

Struktuur

31.03.2009

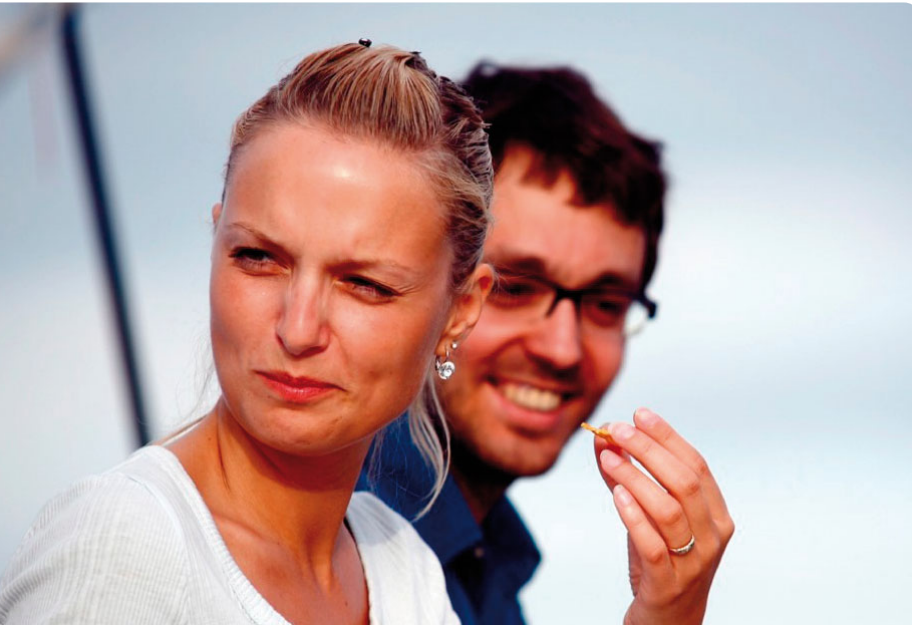
¹ Narva Soojusvõrk – Narva Elektri-jaamad osalus 66%

² Kohtla-Järve Soojus – Eesti Energia osalus 59,2%

³ Orica Eesti – Eesti Põlevkivi osalus 35%

⁴ Nordic Energy Link – Eesti Energia osalus 39,9%

ETTEVÕTLIKE JA ASJATUNDLIKE INIMESTE KOOSTÖÖ TOOB ÄRIS EDU

Tulenevalt üleminekust ärivaldkondadel põhinevale juhtimismudelile oli 2008/09. majandusaasta Eesti Energiale (EE) ja kõigile kontserni töötajatele muudatuste ja kohanemise aeg. Organisatsiooni optimeerimise ja tõhusama toimetuleku vajadust õhutas ka langusele pööranud majanduskeskkond.

Kontserni ühtne juhtimine ja ettevõtete ülesehituse korrastamine loiid eeldused senisest süsteemsemaks ja keskendumaks äriks. Tulemuslikum töökorraldus peegeldub ka tööjõuvajaduses, mis vähenes 2008/09. majandusaasta lõpuks 8131 töötajani võrreldes 8501 töötajaga eelneva perioodi lõpus. Kontserni töötajate keskmine vanus oli 46,5 aastat, samas ulatus keskmine tööstaaž 15,3 aastani. Töötajatest valdav osa ehk 79% on mehed. Kõige rohkem on kontsernis oskustöölisi (61%); spetsialistid moodustavad töötajatest 17%, juhid 11% ning tippspetsialistide osatähtsus on 5%. Võrdselt 3% on nii teenindajaid kui ka lihttöölisi.

Tulemuseni viivad innustunud inimesed

Eesti Energia (EE) personalistrateegia oluline eesmärk on võimekate töötajate hoidmine. Motivatsiooni tõstmiseks rakendab EE alates 2009/10. majandusaastast tulemusjuhtimise süsteemi. Töötajatega lepitakse perioodi alguses kokku strateegiast lähtuvad konkreetsed tegevuseesmärgid, mille täitmist ja ületamist tunnustatakse hiljem tulemustasuga. Ärivaldkondade tulemuste kvartalipõhine aruandlus käivitati kontsernis uue süsteemi ettevalmistusena juba lõppenud majandusaastal. See vahelüli aastase planeerimise ja tulemuse pideva jälgimise vahel parandas nii valdkonna juhtide kaudu oma töötajateni viidava tagasiside operatiivsust kui ka kvaliteeti.

EE püüab tööandjana oma töötajaid alati maksimaalselt toetada: uuele töötajale korraldatakse sisseelamist hõlbustav tutvustuspäev, hiljem aga pakutakse järjepidevat erialakoolitust ja mitmesuguseid arenemisvõimalusi. Töötajate motiveerimise tõhustamiseks on EE asunud uuendama ka senist hüvede ja soodustuste süsteemi.

Personalistrateegias pööratakse suurt tähelepanu ka juhtide arendamisele, sest nendest sõltub praeguse EE edukaks vabaturuettevõtteks muutmine. Ühtset arusaama EE-d ümbritsevast ärikeskkonnast ning eduka äri tegemise viisist aitasid tekitada juba tavaks saanud üritused. Efektiivsuse ja koostöö teemadele keskendunud juhtimispäevast võttis osa ligi 500 juhti, samuti jätkus juhtimisoskustele keskenduv sisekoolitusprogramm „Juhtide ABC”. Kui esimene neist üritustest on mõeldud tipp- ja keskastme juhtide arendamiseks, siis teise programmi läbivad ka kõik ettevõtte esmatasandi juhid.

Soovides olla kliendile paremaks partneriks, juurutab EE jaeäri valdkonnas head teenindustava, mille raames läbib ligi 2000 EE töötajat kvaliteetse teeninduse koolituse. Tähelepanu pööratakse ka töötajate müügiostkuste arendamisele, mis on oluline ettevõtte edu mõjutaja nii praegu kui ka pärast turu avanemist. „Nädalalõpu ülikool” andis huvilistele parema arusaama EE sihtidest ja ärivaldkondade olulistest tegevustest väljaspool nende otsest vastutusala. Töötajate seas väga hinnas koolitussükkel sai lõppenud aastal esmakordselt ka venekeelse sõsarprogrammi.

Homse edu toob tänane järelkasv

Eesti olulisima energiaettevõttena teeb Eesti Energia (EE) spetsialistide piisava järelkasvu ja energiategaduse jätkusuutlikkuse tagamiseks tihedat koostööd haridusasutusega nii kutse- ja rakenduskõrghariduse kui ka magistri- ja doktoriõppe tasemel.

2008/09. majandusaastal toetas EE stipendiumidega 14 noore õpinguid kokku 775 000 krooni ulatuses, lisaks toetame kolme Eesti tudengi tuuma-energeetika õpinguid Rootsis. Õppe mitmekesistamiseks pakub EE parimatele õppuritele praktikavõimalusi. 2008/09. aastal omandas praktilisi kogemusi EE ettevõtetes kokku 181 praktikanti, kellest tänaseks on sirgunud juba mitu tulevikupotentsiaaliga tegijat.

EE on partneriks energeetikaõppe arendamisel mitmele koolile. Maaülikooliga sõlmis EE 2008. aastal teadus- ja arendustegevuse alase ning taseme- ja täiendõpet puudutava koostöölepe. 400 000 krooniga toetati ka elektri-võrkude planeerimise õppeaine käivitamist. Oma panuse andsime Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) Elektroenergeetika Instituudi õppekavade arendamisse ning lektoritena jagasid oma teadmisi tulevaste energeetikutega EE juhid ja spetsialistid. Energeetika õppejõudude järelkasvu tagamiseks kuulutasime välja spetsiaalse doktoriõppe stipendiumi.

Selleks et suurendada noorte huvi energeetikaõpingute vastu, korraldas EE juba kolmandat korda koolinoorte füüsikavõistluse „Energiline energia”, millest võttis osa 430 õpilast 64 koolist üle Eesti. Koostöös Taani Saatkonna, TTÜ ja Haridusministeeriumiga aitas EE korraldada võistlust „Energiasäästlik kool”. Energiaalase teavitustöö ja noorte haridusvaliku suunamise eesmärki täidavad ka koolinoorte õppekäigud EE ettevõtetesse ja objektidele.

VASTUTUSTUNDEGA TEISTELE

Eesti Energia (EE) tunnetab riigi juhtiva suurettevõttena vastutust ühiskonna ees, seepärast toetame võimalikult paljudele eesti-maalastele kasu toovaid energeetikaalaseid ettevõtmisi. 2008/09. majandusaastal toetas EE mitmesuguseid projekte kokku 4,7 miljoni krooni ulatuses.

Keskkonda säästev energeetika

Eesti Energia (EE) eesmärk on toota elektrit viisil, mis mõjutataks võimalikult vähe loodust. Seetõttu investeerib EE taastuvenergia lahendustesse, sealhulgas tuuleparkide ja biokütust kasutavate koostootmisjaamade arendamisse. EE teeb aktiivset tööd põlevkivi kaevandamise, sellest elektri tootmise ja energia ülekandega kaasnevate keskkonnamõjude vähendamiseks. Keskkonnanäesmärkide saavutamiseks ja innovaatiliste lahenduste leidmiseks on EE ühendanud jõud mitme teadus- ja uurimisasutusega. Olulisimad partnerid on Tallinna Tehnikaülikool, Tartu Ülikool ja Eesti Maaülikool.

Energiasäästus on tulevik

Eesti Energia (EE) peab väga oluliseks energiasäästu teemat, mis hoiab kokku klientide kulutusi ja aitab vähendada tootmisega kaasnevat keskkonnamõju. EE on koondanud energiakasutuse tõhusust tõsta aitava teabe avalikku Energiasäästu portaali internetis (aadressil kokkuhoid.energia.ee). EE osales eksperdina keskkonnasõbraliku ja säästva turismi algatusi väärtustava Rohelise Võtme aastaauhinna žürii töös ja panustas energiasäästu teadlikkust tõstvate auhindadega. Samuti toetasime noortele ja lastele suunatud energiasäästualase õppematerjali „Teistmoodi energia” valmimist.

Koos suudame rohkem

Eesti Energia (EE) toetab elektrivalgustuse ehitamisel sotsiaalsfääri asutusi, varustades muu hulgas elektriga Põlvamaal asuvat intellektipuudega noorte kodu Maarja Küla. Koostegemise jõudu väärtustavas EE-s on hinnas ettevõttesisesed algatused, mis propageerivad keskkonnasäästlike eluviise ja ärgitavad töötajaid energiat ökonoomsemalt kasutama. Tavaks on saanud kevadine puude

istutamine ning sarnaselt 2008. aasta „Teeme ära” prügikoristus-kampaaniaga võtab EE energiateemadel osa ka 2009. aasta mõtetalgutest. EE on nii väikestele kui ka täiskasvanud teadushuvilistele suunatud energiateemalisi näitusi korraldava Energiakeskuse üks asutajatest.

Terves kehas hea energia

Eesti Energia (EE) väärtustab eestimaalaste tervist ja head enesetunnet, mistõttu oleme öla alla pannud tervisespordivõimaluste arendamisele, mis on jõukohased võimalikult paljudele inimestele. Aastaringset tasuta liikumisvõimalust pakkuvat Eesti terviseradade

projekti toetasime spordiradade valgustuse väljaehitamisega. Kolmandat korda toimus Tervisekõnni sari, millega tutvustatakse kepikõnni kui tervisespordiala, mis sobib kõigile inimestele, hoolimata nende vanusest või sportlikust ettevalmistusest.

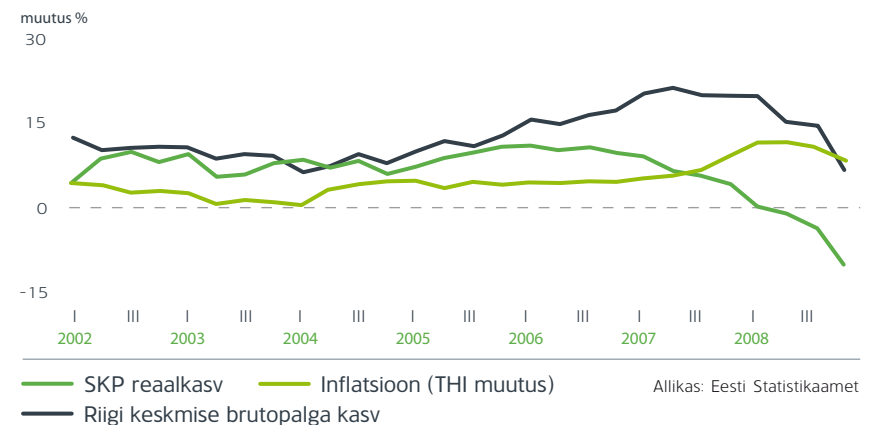
ÄRIKESKKOND

Eesti Statistikaameti avaldatud andmetel kujunes 2008. aasta sisemajanduse koguprodukti (SKP) reaalkasv viimase 15 aasta madalaimaks, olles -3,6%. Kasvu vähenemine toimus järk-järgult – 2008. aasta I kvartali 0,2%-lt langes reaalkasv IV kvartaliks -9,7%-ni.

Majanduslanguse põhjusteks on kasvu vähenemine nii sisenõudluses (2008. aastal eelmise perioodiga võrreldes -7,4%) kui ka ekspordis (muutus -1,1%). Palgakasvu aeglustumine, laenamismõimaluste ahenemine ja pessimistlikud tulevikuväljavaated on märkimisväärselt kahandanud eraisikute tarbimisvalmidust, mille tulemusena vähenesid eratarbimiskulutused (-4,0%). Tulenevalt nõudluse vähenemisest nii kodu- kui ka välismaal, samuti piiratud krediidivõimalustest, on ettevõtted kärpinud investeeringuid (-8,6%). Majanduskasvu aeglustumine ka Eesti kaubanduspartnerite juures on vähendanud ekspordi (-1,1%). Samas on seoses sisenõudluse langemisega märgatavalt vähenenud ka import (-7,9%).

Tegevusalade lõikes tarbivad kõige enam elektrienergiat ning seega mõjutavad Eesti Energia (EE) müüki töötleva tööstuse harus olevad ettevõtted. Selle majandusharu lisandväärtuse kasv on samuti üldise majanduslanguse tingimustes vähenenud ning kiiremini kui majandus tervikuna – 2008. aastal -4,0%. Alates 2009. aasta algusest võib aga oodata languse süvenemist: tööstustoodangu mahuindeks, mis iseloomustab toodetud tööstustoodangu mahu muutust võrreldes eelmise perioodiga, on drastiliselt aeglustunud. 2009. aasta jaanuaris-märtsis oli mahuindeksi langus võrreldes 2008. aasta sama perioodiga keskmiselt ligikaudu 30%.

Ärikeskkond

2008. aastal ulatus tarbijahinnaindeksi (THI) muutus 10,4%-ni, mis on viimase 11 aasta kõrgeim tase. Tugeva sisenõudluse najal kasvasid kodumaised tarbijahinnad, mida mõjutasid rekordkõrged energiahinnad ja toidu maailmaturuhinnad. Samuti jõustusid 2008. aastal mitmed seadusemuudatused, millega suurenesid alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktsiisi määrad. Aasta lõpus aga hakkas inflatsioon pidurduma ning 2009. aasta alguseks aeglustus hinnakasv Statistikaameti andmetel 2–3%-ni.

Majanduslangus on kaasa toonud ka riigi keskmise brutopalgas kasvutempo aeglustumise. Aastate 2006 ja 2007 keskmiselt 18%-line brutopalgas aastane kasv pidurdus 2008. aastal 13,8%-ni, 2008. aasta

IV kvartalis oli kasvutempo 6,9%. Samal ajal on töötuse määr kasvanud 2007. aasta IV kvartali 4,1%-lt 2008. aasta IV kvartaliks 7,6%-ni. 2008. aasta IV kvartali lõpus oli töötuid Eestis 53 500.

Elektrienergia

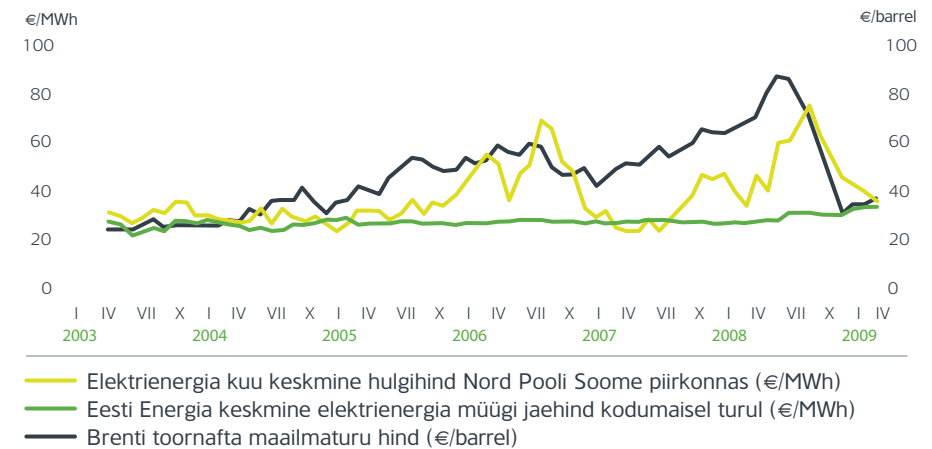
Eesti Energia (EE) kontserni kuuluvad ettevõtted on seotud nii elektrienergia tootmise kui ka müügiga. Kontserni elektrienergia tootmisportfell koosneb erinevatest taastuvatest ja mittetaastuvatest energiaallikatest, millest suurima osa moodustab põlevkivi. Elektrienergia müügiportfell hõlmab nii jaekliente Baltimaade elektriturul kui ka elektrienergia hulgimüüki Põhjamaade elektribörsi Nord Pool kaudu Soome piirkonda.

Eestis on Euroopa Liidu madalaimad elektrienergia hinnad

EE peamine elektritootmise tooraine on põlevkivi. Põlevkivist toodetud elektrienergia hinna hoiab suhteliselt stabiilsena see, et põlevkivi hind ei sõltu otseselt toornafta ja teiste energiaallikate maailmaturuhindadest.

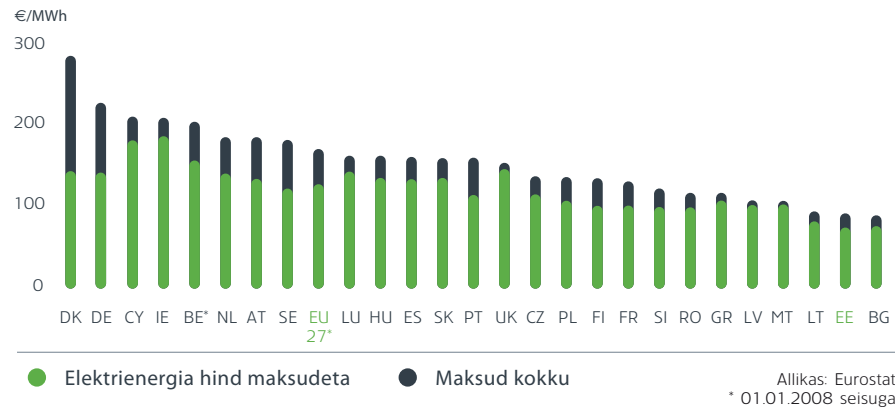
Euroopa Statistikaameti andmetel oli 2008. aasta 1. juuli seisuga elektrienergia viimase kuue kuu keskmine hind Eesti kodutarbijatele Euroopa Liidu madalaimate hulgas ning kõige madalam 2–20 GWh aastase tarbimismahuga tööstustarbijatele. Järgmistel aastatel kasvatab survet elektrienergia hinnale keskkonnanõuete karmistumine ja kontserni investeerimisvõime kasv.

Elektrienergia ja nafta hind

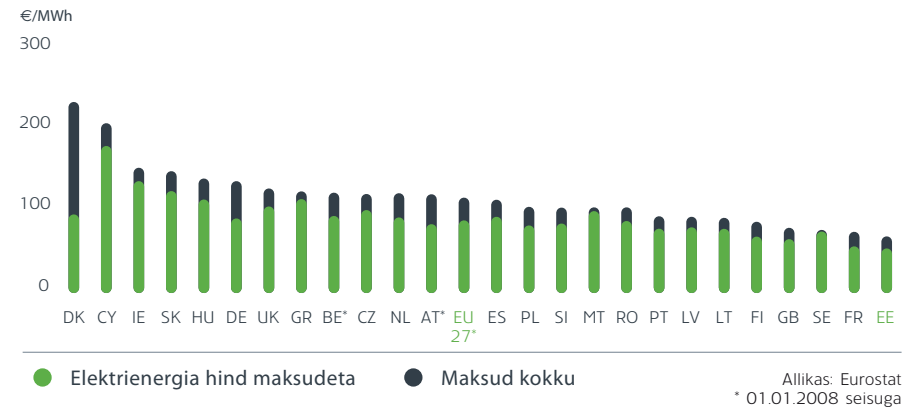

Allikas: Eesti Energia, Reuters 3000 Xtra

Elektrienergia viimase kuue kuu keskmised hinnad EL kodutarbijatele, aastase tarbimisega 2500 - 5000 kWh, seisuga 01.07.2008

Elektrienergia viimase kuue kuu keskmised hinnad EL tööstustarbijatele, aastase tarbimisega 2-20 GWh, seisuga 01.07.2008

Elektrienergia hinna kujunemine Eesti elektriturul

Kodumaine elektrienergia turg jaguneb kaheks põhiosaks – avatud turuks ja suletud turuks. Avatud turul, kus elektrienergia hind peaks kujunema vastavalt nõudlusele ja pakkumisele, on õigus elektrienergiat osta kliendil, kes tarbib aastas ühe liitumispunkti kaudu üle 2 GWh elektrienergiat¹. Suletud turul on elektrienergia hind seevastu reguleeritud ja kooskõlastatud Konkurentsiametiga. Elektrituruseadus võimaldab aga avatud turu klientidel osta elektrienergiat ka suletud turult, mistõttu suletud turu elektrienergia hind seab ülempiiri avatud turu elektrienergia hinnale ning pärsib see läbi avatud turul elektrienergia hinna vaba kujunemist. Hiljemalt 2013. aastast on aga turg täielikult avatud, s.t elektrienergia hind kujuneb kõikide klientide jaoks vastavalt turutingimustele.

Seaduse kohaselt kooskõlastatakse Konkurentsiametiga nii Narva Elektri- jaamade suletud turuosale müüdava elektrienergia hinna piirmäärad kui ka kontserni müügikohustuse täitmiseks müüdava elektrienergia kaalutud keskmise hinna piirmäär ja võrgutasud.

Alates 2009. aasta 1. jaanuarist kasutatakse nii Narva Elektri- jaamade suletud turuosale müüdava elektrienergia kui ka elektrienergia kaalutud keskmise hinna piirmäära muutmisel Konkurentsiametiga kooskõlastatud indekseerimise meetodikat. Ehkki regulaarne indekseerimine toob kaasa varasemast sagedasema hindade korrigeerimise, võimaldab see ära hoida järsemad ühekordsed hinnamuutused.

Hindade kooskõlastamisel arvestab Konkurentsiamet kuludega, mida on vaja, et ettevõtte saaks täita õigusaktidest ja tegevusloa tingimustest tulenevaid kohustusi, ning mis tagavad investeeritud kapitali põhjendatud tulukuse. Amet loeb investeeritud kapitaliks üldjuhul ettevõtte aasta keskmist põhivarade jääkväärtust, millele on lisatud 5% ettevõtte kontsernivälisest müügitulust. Põhjendatud tootluse määraks on ettevõtte kaalutud keskmine kapitali hind (WACC). Hindade kooskõlastamiseks kehtestatud hindade arvutamise meetodika on avalikkusele kättesaadav Konkurentsiameti kodulehel.

¹ Kuni 2009. aasta 1. jaanuarini oli turg avatud klientidele, kelle elektrienergia tarbimine ühe liitumispunkti kaudu ületas 40 GWh.

2008/09. majandusaastal muutus kontserni poolt müüdava elektrienergia piirhind kolmel korral – 2008. aasta 1. juulil seoses Narva Elektriijaamade poolt toodetava elektrienergia hinna muutusega, 2009. aasta 1. jaanuaril tulenevalt kontserni poolt mittekontrollitavate kulude muutusest ehk hindade indekseerimisest ning 1. märtsil võrgutasude regulaarse korrigeerimise tõttu.

Kuna Narva Elektriijaamade toodetavast elektrienergia hinnast moodustab ligikaudu poole põlevkivi hind, põhjustas elektrienergia hinna muutuse 2008. aasta 1. juulil eeskätt põlevkivi müügihinna kasv. Viimasel kümnel aastal on EE suutnud kulude optimeerimise ja töökorralduse tõhustamise abil vältida põlevkivi hinnatõusu, kuid suuremad tootmismahud ja väliskeskkonnast tulenevad kulusurved muutsid hinnatõusu edasilükkamise ettevõtte seisukohast keeruliseks. Teisalt on elektrienergia tootmishinda suurendanud üldise hinnataseme ja palkade kiire kasvu taustal töötajatele konkurentsivõimelise tasu tagamine ja elektriijaamade hoolduskulude kallinemine.

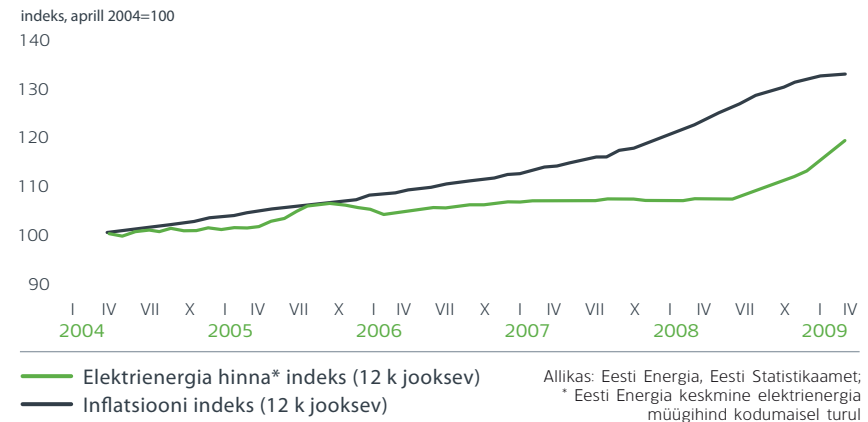
2009. aasta 1. jaanuaril toimus elektrienergia hinna indekseerimine. Hinnatõusu peamised põhjused olid seadusest tulenevate keskkonnatasumäärade tõus ning muude kontsernist mittesõltuvate põlevkivi kaevandamise ja elektritootmise sisendite nagu transpordi, lõhkeaine ja kemikaalide kallinemine.

Sarnaselt elektrienergia piirhinnale kooskõlastatakse Konkurentsiametiga ka võrguteenuste tasud, kuid erinevalt piirhinnast kooskõlastatakse konkreetsed tariifid määratud ajaks.

Alates 2008. aasta 1. märtsist hakkas kehtima võrgutasude kolmeaastane regulatsiooniperiood. Perioodi sees korrigeeritakse 12 kuu möödudes kõiki võrgutasusid korrigeerimisega, mis võtab arvesse:

- müügihahu muutust võrreldes eelneva perioodiga (ette määratud hinna kooskõlastamisel);

Elektrienergia hind ja inflatsioon

- mittekontrollitavate kulude muutust;
- eelneva 12 kuu inflatsiooni (THI muutust) ja efektiivsuse kasvu;
- investeeringuid varem kokkulepitud mahus ning sellest tulenevat kapitalikulu ja põhjendatud tulukuse muutust.

Korrektsooni tulemusel on võrgutasude muutused reeglina väiksed, 1–2%, kusjuures sõltuvalt ülal loetletud komponentide muutusest võivad võrgutasud ka langeda.

2008/09. majandusaasta jooksul muutusid võrgutasud kolmel korral: 2008. aasta 1. juulil, kui hakkas kehtima uus elektrienergia hind, 2009. aasta 1. jaanuaril seoses elektrienergia hinna indekseerimisega ning 2009. aasta 1. märtsil tulenevalt iga-aastasest korrigeerimisest. Jaotusvõrgu elektri jaotamise tasu langes 2008/09. majandusaastal kokku keskmiselt 1,5% võrra ning Põhivõrgu elektri ülekande võrgutasu keskmiseks kasvuks oli võrreldes 2007/08. majandusaastaga 3,6%.

Vastavalt elektrituruseadusele koostab ja avaldab Põhivõrk iga aasta 1. detsembriks järgmise kalendriaasta taastuenergia toetuste ja ostukohustuste rahastamise tasu suuruse. Selle arvutamisel lähtutakse toetuse ja ostukohustuse rahastamiseks tehtavatest kulu- tustest ning prognoositavast võrguteenuse mahust. Alates 2009. aasta 1. jaanuarist on taastuenergia toetuse käibemaksuta hind 6,07 s/kWh.

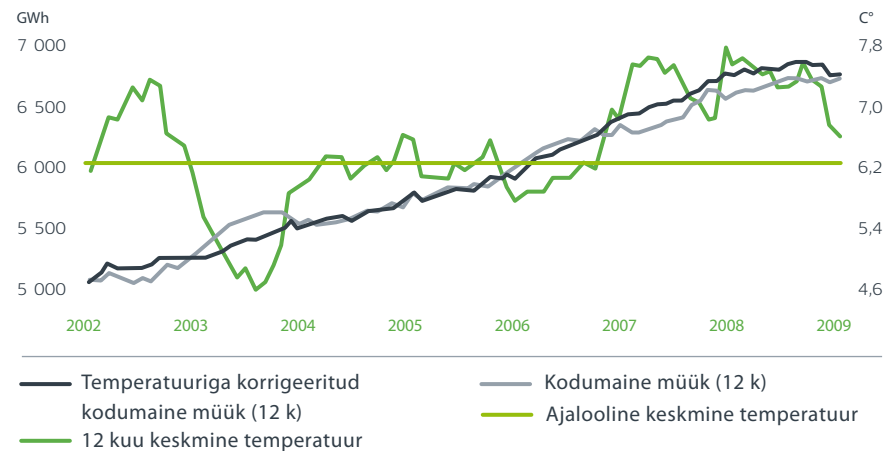
Temperatuur

Elektrienergia müüki mõjutavad kaks suuremat tegurit – majandus- kasv ja välistemperatuur. Pikaajalisest keskmisest erinev välistem- peratuur suurendab elektri- ja soojusenergia tarbimist peamiselt talvisel perioodil. Analüüs on näidanud, et aasta keskmise tempe- ratuuri ühekraadne kõrvalekalle pikaajalisest keskmisest tempera- tuurist mõjutab aastast elektritarbimist ca 120–150 GWh.

Pikaajalise keskmise välistemperatuuri arvutustes oleme aluseks võtnud Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi poolt üle Eesti kogutud andmed alates 1989. aastast. Lõppenud majandus- aasta keskmiseks välistemperatuuriks kujunes 6,6 °C, mis oli võr- reldes 2007/08. majandusaastaga 0,9 °C madalam, kuid pikaajali- sest keskmisest 0,4 °C kõrgem.

Pikaajalisest keskmisest temperatuurist oli 2008/09. majandus- aastal välistemperatuur kõrgem peamiselt III kvartalis, kokku 2,0 °C võrra. Kuna majandusaasta III kvartalis müüakse nii elektri- kui ka soojusenergiat teiste kvartalitega võrreldes rohkem, oli kõrgema välistemperatuuri mõju müügile oluliselt suurem kui suvekuudel.

Temperatuuri mõju elektrimüügile

Põhjamaade elektriturg

EE ostab ja müüb elektrienergiat Põhjamaade elektrienergiabörsi Nord Pool Soome piirkonnas ning tarnib elektrienergiat Soome lepingupartnerile merekaabli Estlink kaudu.

Elektrienergia hindade kujunemist Nord Poolis mõjutab peami- selt veetase Norra ja Rootsi hüdroelektrijaamades, kuna ligikaudu 99% Norras ja 46% Rootsis toodetavast elektrienergiast toode- takse hüdroelektrijaamades. Lisaks veetasemele mõjutavad Nord Pooli elektrihindasid keskmisest oluliselt kõrgem või madalam välistemperatuur Põhjamaades ning muutused fossiilsete kütuste ja heitekvootide hindades.

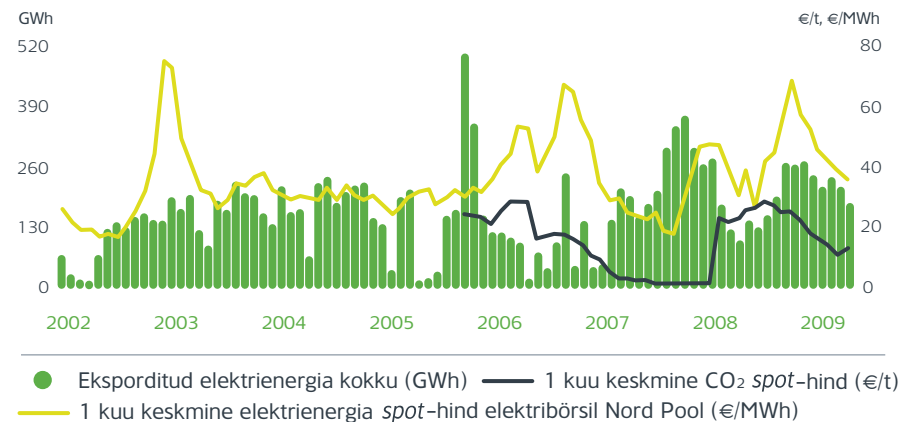
Elektrienergia kuu keskmised *spot*-hinnad Nord Pooli Soome piirkonnas olid 2008/09. majandusaastal vahemikus 35,3–73,9 €/MWh, majandusaasta keskmiseks hinnaks kujunes 51,2 €/MWh. Majandusaasta alguse 40 €/MWh tasemelt kasvasid hinnad septembriks 70–80 €/MWh, kuid sealt alates langesid 2009. aasta märtsi lõpuks 35–40 €/MWh-ni.

Energiahindade kiire kasvu taustal suurenes 2008/09. majandusaastal ka Nord Pooli *spot*-hind. Hüdroreservide tase püsis majandusaasta jooksul kuni 2008. aasta augustini pikaajalisest keskmisest kõrgemal, seejärel aga langes allapoole. Majandusaasta esimeses pooles olid Soome piirkonna hinnad märkimisväärselt kõrgemad Nord Pooli baaselektrienergia hinnast, mis tulenes kaabliühenduse probleemidest Norra ja Rootsi vahel.

2008/09. majandusaastal oli keskmine elektrienergia hulgihind Mandri-Euroopa elektrienergia börsil EEX 24,6 €/MWh kõrgem kui elektrienergia hulgihind Nord Poolis ning 40,2 €/MWh kõrgem kui kontserni poolt kodumaisel turul müüdüd elektrienergia kaalutud keskmine jaehind (hinnad olid vastavalt 69,6 €/MWh, 45,0 €/MWh ning 29,4 €/MWh). Majandusaasta jooksul viidi läbi testid Nord Pooli ja EEXi ühendamiseks, kuid tehniliste probleemide ilmnemine lükkas kahe börsi kauplemissüsteemide liitmise edasi 2009. aastasse.

2008/09. majandusaastal anti käiku Norra ja Hollandi energia-süsteeme ühendav 700 MW võimsusega võrgukaabel NorNed, mis suurendab eksporti Põhjamaadest Kesk-Euroopasse ning aitab kaasa kahe piirkonna hinnataseme ühtlustumisele.

Eksporditud elektrienergia

Baltimaade elektriturg

Baltimaade elektrienergia turg hõlmab Balti riike ja Loode-Venemaad ning sellel tegutseb sisuliselt neli suuremat elektrienergia pakkujat. Ehkki Baltimaade elektriturg on järk-järgult avanemas – rajatud on nt Eestit ja Soomet ühendav merekaabel Estlink ning väheneb turgude reguleeritus –, on riikides jätkuvalt mitmeid takistusi turu täielikuks avanemiseks.

Eestis ja Leedus pärsib elektrienergia vabaturu tekkimist avatud turu klientidele antud võimalus osta elektrienergiat suletud turu hinnaga. Lätis jõustusid 2008/09. majandusaastal elektriturgu reguleerivates õigusaktides muudatused, mille kohaselt peavad üle 50 töötajaga ja vähemalt 156 mln kroonise käibega ettevõtted ostma elektrienergiat avatud turult. See muudatus on oluliselt kaasa aidanud vabaturu tekkimisele Lätis. Samal ajal on elektrienergia tootjate pääsemine elektriturule kõige lihtsam Eestis, keerulisem aga Lätis ja Leedus.

2009. aasta aprillis allkirjastasid Baltimaade peaministrid energia- turgu puudutava ühisdeklaratsiooni, milles seadsid eesmärgiks uute võrguühenduste loomise Põhjamaade ja Poolaga ning ühtse energiaturu tekkimise. Üks olulisim samm on alates 2010. aastast piirata Eestis ja Leedus vabaturu tarbijate õigust osta elektrienergiat suletud turu hindadega. Lisaks märgiti deklaratsioonis, et Baltimaid ja Rootsit ühendav merekaabel rajatakse Leedu kaudu ning alustatakse koostööd Euroopa Komisjoni, Soome ja Balti riikide vahel ühtse reeglistiku loomiseks kolmandatest riikidest imporditava elektrienergia suhtes.

2009. aasta alguses valmis Läänemere-äärsete riikide põhivõrgu- ettevõtjate ühine analüüs, milles hinnati turumudeli abil Baltimaade uute potentsiaalsete võrguühenduste majanduslikku kasulikkust. Projektis osalesid põhivõrkude koostööorganisatsioonid Põhjamaadest (NORDEL), Baltimaadest (BALTSO) ja Kesk-Euroopast (UCTE). Kõige kasulikumateks ühendusteks osutusid Eesti–Soome (Estlink 2) ja Leedu–Poola ühendused, mille abil oleks võimalik tugevalt ja soodsalt ühendada Põhjamaade, Balti riikide ning Kesk-Euroopa elektrisüsteemid. Vähem kasulikuks hinnati Rootsi–Baltimaade ühenduse loomist. Varustuskindluse ja ühtse turupiirkonna loomise seisukohast aga oleks parim lahendus kõigi kolme mainitud ühenduse rajamine.

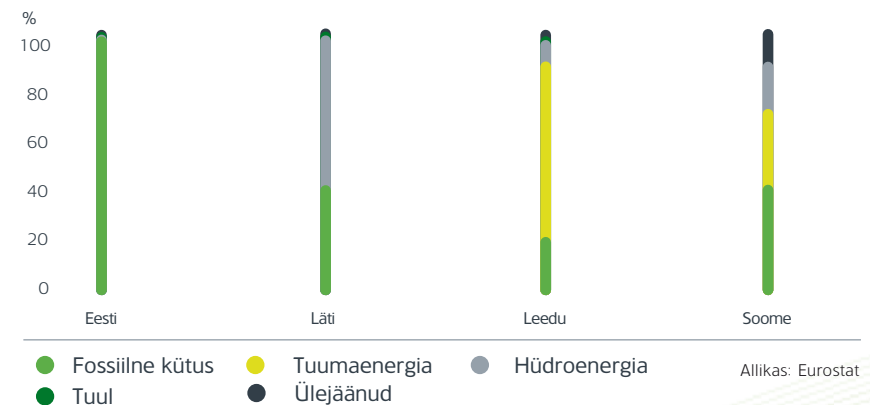
Euroopa Komisjoni välja pakutud ja Euroopa Parlamendi kinnitatud majanduse elavdamise meetmete pakettis oli olulisel kohal ka Baltimaade elektrienergiaga varustatuse parandamine – Estlink 2 projektile plaanitakse eraldada 1,6 mld krooni ning Rootsi ja Baltimaade vahelise ühenduse loomiseks 2,7 mld krooni.

2007/08. majandusaastal alustati Nord Pool Spot Baltic projektiga, mille eesmärk oli ühendada Baltimaade piirkond Nord Pooli energiakaubanduse turuga. Ehkki lõppenud majandusaastal projekt seiskus, andsid Euroopa Parlamendi toetusotsus ja Balti peaministrite ühisdeklaratsioon positiivse signaali projektiga jätkamiseks.

Baltimaade elektriturgu mõjutab oluliselt Ignalina tuumajaama sulgemine 2009. aasta lõpus. Ühelt poolt vähendab see märkimisväärselt Leedu elektrienergia toodangut ja eksporti, teiselt poolt tõstab elektrienergia hinda Leedus. Ignalina tuumajaama sulgemine vähendab oluliselt Balti riikide tootmisvõimsuseid ja suurendab vajadust investeerida uute tootmisvõimsuste rajamisse.

Elektrienergia netotoodang

primaarenergia allikate osakaal elektrienergia netotoodangust 2007. aastal

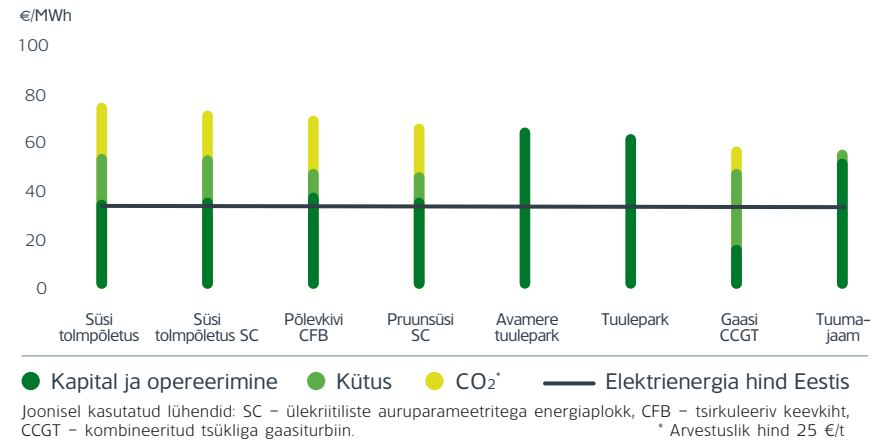
Investeeringud uutesse tootmisvõimsustesse

Kasvav energiatarbimine tingib vajaduse suurendada tootmisvõimsusi. Kuna lähitulevikus on oodata seniste võimsuste osalist amortiseerumist, tuleb investeerida nii olemasoleva kui ka lisanduva tarbimise rahuldamiseks. Samas soovitakse minimeerida inimtegevusest tulenevat mõju kliimale, vähendades õhku paisatavate kasvuhoonegaaside hulka ja suurendades tootmist taastuvatest energiaallikatest. Selleks aga tuleb leida parim lahendus, mis arvestab ühekorraga nii tootmise mõju kliimale, toodetava elektrienergia hinda kui ka energiaturvalisust.

Uutesse tootmisvõimsustesse investeerimisel on oluline aspekt toodetava elektrienergia omahind ja seda mõjutavad komponendid. Paremalt toodud joonisel on ülevaade eri viisil toodetava elektrienergia omahinnast, arvestades kapitalikulu, kütusekulu ja CO₂ heitekvoodi kulu. Kõige madalama omahinnaga on tuumajaamas toodetav elektrienergia. Samas iseloomustab tuumajaama vähene paindlikkus seoses suure kapitali- ja opereerimiskuluga. Kõrgeim omahind on modernsetes põlevkivi- ja söejaamades toodetaval elektrienergial. Ehkki neid tootmisüksusi iseloomustab tuumajaamast madalam kapitalikulu, suurendavad viimastel aastatel heitlikult liikunud kütuste maailmaturu hinnad ja määramatus CO₂ heitekvootide tuleviku osas pärast 2013. aastat ebakindlust nimetatud tootmisüksuste rajamisel. Tuuleparkide ehitamist soosivad lisaks suhteliselt madalale omahinnale ka mitmesugused riigipoolsed toetused, suurendamaks taastuvenergia osakaalu energiatootmisel. Võrreldes 2008/09. majandusaasta lõpus Eestis kehtinud hinnatasemega kujuneks kõigi mainitud uute tootmisvõimsuste korral elektrienergia hind kallimaks.

EE strateegiline eesmärk on omada mitmekülgset tootmisportfelli, mis võimaldab olla konkurentsivõimeline regionaalsel elektrienergia

Investeeringud uutesse tootmisvõimsustesse

turul. Praegu põhineb suur osa kontserni elektrienergia tootmisest põlevkivil, mis on aga väga CO₂ mahukas. Samas on kontsern astunud samme tootmisportfelli mitmekesistamiseks ja kasvuhoonegaaside osatähtsuse vähendamiseks. Suurimaks projektiks keskpikas perspektiivis on uute CFB-energiaplokkide ehitamine Narva Elektri- jaamadesse. 2009. aasta suvel valmib Baltimaade suurim tuulepark Aulepas ning 2012. aastaks paigaldatakse Eesti elektri- jaama vanadele tolmipõletusplokkidele väävlipuhastusseadmed. Samuti alustas kontserni kuuluv taastuvenergia ettevõtte 2008. aasta suvel uuringuid meretuuleparkide rajamiseks Eesti vetesse ning analüüsitakse tuulepargi rajamist Narva Elektri- jaamade suletud tuhaväljale.

Heitekaubandus

Euroopa Liidu heitekvooditur (European Union Emission Trading System) loodi 2005. aastal eesmärgiga aidata liikmesriikidel täita Kyoto protokolliga raames endale võetud kohustusi kasvuhoonegaaside

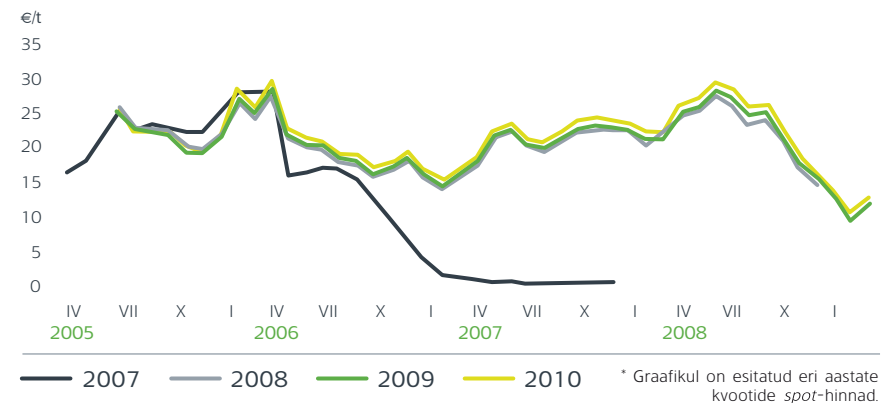
heitkoguste vähendamiseks. Euroopa Komisjoni kinnitatud riiklike jaotuskavade raames on kasvuhoonegaase väljapaiskavatele ettevõtetele jagatud süsinikdioksiidi heitekvoodid – üks kvoodiühik annab selle omanikule õiguse emiteerida ühe tonni CO₂. Kui ettevõtte väljapaistavate heitkoguste hulk jääb eraldatud kvoodist väiksemaks, on tal võimalik kvootidega kaubelda erinevatel Euroopa Komisjoni aktsepteeritud börsidel. Ehkki jaotuskava raames eraldatakse heitekvoodid iga aasta kohta, saab aasta jooksul kasutamata jäänud kvoodid üle kanda järgmisse aastasse. Küll aga ei saanud esimese jaotuskava raames eraldatud kvote üle kanda teise jaotusperioodi.

EE kontserni ettevõtetele eraldas valitsus teise jaotuskava raames aastateks 2008–2012 kasvuhoonegaaside heitkoguste aastaseks mahuks 9,2 mln tonni ehk ligikaudu 40% vähem kui esimese jaotuskava raames. Väiksem maht oli peamiselt tingitud Euroopa Komisjoni otsusest kinnitada Eesti riiklikuks kasvuhoonegaaside aastaseks kvoodiks soovitud 24,38 mln tonni asemel 12,72 mln tonni. Valitsus on Euroopa Komisjoni otsuse vaidlustanud Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtus, tuues peamiseks põhjuseks valede eelduste kasutamise (nt maagaasi baasil toodetava elektrienergia osas) Eestile eraldatud heitekvootide koguse arvutamisel.

Esialgsel andmetel paisati 2008. aastal Euroopas õhku 2,1 mld tonni CO₂ heitgaase, mis on 7,9% rohkem kui riiklike jaotuskavade raames ettevõtetele eraldati (riikidele reserviks eraldatud kvootide mahtu arvesse võtmata). Samas on see ligikaudu 5% vähem kui 2007. aastal.

CO₂ heitekvootide hinnad olid 2008/09. majandusaasta jooksul äärmiselt heitlikud – näiteks oli kvoodi hind 2008. aasta juuli alguses 30 €/t, kuid 2009. aasta veebruaris 8 €/t. Heitekvootide

Süsinikdioksiidi heitekvootide *spot*-hinnad Nord Pooli elektribörsil*

hinnad järgivad peamiselt nafta, maagaasi ja kivisöe maailmaturu-hindade trende. 2008. aasta sügisel mõjutas heitekvooditurgu ka globaalne majanduskriis ja krediivõimaluste ahenemine, mis vähendas nõudlust elektrienergia järele ja sundis ettevõtteid vaba raha hankimiseks kvote müüma, põhjustades sellega kvoodihindade languse. Lähiperioodidel kujuneb peamiseks hindasid mõjutavaks teguriks olukord maailmamajanduses – pessimistlike kasvuväljavaadete jätkudes väheneb ka elektritarbimine ning nõudlus täiendavate kvootide järele.

2008/09. majandusaasta jooksul leppisid Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu kokku Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside heitekvootidega kauplemise süsteemi üldpõhimõtetes pärast teise jaotusperioodi lõppu ehk alates 2013. aastast. Igale liikmesriigile eraldatakse kvootide maht, mida liikmesriik saab oksjonil müüa. Ehkki lõppeesmärgiks on kogu kvootide maht müüa ettevõtetele

oksjonite kaudu, kehtivad teatud tingimustel erandid, mis võimaldavad riikidel jaotada kvoote tasuta. Näiteks võib liikmesriik eraldada elektritootmisega tegelevatele ettevõtetele 2013. aastal kuni 70% 2005–2007 aasta tõendatud koguste keskmisest väärtusest tasuta, kui ettevõtte vastavad ettenähtud tingimustele, 2020. aastaks

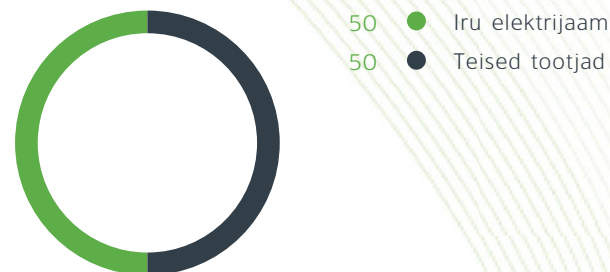
Soojusenergia

Peamine soojusenergia müüki naturaallühikutes mõjutav tegur on eelkõige kütteperioodil välistemperatuur. 2008/09. majandusaastal kujunes temperatuur ajavahemikul november–märts 1,8 °C madalamaks kui 2007/08. majandusaastal ja mõjutas müüki positiivselt. Samas mõjutas perioodi müügimahtusid negatiivselt Iru elektri- jaama müügikoguse vähenemine seoses uue tootja, Vão elektri- jaama lisandumisega Tallinna Lasnamäe-Kesklinna piirkonna soojaturule. Alates 2009. aasta jaanuarist varustavad selle piirkonna tarbijaid soojusega Eesti suurim koostootmisjaam Iru elektri- jaam, Tallinna Küttele kuuluv Vão elektri- jaam ning vajadusel Ülemiste katlamaja.

Tallinna ja Maardu kaugkütteturg

hinnang 2008/09. majandusaasta kohta

%

Allikas: Eesti Energia

väheneb tasuta eraldatavate kvootide maht aga 0%-ni. Lepiti kokku ka põhimõtte, et iga liikmesriik investeerib ligikaudu 50% oksjonilt saadud tuludest keskkonnasõbralikumasse tootmisesse, näiteks taastuvenergia arendamisse.

Eestis müüdava soojusenergia hind on reguleeritud ja kooskõlastatud Konkurentsiametiga. Soojuse piirhinna kujunemisel tagatakse ettevõtjale vajalike tegevuskulude katmine, investeeringud tegevus- ja arenduskohustuse täitmiseks, keskkonnanõuete täitmine, kvaliteedi- ja ohutusnõuete täitmine ning põhjendatud tulukus.

Majandusaasta jooksul kooskõlastati Konkurentsiametiga uued soojusenergia müügihinnad. Kohtla-Järve Soojuses muutus soojusenergia piirhind 2008/09. majandusaastal kahel korral – 2008. aasta 1. aprillil ja 1. septembril. Esimesel juhul oli hinnamuutuse põhjuseks neli aastat kehtinud müügihinna korrigeerimine tulevalt kütuste, materjalide ja teenuste hindade ning saastetasude määrade kasvust. Teise hinnatõusu tingis põlevkivi osatähtsuse vähenemine ja põlevkiviõli osatähtsuse suurenemine soojusenergia tootmisel suvisel perioodil.

Samuti muutus Narva Soojusvõrgu poolt müüdava soojusenergia piirhind kahel korral – 2008. aasta 1. oktoobril ja 2009. aasta 1. märtsil. Hinnamuutus tulenes mõlemal juhul Narva Elektri- jaamast ostetava soojusenergia hinna tõusust, mida esimesel juhul mõjutas põlevkivi hinna tõus alates 2008. aasta 1. juulist ning teisel juhul kontserni poolt mittekontrollitavate põlevkivi kaevandamiseks ja soojusenergia tootmiseks vajalike sisendite (nt keskkonnatasud, lõhkeaine, transport) hinna tõus alates 2009. aasta 1. jaanuarist.

Iru elektrijaama soojusenergia tootmisel on peamiseks omahinda mõjutavaks komponendiks maagaasi kulu, mis moodustab ligikaudu 85% tootmishinnast. Maagaasi hinna arvutamisel kasutatakse vastavalt kooskõlastatud metoodikale eri kütteõlide viimase kuue kuu maailmaturuhindasid, mistõttu muutub maagaasi hind iga kuu ning

Põlevkivi

Kontsern müüb põlevkivi nii kontsernisiseselt Narva Elektriijaamadele ja Narva Õlitechasele kui ka kontsernivälistele klientidele. Põlevkivi hinna kooskõlastab Konkurentsiamet; alates 2009. aasta 1. jaanuarist kasutatakse piirhinna regulaarse indekseerimise metoodikat.

Elektrituruseaduse kohaselt peab Eestis põlevkivi kaevandav ettevõtja müüma Eestis asuvaid vähemalt 500 MW netovõimsusega elektritootmiseseadmeid valdavale tootjale põlevkivi hinnaga, mis ei ületa Konkurentsiametiga kooskõlastatud hinna piirmäära. Sisuliselt vastab sellele kriteeriumile ainult Narva Elektriijaamad, kes toodab põlevkivist elektri- ja soojusenergiat ning on suurim põlevkivitarbija Eestis. Elektrienergia müügikoguste langus ning impordi suuremine vähendasid 2008/09. majandusaastal Narva Elektriijaamade tootmiskahtu, mis tõi kaasa ka väiksema nõudluse põlevkivi järele.

Põlevkivi kasutatakse toorainena ka põlevkiviõli tootmisel. Viimastel aastatel rekordtasemetel käinud kütteõlide hinnad muutsid põlevkiviõli tootmise kasumlikumaks ja suurendasid nõudlust õlikivi järele. Kontserni põlevkivi kogutoodangust ligikaudu viiendik müüakse põlevkiviõli tootmiseks. Narva Õlitechasele ja kontsernivälistele klientidele müüdava põlevkivi hind sarnaneb reguleeritud hinnale, erinedes ainult tulenevalt põlevkivi kütteväärtusest.

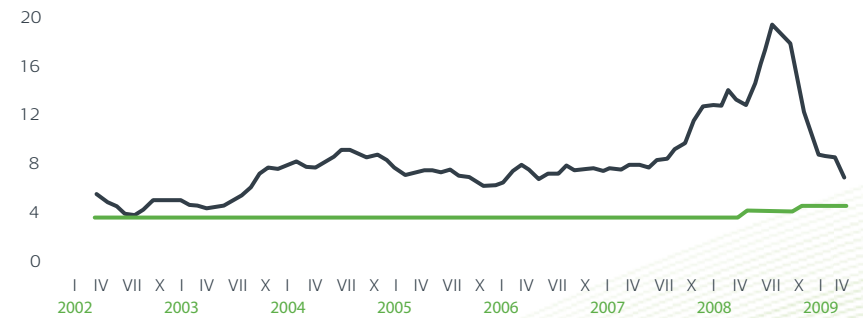
toob kaasa ka Tallinna Küttele müüdava soojusenergia müügihinna muutumise. Tulenevalt madalamast maagaasi hinnast 2008/09. majandusaasta viimases kvartalis oli Iru elektrijaama soojusenergia tootmishinna trend langev.

2008/09. majandusaastal muutus põlevkivi hind kahel korral – 2008. aasta 1. aprillil ja 1. oktoobril. Pikalt muutumatuna püsinud hind kerkis 133 kroonilt vastavalt 147,69 ja 165,1 kroonile tonni kohta, tingituna viimaste aastate muutustest töajõuturul ja makrokeskkonnas, samuti seoses saastetasude ja muude kontsernist mittesõltuvate kulude (nt transport ja lõhkeaine) kallinemisega.

Põlevkivi ja kiviõli hind

põlevkivi kütteväärtusega 2,33 MWh/kg; kiviõli kütteväärtusega 7,0 MWh/kg (Rotterdamis sadamas kaubeldav)

€/MWh

— Põlevkivi reguleeritud hind

— Kiviõli hind

Allikas: Eesti Energia, Reuters 3000extra

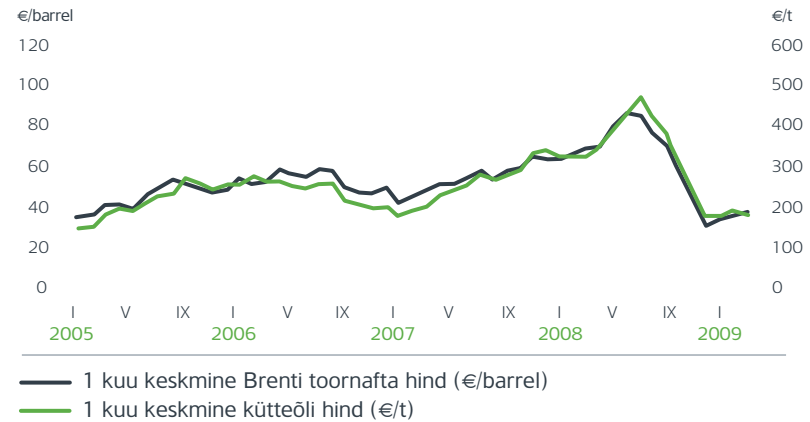
Vedelkütused

Kontsern müüb erinevaid vedelkütuseid nii kohalikele soojusenergia tootjatele kui ka ekspordiks. Vedelkütuste tootmiseks kasutakse toorainena Eesti Põlevkivi kaevandatavat põlevkivi ja tootmistehnoloogiana patenteeritud tahke soojuskandja tehnoloogiat, mis alates 2009. aasta maist kannab Enefit-tehnoloogia nime.

Oluliseks vedelkütuste müüki mõjutavaks teguriks on raskete kütteõlide maailmaturuhinnad, mis järgivad toornafta maailmaturuhinna liikumisi. 2008/09. majandusaastal oli Brenti toornafta maailmaturuhind äärmiselt heitlik, jäädes vahemikku 24–91 €/barrel (päevalõpu sulgemishinnad). Tugev nõudluse kasv arenguriikides, täiendavate vabade tootmisvõimsuste puudumine ja spekulatiivsete tehingute suurenemine turul olid peamised põhjused nafta maailmaturuhinna kasvu taga, mis saavutas 2008. aasta juuliks rekordtaseme 94 €/barrel. Sellele järgnenud kiire langus 2008. aasta teises pooles oli tugevalt mõjutatud globaalsest finants- ja majanduskriisist. Alates 2009. aasta algusest on hind stabiliseerunud tasemele 30–35 €/barrel.

2008/09. majandusaastal saavutas kütteõli hind sarnaselt toornafta maailmaturuhinnale rekordtaseme – 2008. aasta juulis oli hind ligikaudu 504 €/t –, kuid langes majandusaasta lõpuks 170–180 €/t vahemikku. Kodumaine vedelkütuste hind järgis samu trende, kuna on seotud kütteõli maailmaturuhinnaga.

Vedelkütuste hinnad

KONTSERNI MAJANDUSTULEMUSED

Eesti Energia (EE) äritulud olid 2008/09. majandusaastal 10,6 miljardit krooni, kasvades eelmise majandusaastaga võrreldes 16,6%. Suurim kasv tuludes oli elektri ja soojuste tootmise ärivaldkonnas (+23,4%).

Teistes valdkondades jäi tulude kasvutempo aeglasemaks. Jaeäri ja elektri ülekande valdkonna äritulude kasvutempot pärssis võrguteenuste müügitulu kasvutempo aeglustumine ning kütuste ärivaldkonna tulude kasvukiirust vähendas põlevkivi müügikoguse langus 12,6% võrra.

Äritulud (mln kr)	2008/09	2007/08	Muutus /	%
JAEÄRI	6 545,9	5 911,0	634,9	10,7
ELEKTRI JA SOOJUSTE TOOTMINE	6 722,7	5 449,4	1 273,3	23,4
KÜTUSED	3 330,0	3 262,0	68,0	2,1
ELEKTRI ÜLEKANNE	1 278,0	1 189,5	88,5	7,4
MUUD, SH ELIMINEERIMISED	-7 281,4	-6 727,5	-553,9	8,2
KONSOLIDEERITUD ÄRITULUD	10 595,2	9 084,4	1 510,8	16,6

Äritulud

Eesti Energia (EE) kontserni suurimaks tuluallikaks on jätkuvalt kodumaine elektrienergia müügitulu, mis kasvas 2008/09. majandusaastal 2007/08. majandusaastaga võrreldes 14,0% (+410 mln krooni) ja ulatus 3,3 mld kroonini. Kontserniväline müügimaht (7077 GWh) püsis ligikaudu 2007/08. majandusaasta tasemel; müügitulu suurenes eelkõige kodumaise elektrienergia aasta keskmise müügihinna kasvust. Suurem eksport ja kõrgemad hinnad Nord Pooli elektrienergiaabörsi Soome piirkonnas suurendasid oluliselt EE elektrienergia eksporditulu. Positiivselt mõjus

ekspordituludele ka EE tütarettevõtte E.Energy elektrienergia müügi-mahu kasv Lätis kohalikele jaeturu klientidele. Aasta kokkuvõttes ulatus eksporditulude kasv 33,7%-ni (+449 mln krooni).

Võrguteenuste müügitulu oli 2008/09. majandusaastal 2,7 mld krooni, kasvades 2,1% (+56 mln krooni) võrreldes 2007/08. majandusaastaga. Konsolideerimata tulu võrguteenuste müügist Jaotusvõrgul ja Põhivõrgul oli vastavalt 2,5 mld krooni (-1,2%) ning 1,1 mld krooni (+3,3%).

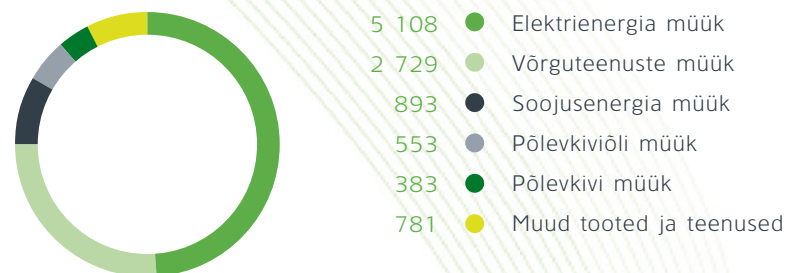
Võrgutasud muutusid 2008/09. majandusaastal kolmel korral – 2008. aasta 1. juulil ja 2009. aasta 1. jaanuaril tulenevalt elektrienergia hinna muutusest ning 2009. aasta 1. märtsil seoses võrgutasude regulaarse korrigeerimisega. Jaotusvõrgu võrgutasu keskmine langus oli majandusaastal kokku 1,5%, Põhivõrgu võrgutasu keskmine kasv oli 3,6%.

Soojusenergia müügituluks kujunes 2008/09. majandusaastal 893 mln krooni. Võrreldes eelmise majandusaastaga oli keskmine välistemperatuur ligikaudu ühe kraadi võrra madalam ning kõrgemast maagaasi hinnast tulenevalt soojusenergia tariifid suuremad, tuues kaasa müügitulude 51,5%-lise kasvu.

Põlevkivi müügitulu oli majandusaastal 383 mln krooni, kasvades 33,4% võrreldes 2007/08. majandusaastaga. Väiksema müügi naturaalhikutes kompenseeris uus põlevkivi müügihind alates 2008. aasta 1. aprillist ja 1. oktoobrist.

Konsolideeritud müügitulude struktuur 2008/09

mln kr

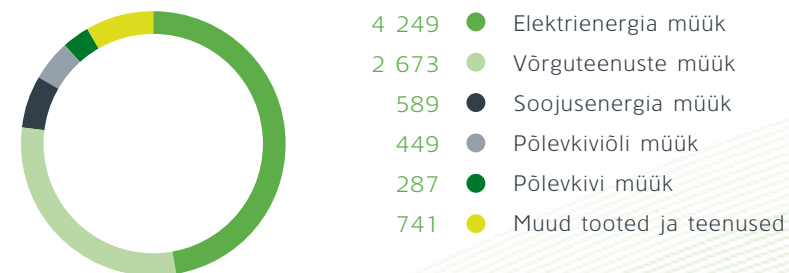
2007/08. majandusaastaga võrreldes 23,2% kasvanud põlevkiviõli müügitulu tulenes nii müüdü koguse suurenemisest kui ka kõrgemast müügihinnast. Majandusaasta II ja III kvartalis rekordtasemetele tõusnud nafta ja sellega seoses ka kütteõli maailmaturuhinnad mõjutasid positiivselt põlevkiviõli müügihinda. Põlevkiviõli müügitulu kokku ulatus 553 mln kroonini.

Energeetikaseadmete müügitulu vähenes -20,9% (-45 mln krooni) tulenevalt väiksemast ekspordist.

Teenuste müügituluks kujunes 416 mln krooni, kasvades 25,7% (+85 mln krooni). Suurima osa sellest ehk 148 mln krooni moodustas sideteenuste müük, mille 54,8%-lise kasvu tingis mobiilse KÕU internetiteenuse klientide arvu jätkuv suurenemine. Lisaks kasvas liitumisteenuste müügitulu 107 mln kroonile (21,4%, 19 mln krooni), remondi- ja ehitusteenuste müügitulu aga vähenes 46 mln kroonile (-12,1%, -6 mln krooni).

Konsolideeritud müügitulude struktuur 2007/08

mln kr

Ärikulud ja ärikasum

Eesti Energia (EE) kontserni 2008/09. majandusaasta ärikasumiks kujunes 1,6 mld krooni, mis on 60,6% (0,6 mld krooni) rohkem võrreldes eelmise majandusaastaga. Ärikasumit mõjutas oluliselt ärikulude kasvu aeglustumine 2007/08. majandusaasta 30,7%-lt 2008/09. majandusaastaks 11,2%-le. Tööprotsesside optimeerimine koos majanduskeskkonnas toimunud muutustega tõid kaasa püsikulude kasvu märkimisväärse aeglustumise, mis mõjutas ka ärikulusid kokku.

Kontserni ärikuludest suurima osatähtsusega on tööjõukulud, mis olid 2008/09. majandusaastal 2,1 mld krooni ning kasvasid võrreldes eelmise majandusaastaga 12,0% (+226 mln krooni). Tööjõukulusid mõjutas keskmise töötasukulu kasvutempo aeglustumine (aastaga 31,3%-lt 10,9%-le) ning tööprotsesside optimeerimisega seotud töötajate keskmise arvu vähenemine (aastaga 68 võrra).

Ärikasumi jaotus

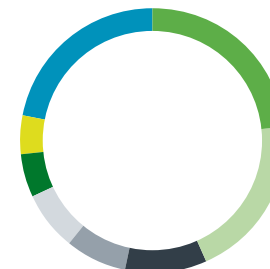

Ärikasum (mln kr)	2008/09	2007/08	Muutus /	%
JAEÄRI	458,8	463,9	-5,1	-1,1
ELEKTRI JA SOOJUSE TOOTMINE	615,9	-53,1	669,0	-1 258,8
KÜTUSED	238,7	292,6	-53,9	-18,4
ELEKTRI ÜLEKANNE	389,1	379,9	9,2	2,4
MUUD, SH ELIMINEERIMISED	-105,8	-89,4	-16,4	18,4
KONSOLIDEERITUD ÄRIKASUM	1 596,6	993,9	602,7	60,6

Seadmete hooldus- ja remondikulud, mis ulatusid 2008/09. majandusaastal 655 mln kroonini, vähenesid võrreldes 2007/08. majandusaastaga 11,8% eelkõige kulude vähenemise tõttu Narva Elektriijaamades.

Ärikulud kululiikide lõikes 2008/09

mln kr

2 111	●	Tööjõukulud
1 798	●	Kulum
888	●	Elektrienergia ja ülekandeteenused
670	●	Tehnoloogiline kütus
655	●	Hooldus ja remont
475	●	Keskkonnakaitseks saastemaksud
434	●	CO ₂ heitekvoodi kulu
1 968	●	Muud kulud

Seoses väiksema toodangumahuga vähenes keskkonnakaitseliste saastemaksude kulu 9,8%, ehkki nt tuha ladestamise tasu ühe tonni kohta kasvas 40,5% võrreldes 2007/08. majandusaastaga.

Elektri- ja soojusenergia tootmiseks vajaliku CO₂ heitekvoodi kulu oli lõppenud majandusaastal 434 mln krooni, kasvades 2007/08. majandusaastaga võrreldes 205,9%. CO₂ heitekvootide ostukulu kasvu põhjuseks on kontserni ettevõtetele teise jaotusperioodi raames, aastateks 2008–2012, eraldatud aastase heitkoguse mahu vähenemine ligikaudu 40% võrreldes esimese jaotusperioodiga (aastad 2005–2007).

Viimaste aastate investeeringute mahu kasv on tingitud ka amortisatsioonikulude suurenemise – 2008/09. majandusaastal ulatus kulum 1,8 mld kroonini, kasvades 4,6%.

Ärivaldkondade lõikes oli suurim ärikasum elektri ja soojuse tootmises, 616 mln krooni, ja see kasvas võrreldes eelmise majandusaastaga 669 mln krooni. Märkimisväärse ärikasumi kasvu tingisid kõrged hinnad elektribörsil Nord Pool majandusaasta II ja III kvartalis, edukas energiakaubandus, kodumaise elektrienergia

müügihinna kasv 2008. aasta 1. juulil ja 2009. aasta 1. jaanuaril ning kärped püsikuludes.

Kütuste valdkonna ärikasumi vähenemise peamiseks põhjuseks on põlevkivi müügi mahu vähenemine seoses Narva Elektrijaamade väiksema nõudlusega ning kõrge püsikulude osatähtsusega põlevkivi tootmiskuludes, mida ei suutnud kompenseerida põlevkivi müügihinna kasv ega põlevkiviõli müügitulude suurenemine.

Jaeäri valdkonna ärikasumit mõjutas positiivselt elektrienergia müügihinna kasv, negatiivselt aga kodumaiste elektrienergia müügi- mahtude vähenemine eelkõige majandusaasta teises pooles.

Elektri ülekande valdkonna ärikasumi kasv aeglustus peamiselt äri- kulude kasvu tõttu, mida mõjutas ostetud elektri kulu kasv.

Ärikasumi kasv parandab oluliselt kontserni investeerimisvõimet. Iga täiendavalt teenitud kroon võimaldab lisaks kontserni enda vabadele rahalistele ressurssidele kaasata võõrkapitali ligikaudu kolm krooni ja investeerida kokku neli krooni.

Puhaskasum

Eesti Energia (EE) kontserni majandusaasta puhaskasum oli 1,4 mld krooni, kasvades võrreldes eelmise majandusaastaga 121,3% (0,7 mld krooni).

Finantstuludeks kujunes 2008/09. majandusaastal 194 mln krooni ehk 27 mln krooni (16,0%) rohkem kui eelmisel majandusaastal. Intressitulused mõjutasid ühelt poolt raha ja selle ekvivalentide ning üle 3-kuuliste deposiitide väiksem maht, teiselt poolt kõrge- mad intressimäärad. Finantstulused suurendas ka valuutakursi muutuse realiseerimisest saadud kasum. Intressikulud vähenesid võla- kohustustelt ja suurenesid eraldistelt. Kokkuvõttes jäid finantskulud eelmise majandusaastaga võrreldes ligikaudu samale tasemele. Lisaks eelnevale mõjutas puhaskasumi kujunemist 2007/08. majan- dusaasta dividendide (652 mln krooni) pealt tasutud tulumaks. Kokku maksis kontsern riigile tulumaksu 168 mln krooni.

Majanduslik lisandväärtus (EVA)¹

Eesti Energia (EE) kasutab äriüksuste juhtimisel tasakaalustatud tulemuskaardi süsteemi. Finantsmõõdikutest on olulisim majandus- lik lisandväärtus (EVA), mis võrdleb ettevõtte ärikasumit ettevõt- tesse investeeritud kapitali mahu ja hinnaga. EE eesmärk on saa- vutada kontserni lõikes positiivne EVA.

Kontserni 2008/09. majandusaasta majanduslikuks lisandväärtuseks kujunes -225 mln krooni. Võrreldes 2007/08. majandusaastaga suurenes nii kontserni ärikasum (+60,6%) kui ka aasta keskmine

Puhaskasum (mln kr)	2008/09	2007/08	Muutus /	%
ÄRIKASUM	1 596,6	993,9	602,7	60,6
INTRESSIKULUD VÕLAKOHUSTUSTELT	258,3	261,9	-3,6	-1,4
INTRESSIKULUD ERALDISTELT JA				
MUUDELT KOHUSTUSTELT	30,3	26,5	3,8	14,3
MUUD NETOFINANTSTULUD	192,3	164,7	27,6	16,8
KASUM INVESTEERINGUTELT				
SIDUSETTEVÕTJATESSE	27,2	22,6	4,6	20,4
TULUMAKS	167,5	278,1	-110,6	-39,8
PUHASKASUM	1 360,1	614,7	745,4	121,3

EVA (mln kr)	2008/09	2007/08	Muutus
JAEÄRI	-160,6	-38,5	-122,1
ELEKTRI JA SOOJUSE TOOTMINE	102,8	-570,6	673,4
KÜTUSED	-5,4	117,1	-122,5
ELEKTRI ÜLEKANNE	9,0	41,2	-32,2
MUUD, SH ELIMINEERIMISED	-170,4	-144,4	-26,0
KONTSERNI EVA	-224,6	-595,2	370,6

¹ EVA = ärikasum - aasta keskmine investeeritud kapital * kapitali kaalutud keskmine hind

investeeritud kapitali maht (+8,4%). Kontserni 2008/09. majandusaasta kapitali kaalutud keskmine hind oli 9,2%, mis on 0,5 protsendipunkti kõrgem kui 2007/08. majandusaastal.

Kulude kokkuhoid ning jõudsalt kasvanud tulud suurendasid märkimisväärselt elektri ja soojuse tootmise ärivaldkonna majanduslikku lisandväärtust, mis ulatus 103 mln kroonini ning kasvas 673 mln krooni võrreldes eelmise majandusaastaga.

Investeeringud

Lõppenud majandusaasta investeeringud olid Eesti Energia (EE) viimase kuue aasta suurimad, ulatudes 3,5 mld kroonini ja kasvades 32,2%. Investeeringute fookus püsis sarnaselt eelnevatele aastatele elektrivõrkudel, kuhu kokku investeeriti 2,2 mld krooni, s.t 62,1% koguinvesteeringutest. Suurim investeeringute maht oli Jaotusvõrgul, 1592 mln krooni (+209 mln krooni), millele järgnesid Põhivõrk 606 mln krooniga (+381 mln krooni) ning Eesti Põlevkivi 362 mln krooniga (-57 mln krooni).

Üheks olulisemaks investeerimisobjektiks lõppenud majandusaastal oli elektri ja soojuse tootmise valdkonnas Aulepa tuulepark, kuhu tehtud investeeringud ulatusid 440 mln kroonini. Samal ajal jätkati investeerimist kontserni pakutavate teenuste kvaliteedi parandamiseks. Jaotusvõrgu investeeringud olid suunatud võrguliitumiste väljaehitamiseks (717 mln krooni) ning elektrivõrgu töökindluse ja kvaliteedi parendamiseks (875 mln krooni).

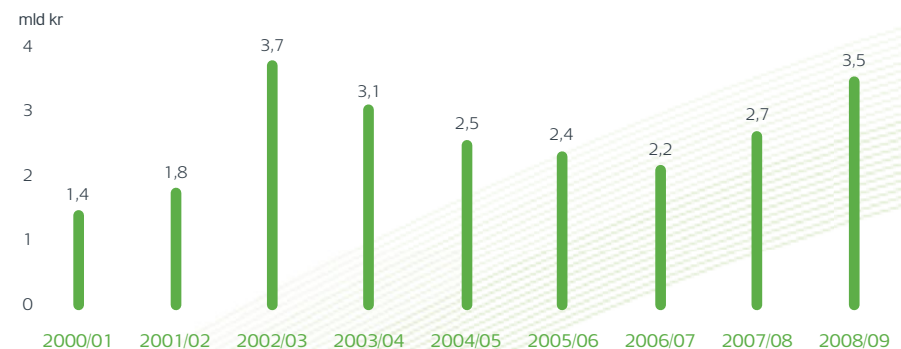
Põhivõrgu investeeringud suunati alajaamade renoveerimisse, millest olulisemad olid Kiisa jaotla (114 mln krooni) ja Veskimetsa jaotusseade (46 mln krooni); lisaks valmis Ülemiste-Lasnamäe maakaabel (40 mln krooni). Eesti Põlevkivi investeeris peamiselt

Kütuste valdkonna EVA languse peamiseks põhjuseks on valdkonna ärikasumi vähenemine. Ehkki jaeäri valdkonna ärikasum 2008/09. majandusaastal võrreldes 2007/08. majandusaastaga oluliselt ei muutunud, vähenes ärivaldkonna majanduslik lisandväärtus investeeritud kapitali kasvanud kulu tõttu. Elektri ülekande valdkonna majanduslik lisandväärtus alanen samuti seoses mahukate võrguinvesteeringute tõttu suurenenud kapitalikuluga.

tootmiseseadmete uuendamise Estonia kaevanduses (203 mln krooni) ning Narva karjääris (52 mln krooni).

Narva Elektri jaamad investeerisid 161 mln krooni, millest 20 mln krooni moodustasid investeeringud uue tuhaärastussüsteemi rajamiseks. Narva Õlitehases oli suurim investeering elektrifiltri väljavahetamine ning lendtuha kuivatus- ja utmisplokki suunamise korraldamine, mahus 43 mln krooni. Kokku investeeris Narva Õliteshas 131 mln krooni.

Investeeringute maht

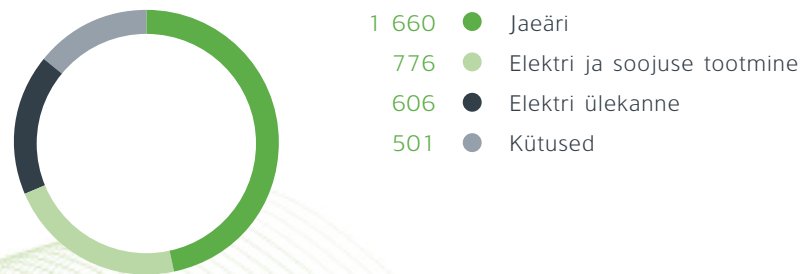

EE ettevõtteid lähtuvad investeeringute tegemisel sellest, et investeeringud peavad toetama tasakaalustatud tulemuskaardis ette nähtud eesmärkide täitmist. Finantskriteeriumidest peame olulisimaks majandusliku lisandväärtuse (EVA) kasvatamist. EE on oma ettevõtetele seadnud nii ettevõtte tegevusala kui ka muid

parameetreid arvestades kapitali hinna. Selleks et investeering oleks majanduslikult tasuv, peab tema tootlus ületama investeringut tegeva ettevõtte kaalutud keskmist kapitali hinna. Väiksema tootlusega investeeringud on põhjendatud ainult juhul, kui tegemist on vältimatu investeeringuga äritegevuse tagamiseks.

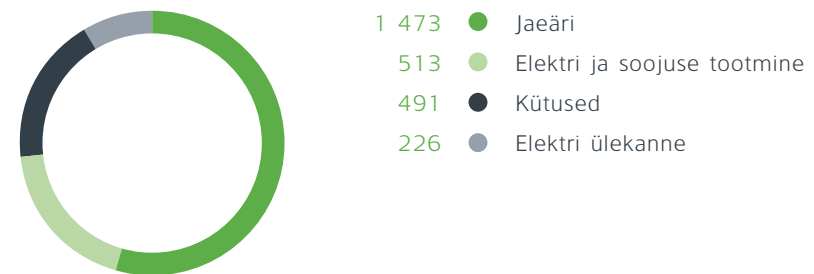
Investeeringud ärivaldkondade lõikes 2008/09

mln kr

Investeeringud ärivaldkondade lõikes 2007/08

mln kr

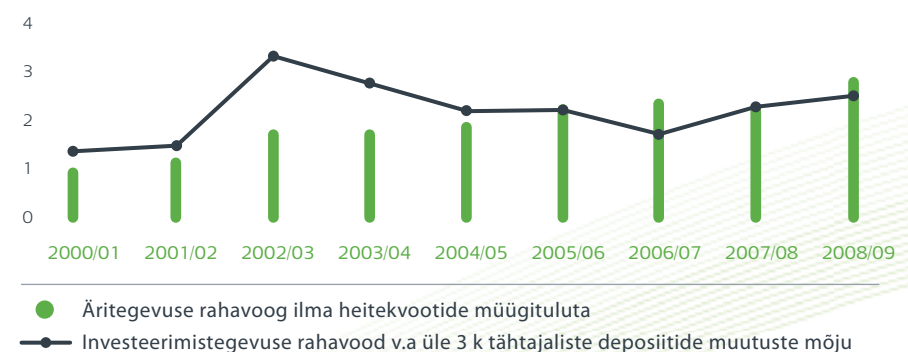

Rahavood

Eesti Energia (EE) rahavood äritegevusest kokku olid 2008/09. majandusaastal 2,6 mld krooni, kasvades 12,1%. Investeeringute rahavoogusid mõjutas põhivara soetamisel tasutud 3,5 mld krooni (suurenemine 879 mln krooni). Finantseerimise rahavood olid -776 mln krooni paranedes 326 mln krooni võrra, eelkõige mõjutatuna dividendimakse vähenemisest eelmise majandusaasta 1000 mln kroonilt lõppenud majandusaasta 652 mln kroonile. Kontserni puhas rahavoog oli 2008/09. majandusaastal 537 mln krooni (+75 mln krooni).

Äritegevuse rahavood

mld kr

Krediidireitingud

2008/09. majandusaastal Eesti Energia (EE) krediidireitingud ei muutunud. Kontserni krediidireitingute kujunemist mõjutavad lisaks kontserni tegevustele ka kontserni poolt mittekontrollitavad tegurid, millest kõige olulisem on Eesti riigireiting.

Moody's on kinnitanud EE krediidireitingu tasemeks A1 väljavaatega negatiivne ning tagamata võlakohustuste reitingu tasemeks

A1. Moody's alandas 2008. aasta 10. novembril avaldatud teates EE pikaajaliste kohustuste reitingu väljavaate negatiivseks seoses Eesti riigi pikaajaliste kodumaiste- ja välisvaluutakohustuste reitingu väljavaate alandamisega.

S&P on kinnitanud EE krediidireitingu tasemeks A- väljavaatega negatiivne ning tagamata võlakohustuste reitinguks A-

Finantseerimine

Seisuga 31. märts 2009 oli Eesti Energia (EE) võlakohustuste kaalutud keskmine intressimäär 4,41% ja see on majandusaastaga vähenenud 0,16 protsendipunkti. Võlakohustuste portfellig moodustasid fikseeritud intressimääraga võlakohustused 93% ning ujuva intressimääraga kohustused 7%. Fikseeritud võlakohustuse kaalutud keskmiseks intressimääraks kujunes 4,51% ning ujuva intressimääraga võlakohustuste korral 0,43% pluss viimase kuue kuu Euribor. Kõigi võlakohustuste alusvaluutaks on euro.

EE suurimaks pikaajaliseks võlakohustuseks on Londoni börsil emiteeritud Euro-võlakirjad mahus 4,7 mld krooni (300 mln eurot), intressimääraga 4,5% ning lunastamistähtajaga 2020. aastal. Uusi pikaajalisi võlakohustusi lõppenud majandusaasta jooksul ei võetud. Seisuga 31. märts 2009 oli välja võetud laenude saldo 641 mln krooni ning väljavõtmata laenude saldo 626 mln krooni. Kontserni

netovõlg kasvas võrreldes eelmise majandusaasta lõpuga 3240 mln kroonini (+1120 mln krooni). Netovõla muutus on tingitud raha ja üle 3-kuuliste deposiitide mahu vähenemisest.

Intressi kattekordaja² suurenes 2008/09. majandusaasta lõpuks eelmise majandusaasta 9,4-lt 11,8-ni. Pikaajaliste pangalaenude langedes vähenesid ka intressikulud võlakohustustelt, samal ajal suurenes ärikasum. Arvestamata erakorraliste heitekvootide müügituluga 2005/06. ja 2006/07. majandusaastal on intressi kattekordaja tõusnud viimase kaheksa aasta kõrgeimale tasemele.

Lõppenud majandusaastal kasvas äritegevuse rahavoog (välja arvatud käibekapitali muutused) kiiremini kui investeringud, mistõttu suurenes ka antud näitajate suhtarv 2007/08. majandusaasta 82,0%-lt 2008/09. majandusaastaks 85,2%-le.

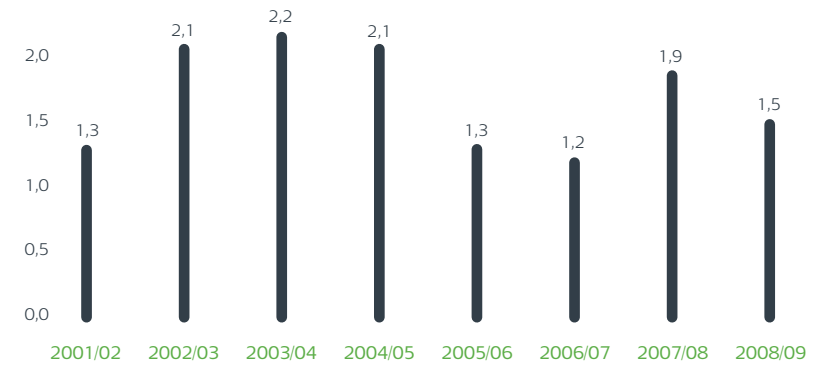
² Intressi kattekordaja = EBITDA* / intressikulud võlakohustustelt, eraldistelt ja muudelt kohustustelt.
* EBITDA - ärikasum enne põhivara kulumit.

Finantsvõimendus

EE bilansistruktuur on viimastel aastatel püsinud konservatiivsena – 2008/09. majandusaasta lõpuks oli võlakohustused / (võlakohustused + omakapital) suhe langenud 22,1%-ni. Ühelt poolt vähenesid lõppenud majandusaasta jooksul võlakohustused 112 mln krooni,

Võlakohustused / EBITDA

teiselt poolt suurenes omakapital seoses muutustega riskimaandamisreservis. Järgnevatel majandusaastatel on seoses suurenevate investeeringutega oodata võõrkapitali osakaalu kasvu bilansis.

Dividendid

2008/09. majandusaasta rahavooge mõjutas oluliselt ka aktsionäride üldkoosolekul juhatuse ettepanekul tehtud otsus maksta 2007/08. majandusaasta tulemuste eest 652 mln krooni dividende. Dividendid maksti välja 2008. aasta oktoobris.

Lõppenud 2008/09. majandusaasta tulemuste eest on omanik väljendanud soovi saada dividende 224 mln krooni.

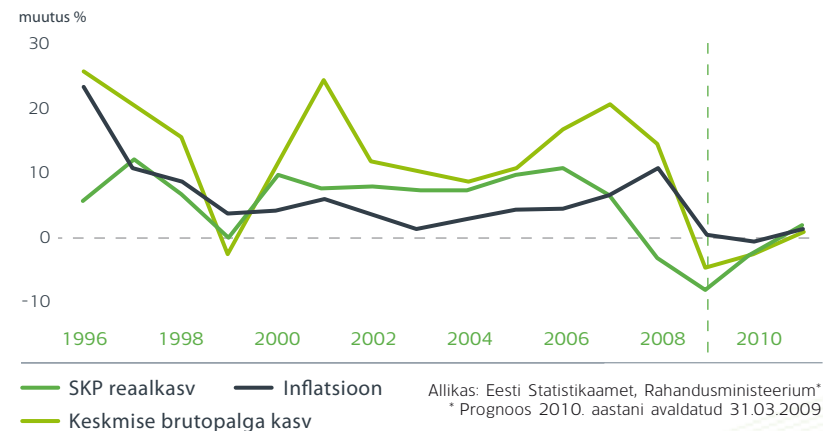
PROGNOOS

Viimastel aastatel kiiresti kasvanud Eesti majanduse väljavaated järgnevatiks aastateks on pessimistlikud – 2008. aastal alguse saanud langus jätkub ka 2009. aastal. Ehkki 2010. aastaks prognoosivad eri institutsioonid majanduskasvu taastumist, võib selle teostumine ebasoodsa välis- ja sisekeskkonna tingimustes edasi lükkuda. Kontserni prognoosi tegemisel oleme lähtunud konservatiivsetest eeldustest.

Rahandusministeerium avaldas 2009. aasta 31. märtsil prognoosi, milles oodatakse sisemajanduse koguprodukti (SKP) reaalkasvuks 2009. aastal -8,5%, 2010. aastal -2,5% ning 2011. aastal 1,5%. Eesti Panga poolt 2009. aasta 22. aprillil avaldatud prognoosis oodatakse SKP reaalkasvuks mainitud aastatel vastavalt -12,3%, 0,2% ning 4,7%. Varasem kiire kasv sisenõudluses peaks prognooside järgi saavutama põhja 2009. aastal – tarbijate madal kindlustunne tuleviku suhtes ning piiratum ligipääs krediidile koos palgakasvu aeglustumisega ja tööpuuduse suurenemisega mõjutavad eratarbimist. Samal ajal vähenevad investeeringud, sest karmistuvad laenuitingimused ning väheneb nõudlus ettevõtete toodete ja teenuste järele. Seoses majanduskasvu pidurdumisega Eesti kaubanduspartnerite juures on ekspordi suurendamise kaudu majandust positiivselt mõjutada raske.

Prognoosides eeldatakse 2009. aastal kodumaise hinnataseme püsivust ligikaudu 2008. aasta tasemel ning 2010. aastaks hindade langust. Ühelt poolt on seoses eratarbimise vähenemisega ja mitme aktsiisimäära tõstmise mõju kadumisega taandunud kodumaine hinnasurve, teiselt poolt on väliskeskkonnast tulenev

Eesti SKP, inflatsioon ja keskmine brutopalk

surve tarbijahindadele väiksem seoses nafta ja toiduainete maailmaturu hindade madalama tasemega. Majandusaktiivsuse langes ennustatakse ka tööpuuduse suurenemist ning keskmise brutopalka kasvu pöördumist negatiivseks.

Elektrienergia müük

Proгноosime seoses majanduslangusega ka kodumaise kontserni-välise elektrienergia müügi mahu järsku aeglustumist – 2009/10. majandusaastal eeldame müügiks 6,2 TWh, mis on ca 10% võrra vähem võrreldes 2008/09. majandusaastaga. Müügi mahud vähenavad ligikaudu 10% nii äri- kui ka koduklientidele, müük võrguettevõtetele väheneb 2%. Majanduskasvu taastudes prognoosime müügi mahude järkjärgulist suurenemist ning languse pöördumist kasvuks alates 2011/12. majandusaastast.

Elektrienergia hind

Kodumaine suletud turu elektrienergia hind kooskõlastatakse Konkurentsiametiga. Reguleeritud elektrienergia hinna muutus on võimalik aastas kahel korral – 1. jaanuaril seoses põlevkivi ja elektrienergia hindade indekseerimise ja 1. märtsil võrgutasude korrigeerimisega. Alates 2009. aasta 1. märtsist on energiamüügi elektrienergia kaalutud keskmise hinna piirmäär 50,8 s/kWh (32,5 €/MWh).

Elektrienergia nõudluse vähenemine Lätis ja Soomes seoses majanduskasvu aeglustumisega toob kaasa kontserni elektrienergia ekspordimahtude languse. Ekspordiks kokku prognoosime 2009/10. majandusaastal 1,8 TWh ehk ligikaudu 30% vähem kui 2008/09. majandusaastal.

2009. aasta märtsi lõpuks oli elektrienergia hulgihind elektrienergia-börsi Nord Pool Soome piirkonnas ligikaudu tasemel 38 €/MWh. 2009. aasta märtsi lõpus sõlmitud tulevikutehingute põhjal võiks eeldada, et hind langeb 2009. aasta suvel tasemele ligikaudu 33 €/MWh ning tõuseb 2010. aasta alguseks 38–39 €/MWh-ni. Muutused välistemperatuuris, sademete hulgas või energia maailmaturuhindades on peamised tegurid, mis võivad kaasa tuua märkimisväärsed hinnakorrektsioonid.

Nafta hind

Brenti toornafta maailmaturuhind langes alates 2008. aasta septembri rekordtasemetelt 145 \$/barrel (94 €/barrel) 2009. aasta alguseks 40–50 \$/barrel (30–35 €/barrel) peale. 2009. aasta mai alguses sõlmitud tulevikutehingute põhjal oodatakse hinna tõusu 2010. aasta märtsiks ligikaudu 65 \$/barrelini (48 €/barrel).

Kontserni prognoosi koostamisel 2008. aasta märtsis eeldasime nafta aasta keskmiseks hinnaks 2009/10. majandusaastal maailmajanduse madalseisu tingimustes ligikaudu 50 \$/barrel (37 €/barrel).

Heitekvooditurg

2009. aasta mai alguses olid nii 2009. aasta kui ka 2010. aasta CO₂ heitekvootide hinnad tasemel 15–16 €/t. Lähituleviku CO₂ heitekvootide hinnad sõltuvad ühelt poolt majanduslanguse mõjust

elektrienergia tarbimisele, teiselt poolt aga energiatootmiseks vajalike toorainete maailmaturu hindadest. Oma prognoosides oleme arvestanud CO₂ heitekvoodi aasta keskmiseks hinnaks ca 16 €/t.

Ärikasum

Majanduslangusest tulenev elektrienergia kodumaise müügi ja ekspordi ning soojusenergia müügitulude vähenemine toovad 2009/10. majandusaastal kaasa languse kontserni tuludes.

Kasumlikkuse säilitamiseks tõhustame muutunud majandusoludes tootmisprotsesse. Püsikulusid aitab märkimisväärselt hoida kokku

tööjõukulude ning seadmete ja rajatiste hooldus- ja remondikulude kasvutempo pidurdamine 2009/10. majandusaastal.

Tulenevalt globaalsest finantskriisist on kallinenud kapitali hind, mistõttu oleme seadnud kõrgemad ootused kontserni investeeringute tulususele ja finantseerime ainult kõige tulusamaid projekte.

Investeeringud

2008/09. majandusaasta investeeringud olid viimase kuue aasta suurimad, ulatudes 3,5 mld kroonini. 2009/10. majandusaastaks prognoosime investeeringute mahu kasvu ligikaudu 4 mld kroonini.

Äritegevuse jätkusuutlikkuse tagamiseks tehtavate investeeringute mahuks prognoosime 2009/10. majandusaastal 1,5 mld krooni, millest suurima osa ehk 1,0 mld krooni moodustab elektrivõrkude töökindluse ja kvaliteedi parandamine. Kütuste valdkonna ettevõtetele investeeritavad 0,3 mld krooni on mõeldud eeskätt põlevkivi kaevandamisega seotud seadmete jaoks ning elektri ja soojuse tootmise valdkonna 0,2 mld krooni suurune investeering läheb peamiselt Narva Elektriijaamadesse.

Investeeringuteks erinevatesse suurematesse projektidesse prognoosime 2009/10. majandusaastal ligikaudu 2,5 mld krooni. Peamisteks projektideks on Aulepa tuulepargi ehituse lõpetamine, väälipuhastusseadmete paigaldamisega alustamine energiaplokkidele Narva Elektriijaamades, merekaabli Estlink 2 ettevalmistustööd, tipu- ja reservkatlamaja rajamine Ahtmesse ning keskkonnakaitseks investeeritud Narva Elektriijaamades. Täiendavalt otsustati

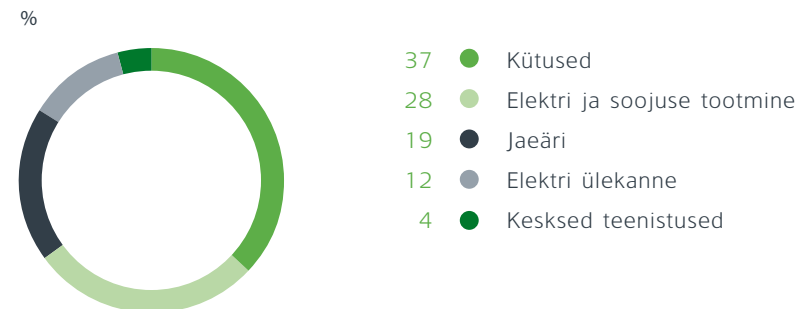
Rahavood

2009/10. majandusaastal eeldame äritegevuse rahavoogude mõningast vähenemist ja investeeringute mahu kasvu. Ehkki investeeringute finantseerimiseks kasutame esmajärjekorras kontserni pangadeposiitide ja muude lühiajaliste finantsinvesteeringute likvideerimisest saadavaid vahendeid, on vajalik kaasata ka võõrkapitali.

2009. aasta maikuuks alustada uue, tõhusamal Enefit-tehnoloogial töötava põlevkiviõlitechase rajamisega.

Saavutamaks kontserni strateegilised eesmärgid, analüüsime lisaks eespool toodud projektidele võimalusi investeerida ka uute tuuleparkide rajamisse, koostootmisploki ehitamisse Ahtmes, uue energiaploki ehitamisse Narva Elektriijaamades, Uus-Kiviõli kaevanduse rajamisse ja täiendavate uuel Enefit-tehnoloogial töötavate põlevkivi-vedelkütuste tehaste rajamisse koos vedelkütuste järeltööstustehasega.

Investeeringute prognoos 2009/10

Selleks realiseerime 2009/10. majandusaasta alguseks väljavõtmata laenud mahus 626 mln krooni ja sõlmime uusi laenulepinguid. Finantseerimistegevuse rahavooge mõjutavad oluliselt omaniku dividendide väljavõtmise soov suuruses 224 mln krooni.

JAEÄRI VALDKONNA ÜLEVAADE

Jaala pakub elektrienergiat, võrguteenust ja lisateenuseid nii era- kui ka äriklientidele. Lõppkliendiga kontaktis olevate ettevõtete koondamine ühte valdkonda võimaldab kliendile suuremat lisaväärtust luua ning ühtlasi aitab kasvatada olemasoleva kliendibaasi lojaalsust ja võita uute teenuste turuletoomisega järjest rohkemate klientide usaldust.

2008/09. majandusaasta tähtsamad sündmused:

- Läti elektriturul 5%-lise turuosa saavutamine
- Elektri jaotamise kao alanemine kolme aastaga 9,8%-lt 6,7%-ni
- TNS Emori uuringu kohaselt Eesti paremuselt teine kliendi-teeninduse kvaliteet
- KÕU interneti klientide arv kasvas 23 000 kliendini
- Uute ettevõtete loomine ja tegevuse käivitamine elektritööde ja võrguehituse teostamiseks

Tähtsamad majandusnäitajad:

	2008/09	2007/08
MÜÜGITULU (mln kr)	6 492	5 884
- elektrienergia müük (mln kr)	3 508	2 982
- võrguteenuste müük (mln kr)	2 546	2 575
- sideteenuste müük (mln kr)	182	128
- elektritööd ja võrguehitus (mln kr)	114	52
ÄRIKASUM (mln kr)	459	464
INVESTEERINGUD (mln kr)	1 660	1 473
ÄRITEGEVUSE RAHAVOOGUDE SUHE INVESTEERINGUTESSE	0,4	0,4
TÖÖTAJATE KESKMINE ARV	1 766	1 797

Eesti Energia (EE) jaeäri valdkond alustas 2008/09. majandusaastal uute toodete ja teenuste turuletoomist – 2009. aasta märtsist pakume oma Eesti klientidele võimalust tariifipõhiselt tarbida taastuvatest allikatest toodetud rohelist energiat ning senisele ainult kuni kliendi liitumiskilbini ulatunud teenustevalikule lisasime väikeelektritööd kliendi enda elektrivõrgus.

2007/08. majandusaastast pakutav KÕU internetiteenus jätkas hoogsat kasvu ja sai aastaga juurde üle 7000 kliendi. Lõppenud

majandusaastal laienesime Lätis ja saavutasime sealsel elektrimüügi turul 5%-lise turuosa. Eestis müüsimise 7213 GWh elektrienergiat, mis oli 1,2% rohkem kui varasemal aastal.

Lõppenud majandusaastal oli fookuses elektrivõrgu töökindlus ja kvaliteet. Jaotusvõrgu uuendamisse investeeriti veidi alla poole kogu kontserni investeeringutest, 1,6 mld krooni. Jätakuvalt suutsime hoida kõrget taset klientide teenindamisel – EE klienditeenindus pälvis TNS Emori Eesti teeninduse indeksi uuringus teise koha.

Elektrivõrgu suurinvesteeringud parandavad klientide heaolu

Elektrienergiat kliendini viies peab Eesti Energia (EE) esmatähtsaks elektri jaotamise kvaliteedi tõstmist majanduslikult tõhusal viisil. 2008/09. majandusaastal investeeris Jaotusvõrk varustuskindluse parandamisse 740 mln krooni. Uute liitumiste väljaehitamise investeeringud ulatusid 717 mln kroonini ja pingekvaliteedi parandamiseks investeeriti 135 mln krooni. Kaugloetavate arvestite paigaldamise projekt külmutati seoses majanduskeskkonna halvenemisega.

Elektrivõrgu töökindluse parandamiseks paigaldati 2008/09. majandusaastal Jaotusvõrgu liinidele ligi 100 automaatset võimsuslülitit. Elektrikatkestuse korral automaatselt tööle rakenduv seade eraldab rikkekoha ülejäänud elektrivõrgust, mis võimaldab vähendada nii kliendi elektrikatkestuste arvu kui ka kestust. Rikete ennetamiseks võttis Jaotusvõrk kasutusele regulaarse väliarvutitega võrgukontrolli. Objektidel otse *online*-andmebaasi sisestatud info pakub renoveerimistöõde ja investeeringute planeerimiseks kiiret ja põhjalikku ülevaadet võrgu olukorrast.

Parema varustuskindluse tagamiseks näeb 2008/09. majandusaastal kinnitatud Jaotusvõrgu tehnikapoliitika ette järkjärgulist õhuliinidelt maakaablitele üleminekut. Elektrivõrgu rikete ja loodustingimuste mõju kiireks vähendamiseks alustatakse kohtadest, kus maakaabli kasutamine annab kõige suurema kasu. Kaablite paigaldamisel kasutatakse aina enam uut, senisest odavamamat ja kiiremat tehnoloogiat ehk kaablite kündmismeetodit.

2009. aasta alguses loodud EE uus tütarettevõte Eesti Energia Võrguehitus tegeleb elektrivõrkude ehituse, remondi ja hooldusega ning pakub oma klientidele nii EEs kui ka väljaspool projekteerimise, maakasutuslepingute sõlmimise ja geodeesia teenuseid. Võrguehitus soetas majandusaastal kolm elektrikaabli kündmise seadet, millega Jaotusvõrgule tõhusat võrguehitusteenust pakkuda. Ettevõtte koguinvesteering ehitusprojektide kvaliteeti tõstva uue tehnoloogia soetamiseks oli 28 mln krooni, mis annab Võrguehitusele turul konkurentsieelise.

Teist aastat järjest on hoogsalt vähenemas elektrivõrgu kaod. Nii tehnilist kadu kui ka maksmata tarbimist arvesse võttev elektri jaotamise kao näitaja oli majandusaasta lõpuks 6,7%, võrrelduna 7,8%-ga eelmise ja 9,8%-ga üle-eelmise perioodi lõpus. Kao vähenemisele aitas kaasa süstemaatiline kadude otsimine piirkondades, kus esinesid suuremad hälbepidajad ja müüdnud elektrienergia koguste vahel. Kaootsingute tulemuslikkust on soosinud moodsaima tehnika kasutuselevõtt, mis võimaldab tuvastada ka elektriarvestist mööda ehitatud või maasse kaevatud illegaalset juhtmestikku.

Suurematest alajaama-töödest valmis Jaotusvõrgul uus alajaam Harjumaal Liikvas, mis parandas Kakumäe, Rannamõisa ja Vääna piirkonna elektrivarustuse töökindlust ja kvaliteeti. Jätkus Tallinna vanalinna elektrisüsteemi renoveerimine, mille käigus sai 2008/09.

majandusaasta lõpuks tehtud 2/3 töödest. Valmis uus alajaam Rummu, mis varustab elektriga nii Rummu asulat kui ka vanglat.

2008. aasta novembris puhkes Eestis üks viimase paarikümne aasta ulatuslikum lumetorm, mille tõttu suurenes kliendikatkestuste näitaja SAIFI eelnenud majandusaastaga võrreldes. Kliendikatkestuste aastane keskmine näitaja oli 2,39 – s.t ühe kliendi kohta oli aasta jooksul keskmiselt 2,39 elektrikatkestust. Erakorralise sündmuse mõju arvestamata on kliendikatkestuste arv (2,17) siiski vähenemise teel. Võrreldes eelmiste ekstreemilmastikust tingitud ulatuslike elektrikatkestustega oli seekordne toimetulek parem. EE suutis oluliselt kiiremini töödele suunata oma partnerfirmad, parem oli ülevaade võrgu olukorrast ja tänu infosüsteemidele sujus organiseeritumalt ka rikete kõrvaldamine.

Tähelepanu keskmis on hea teenindus ja edukas toodete müük

Eesti Energia (EE) peab väga oluliseks klienditeeninduse kvaliteedi ja tõhususe jätkuvat parandamist. EE müügi- ja teenindusvaldkond tahab olla parim müügi- ja teeninduskanal oma koostööpartneritele nii kulude ja protsesside tõhususe, müügi- ja teenindusoskuste kui ka toodete-teenuste tundmise poolest.

Müügi- ja teenindusüksus on endale eesmärgiks seadnud olla müüva teeninduse lipulaev Eestis. See eeldab laitmatut teenindust ja teenindaja oskust ära tunda kliendi laiemad elektriga seotud vajadused, et need oskuslikult müügitegevusse rakendada. Saavutamaks ühtselt kõrget teenindustaset, võttis müügi- ja teeninduse üksus jaeäris kasutusele ühtse teenindustava. Teeninduskvaliteedi osakond korraldab, jälgib ja parandab kogu jaevaldkonna

teeninduskvaliteeti, käsitledes kõiki kliendiga kokkupuutuvaid töötajaid alates teenindajatest kuni elektrikuteni. EE jätkuvalt kõrgele klienditeeninduse tasemele oli tunnustuseks TNS Emori 2008. aastal läbi viidud Eesti teeninduse indeksi uuringus teise koha saavutamine.

Müügi- ja teenindusüksus on hoidnud vaatamata majanduse jahatumisele võlgade osatähtsuse suhteliselt madalana. Elektrivarguste tuvastamisel menetleti 11 400 ebaseadusliku elektritarbimise akti, mis on 35% rohkem kui eelnenud majandusaastal. Selle tulemusena laekus täiendavalt 11,5 mln krooni.

Aina rohkem kliente korraldab oma elektriasju e-kanalites

Kliendid eelistavad Eesti Energiaga (EE) suhtlemisel järjest rohkem lihtsaid ja mugavaid elektroonilisi kanaleid. E-arvete osatähtsus kasvas aastaga 9 protsendipunkti, jõudes 28%-ni kõikidest lepingutest. Otsekorraldustega kaetud lepingute osatähtsus tõusis 3 protsendipunkti võrra ja oli majandusaasta lõpu seisuga 38% kõikidest lepingutest.

EE lähiaastate prioriteet on arendada internetipõhist klienditeenindust ja kasvada elanikkonna suuruse kohta enimkasutatud energiaalaseks e-äri keskkonnaks Euroopas. Lisaks e-kanalite arendamisele

suurendab EE ka kõnekeskuse jõudlust, et lühendada kliendi ooteaega.

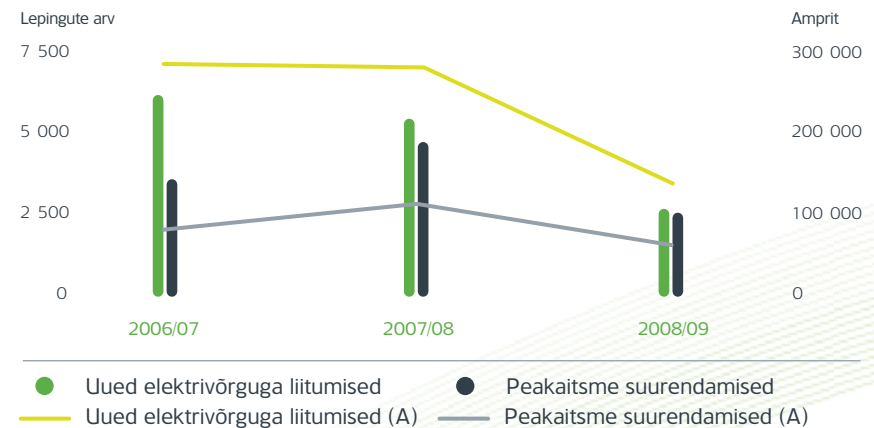
Alates 2009. aasta juulist lõpetavad EE teeninduskontorid maksete vastuvõtmise ning keskenduvad müügi- ja nõustamisteenustele. Elektriarvet saab edaspidi lisaks internetipõhisele arveldussüsteemile tasuta kõigis Eesti Posti esindustes ja pangakontorites. Maksesüsteemi ümberkorraldamine võimaldab EE-l hoida aastas kokku ligi 10 mln krooni.

Elektrienergia müük on Eestis stabiilne ja Lätis jõuliselt kasvamas

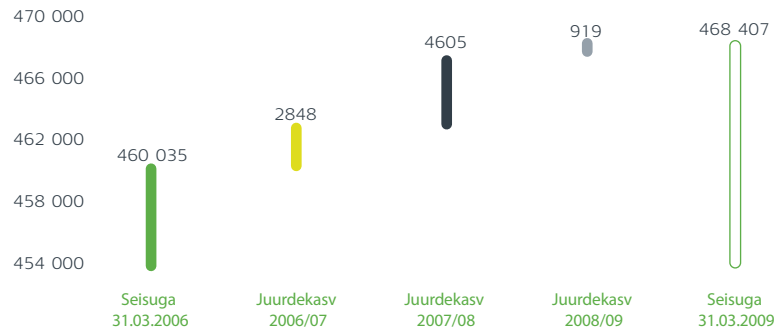
Eesti Energia (EE) jaeäri valdkond müüs 2008/09. majandusaastal Eestis 7213 GWh elektrienergiat, mis on 1,2% rohkem kui eelmisel aastal. Müügiimahtude tõus näitas olulisi aeglustumise märke majandusaasta teises pooles, mil esimese poolaasta 4,2%-line kasv asendus 1%-lise kahanemisega. Kui äriklientide hulgas oli eriti majandusaasta teises pooles tunda tugevat tarbimise vähenemist, siis EE koduklientide elektritarbimine kasvas 7,2%.

Nii klientide juurdekasv kui ka lisandunud uute liitumiste hulk kahanes 2008/09. majandusaastal võrreldes eelnenud majandusaastaga. Siin on põhiliseks põhjuseks uute kinnisvaraarenduste väiksem juurdekasv ja kinnisvaratehingute vähenemine.

Võrgumahu suurendamine

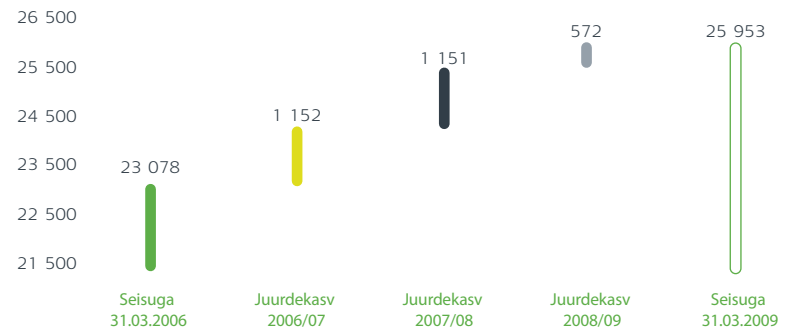
Koduklientide arv

EE-I on Eesti turul põhiteenustes ligikaudu 90%-line turuosa. Läti turul saavutati 5%-line turuosa, mida on plaanis lähima kahe aasta jooksul kasvatada vähemalt 15%-ni. Leedus on plaan kahe aasta jooksul jõuda 5%-lise turuosani. EE eelisteks teistes Balti riikides on pikaajalise tootmisportfelli olemasolu, paindlik tootepakkumine ja aktiivne müügitöö.

2007. aasta suvel käivitatud mobiilne internetiteenus KÕU jätkas oma võidukäiku ka 2008/09. majandusaastal. Teenuse peamine konkurentsieelis on see, et KÕU internetiühendus levib ka maa- piirkondades. Aastaga sai KÕU juurde üle 7000 uue kasutaja ja ületati 23 000 kliendi piir. Kliendibaasi stabiilne kasv jätkus vaatamata majanduskeskkonna järsule halvenemisele 2008. aasta viimases kvartalis. See annab kindluse, et teenusele on Eesti turul selge nõudlus.

Äriklientide arv

Televõrk jätkas KÕU võrgu laiendamist, lisades raadiovõrku uusi tugijaamu ja uuendades tuumikvõrgu tarkvara. Võrgu leviala katab praeguseks rohkem kui 98% Eesti territooriumist. Samuti toodi turule uued KÕU koduterminalid, mille eeliseks on suurem andme-sidekiirus ja võimalus mugavalt WiFi-põhiseid kohtvõrke luua.

Lisaks rahulolevatele klientidele Eestis on KÕU pälvinud tunnustust ka laiemalt. Üle-euroopalisel European Business Awardsi konkursil valiti KÕU-internet kümne parima toote hulka. Eesti Infotehnoloogia Ettevõtete Liit premeeris Televõrgu meeskonda KÕU turulettoomise eest „Aasta Tegija” auhinnaga, preemia võideti ka Kuldmuna ja Golden Hammeri reklaamikonkurssidel.

Lisateenuste pakkumine laieneb jõudsalt

Eesti Energia (EE) sisenes väikeelektritööde turule, täiendades lõppenud majandusaastal seni vaid kliendi liitumiskilbini ulatunud teenustevalikut töödega kliendi enda elektrivõrgus. 2008/09. majandusaastal teostati elektritöid 378 kliendile põhiliselt alltöövõttu kasutades kokku 9,7 mln krooni ulatuses. 2009. aasta alguses lõi EE kodude ja ettevõtete siseelektrisüsteemi rikete parandamise ning remondi- ja hooldustööde teenuse pakkumiseks uue tütarettevõtte Eesti Energia Elektritööd. Esimese kolme tegevuskuuga töötati välja kaks kõige enam klientide poolt nõutud toodet – rikete kõrvaldamine kliendi siseelektrivõrgus ja elektri väiketööd. Ulatuslikum elektritööde pakkumine algab 2009. aasta mais ja EE tahab saada eelistatuimaks siseelektrivõrgutööde teostajaks Eestis.

2009. aasta märtsist pakub EE oma Eesti klientidele võimalust tarbida tariifipõhiselt taastuvatest allikatest, peamiselt tuulest toodetud rohelist energiat. Esimese kuuga liitus roheline energia hinnapaketiiga pea poolsada klienti, aprilli lõpuks aga juba üle saja klienti, kes kokku sõlmisid aastaks taastuenergia ostulepinguid ca 6 GWh mahus. Ehkki roheline energia on põlevkivienergiast 10 senti kallima kilovatt-tunni hinnaga, oli huvi loodussõbralikuma taastuenergia vastu oodatust suurem, mis näitab EE klientide kõrget keskkonnateadlikkust. Taastuenergia ost on ettevõtetele konkurentsieeliseks, mis võimaldab võita keskkonnateadlike tarbijate poolehoidu. Majandusaasta lõpuks olid äriklientidest roheline energia tarbimislepingu sõlminud teiste seas näiteks ABB ja Rocca al Mare Kaubanduskeskus.

EE-s telekommunikatsioonilahendustele keskendunud Televõrk võitis 2008/09. majandusaastal rahvusvahelise haridusasutusi ühendava magistraalsidehanke konkursi GEANT2. Selle raames tagab Televõrk koos Baltikumi ja Poola partneritega kliendile sideühenduse kiiruse 10 Gbit/s trassil Tallinn–Poznan. Projekti raames rajati lõppenud majandusaastal DWDM tehnoloogial põhinev kuni 160 Gbit/s jõudlusega magistraalsidelahendus, mille võrgusõlmed asuvad Tallinnas, Narvas, Tartus ja Tsirguliinas.

Televõrk pikendas ka Baltimaade energiaettevõtetega magistraalsidevõrgu teenuste osutamise lepinguid järgnevatel perioodideks; koostöö jätkub suuremate operaatorfirmadega, nagu Tele2 Eesti, Elisa Corporation, Linx Telecommunications Eesti, ning Lätis internetiteenust pakkuva Globalcomiga. Kokkuleppe kohaselt tarnib Televõrk Globalcomile lepingu perioodi vältel keskmiselt 60–70% Läti jaeturu internetist.

Oma tooteportfelli edasiseks laiendamiseks plaanib EE jaeäri valdkond tuua 2009/10. majandusaastal turule energiaauditi ja energiamärgise väljastamine teenuse ning hakata kliente nõustama energiasäästu teemadel.

Hinnas on teenused ka kontserni teistele ettevõtetele

Televõrk sõlmis 2008/09. majandusaastal lepingu sidelahenduste ajakohastamiseks Põhivõrgu 97-s võtmetähtsusega alajaamas. Ligi 50 neist viiakse täielikult IP-protokollil põhinevale sidele üle juba 2009/10. majandusaasta lõpuks. Alajaamade andmesides on tegu suure läbimurdega, kuna uudne IP-lahendus muudab alajaamad täielikult kaugjälgitavateks ja -juhitavateks nii SCADA süsteemide kui ka releekaitseadmete, kommertsarvestite jms osas.

Võrguehituse eelkäija Elpec teostas Jaotusvõrgule 2008. aastal ligikaudu 200 investeeringuprojekti kuus. Lisaks lõpetati suurematest töödest Narva Elektriijaamade uue energiaploki planeering, Iru elektriijaamas prügi küttena kasutamise projekti planeering ja Eesti-Soome merekaabli Estlink 2 keskkonnamõjude hindamine;

kõigi projektide kohta sõlmiti maakasutuslepingud ja hangiti ehitusload. Elpec ehitas üles ka maaomanikele tehnovõrkude talumise eest kompensatsiooni maksmise süsteemi, mille võttis koos maa- planeeringute teostamise rolliga majandusaasta lõpuks üle Eesti Energia kinnisvara üksus.

Pakkumaks nii oma kontserni ettevõtetele kui ka kõigile partnerfirmadele praktilist koolitust elektriõhutusel valdkonnas, rajas Jaotusvõrk Tallinnasse Eesti esimese kaasaegse elektrivõrgu õppeväljaku, kus on reaalsel elektri jaotamise seadmetel võimalik õppida ja praktiseerida rikete kõrvaldamist ja muid elektrivõrgu töid. Õppeväljaku projekteeris ja ehitas välja Võrguehitus.

IT-põhised suurarendused tagavad tõhusama andmevahetuse

Jaanuaris allkirjastas Eesti Energia (EE) maailma ühe suurima äritarkvara pakkuja Oracle'iga EE uue kliendiinfosüsteemi litsentside ostu ja süsteemi juurutamise lepingud. Uue kaasaegse kliendiinfosüsteemi kasutuselevõtt on ülitähtis samm ettevalmistustel elektrituru avanemiseks. Uus süsteem aitab paremini korraldada kliendisuhetust, samuti hõlbustab see uute toodete ja muude kliendile vajalike arenduste turule toomist. Kliendiinfosüsteemi juurutamine on planeeritud 2010. aasta esimesse poolde.

2008/09. majandusaastal lõpetati ettevalmistustööd, mis võimaldavad alates 2009. aasta juunist käivitada võrguhaldustarkvara esimese faasi; esimesena võetakse kasutusele elektriõhutusel ning primaar- ja sekundaarseadmete käitu toetavad protsessid. Võrguhaldustarkvara eesmärk on viia kogu elektrivõrgu juhtimine, ehitus- ja renoveerimistööde planeerimine ning tellimine ühtsesse IT keskkonda.

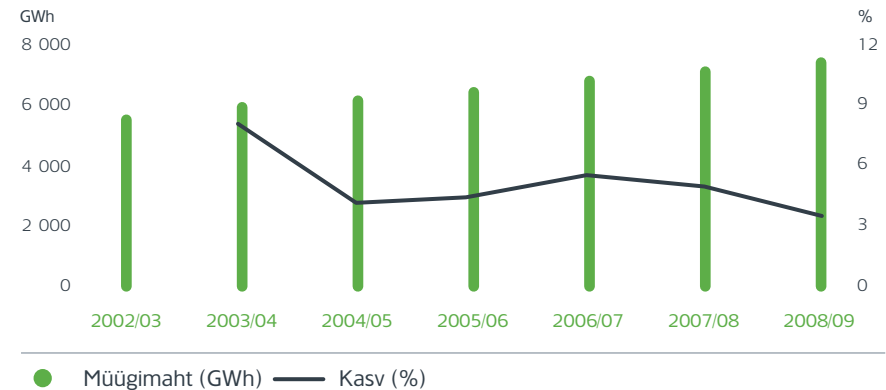
Jaeäri majandustulemused

Jaeäri suurim tuluallikas oli 2008/09. majandusaastal elektrienergia müük, mis peamiselt tänu aktiivsele tegutsemisele Läti turul kasvas aastaga 3,4% ja ulatus 7381 GWh-ni. Elektrienergia müügitulud olid 3,5 mld krooni ja suurenesid eelmise aastaga võrreldes 17,6%. Tulude kasvu põhjustas suurem müük Läti, olulist rolli mängisid ka lõppenud majandusaasta kolm hinnamuutust Eesti suletud turul 2008. aasta 1. juulil ning 2009. aasta 1. jaanuaril ja 1. märtsil. Kokku kasvas Konkurentsiametiga kooskõlastatud keskmine elektrienergia hind Eestis majandusaasta jooksul 11,7%.

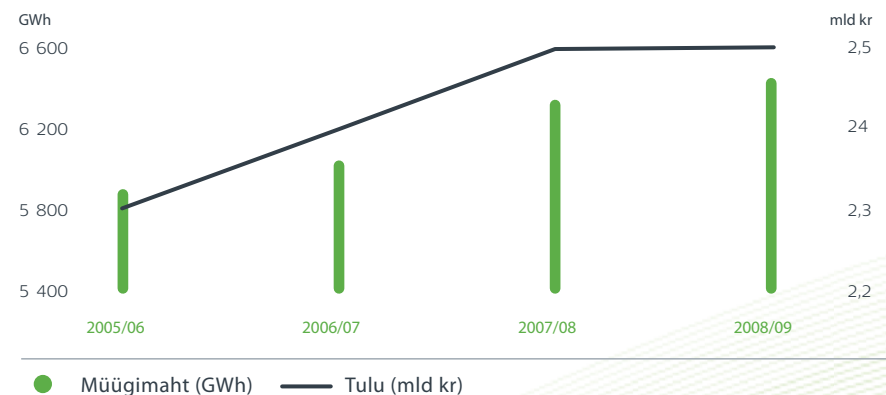
Jaeäri suurim marginaali tekitaja on võrguteenuste müük, mis lõppenud majandusaastal moodustas 6447 GWh ja kasvas aastaga 1,7%; saadud tulu aga vähenes 1,1% võrra. Vähenemise põhjustas 1. märtsil 2008. toimunud võrguteenuse hinnalangus – 2008/09. majandusaasta keskmine hind oli 1,5% väiksem aasta varasema perioodiga võrreldes. Võrguteenuse tulu mõjutas ka reaktiivenergia müügist saadava tulu vähenemine. Lisaks vähendas Jaotusvõrk pingekvaliteedi probleemide ja elektrikatkestuste tõttu klientide võrguteenuse eest tasutavaid summasid 14,3 mln krooni võrra; see on 7,4 korda rohkem kui 2007/08. majandusaastal. Võrguteenusel saadav tulu investeeritakse täies ulatuses võrguteenuse parendamisse.

Hea tulemus tehti lõppenud majandusaastal kao alandamisel – aastaga langes kadu Jaotusvõrgus ca 1 protsendipunkti võrra 7,8%-lt 6,7%-le, mis võimaldas realiseerida 67 GWh varem kadudeks läinud energiat, kuna kadude alanemine toimus peaaesjalikult kommertskaos vähendamise arvelt.

Elektrienergia müük Eestis ja Lätis kokku

Võrguteenuste müük

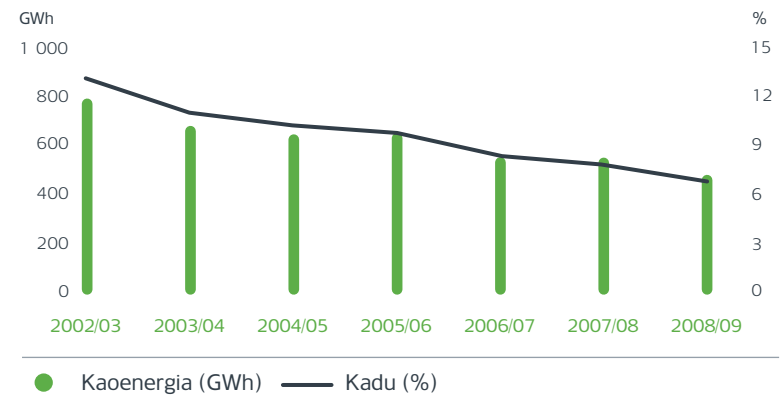

Jaeäri suurimad investeeringud tehti jaotusvõrgu arendamisse – uusi liitumisi ehitati välja 717 mln krooni eest ja võrgukvaliteedi tõstmisesse investeeriti 875 mln krooni. Uute liitumistega suurendati võrgumahtu ligi 140 500 ampri võrra. Peakaitsete suurendamisel võrku lisandunud maht oli ligi 60 000 amprit.

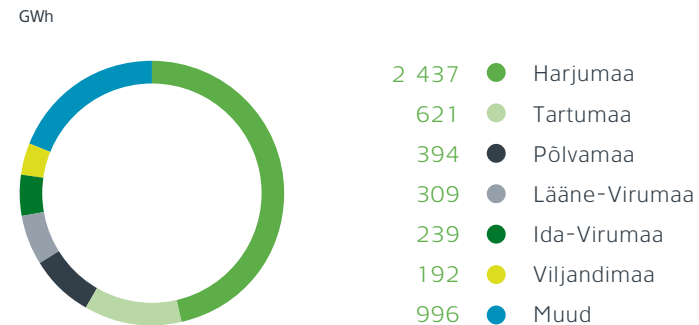
Ettevõtete töö ümberstruktureerimine tõhustas valdkonna toimimist, kuid tõi kaasa ka koondamisi. Majandusaasta jooksul vähenes jaeäri töötajate arv 1825-lt 1656-ni, koondamistasusid maksti kokku 16 mln krooni ulatuses.

2009/10. majandusaastat iseloomustab eelkõige Eesti ja maailmajanduse kriisi mõjudega toimetulek – fookuses on jätkuvalt püsikulude alandamine ning tegevuste ja tööprotsesside tõhusamaks muutmine.

Jaotusvõrgu kaod

Elektrienergia müük suletud turul maakonniti 2008/09

ELEKTRI JA SOOJUSE TOOTMISE VALDKONNA ÜLEVAADE

Elektri ja soojuse tootmise valdkonna peaesmärgid on tootmisvõimekuse säilitamine ja kasvatamine ning lisandväärtuse suurendamine nii sisemise efektiivsuse tõstmise kui ka energia-kaubanduse vahendatud välistehingute abil.

2008/09. majandusaasta tähtsamad sündmused:

- Leping Eesti elektri jaama kuni neljale plokile deSO_x-seadmete paigaldamiseks
- Suur püsikulude kokkuhoid Narva Elektri jaamades
- Eesti tuumajaama võimaliku asukoha eelkaardistus
- Hanked Ahtmesse tipukoormuse katlamaja ning turbal ja biokütusel töötava koostootmisjaama rajamiseks
- Ruhnu saart varustab elektriga tuulepargist ja diisलगeneraatorist koosnev tootmislahendus, Aulepa tuulepark on valmimisjärgus

Tähtsamad majandusnäitajad:

	2008/09	2007/08
MÜÜGITULU (mln kr)	6 648	5 414
- elektrienergia müük (mln kr), sh	5 592	4 629
elektrienergia kodumaine müük	3 860	3 337
elektrienergia eksport	1 732	1 292
- soojusenergia müük (mln kr)	917	608
ÄRIKASUM (mln kr)	616	-53
INVESTEERINGUD (mln kr)	776	513
ÄRITEGEVUSE RAHAVOOGUDE SUHE INVESTEERINGUTESSE	0,2	1,0
TÖÖTAJATE KESKMINE ARV	1 855	1 918

Eesti Energial (EE) tuleb olla konkurentsivõimeline tootja nii praegusel osaliselt avatud elektriturul kui ka tuleviku avatud turul. Selle tagamiseks on vaja investeringuid ja arendusi, milleks tuleb valmistada juba täna.

Järgmiste aastate suuremad investeringud EE-s täidavad just tootmise valdkonna eesmärged. Pikaajalise tootmisvõimekuse säilitamiseks sõlmiti 2009. aasta märtsis leping väävlipüüdmise seadmete paigaldamiseks kuni neljale Eesti elektrijaama plokile. Teine suur

projekt on 2009/10. majandusaastal Narva Elektriijaamade kuni kahe uue põlevkiviploki hanke ettevalmistamine ja väljakuulutamine.

2008/09. majandusaastal oli elektri ja soojuse tootmise valdkonna olulisim eesmärk luua püsikuludid optimeerides majanduslikku lisandväärtust kõigis tootmisettevõtetes. Kõige suurem väljakutse oli see Narva Elektriijaamadele, kus lisaks olulisele majanduslikule tõhustamisele alustati uut, 2009/10. majandusaastat põhitegevusest lähtuvalt ümberkujundatud struktuuriga.

Mitmekesine energiaportfell tagab konkurentsivõime

Eesti Energial (EE) on praegu Balti riikide energiaettevõtete seas vägagi konkurentsivõimeline tootmisportfell, kuid pikaajalise jätkusuutlikkuse saavutamiseks tuleb edaspidi kindlasti vähendada meie elektritootmise portfelli keskmist CO₂ emissioonitaset. Madalama CO₂-sisaldusega tootmisportfelli loomise nimel tegime eelmisel aastal olulisi samme, algatades Eesti tuumajaama jaoks sobilike asukohtade kaardistamise uuringu. Lisaks sai nurgakivi 13 tuulikuga Aulepa tuulepark Läänemaal.

2009/10. majandusaastal on plaanis jätkata tuumaenergia kasutuselevõttuga seonduvaid ettevalmistustöid ning arendada lisaks ka

uusi taastuvenergia projekte, nagu meretuulepargid ja Iru jäätme-põletusjaam, ning otsida võimalusi väikeste koostootmisjaamade rajamiseks üle Eesti.

Elektri tootmisel on vajalik tihe side energiakaubandusega. Oleme edukamad, kui suudame turutingimustes optimeerida oma portfelli, ostes elektrit ise toodetuga võrreldes soodsamalt sisse ja suurendades nii elektrimüügist saadavat lisaväärtust. Lisaks oleme riskijuhtimiseks teinud edukalt tulevikutehinguid nii CO₂ kui ka elektriga.

Muudame põlevkivist elektri tootmise keskkonnasõbralikumaks

Eesti Energia (EE) elektri ja soojuse valdkonna suurimaks väljakutseks on praegu ja tulevikus seniste tootmisvõimsuste säilitamine. Eelkõige tähendab see olulisi investeeringuid, et muuta Narva Elektri jaamade tootmisplokid keskkonnasõbralikumaks ning hoida neid töös ka pärast seda, kui 2016. aastal jõustuvad senisest märgatavalt karmimad keskkonnanõuded. Sel eesmärgil asume 2009. aastal ette valmistama kuni kahe uue keevkihtplokki (CFB) rajamise hanget.

2009. aasta märtsis sõlmiti rahvusvahelise suurettevõttega Alstom leping väävlipuhastusseadmete (deSO_x) paigaldamiseks kuni neljale Eesti elektri jaama energiaplokile aastaks 2012. See ligi 1,6 mld krooni maksev projekt kujutab endast üht EE läbi aegade suurimat investeeringut 2004. aastal valminud kahe uue energiaplokki järel. 2009/10. majandusaastal on plaanis uurida ka lämmastikupüüdmissaadmete (deNO_x) paigaldamise võimalust samadele plokkidele aastaks 2016.

Väävlipüüdmissaadmete paigaldamine on oluline investeering tulevikku, mis võimaldab ka pärast 2012. aastat säilitada Narva Elektri jaamade praeguse elektritootmise taseme ca 9 TWh/a. Varustades

aastaks 2016 need neli Eesti elektri jaama plokki ka lämmastikuheiteid püüdvate (deNO_x) seadmetega, säilitame Narva Elektri jaamade aastatoodangu seniste tootmisüksustega tasemel ca 7 TWh/a.

Taastuvenergia osakaalu tõstmiseks on Narva Elektri jaamades uuritud ka biokütuste kasutamise võimalusi. Kuna Eesti ja Balti elektri jaamadesse paigaldatud uued keevkihtkatlad on oma tehnoloogilise eripära tõttu võimelised põletama põhikütusega (s.o põlevkiviga) koos ka kuni 10% mahus biokütuseid, siis alustati juba 2007. aastal Balti elektri jaama 11. energiaplokis biokütuste kasutamise võimaluste uurimist. 2008. aastal need uuringud jätkusid ja nimetatud plokki kateldes põletati majandusaasta jooksul ära 8049 tonni biokütuseid. Parimaks käideldavaks kütuseks on osutunud puitbrikett oma väikese niiskusesisalduse (12%) ja kõrge kütteväärtuse (~4,6 MWh/t) tõttu. Kasutatud puiduhake on olnud erineva niiskusesisaldusega (30–55%), kuid elektri jaama süsteemides suhteliselt hästi käideldav ja kasutatav. 2009. aastal jätkatakse läbirääkimisi eri tarnijatega ning soodsate tingimuste saavutamise järel on plaanis biokütuse kasutamine muuta pidevaks.

Tõhustame elektri ja soojuste koostootmise üksusi

Keskkonnahoiu ja efektiivsuse tõstmise eesmärgi silmas pidades on pidevalt renoveeritud ka Iru elektrijaama – viimase 10 aasta jooksul on ellu viidud üle 50 renoveerimis- ja rekonstrueerimisprojekti. Käesoleva aja suurim projekt on juhtimissüsteemi uuendamine ja uue heidete mõõtmisüsteemi paigaldamine maksumusega 54,4 mln krooni. 2008. aasta aprillis sõlmitud lepingu kohaselt lõpetatakse uuendustööd 2009. aasta lõpuks. Lisaks sai eelkõige juhtimise lihtsustamiseks ja kulude kokkuhoiu eesmärgil Iru elektrijaamast 2009. aasta kevadel Eesti Energia (EE) äriüksus ning Iru Elektrijaam lõpetas sellega oma tegevuse eraldi juriidilise isikuna.

Kohtla-Järve Soojuse ja Narva Soojusvõrgu osalise omanikuna on EE eesmärgiks soojusvõrgu laiendamine ja soojuskadude järjepidev vähendamine. Tänu tõhusatele investeeringutele on praeguse hinnangu kohaselt hallatavate soojusvõrkude olukord rahuldav. Professionaalse ja pideva töö tulemusena on vähendatud ka ebaseaduslikku tarbimist ehk kommertskadusid.

Teeme ettevalmistusi tuumaenergia kasutuselevõtuks

Eestis toodetakse täna üle 90% elektrienergiast põlevkivist ja seetõttu on meie tootmisportfelli CO₂ emissioonimahud toodetud energiaühiku kohta ühed Euroopa kõrgemad. Arvestades seda, et alates 2013. aastast rakendub Euroopa Liidus kehtestatud CO₂ kvoodikaubandus täies mahus, pole selline praktika pikemas perspektiivis enam jätkusuutlik. Eesti Energia (EE) konkurentsivõime tagamiseks peame leidma võimalusi tootmisportfelli mitmekesistamiseks ja kärpima seejuures oluliselt kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Kui kavandavad taastuvenergiaprojektid on mõeldud eelkõige meie tootmisportfelli rikastamiseks täiendavate energialiikidega, siis tuumaenergiat vaatame kui üht võimalikku baaskoostamise tagamise allikat ja põlevkivielektri asendajat tulevikus.

Tuumaenergia kasutuselevõtuks on praegu mitmeid võimalusi. Kaalumist väärivate projektidena tuleks ära nimetada nii osalemine

Leedu uue tuumajaama projektis, osaluse soetamine mõnes uues Soome rajatavas reaktoris kui ka tuumajaama rajamine Eesti territooriumile. Kui Leedu ja Soome projektidega ühinemise võimalused on teada juba varasemast, siis värskema arenguna tuleb ära mainida Eesti valitsuse poolt 2009. aasta alguses heaks kiidetud Eesti energiamajanduse pikaajaline arengukava, mis sisaldab ka võimalust arendada tuumaenergeetikat Eestis. Kuigi Riigikogu ei ole otsustavat sõna veel öelnud – 2009. aasta kevadel diskussioonid parlamendi majanduskomisjonis alles käisid – siis parlamendis esindatud erakondade esindajate sõnavõttudest lähtudes pole kahtlust, et arengukava pälvis ka Riigikogu heakskiidu.

Kuigi tuumajaama rajamine sõltub mitmetest eri tasandi poliitilistest otsustest, on selle projekti teostamise vältimatu eeldus jaama ehitamiseks sobiva asukoha olemasolu. See oli ka põhjus, miks EE

viis 2008. aastal läbi esialgsed uuringud Eesti tuumaelektrijaama võimalike asukohtade kaardistamiseks. Uuringud, mis tuginesid Eesti geoloogia andmebaasidest saadaolevatele andmetele ja Soomes tuumajaamadele kehtestatud ohutuse kriteeriumidele, viitasid küll tuumajaama asukohaks sobivate maatükkide vähesusele, kuid mitte nende puudumisele. Esialgse uurimistöö kokkuvõttena võime täna väita, et Eesti rannikupiirkonnas on kaks asukohta, millel on teiste ees olulisi eeliseid – Suur-Pakri saare põhjaosa ja Keibu lahe äärne vana kruusakarjääri territoorium. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumilt saadud kooskõlastuse alusel kavandab EE järgmise sammuna neis asukohtades täiendavaid geoloogilisi uuringuid.

Kuna tuumajaama projekti õnnestumine eeldab suure hulga asjaolude õnnelikku kokkusattumist ja pikaajalist eeltööd, siis ei maksa lõplikku otsust tuumajaama ehituse osas lähiaastatel veel oodata. Esmalt peavad riigivõimud töötama välja puuduva osa vajalikest õigusaktidest ning looma tuumaenergeetikat kureeriva sõltumatu regulaatori. EE panustab samal ajal koostöösse Eesti ülikoolidega, et aidata kvalifitseeritud tööjõu koolitamiseks vajalike õppekavade väljatöötamisel ja Eesti tingimustes kõige sobivamate tehnoloogiliste lahenduste leidmisel.

Võtame kasutusele tuule, vee ja jäätmete jõu

Eesti Energia (EE) taastuvenergia ettevõtte suurim lõpujärgus olev projekt on 2009. aastal Aulepas avatav Balti riikide suurima ühikvõimsusega (39 MW) tuulepark, mille aastaseks toodanguks plaanitakse üle 100 GWh. 2009. aasta kevade jooksul Aulepas püsti saanud 13 tuuliku toodanguga on võimalik katta 1,3% elektri lõpptarbimisest Eestis ehk ligikaudu 35 000 keskmise elektritarbimisega Eesti pere elektrivajadused. Meie energiaportfelli seisukohast on olulisim aga see, et hoitakse ära ligi 120 000 tonni CO₂ õhku paiskamine. Aulepa tuulepargi kogumaksumus on ligi 900 mln krooni ning selle rahastamine toimub EE omavahenditest.

Järgmist tuuleenergia projekti plaanib ettevõtte Ida-Virumaale: 2009. aasta alguseks suletud Narva Elektrijaamade teisel tuhaväljal hakatakse tegelema tuulepargi rajamise ettevalmistusega. Lisaks on tuulepargi arendamiseks omandatud kinnistu Paldiskis.

Taastuvenergia ettevõtte planeerib meretuuleparkide arendusi Eesti rannikuvettesse, kuid konkreetsemate sammude astumiseks tuleb ära oodata seda toetavate õigusaktide jõustumine uuel majandusaastal. Lisaks ettevõtte poolt käitatavale kahele hüdroelektrijaamale Keila-Joal ja Linnamäel tegeldakse Põltsamaa hüdroelektrijaama taastamisega.

Koos Iru elektrijaamaga on kavas siseneda jäätmekäitlusturule, et hakata jäätmeid taaskasutama elektri ja soojuse koostootmiseks. Vastavalt arendusprojektile on 2012. aastaks plaanis rajada Iru elektrijaama kõrvale 17 MW elektri ja 50 MW soojuse tootmise võimsusega jäätmeenergiaplokk, mis põletaks aastas kuni 220 tuhat tonni olmejäätmeid. Jaama ettevalmistustega paralleelselt toimuvad läbirääkimised jäätmete hankimiseks.

Valmistame ette biokütusel töötava koostootmisjaama rajamist

Elektri ja soojuse koostootmises valmistas 2008/09. majandusaastal kõige suuremaid muutusi ette Kohtla-Järve Soojus. Kuna vanal Ahtme soojuselektrijaamal on lubatud rahvusvaheliste kokkulepete järgi töötada 2010. aasta lõpuni, on ettevalmistamisel uue biokütusel töötava koostootmisjaama ning ka soojustarbimise tipuvõimsusi katta aitava katlamaja rajamine jaama praegusele territooriumile.

Turbal ja biokütusel töötava koostootmisjaama ehitamiseks viis ettevõtte lõppenud majandusaastal läbi riigihanke. Uus jaam peaks olema valmis 2011. aasta detsembris ning selle elektriline võimsus

tuleb 25 MW ja soojuslik võimsus kaugkütte tarvis 50 MW. Uue koostootmisjaama investeringu suurus on ligikaudu 1,2 mld krooni.

Koostootmisjaama kõrval on olemas koht ka tipukoormuse katlamajale, mille plaanitav valmimisaeg on 2010. aasta november. Planeeritav reserv- ja tipukoormuse katlamaja hakkaks töötama nii gaasil kui ka põlevkiviõlil ja selle koguvõimsuseks on kavandatud 100 MW. Sellest 20 MW saab katta juba 2008. aasta suvel töösse rakendunud kahe uue katla abil. Uue katlamaja ehitamine ja rajatav gaasitrass nõuab 200 mln kroonist investeringut.

Sisenesime väikekoostootmise valdkonda

Eesti Energia (EE) sisenes 2009. aasta alguses väikekoostootmise valdkonda, omandades BLRT Grupilt kaks Tallinnas Koplis asuvat gaasil töötavat elektri ja soojuse koostootmisest koguvõimsusega 2,4 MW. Meie esimese väikekoostootmise üksuse toodetud soojust kasutatakse BLRT Grupi Kopli poolsaarel asuva suure tootmiskompleksi kütmiseks ning elekter läheb EE võrku.

Valdkond on perspektiivikas, sest väikesed kohalikud koostootmisjaamad võimaldavad vähendada elektri ülekande kadusid, kindlustada väikeasulate elektriga varustatust ja alandada tarbijate jaoks

soojuse hinda. EE-l on edaspidi plaanis rajada väikeseid biomassil (puiduhake, raiejätmed, põhk jt taastuvad tahkekütused) või gaasil töötavaid elektri ja soojuse koostootmisjaamu ka teistesse sobivatesse asukohtadesse üle Eesti, näiteks soojuskoormusega väikeasulatesse ning ka tööstusettevõtete, kaubanduskeskuste, suuremate büroohoonete ja spordirajatiste juurde.

Tõstsiime energiakaubanduse kasumlikkust

2008/09. majandusaastal põhines energiakaubanduse kasumlikkuse tõstmine mitmel tegevusel: edukad tulevikutehingud, uudsete tehingustruktuuride kasutusele võtmine Balti hulgiturul, olemasolevate ostu- ja müügilepingute väärtustamine.

Pöördelise tähtsusega oli kontserni tasandil uue juhtimisstruktuuri kasutuselevõtt, mis ühendas ühe valdkonna alla elektrienergia tootmise ja hulgikauplemise. Valdkonnapõhise eesmärgistamise ja hindamise rakendamine muutis valdkonna oluliste turumuutuste suhtes tervikuna paindlikumaks.

Energiakaubanduse 2008/09. majandusaasta suurim väljakutse oli energiahindade järsk langus. Kui 2008. aasta kõrgeim baasenergia lepingu hind Põhjamaade elektribörsil Nord Pool oli 70 €/MWh, siis majandusaasta lõpuks olid referentshinnad langenud 30 €/MWh-ni. Eri tüüpi riskimaandamistehingute ning valdkonnaüleste füüsiliste operatsioonide efektiivsemaks muutmine oli üheks oluliseks teguriks, mis võimaldas valdkonnal 2007/08. majandusaasta negatiivse äritulemuse järel luua 2008/09. majandusaastal juba positiivset lisandväärtust.

Elektri ja soojuse tootmise valdkonna majandustulemused

Elektri ja soojuse tootmise valdkonna ärikasum moodustas 2008/09. majandusaastal 616 mln krooni, suurenedes aastaga 669 mln krooni võrra. Valdkonnas loodud majanduslik lisaväärtus oli positiivne ja moodustas 103 mln krooni, olles suurem eelmise aasta -571 mln kroonist. Valdkond täitis peamise 2008/09. aastaks püstitatud eesmärgi – luua positiivset majanduslikku lisandväärtust.

Valdkonna kasumlikkust mõjutasid positiivselt imporditava elektrienergia soodne hind, valdkonna põhilise elektrienergia tootja, Narva Elektri jaamade reguleeritud müügihinna tõus kodumaisel turul ning kõikides tootmisüksustes saavutatud püsikulude kokkuhoid. Negatiivset mõju avaldas majandustulemustele

majanduskasvu asendumine langusega, mille tulemusel langes nõudlus elektrienergia järele.

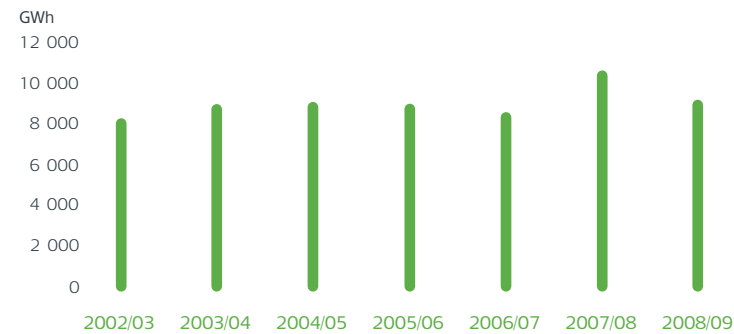
Kuigi elektrienergia turuhind valdkonna põhilisel eksporditurul, Nord Pooli Soome piirkonnas on kasvanud aastaga rohkem kui poole võrra 50,9 €/MWh-ni, ei kaasnud sellega Narva Elektri jaamades toodetud elektrienergia müügi suuremat kasumlikkust. Põhjuseks on elektrienergia ekspordiks tootmisel puudu jääva CO₂ heitekoodi kallinemine, mis sisuliselt nullis ära elektrienergia hinnatõusu. Peamiselt nende kahe faktori koosmõjul langes valdkonna elektrienergia toodang lõppenud majandusaastal ca 13% 9045 GWh-ni. Valdkonna arvestuslik CO₂ heitkoguste puudujääk oli 2008/09. majandusaastal ca 1,5 mln tonni ja sellest tulenev täiendav kulu 434 mln krooni.

Valdkonna äritegevuse rahavoogu mõjutasid negatiivselt tuleviku- tehingute garantiinõuete täitmiseks välispankadesse deponeeritud raha väljavool, kontsernisisesse debitoorse võlgnevuse suurenemine ja makstud tulumaks.

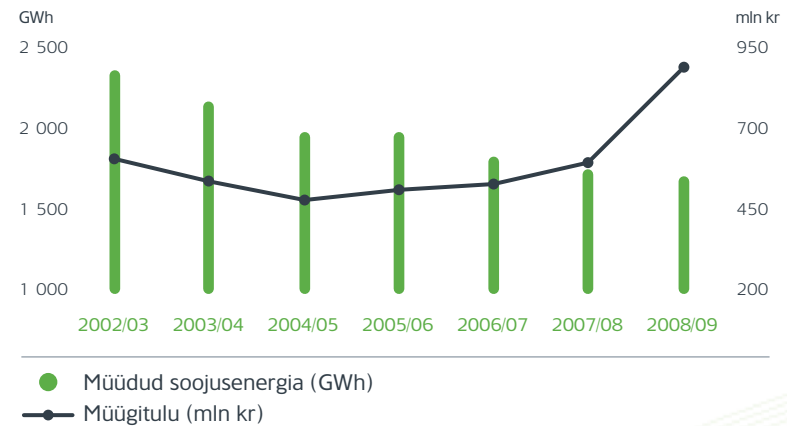
Valdkonna investeeringute rahavoogu kujundasid peamiselt investeeringud Aulepa tuulepargi ehitusse. Teised suuremad investeeringud olid kinnistu omandamine Paldiskis tuulepargi arenduse tarbeks, gaasitrassi ja kahe väikekatla ehitus Ahtmes, Iru elektrijaama teise energiaploki uuendamine ning baasinvesteeringud Narva Elektri- jaamades.

Alanud majandusaastal on oodata valdkonna tulemuste halvenemist, kuna tulenevalt majanduslangusest väheneb elektri- ja soojusenergia nõudlus ning ühtlasi lõpevad soodsad elektrienergia impordi lepingud.

Elektrienergia netotoodang

Soojusenergia müük

KÜTUSTE VALDKONNA ÜLEVAADE

Kütuste valdkond koosneb kolmest üksteist täiendavast tegevussuunast – vedelkütuste tööstus, põlevkivi kaevandamine ja tehnoloogiatööstus. Valdkonna strateegia keskendub põlevkivi toorõli kvaliteedi tõstmisele, tootmismahdade suurendamisele, keskkonnamõjude vähendamisele ja unikaalse põlevkivialase tehnoloogia arendamisele ja rakendamisele.

2008/09. majandusaasta tähtsamad sündmused:

- Esmakordselt üle miljoni barreli põlevkiviõli tootmine ja müük aastas
- Ettevalmistused õlitööstuse laienduseks ning Outoteciga koostöös uue põlvkonna õlitootmistehnoloogia väljatöötamine
- Õnnestunud vesiniktöötluste katsetused põlevkiviõli töötlemiseks kõrgema väärtusega kütuseks
- Jordaania valitsuselt ainuõiguse saamine elektrijaama rajamiseks Jordaaniasse ja kontsessiooniläbirääkimiste alustamine õlitööstuse rajamiseks

Eesti Energia (EE) on unikaalne kogemus põlevkivi suuremahulise kaevandamise ning sellest elektri ja vedelkütuste tootmise valdkonnas. Kütuste valdkonna ülesandeks on maksimaalselt väärtustada põlevkivi, tootes sellest kõrgväärtuslikke vedelkütuseid,

Tähtsamad majandusnäitajad:

	2008/09	2007/08
MÜÜGITULU (mln kr)	3 314	3 245
- põlevkivi (mln kr)	2 192	2 197
- põlevkiviõli (mln kr)	592	507
- tehnoloogiatööstus (mln kr)	487	521
ÄRIKASUM (mln kr)	239	293
INVESTEERINGUD (mln kr)	501	491
ÄRITEGEVUSE RAHAVOOGUDE SUHE INVESTEERINGUTESSE	1,5	0,1
TÖÖTAJATE KESKMINNE ARV	4 404	4 396

mille eelduseks on õlitootmise ja -töötlemise tehnoloogia arendamine. Lähema kümne aasta jooksul nihkub EE põlevkivitööstuse raskuskese aina enam õlitootmisele ja -töötlemisele.

Maailma tõhusaim põlevkivi-vedelkütuste tehnoloogia

Eesti Energiale (EE) kuulub maailmas ainulaadne põlevkivi-vedelkütuste tehas, kus kasutatakse EE inseneride arendatud ja patendiga kaitstud tahke soojuskandja (TSK, alates 2009. aasta maist Enefit) tehnoloogiat. See tõhusaim maailmas kasutusel olev põlevkivi-vedelkütuste tootmistehnoloogia võimaldab madala CO₂ heitetasemega toota madala kütteväärtusega põlevkivist vedelkütuseid.

Narva Õlitehas (alates 2009. aasta suvest Eesti Energia Õlitööstus) tootis 2008/09. majandusaastal senise tegevusaja rekordkoguse – 1,03 mln barrelit ehk 158 200 tonni põlevkivi-vedelkütuseid, mis on 22% rohkem kui eelmisel majandusaastal. Pidevad investeeringud ja tööprotsesside optimeerimine on võimaldanud tehasel jätkuvalt tootmismahтусid suurendada.

Narva Õlitehase äritulud kasvasid 2008/09. majandusaastal 23,7%, ulatudes 653 mln kroonini. Ärikasumiks kujunes 166 mln krooni, mis on 9,4% vähem kui eelneval majandusaastal. Kokku investiti õlitööstusesse lõppenud majandusaastal 131 mln krooni ja maksti keskkonnatasusid 37 mln krooni.

Põlevkiviõli keskmiseks müügihinnaks kujunes 3995 kr/t (võrreldes eelmise majandusaastaga kasv 486 kr/t, +13,8%). Põlevkiviõli müügihind järgib raskete kütteõlide maailmaturuhinna trende, mis omakorda on seotud toornafta maailmaturuhinna liikumistega. Lõppenud majandusaastal olid mainitud maailmaturuhinnad

äärmiselt heitlikud – nt raskete kütteõlide hinnavahemikuks kujunes 183–825 \$/t. EE on hinnariski minimeerimiseks sõlminud tulevikutehinguid, mis on võimaldanud säilitada kasumlikkuse ka madalamate hindade juures.

Õlitehas ekspordib erinevate müügikanalite kaudu keskmiselt 55% oma toodangust ja ülejäänud tarbitakse siseturul soojuse ja asfaldi tootmiseks. Tehase vedelkütuste tootmismahust 70% moodustavad kütteõlid, 18–20% gaasbensiin ja 10–12% kerged kütteõlid. Põlevkivist toodetud vedelkütuste põhilised tarbijad on laevakütuste tootjad ja katlamajad. Lõppenud majandusaastal uuendatud vedelkütuse müügipõhimõtted võimaldasid kütuseid hakata otse Õlitehaselt ostma ka väiksematel tarbijatel. See tõi kaasa mõningase kliendibaasi kasvu.

Peale vedelkütuste toodetakse Narva Õlitehases aastas ligikaudu 43 mln m³ uttegaasi, mis kasutatakse ära elektritootmiseks Narva Elektriijaamades. Uttegaasi kasutamine vähendab elektritootmiseks vajalikku põlevkivi kogust ja vähendab CO₂ heitkoguseid. Lisaks gaasile, mis õlitootmise kõrvalproduktina ära kasutatakse, tegeleb EE aktiivselt ka põlevkivitööstuses tekkivale tuhale laiemate kasutusvõimaluste leidmisega. Põlevkivituhka on katsetatud pinnase stabiliseerimiseks kaevanduste taastäitmisel, lisaks on põlevkivituhk kasulik materjal ehitustööstuses ja teedehituses.

Tehnoloogia täiustamine tagab tuleviku edu

2008/09. majandusaastal rekonstrueeriti edukalt üks Narva Õli-tehase olemasolev TSK-seade. Selle käigus asendati seadme elektrifilter täielikult uue põlvkonna filtriga, samuti uuendati tolmuambrit ja soojuskandjate tsükloneid.

Lisaks olemasolevate toomisseadmete rekonstrueerimisele plaanib Eesti Energia (EE) põlevkivi-vedelkütuste tootmise laiendamist Eestis juba oluliselt suurendatud ühikvõimsusega seadme abil. Lõppenud majandusaastal täiustas EE TSK-tehnoloogia disaini eesmärgiga suurendada selle töökindlust, vähendada keskkonnanaheteid ja eelkõige suurendada seadme võimsust. Uus Eestisse planeeritav topeltvõimsusega TSK-280 seade ei ole ainult ennast seni hästi tõestanud tehnoloogia korduv rakendamine, vaid põlevkivi-

vedelkütuste tootmise viimine uuele tasemele. Seadme vähene keskkonnanahete ja suurem võimsus võimaldavad seda kasutada maailmas mitmesuguste põlevkividega ning see avab ühtlasi tee põlevkivi-vedelkütuste tootmise laiendamisele ja toote kvaliteedi tõstmisele. EE tahab uue tehase rajamise investeerimisotsuseni jõuda 2009. aasta varasuvel.

EE vedelkütuste strateegia kohaselt plaanib Narva Õlitehas 2015. aastaks jõuda ligi 1,5 mln tonni põlevkivist toodetud kõrgväärtuslike vedelkütuste müümiseni aastas. Soovime toota praeguse raske kütteõli asemel lõpptarbijatele sobivat kerget kütteõli, diislikütust ja bensiini. Selleks rajame 2015. aastaks veel kolm uut TSK-seadet ja toodete järeltöötlemiseks põlevkiviõli vesiniktöötuse seadme.

Tõhusam ja keskkonnanahelikum kaevandamine

Eesti Energia (EE) kontserni kaevandusettevõtte Eesti Põlevkivi (alates 2009. aasta suvest Eesti Energia Kaevandused) eesmärk on põlevkivivarude jätkusuutlik kaevandamine elektri- ja õlitootjate varustamiseks kütuse ja toorainega. Võrreldes aasta varasema era-kordselt kõrgete tootmismahutude perioodiga, oli 2008/09. majandusaastal ettevõtte peamine siht tootmise tõhusamaks ja keskkonnanahelikumaks muutmine; kulude vähendamine on ka alanud 2009/10. majandusaasta peamine eesmärk.

Ettevõtte põlevkivitoodang vähenes 2008/09. majandusaastal eelmise perioodiga võrreldes 8,0% ja ületas veidi 15 mln tonni piiri. Suurem osa toodangust müüdi kontsernisiseselt Narva Elektri jaamadele (79,7%) ja Narva Õlitehasele (8,8%); ülejäänud

kogus jagunes VKG Oili (10,6%) ja Kunda Nordic Tsemendi (0,8%) vahel. Tootmisprotsesside parandamisse investeeriti majandusaasta jooksul 362 mln krooni. Muu hulgas lõpetati kokku üle 100 mln krooni maksnud uue killustikutehase ehitus Estonia kaevandusse.

Kuigi lõppenud majandusaasta tõi kaasa kaks põlevkivi hinnatõusu vastavalt 11,0% ja 11,8% ulatuses (147,69 kr/tonn ja 165,10 kr/tonn), tuleb ettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks jätkuvalt tegelda püsikulude vähendamisega.

Keskkonnanahetusi maksti 2008/09. majandusaastal kokku 334 mln krooni, mis on 16% rohkem kui eelmisel aastal.

Kaevandamisest mõjutatud aladele rajati salvekaevude asendamiseks uusi veetrasse kokku 6 mln krooni eest ja metsastamise teel

korrastati kaevandatud ala 207 hektari ulatuses, mis on võrreldav umbes 250 jalgpalliplatsi pindalaga.

Kaevandamise kaasproduktide taaskasutusvõimalused

Põlevkivitootmise keskkonnasõbralikumaks muutmisel on Eesti Energia (EE) eesmärk põlevkivi rikastamisjääkide senisest parem kasutamine, suunates need ehitusmaterjalide tootmisse ja killustikuna teedehitusse. Lisaks keskkonnamõjude vähendamisele toob see ka majanduslikku kasu, sest aastas toodetava 6 mln tonni aheraine kasutamata jätmise eest tuleb ettevõttel tasuda keskkonnatasu.

Juba 2006. aastal Aidu karjääris tööd alustanud killustikutehasele lisandus lõppenud majandusaastal samalaadne tehas Estonia kaevandusse. Aidu killustikuliin tootis majandusaastal kokku 300 000 tonni kvaliteedinormidele vastavat killustikku. 2009/10. majandusaasta kavas on toota kahe tehasega kokku ligikaudu 1,1 mln tonni killustikku.

Tööstustehnoloogia täislahendused Eesti Energialt

Eesti Energia (EE) tütarettevõtte Energoremont (alates 2009. aasta suvest Eesti Energia Tehnoloogiatööstus; välisturgudel tegutsetakse Enefiti kaubamärgi all) pakub laia valikut tehnoloogilisi projektilahendusi alates metallkonstruktsioonide valmistamisest kuni tehnoloogiliste terviklahenduste pakkumiseni; eesmärk on saada tööstustehnoloogiate täislahenduste pakkujaks. Ettevõtte tegevused jagunevad kahe peamise suuna vahel – esiteks tehnoloogiate arendamine ja tootmine põlevkivitööstuse tarbeks ning teiseks muude energeetika- ja keskkonnaseadmete ning metallkonstruktsioonide projekteerimine ja valmistamine. Ettevõtte eesmärk on

arenda tehnoloogiatööstuse täislahenduste pakkujaks ja suurendada järk-järgult omatoodete osakaalu.

Koos tütarettevõttega oli Energoremondi ärikasum 2008/09. majandusaastal 36 mln ja müügitulu 487 mln krooni. Peamise osa äritulemusest moodustas tööstuslike energeetika- ja keskkonnaseadmete, sh erinevate konveiersüsteemide ja kaevandusmasinate tootmine. Suure osa müügitulust moodustas ka seadmete paigaldus, elektri- ja automaatikaseadmete installatsioonitööd ning hooldusteenused.

Energoremondi müügitulust 38% moodustas lõppenud majandusaastal 182,8 mln krooni suurune eksporditulu (vähenemine aastaga 17,9%). Peamised partnerid on viimastel aastatel olnud Skandiinaavia riikidest, kelle kaudu jõuavad Energoremondi tooted klientideni üle maailma; uue suunana on kasvamas otsemüük Kesk-Euroopasse. 2008/09. majandusaastal alustati tuulegeneraatorite osade tootmise ja viimistlemisega, milles on ettevõttel lähiaastatel suur kasvupotentsiaal.

Keskendume äri- ja tehnoloogiaarendusele

Eesti Energia (EE) kütuste valdkonna arendustegevuse peamiseks märksõnadeks olid 2008/09. majandusaastal koostöölepe sõlmimine rahvusvahelise kontserniga Outotec, edukad katsetused põlevkiviõli rafineerimisel ja edasimineku põlevkivitööstuse rajamise ettevalmistustega Jordaanias.

EE ja Outotec allkirjastasid lõppenud majandusaastal lepingu koostöö alustamiseks uue põlvkonna põlevkivitöötlemistehnoloogia väljatöötamiseks ja turustamiseks – EE pikaajaline kogemus põlevkivi kaevandamise ja töötlemise vallast ühendati Outoteci eksperditeadmistega keevkihttehnoloogiast ja erinevate maakide töötlemisest. 2009/10. majandusaastal fikseeritakse koostöö ka ühisettevõtte loomisega, millest EE-le hakkab kuuluma 60%. Ühistööna loodavat tehnoloogiaarendust on plaanis rakendada nii EE õlitööstuses Eestis kui ka pakkuda seda kasutamiseks põlevkivimaardlates üle kogu maailma. Otsus esimese täiustatud tehnoloogial põhineva õlitehase ehitamiseks Eestisse langetatakse plaanide kohaselt 2009. aasta varasuvel.

EE kontsernis on Energoremont peamine partner õlitehase ja elektriijaamade seadmete projekteerimisel ja valmistamisel ning mitmete arendusprojektide elluviija. Suurimaks eesootavaks tööks on uute TSK-280 seadmete valmistamine uue põlvkonna põlevkiviõlitööstuse tarbeks koostöös rahvusvahelise tehnoloogia tootjaga Outotec.

2008/09. majandusaasta tõi edusamme ka põlevkivi-vedelkütuse kui toote arendamisel. Lõpule jõudsid edukad katsetused põlevkivist toodetava õli töötlemisel kõrgema väärtusega kütuseks. Selleks testiti põlevkivi-vedelkütuseid Intertec PARC uurimislaboris USA-s. Põlevkiviõli on masuudisarnane toode ja pärast vesiniktöötlemise läbimist on põlevkiviõli omadused lähedased tavakasutuses olevale diislikütusele. 2008/09. majandusaastal tehtud katsetuste tulemusena võib öelda, et põlevkiviõlist on võimalik naftatööstuses kasutuses oleva vesiniktöötlemise abil toota mootorikütuseid, mida saab edukalt müüa lõpptoodete tootmiseks rafineerimistehastele.

Kolmas arendussuund on põlevkivitööstuse arendamine Jordaanias, kus kohalik valitsus kiitis 2008. aasta aprillis heaks EE teostatud õlitööstuse tasuvusuuringud ja tegi ettepaneku alustada läbirääkimisi põlevkiviõli tootmise kontsessioonilepingu sõlmimiseks. Läbirääkimised lõpevad kontsessioonilepingu sõlmimisega eeldatavalt 2009. aasta sügisel, misjärel saab leping pärast ratifitseerimist

Jordaania parlamendis seaduse jõu. Seejärel on EE-I õigus võtta kasutusele rohkem kui kahe miljardi tonni ulatuses põlevkivivaru Jordaania, Attarat Um Ghudrani põlevkivimaardlas.

2008. aasta aprillis sõlmis EE lepingu Jordaania valitsusega ja Jordaania riigile kuuluva elekfirmaga National Electric Power Company Jordaaniasse esimese põlevkivil töötava elektrijaama rajamiseks. Sõlmitud lepinguga sai EE ainuõiguse arendada projekti, mille eesmärgiks on kuni 900 MW võimsusega

elektrijaama rajamine. Järgneva kolme aasta vältel viiakse EE juhtimisel läbi uuringud ja vajalikud ettevalmistused jaama projekteerimis- ja ehitustöödega alustamiseks. Projekti ettevalmistusfaas on pikk ja tootmiskompleksi rajamise tõenäoline algus on aastal 2012. EE jaoks on tegemist unikaalse võimalusega eksportida oma oskusi ja kogemusi. Lisaks Jordaaniale huvitavad EE maailma mastaabis unikaalsest põlevkivitöötlemise oskusteabest ka mitmed teised põlevkiviriigid.

Kütuste valdkonna majandustulemused

Kütuse valdkonna ärikasum oli 2008/09. majandusaastal 239 mln krooni, vähenedes eelmise majandusaastaga võrreldes 18,4% ehk 54 mln krooni võrra. Suurim kasv tuludes oli põlevkiviõli müügis (+16,9%, 85 mln krooni). Valdkonna suurimad kasvanud kulud olid ostetud elekter (+37,1% ehk 56 mln krooni), keskkonnamaksud (+18,9% ehk 58 mln) ja tööjõukulud (+9,4% ehk 88 mln).

2007/08. majandusaastaga võrreldes kasvanud ja kokku 592 mln kroonini ulatunud põlevkiviõli müügitulu tulenes nii müüdü koguse suurenemisest kui ka kõrgemast müügihinnast, mida mõjutas positiivselt majandusaasta teises ja kolmandas kvartalis rekordtasemetele tõusnud nafta ja sellega seoses ka kütteõli maailmaturu hind.

Põlevkivi müügitulu oli majandusaastal 2,2 mld krooni, vähenedes eelnenud majandusaastaga võrreldes 0,2%. Naturaalühikutes 12,6% väiksema müügi kompenseeris uus põlevkivi müügihind alates 2008. aasta 1. aprillist ja 1. oktoobrist. Energoremondi müügitulu kahanes 6,7% ja ärikasum 16,5% võrra, languse põhjustas peamiselt energeetikaseadmete ekspordi müügitulude vähenemine,

mis tulenes sihtturgude järsust langemisest majandusaasta teises pooles.

Aasta kokkuvõttes on valdkonna ärikasumi vähenemise peamisteks põhjusteks langus põlevkivi müügi mahus seoses Narva Elektrijaamade väiksema nõudlusega, sisendhindade (tööjõud, keskkonnamaksud, elekter ja lõhkeaine) kiire kasv ja kõrge püsikulude

Põlevkiviõli toodang ja müük

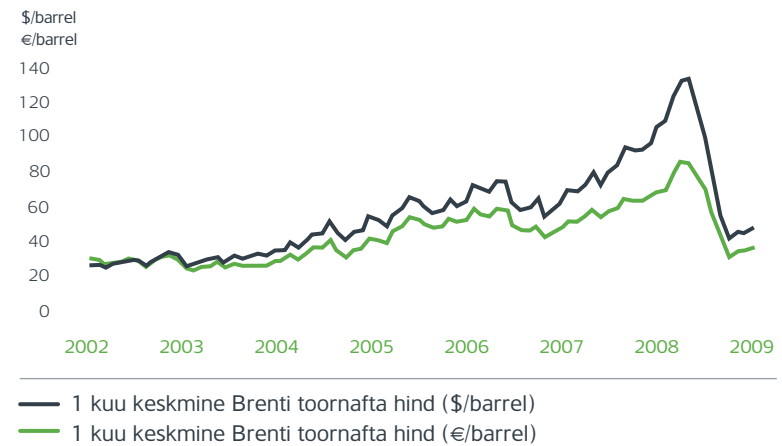

osatahtsus põlevkivi tootmiskuludes, mida ei suutnud kompenseerida ei põlevkivi müügihinna kasv ega ka põlevkiviõli müügitulude suurenemine. Kütuse valdkonna EVA oli 2008/09. majandusaastal -5,4 mln krooni.

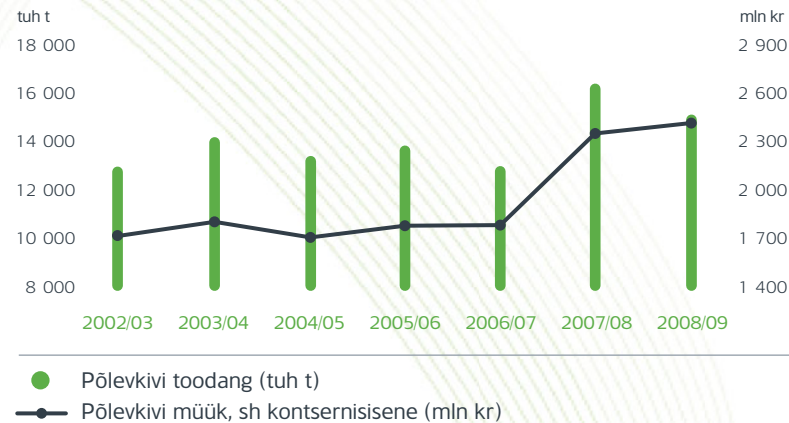
Ärivaldkonnas investeeriti lõppenud majandusaastal kokku 501 mln krooni, mis on eelnenud majandusaastaga võrreldes 2,1% rohkem. Suurima osa investeeringutest, 357 mln krooni võttis Eesti Põlevkivi, millest omakorda ligi 90 mln krooni moodustas Estonia kaevanduse uue killustikutehase rajamine.

2009/10. majandusaastal ootame vaatamata põlevkivi tootmismahtude langusele valdkonna tulemuste paranemist, põhiliselt sisendhindade languse ja püsikulude kokkuhoiu tõttu.

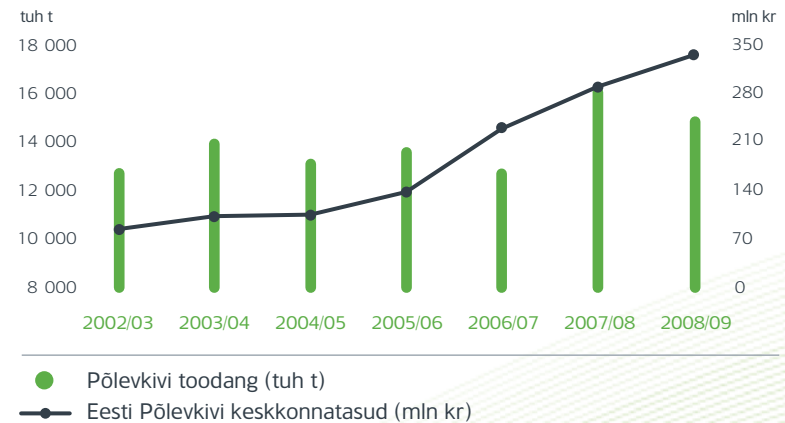
Nafta hind

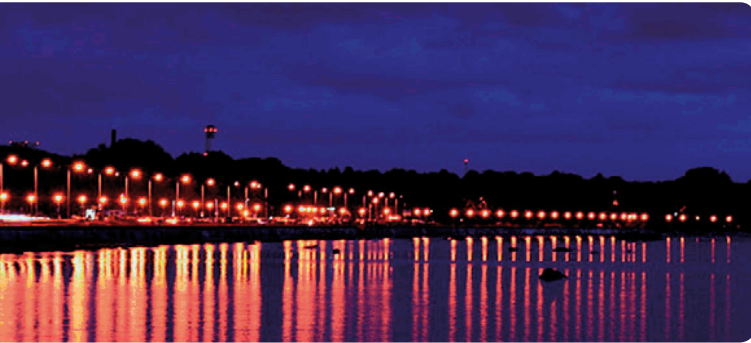
Põlevkivi toodang ja müük

Põlevkivi toodang ja keskkonnatasud

ELEKTRI ÜLEKANDE VALDKONNA ÜLEVAADE

Põhivõrk (alates 2009. aasta suvest Elering) vastutab Eesti elektrisüsteemi haldurina süsteemi töökindluse, jätkusuutliku varustuskindluse tagamise ja elektrituru toimimiseks vajalike tingimuste loomise eest. Põhivõrk on oma tegevuses sõltumatu ja lähtub turuosalistega suhtlemisel võrdse kohtlemise põhimõttest.

2008/09. majandusaasta tähtsamad sündmused:

- Estlink 2 ettevalmistustööd
- Avariireserveide elektri jaama ehituse eeluuringu valmimine
- Uue bilansihalduse tarkvara hanke algatamine
- Baltimaade ning Kesk- ja Ida-Euroopa ühendenergiastüsteemi sünkroontöö tehniliste uuringute alustamine
- Euroopa põhivõrkude koostööorganisatsiooni ENTSO-E asutamine

2008/09. majandusaasta jooksul kandis Põhivõrk Eesti-siseselt energiat üle 7590 GWh ulatuses, mis on samas suurusjärgus võrreldes 7630 GWh-ga eelneval perioodil. Majandusaasta jooksul läks Eestist välja 4383 GWh ja riiki sisenes 3232 GWh elektrit, mis on vastavalt 8% ja 108% rohkem võrreldes eelmise

Tähtsamad majandusnäitajad:

	2008/09	2007/08
MÜÜGITULU (mln kr), sh	1 259	1 185
- elektrienergia ülekande Eestis (mln kr)	951	992
- elektrienergia ülekande Estlinki kaablis (mln kr)	122	44
- bilansienergia müük (mln kr)	110	73
ÄRIKASUM (mln kr)	389	380
INVESTEERINGUD (mln kr)	606	226
ÄRITEGEVUSE RAHAVOOGUDE SUHE INVESTEERINGUTESSE	1,1	2,6
TÖÖTAJATE KESKMINE ARV	128	127

ajaperioodiga. Impordi oluline suurenemine on tingitud eelkõige Eesti ja Leedu vahelise kaubanduse elavnemisest. Põhivõrgu kaod moodustasid lõppenud majandusaastal 3,2%. Aastase 0,1 protsendipunktilise tõusu tingis kasvanud energiakaubandus Soomega.

Elektrisüsteemi töökindlus on Põhivõrgu kontrolli all

2008/09. majandusaastal valmis eeluuring Põhivõrgu planeeritava avarielektrijaama rajamiseks. Elektrisüsteemi suurhääringute korral kasutatav 120 MW võimsuse ja ligikaudu 800 mln kroonise maksumusega gaasiturbiinelektrijaam alustab tööd orienteeruvalt 2012. aastal. Selle ajani aitavad Eestil võimalike elektrisüsteemi suurriikete puhul kogu süsteemi avariilist väljalülitumist ära hoida ja tarbijate katkematut elektriga varustatust tagada tootmise tagavaravõimsused Lätis.

Võrgu töökindluse suurendamiseks renoveeriti lõppenud majandusaastal teiste objektide seas Ülemiste alajaam, mis on oluline lüli

kogu Tallinna elektriga varustamisel. Pealinna, eriti kesklinna ja Lasnamäe tarbijate varustuskindlust suurendas Ülemiste-Lasnamäe maakaabli valmimine. Balti riikide võimsaima, Aulepa tuulepargi toodangu vastuvõtmiseks rajati uus Aulepa alajaam; tuuleenergia arendusprojektidega on seotud ka Aseri alajaama laiendamine. Rakvere alajaama uuendamise eest pälvis Põhivõrk juba teist korda Rakvere linnalt aasta tegija tiitli. Suurematest liiniprojektidest jätkus töö Tartu–Sindi kõrgepingeliini ehituse ettevalmistusel.

Uued ühendused Euroopasse tagavad Eesti varustuskindluse ja energiajulgeoleku

Vajadus Eesti ülekandevõrgu ühendamiseks Euroopa energiasüsteemidega on tingitud nii Eesti ja Baltikumi väiksusest kui ka vähesest konkurentsist siinsel energiaturul. Lisaks energiajulgeoleku tagamisele loovad tihedad ühendused naabersüsteemidega eeldused ka vaba elektrituru toimimiseks. Põhjamaade valitsused ja põhivõrguettevõtjad on uute ühenduste kiirema väljaehitamise otsuse sidunud tugevalt Baltimaade elektrituru arendamisega.

Pärast esimese Eesti–Soome vahelise merekaabli käivitamist on Põhivõrgu tähtsaimaks investeeringuks teise Eestit ja Soomet ühendava merekaabli rajamine 2014. aastaks. 2008/09. majandusaastal valiti 600–800 MW võimsusega alalisvoolukaabli Estlink 2

ühenduspunktiks Eestis Püssi ja Soomes Anttila alajaam.

Otsustatud on Püssi alajaamast mereni mineva maismaakaabli trass, paika on saanud ka merekaabli ja Soome õhuliini esialgsed trassid. Majandusaasta jooksul lõpetati Eesti maismaakaabli keskkonnamõtjude hindamine. 2009. aastal on plaanis teostada merepõhja akustiline ja geotehniline uuring, jätkata trassivaliku protsessi, teostada vajalikud keskkonnauuringud ja alustada tehniliste spetsifikatsioonide koostamisega.

Euroopa elektrienergia ülekandesüsteemide jätkusuutlikku tegevuse tagamiseks asutas Põhivõrk koos 36 Euroopa põhivõrguettevõtjaga 2008. aasta lõpus koostööorganisatsiooni ENTSO-E. Sellega

loodi tugev eeldus Euroopa põhivõrkude koostöö parandamiseks ja ühtsete energeetikaalaste seisukohtade väljakujundamiseks suhtlemisel Euroopa Komisjoni ja Euroopa regulaatoreid ühendava agentuuriga. ENTSO-E võtab alates 2009. aasta keskpaigast üle funktsioonid tegevust lõpetavatelt piirkondlikelt põhivõrkude ühendustelt, sealhulgas BALTSO-lt ja seniselt Euroopa põhivõrkude koostööorganisatsioonilt ETSO.

Balti riikide põhivõrgud jätkasid lõppenud majandusaastal tööd siinsete energiasüsteemide üleviimiseks sünkroontööle Kesk- ja Ida-Euroopa ühendenergiastüsteemiga. See tähendab, et Eesti, Läti ja Leedu kuuluksid tulevikus samasse sagedusalasse teiste Euroopa riikidega. Liitumise ettevalmistamiseks moodustatud töögrupp hakkas sünkroontööle üleminekuks välja töötama võimalikke

tehnilisi lahendeid. Töögrupp selgitas muu hulgas välja selle, et vajalik oleks Poola põhivõrgu põhjalik uuendamine ning Leedu ja Poola vahele võimsate elektriühenduste rajamine. Lisaks on plaanis läbi viia uuring Kaliningradi regiooni võimalikuks jäämiseks Venemaa sagedustsooni, millesse praegu kuuluvad ka Baltimaad.

Euroopa Komisjon on asunud välja töötama Läänemere elektriturgude toimimiseks vajalike süsteemidevaheliste ühenduste ehitamise kava „Baltic Interconnection Plan”. Kava lõppraportis, mis valmib 2009. aasta keskpaigaks, selguvad Euroopa Liidult toetust saavad energeetikaprojektid, Balti riikide ühise elektrituru tuleviku-disain ja tegevusplaan Baltikumi integreerimiseks teiste Läänemere riikide elektriturgudega.

Hoogsad ettevalmistused vabaturu tekkeks

Tõhusa energiakaubanduse eelduseks on nii kauplejate kui ka kauplemiseks vajaliku infrastruktuuri olemasolu. Viimase loomiseks on alustatud tööd Põhjamaades tegutseva elektribörsi Nord Pool Spot Baltimaadesse toomiseks. Elektribörsi kasutuselevõtt võimaldaks olemasoleva Estlink merekaabli tõhusamat kasutust ja elektrienergia tunnihind hakkaks kujunema kõigi turuosaliste kauplemise tulemusena oksjonil. Lisaks võimaldab tõhus elektriturg õiglase elektrienergia turuhinna kujunemist, mis on oluline investeerimisotsuste mõjutaja kogu majanduses.

Nord Pool Spoti tõenäoline kauplemise algus Baltimaades jääb 2010. aasta esimesse poolde. See eeldab, et Eesti õigusaktidesse on sisse viidud vabaturgu *de facto* tagavad muudatused, mis võtavad

vabatarbijatelt õiguse osta elektrienergiat kodutarbijatele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ette nähtud reguleeritud hinnaga. Põhivõrgule toob elektribörsi loomine kaasa täiendavaid tegevusi Eesti turureeglite väljatöötamisel ja rakendamisel.

Elektrituru avanemiseks valmistudes arendab Põhivõrk koostöös energeetika IT-lahendustele keskendunud Process Visioniga oma bilansihaldustarkvara. Uus tarkvara peab turuolukorras, kus praegusega võrreldes kasvab nii turuosaliste arv kui ka tehingute maht, võimaldama kiirelt ja mugavalt koostada vajatava elektrienergia järgmise päeva koguseid ning kohandada plaane vastavalt bilansihaldurite muudatustele. Samuti võimaldab tarkvaralahendus juhtida tõhusalt elektrisüsteemi tööd ning lõpptulemusena koostada

süsteemi ja bilansihaldurite bilansid. Plaani kohaselt valmib uus rakendus 2009/10. majandusaasta lõpuks.

Elektrienergia vabaturul on oluline Põhivõrgu toimimise läbipaistvus ja erapooletus. Kõigi turuosaliste võrdse kohtlemise tagamiseks

teeb Põhivõrk, mis on küll juriidiliselt Eesti Energia tütarettevõte, oma töö ja otsused juba praegu sõltumatuna. Eesti elektrimajanduse arengukavas aastateks 2008–2018 on ettepanek tuua Põhivõrk 2010. aastal riigi otseomandisse.

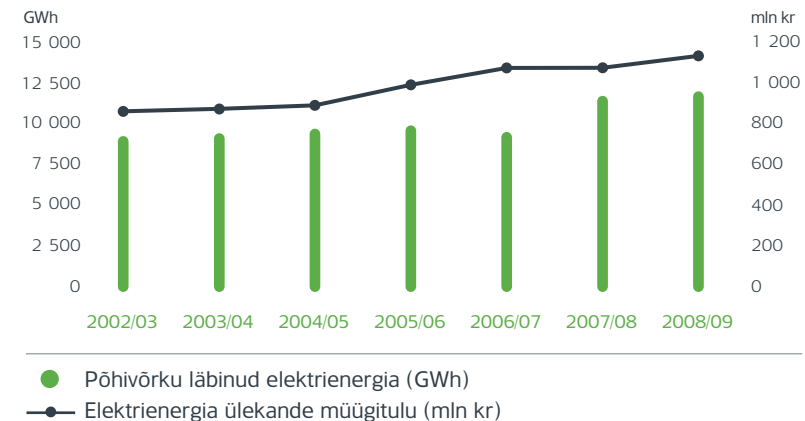
Elektri ülekande valdkonna majandustulemused

Lõppenud majandusaastal koges Põhivõrk nagu kogu Eesti majanduski nii tõusu kui ka langust. Pärast aasta esimese poole majanduslikku tõusu hakkas teisel poolel mõju avaldama majanduslangus. Viimasega kaasnes elektritarbimise vähenemine, mis mõjutas negatiivselt Põhivõrgu müügitulusid.

Vaatamata negatiivsele majandustrendile täitis Põhivõrk edukalt kõik seatud finantseesmärgid. Puhaskasumiks kujunes rekordilised 276 mln krooni, mis ületas planeeritud kasumit ligi 80 mln krooniga ja mille tulemusena oli majanduslik lisandväärtus EVA positiivne.

Peamine edu põhjus oli aktiivne rahvusvaheline energiakaubandus, eriti elektri ülekanne Soome suunal. Tähtis oli ka püsikulude kontrolli all hoidmine. Majandusaasta koguinvesteeringud olid 606 mln krooni, millest suurem osa läks olemasoleva elektrivõrgu uuendamisele, väiksem osa aga taastuvelektri tootjate liitumisvõimaluste väljaehitamiseks.

Põhivõrku läbinud elektrienergia ja elektri ülekande müügitulu

2009/10. majandusaasta tuleb seoses majanduse jätkuva madal- seisuga pingeline. Mitmed tööstusettevõtted on oma tootmise juba peatanud, mistõttu prognoosime elektri ülekande tulude ja kasumi langust. Sellest hoolimata on Põhivõrk jätkusuutlik ettevõtte ning suudab ellu viia planeeritud investeeringud ja seatud eesmärgid.

RISKIJUHTIMINE

Rahvusvahelise energiaettevõttena on Eesti Energia (EE) avaneva elektrituru tingimustes üha enam mõjutatud riskidest. Tõhus riskide juhtimine tagab konkurentsivõime, aitab kaasa ärieesmärkide saavutamisele ja ettevõtte väärtuse kasvule.

EE riskijuhtimise aluseks on kontserni ühtsed riskijuhtimise põhimõtted. Riskijuhtimine on pidev, muutustele koheselt reageeriv protsess, milles osaleb kogu organisatsioon alates nõukogu ja juhatuse liikmetest kuni iga üksiku töötajani. Kõik EE tegevust kirjeldavad protsessid on kontserni riskijuhtimise osa.

2008/09. majandusaastal seati kontsernis riskide haldusest täielikuma ülevaate saamiseks sisse regulaarne riskiaruandlus. Juhtidele parema riskihalduse toetuse pakkumiseks asusid tööle energiakaubanduse riskijuht ja jaeäri riskihaldur. Kontserni ühtsesse riskihaldussüsteemi kaasati Narva Elektri jaamade, Eesti Põlevkivi ja Energoremondi tegevusega seotud riskid.

Riskide tuvastamisel, hindamisel, käsitlemisel ja kontrollil toob edu riskihalduse koostöövõrgustiku süsteemne töö, mida toetab perioodilise riskiaruandluse ning EE kontrollikeskonna samaaegne rakendamine. Oluline on koostöö ka kontserni siseauditi funktsiooniga. 2009/10. majandusaastal jätkab EE kontserni ühtse riskiprofiili kirjeldamisega ning riskitavuse hindamisega, samuti jätkub riskijuhtimise ärivaldkondadepõhine juurutamine.

Äri- ja finantsriskid

Äririsikide kui kõige suuremate mõjutajate juhtimisse on kaasatud Eesti Energia (EE) juhatuse ja ärivaldkondade juhtühikud.

Äririsikidest mõjutavad EE majandustulemust nii Eesti kui ka Balti- ja Põhjamaade majanduskeskkonnast tulenevad riskid. Kõige olulisemad neist on muutused elektrienergia kodumaises nõudluses ja üldises elukalliduses. EE jälgib pidevalt nii lühi- kui ka pikaajalisi majanduskeskkonna muutuste trende ja prognoose (vt põhjalikumad ülevaadet lk 18-29 ja 39-42).

Osaliselt avatud Eesti elektriturul mõjutavad EE majandustulemust mitmed seaduste, määruste ja normatiivaktide võimalikest muutustest tulenevad äririsikid. Poliitika- ja regulatsioonirisikide alla kuuluvad ka võrguteenuste ja suletud turu elektrienergia hinnalepped Konkurentsiametiga. Vastavalt 2008/09. majandusaastal kokkulepitule kasutatakse edaspidi ka elektrienergia hinna osas iga-aastast hinna indekseerimist, mis seni kehtis vaid võrguteenuste hindade puhul. Selline lähenemine hoiab ära järsemad hinnamuutused lõpptarbijatele.

EE majandustulemust mõjutab oluliselt Euroopa Liidu heitekaubandus. Teise CO₂ heitkoguste jaotuskava raames eraldati EE-le aastateks 2008–2012 heitkoguseid ligikaudu 40% vähem kui esimese

jaotuskavaga. See sunnib EE-d ostma puudujääva kvoodikoguse turult. 2008. aasta detsembris heakskiidu saanud Euroopa Liidu energia- ja kliimapakett lubab 2013. aastal Eesti elektritootjatele tasuta CO₂-kvooti kuni 70% ulatuses nende keskmisest emissioonitasemest perioodil 2005–2007. Kui varasema prognoosi kohaselt tuli kogu vajaminev heitekvoot alates 2013. aastast oksjonilt soetada, väheneb uue leppe järgi elektritootjate tasuta kvoodi kogus võrdsetes osades nullini alles 2020. aastaks.

Kindlasti ei saa jätta tähelepanuta EE majandustulemust mõjutavaid tururiske, millest tähtsaimad on nafta hinnamuutused maailmaturul, elektrienergia hinnakõikumine avatud turul ning heitkoguste hinnad. Eesti elektrituru täielikul avanemisel lisandub tururiskide kategooriasse ka konkurentide tegevus. Põhjalikumad selgitused tururiskide juhtimise kohta vt raamatupidamise aastaaruande lisast 3 lk 120-122.

Finantsriske juhitakse vastavalt EE juhatuse heaks kiidetud põhimõtetele kontserni tasandil. EE peamised finantsriskid on krediidi- ja likviidsusrisk, mille maandamine vähendab finantstulemuste volatiilsust. Põhjalikumad ülevaadet finantsriskide juhtimisest vt raamatupidamise aastaaruande lisast 3 lk 120-126.

Tegevusriskid

Tegevusriskide juhtimine toimub Eesti Energia (EE) ettevõtetes ja äriüksustes kohapeal. Selleks, et vältida kahjusid, mis võivad tuleneda puudulikest protsessidest, töötajate eksimustest, rikest tehnoloogias või välistest sündmustest, nagu loodusnähtused, õnnetused ja kuritegevus, keskendub EE tegevusriskide juhtimisel kolmele valdkonnale:

1. Tööohutus ja turvalisus – järgime seadusest tulenevaid nõudeid. Enamikus suuremate ohuteguritega tütarettevõtetes on sertifitseeritud töötervishoiu ja -ohutuse juhtimissüsteemid vastavalt standardi OHSAS 18001 nõuetele.
2. Keskkonnaohutus – juhindume rahvusvahelistest standarditest ISO 14001 ning EMAS. Põhjalikumalt ülevaadet keskkonnaohutusest vt keskkonnanaruandest lk 74-91.
3. Hädaolukordadeks valmisolek ja klientidele katkematu elektrivarustuse tagamine – järgime hädaolukordade seadust ja juurutame Briti standardi BS 25999 põhimõtteid.

Lisaks rakendatakse suuremas osas EE ettevõtetest ISO 9001 standardile vastavat kvaliteedijuhtimissüsteemi.

EE tegevusriskide vähendamiseks kasutatakse muude meetmete hulgas ka kindlustust. Narva Elektriijaamade, Iru elektriijaama ja Narva Õlitehase varad on kindlustatud hüvitislimiidiga 3,9 mld krooni juhtumi kohta. Lisaks varale on neis ettevõtetes kindlustatud ka äri katkemine koos võimalike kaasnevate lisakuludega. Suuremad büroohooned ja muud olulised varad on vastavalt EE kindlustuspõhimõtetele kindlustatud kogusummas 999 mln krooni. Lisaks on kontsernil tegevusriskidest tulenevate nõuete vastu vastutus-kindlustuspoliis summaarse limiidiga kuni 782 mln krooni.

Keskkonnaaruanne

75	Keskkonnapoliitika	79	Jaeäri
75	Keskkonnamõjud	82	Elektri ja soojuse tootmine
77	Keskkonnasõbralikkus	86	Kütused
78	Keskkonnategevused	90	Elektri ülekanne

KESKKONNAARUANNE

Puhas ja eluterve keskkond meie ümber on oluline. Tahame tulevastele põlvedele jätta maailma vähemalt niisama heas korras, nagu saime selle oma esivanematelt. Saame seda teha vaid keskkonnast hoolides, meie kasutusse usaldatud loodusressursse vastutustundlikult tarbides ja oma tegevusega kaasnevaid keskkonnamõjusid vähendades.

Energeetika on suure keskkonnamõjuga tegevusvaldkond, mistõttu suunab keskkonnakaitse üha enam ka energeetikaotsuseid. Primaarenergia muundamine inimesele kasutatavasse vormi mõjutab keskkonda nii fossiilsete kütuste kui ka taastuvenergia allikate kasutamisel, oma mõjud on nii energia ülekandel ja jaotamisel kui ka kogu ülejäänud igapäevasel äritegevusel. Vähendame keskkonnamõjusid kogu meie tegevushaarde ulatuses.

Üha tähtsamaks teemaks keskkonna puhtamaks muutmisel on tõusnud energia säästlik kasutamine. Vastutustundliku ettevõtte oleme oma käitumisega eeskujuks ja tõstame ka Eesti inimeste teadlikkust energiasäästu teemal. Jagame avatult ja vahetult oma pikaajalise kogemuse kaudu kogunenud infot. Korraldame ise ja osaleme ka teiste algatatud keskkonda parandavates ja puhastavates ettevõtmistes.

Eesti Energia ühtne keskkonnapoliitika

Eesti Energia (EE) keskkonnategevus lähtub põhimõtetest, mis on süstemaatiliseks keskkonnamõjudega tegelemiseks koondunud kontserni ühtseks keskkonnapoliitikaks:

1. Kasutame rahvusvaheliste standardite ISO 14001 ja EMAS vastavaid keskkonnajuhtimissüsteeme.
2. Järgime kõiki kohalduvaid Eesti, Euroopa Liidu ja rahvusvahelisi keskkonnavalaseid õigusakte, konventsioone ja lepinguid.
3. Analüüsime oma äritegevuse keskkonnamõjusid. Energia tootmise ja ülekande negatiivset mõju vähendame vastavaid juhtimissüsteeme rakendades nii tehnoloogiliste lahenduste ja innovatsiooni abil kui ka efektiivsuse tõstmise, kadude vähendamise ja materjalide taaskasutamise teel.
4. Keskkonnamõju vähendamiseks mitmekesistame oma tootmisportfelli. Taastuenergiaallikaid rakendame parimat võimalikku tehnikat kasutades tehnoloogiliselt ja majanduslikult otstarbekas mahus.

5. Oleme avatud uutele lahendustele, teeme oma keskkonnanäesmärkide saavutamiseks koostööd nii Eesti kui ka rahvusvaheliste teadus- ja uurimisasutuste ning konsultatsioonifirmadega.
6. Eelistame hankekonkurssidel muude võrdsete tingimuste puhul sertifitseeritud keskkonnajuhtimissüsteemiga tarnijaid, kes kasutavad keskkonda säästvaid tehnoloogiaid ja materjale.
7. Toetame Eesti säästvat arengut jäätmetekke ennetamise, jäätmete taaskasutuse suurendamise, energiasüsteemi töö tõhususe tõstmise ning energiasäästu propageerimise kaudu. Kasutame selleks parimat võimalikku tehnikat.

EE keskkonnapoliitika on avalik dokument ning seda tutvustatakse ettevõtte töötajatele, tarnijatele ja kõikidele teistele asjast huvitatud osapooltele.

Eesti Energia keskkonnamõjud

Energiatarbimine kasvab maailmas pidevalt. Vähenevad ja aina raskemini kättesaadavaks muutuvad looduslikud ressursid nõuavad pidevat energiatootmise kasuteguri suurendamist. See võimaldab ühest tooraineühikust rohkem energiat toota ja samal ajal vähendada väiksemate tootmismahude abil tootmise mõju ümbritsevale keskkonnale. Energeetikat säästlikumaks muutma ergutavad ka mitmed piirangud, mille Eesti 2004. aastal Euroopa Liidu liikmeks saades keskkonnaseisundi parandamiseks ja kliimamuutuste ohjamiseks üle võttis. Keskkonnamahuka ja suure keskkonnamõjuga

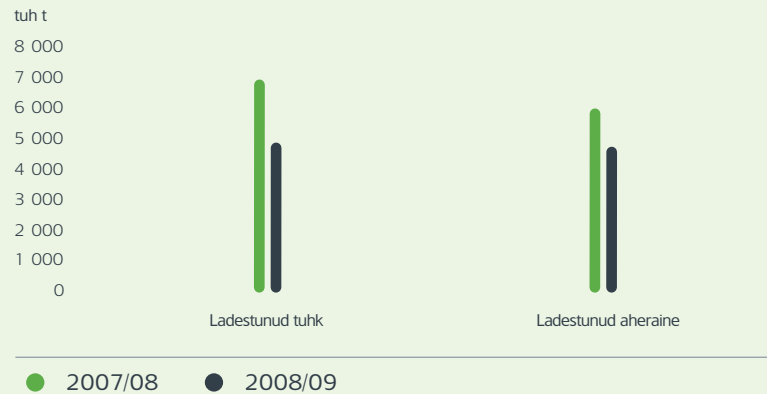
energeetika muutmine keskkonnasõbralikuks on kallis ja aeganõudev, samas aga hädavajalik ja ka täiendavaid võimalusi loov protsess.

Eesti Energia (EE) tegevuse suurimad mõjud keskkonnale kaasnevad kütuste hankimise ja ettevalmistamisega. Riiklike toetusmehhanismide arendamisega on Eestis küll kasvanud huvi tuule ja biomassi kasutamise vastu, kuid peamine riigi varustuskindlust tagav kütus on siiski Eesti kohalik põlevkivi. Hoolimata kivi kasutuse keerukusest ning kaasnevatest keskkonnamõjudest on hakatud

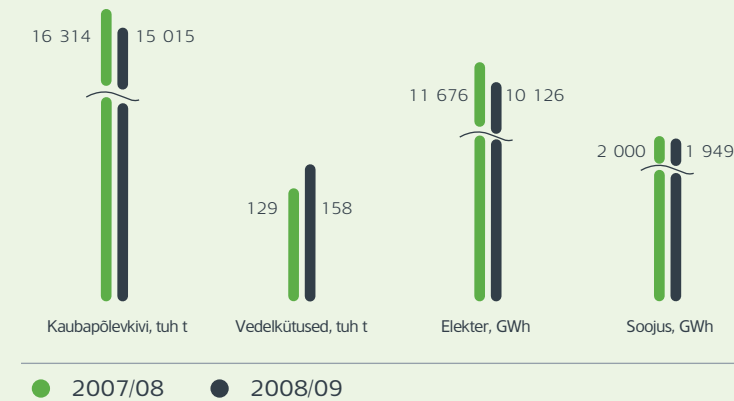
selle primaarenergia allika vastu huvi tundma ka mujal maailmas. Teiseks mõjutab keskkonda primaarenergia muundamine inimesele mugavalt tarbitavaks sekundaarenergiaks. EE pakub oma klientidele energiat elektri, soojuse ja vedelkütusena. Viimase tootmisega kaasnev väike gaasitoodang kasutatakse põlevkiviga segades ära elektritootmisel.

EE kogutulemust vaadates ilmneb selge seos tootmise, sh kütuse ettevalmistamise mahtude ja keskkonnamõjude vahel. Võrreldes eelmise majandusaastaga vähenesid eri toodete tootmismahud kuni 13%, kaasnevate saastemahtude vähenemine ulatus samal ajal aga kuni 68%-ni. Kaevandamise aherainet ladestati lõppenud majandusaastal eelmise perioodiga võrreldes ligilähedases mahus. Ilmastikuoludest tingituna suurenes kaevandamisel väljapumbatud vee hulk üle 50% võrra ulatudes majandusaasta lõpuks 265 mln m³-ni. Põlevkivituha ladestamise maht vähenes eelmise majandusaastaga võrreldes kuni 13%.

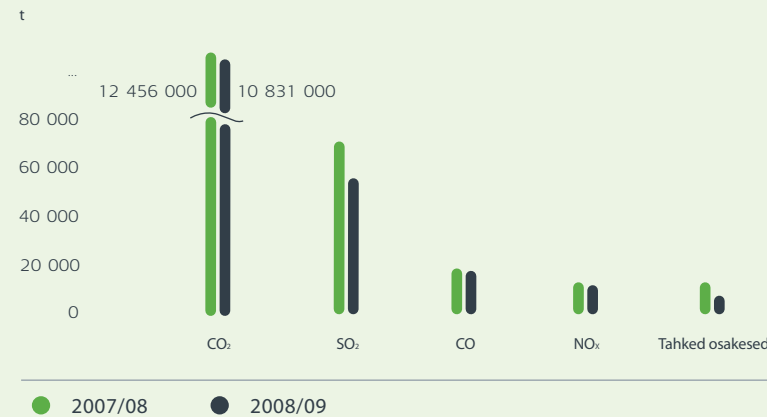
Tootmisel tekkinud jäätmed

Eesti Energia tootmismahud

Eesti Energia õhuheitmed

Sammud energeetika keskkonnasõbralikkuse suurendamiseks

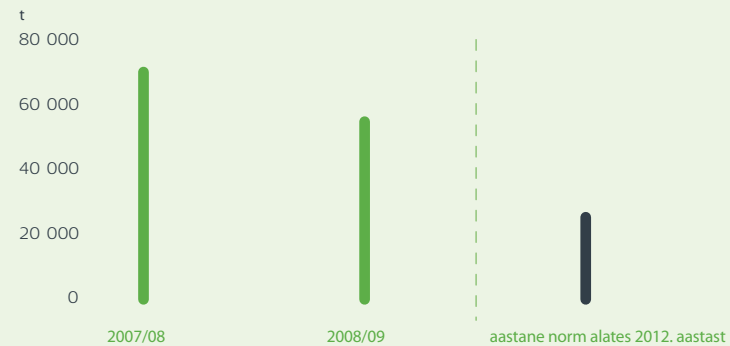
Lõppenud majandusaastal astus Eesti Energia (EE) mitmeid samme, et vähendada saaste otsest sõltumist tootmistahtudest. Tootmise mitmekesistamiseks alustati taastuvenergia vallas Baltimaade suurima Aulepa tuulepargi rajamist Läänemaal. Biomassi kasutusvõimaluste suurendamiseks põletati Balti Elektri jaama keevkihtkateldes koos põlevkiviga 8049 tonni biokütuseid.

Olemasolevate põlevkivist elektritootmise võimsuste keskkonnamõju vähendamiseks sõlmiti majandusaasta lõpus leping tolmpõletustehnoloogial põhinevatele energiablokkidele väärlipüüdmissiltrite paigaldamiseks. Selle tulemusena peaks elektri jaamast väljuva heite SO₂-sisaldus vähenema 2012. aastaks ligi kaks korda.

Üha selgemaks on saanud, et paljusid keskkonnaprobleeme tuleb lahendada kogu EE väärtusahela ulatuses. Näiteks tehti kontserniulene uuring põlevkivi rikastamise ehk kivist mineraalse osa eemaldamise kohta. Eelkõige annab põlevkivi rikastamine võimaluse vähendada elektri, sooja või põlevkiviõli ühe ühiku tootmiseks kuluvat tooraine kogust; see vähendab ka keskkonnasaastet. Teisalt suurendab põlevkivi rikastamine kütuste ettevalmistamise energia- ja tootmis- ja toob endaga kaasa suuremad jäätmekogused. Uuringuid tuleb kindlasti jätkata, sest sobiva tehnoloogia rakendamisel toob põlevkivi rikastamine nii majanduslikku kui ka keskkonnamõju kasu.

Kindlasti on sama oluline EE uurimis- ja arendustegevus taaskasutusvõimaluste leidmiseks põlevkivikasutusel tekkivatele

Õhkupaisatud SO₂ kogused

tahketele jäätmetele. Nii põlevkivi otsepõletamisel elektri ja soojuse tootmiseks kui ka termilisel töötlemisel põlevkiviõli tootmiseks tekib märkimisväärt kogustes põlevkivituhka. Lähtuvalt EE keskkonnapoliitikast otsime seni peamiselt tuhaväljadele ladestatavale tuhale pidevalt uusi kasutusalasid. Üheks selliseks võiks olla aheraaine või sellest toodetud killustikusegu ja tuha kasutamine lagede toetamiseks maa-aluste põlevkivikaevanduste kambrites. Senised laboratoorsed katsed on andnud positiivseid tulemusi, nüüd on oluline need tööstuslikult kasutusse võtta. Lisaks EE ettevõtetele osalevad arendusprojektis mitmed Eesti kõrgkoolid ja rahvusvahelised konsultandid.

Ühine pingutus ja infovahetus toovad keskkonnahoius edu

Kogu keskkonnategevus on hoolimata selle aja- ja ressursimahukusest väga vajalik. Eesti Energia (EE) seatud keskkonnanäesmärkide elluviimise hõlbustamiseks alustati 2008/09. majandusaastal kontserni keskkonnategevuste tsentraliseerimisega. Väga oluline on kontsernis ühtse arusaama tekitamine keskkonnamõtjude, nende tagajärgede ja vajalike keskkonnaalaste muudatuste kohta. Seetõttu jätkame keskkonnainfo jagamist kontserni sisekanalite kaudu.

Lisaks seni pea kõikides EE ettevõtetes rakendatud ISO 14001 standardile vastavatele keskkonnasüsteemidele jätkasime ettevalmistusi kogu kontserni hõlmava EMAS sertifikaadi saamiseks. Tegemist on Euroopa Liidu keskkonnajuhtimissüsteemiga, mille eesmärgiks on senisest enam informeerida kolmandaid osapooli ettevõtte tegevuse keskkonnamõtjust ja selle vähendamise püüdlustest. 2008. aastal tunnustati EE tegevust EMASi juurutamisel rahvusvahelise Energy Globe'i konkursi auhinnaga.

EE on süstemaatiliselt parandanud endaga seotud keskkonnainfo kättesaadavust väljaspool kontserni. Lõppenud majandusaastal uuendati põlevkivielektri olelusringi analüüsi ja hinnati uuesti üle kõik põlevkivist elektri tootmisega kaasnevad keskkonnamõtjud. Selle tulemusena valmis keevkihttehnoloogial põlevkivist toodetud elektri keskkonnadeklaratsioon. Deklaratsiooni andmete

alusel saab iga elektritarbija arvutada välja enda tarbitud elektri keskkonnamõju nii kaasneva heitekoguse kui ka ressursikasutuse osas ning suunata selle abil oma tarbimisotsuseid näiteks väiksema keskkonnamõtjuga rohelise energia kasuks.

Keskkonnamõtjusid saab lisaks tootmise puhtamaks muutmisele mõjutada meist igaüks oma valikute ja tegevusega. EE kontserni töötajad võtavad aktiivselt osa mitmetest keskkonna parandamisele suunatud üritustest. Lõppenud majandusaasta tähtsündmuseks kujunes prügikoristusalgatus „Teeme Ära”, kus EE roll oli suur nii osalevate töökäte kui ka abiks saadetud tehnika poolest. Traditsiooniliselt võtsid paljud EE töötajad ka sel aastal osa vabatahtlikust metsaistutamisest üle Eesti.

EE osaleb aktiivselt Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsiooni (EKJA), Eesti Jäätmeäitajate Liidu, Eesti Looduskaitse Seltsi ja EKJA kaudu ka Säästva Eesti Komisjoni töös. Keskkonnakaitsega tegelevate organisatsioonide kaudu anname oma panuse Eesti keskkonnaseisundi parandamise ja selle saavutamiseks parimate lahenduste valimisse. Energiasäästu portaali, Energiakeskuse ja paljude teiste järelkasvuga seotud projektide kaudu anname oma keskkonnalaseid teadmisi edasi ka järeltulevatele põlvedele.

Jaeäri keskkonnaaspektid

Jaeäri on elektrienergia lõpptarbijaga kõige lähemalt seotud Eesti Energia (EE) äriüksus, mis kujundab tihtipeale kliendi arvamuse kogu kontsernist. Keskkonnanahoiu mõttes on selle valdkonna kaks suuremat mõjutegurit elektri jaotusega seonduvad mõjud ja energia säästliku tarbimise temaatika.

Kui seda metsa ees ei oleks

Elektri jaotamist ei kujuta meist keegi ette ilma elektriliinideta. Jaotusvõrk on Eesti suurim jaotusvõrguettevõtja, kellele kuulub ligi 53 000 km õhuliine ning 7900 km kaabelliine, mis kokku ulatuks pea poolteist korda ümber maakera. Uute liinide rajamisel ja vanade renoveerimisel püütakse vältida metsaalade läbimist ja eelistatakse ühenduste viimist maa alla, et vältida senini üht suurimat elektri jaotamise probleemi – vajadust tarbijate stabiilse elektrivarustuse tagamiseks õhuliinide ümbrust ja alust korrapäraselt hooldada.

Sõltuvalt liini pingest jääb liinialuse hooldatava koridori laius neljast kuni 20 meetrini. Metsaseid alasid läbib kokku ligi 17 000 km õhuliine, mille hooldamine toob kaasa vajaduse liinikoridoris puid langetada. Kaitsealaseid ja rahvusparke läbivate liinide puhul eeltoodud liinikoridoride laiuseid ei rakendata ja kujundatakse ümber vaid liini läheduses kasvavate elektrivarustuskindlust ohustavate puude võrsid.

Lõppenud majandusaastal teostati raietöid ligi 3000 hektaril liinialusel maal – see on suur maht, mistõttu on oluline nii raietööde kvaliteet kui ka raiutud materjali korrektne käitlemine. Liinialune

pind on potentsiaalne ala biomassi kasvatamiseks, mis tulevikus võib olla üheks kõiki osapooli rahuldavaks liinihoolduse lahenduseks. Keskkonnale oleks see väga kasulik, kuid täna ei ole see paraku veel majanduslikult otstarbekas.

Mis ühele muld, see teisele kuld

Ligi 19 000 km Jaotusvõrgu õhuliinidest seisab puitpostidel, mida lagunemise vältimiseks ja eluea pikendamiseks on immutatud eri ainetega. Viimastel aastatel on lubatud immutusvahendite nimistut oluliselt piiratud. Nii on keelatud kasutada näiteks alates 1940ndatest kasutusel olnud arseeni sisaldavaid immutussegusid, Euroopa Liidus on arutlusel ka pea 100-aastase kasutusajalooga kreosoot-immutuse edasine saatus.

Igal aastal demonteeritakse vanemate liinide hooldamisel ja uuendamisel ligi 10 000 immutatud posti. Kuna tegemist on kõrge kütteväärtusega puiduga, otsime postidele parimat taaskasutusala. Sõltuvalt immutusvahendite jääksisaldusest saab poste eri kohtades põletada ja puidus olevat energiat maksimaalselt ära kasutada.

Taaskasutusvõimaluseta ühendid, näiteks PCB-ühendeid sisaldavad õlid, tuleb nõuetekohaselt hävitada, sest nende valedes tingimustes põletamisel tekivad mürgised dioksiinid. Nõuetekohaselt tuleb käidelda ka PCB-õlised sisaldavaid seadmeid, mille kasutamine on alates 2010. aastast üldse keelatud. Selleks ajaks antakse ohtlike jäätmete käitlejatele üle ka viimased Jaotusvõrgu PCB-sisaldusega seadmed koos neis oleva õliga. Sinnani peetakse PCB-ühendite kohta nõuetekohast arvestust.

Parem karta kui kahetseda

Lisaks elektriliinidele kuulub Jaotusvõrgule elektrienergia jaotamiseks üle 18 000 õlisisaldusega trafo. Oluline osa trafodest on nii suured, et nende purunemise või muu tehnilise rikke korral võib keskkonda sattuda märkimisväärne kogus trafoõli. Pinnasesse sattunud õli on tavaliselt väga liikuv, mistõttu võib juba väike õlikogus reostada suurt ala ja teatud tingimustes ka põhjavett.

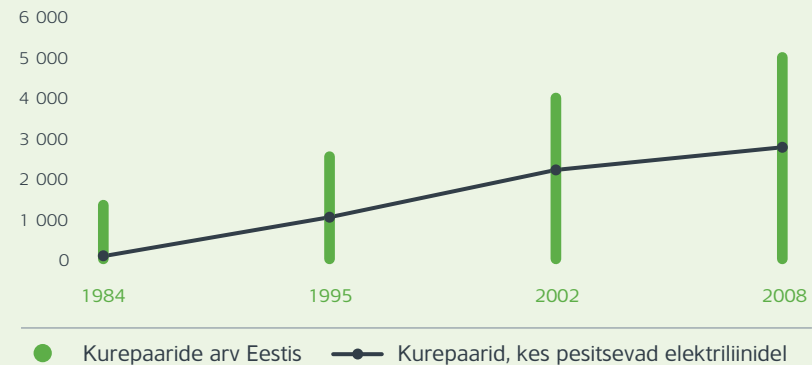
Trafoolist tuleneva keskkonnareostuse vältimiseks on suuremad trafod paigutatud nn turva- ehk kogumisbasseinidele, mis õnnetuse korral takistavad õli sattumist keskkonda. Vanad turvabasseinid ei vasta enam tänapäeva nõuetele ega suuda õnnetuse korral ka keskkonda õli eest kaitsta. Seetõttu ehitatakse keskkonnareostuse riski alandamiseks suuremate trafode turvabasseine järjest ümber ja varustatakse need nõuetekohaste kogumisseadmetega. Toimub pidev uuendamine, ent tööd jätkub veel aastateks, enne kui kõigi trafode turvabasseinid piisava keskkonnanohutuse tagavad.

Kinnisvaraturul endiselt kuum

Lisaks ilmastikuoludele mõjutab elektri jaotamise stabiilsust ka loomade ja lindude tegevus, kes aastas põhjustavad kuni 850 suuremat ja 4500 väiksemat riket. Eraldi probleemiallikas on valge-toonekure arvukuse kasv. Kui 1985. aastal oli Jaotusvõrgu liinidel umbes 175 kurepesa, siis tänaseks on see arv tõusnud juba 2000 pesani. Ühelt poolt on see tunnistuseks paranenud keskkonnaseisundist, teiselt poolt suureneb aga rikete ja lühiste tõenäosus, sest kurgede happelised väljaheited kahjustavad alumiiniumist liinikaableid.

Varustuskindluse tagamiseks tuleb eelnevate kooskõlastuste alusel olulisematel liinidel paiknevad pesad nende „üürnike“ eemaloleku ajal siiski lammutada. Koostöös Eesti Keskkonnainvesteeringute Keskusega paigaldati viis aastat tagasi seniste kurepesade lähedusse peaaegu 200 uut pesaalust. Tehisaluste asustamise tõenäosus on küllaltki suur, kuid siiski raskesti ennustatav, mistõttu on tulevikus plaan probleemsetes kohtades asendada alumiiniumist õhuliinid maa-alustele kaablitega või isoleeritud rippkaablitega. Nii saavad valge-toonekured rahulikult elektri jaotamist segamata oma looduslikes pesades elutseda.

Kurepaaride pesitsemine elektriliinidel

Kõige puhtam energia on tarbimata energia

Eesti Energia (EE) keskkonnamõju sõltub paljuski meie klientidest ehk elektritarbijatest. Loogiline mõte, et energiafirma on alati huvitatud võimalikult suure koguse energia tootmisest ja müügist, on tegelikkuses vää. Energia säästlik kasutamine tagab ühtlasemad muutused tarbitava energia kogustes ja võimaldab EE-l paremini korraldada tootmisvõimsustesse tehtavaid investeeringuid. Lisaks vähendab energiasääst ka otseselt energiatootmise mõju, kuna ainus keskkonnamõjuta energia on tarbimata jäetud energia.

EE informeerib üha aktiivsemalt oma kliente energiatarbimise keskkonnamõjudest ja säästlikuma tarbimise võimalustest, infot ja näpunäiteid saavad tarbijad energiasäästuportaali vahendusel. Saadud teave aitab alustada lihtsatest ja odavamatest säästumeetoditest, mis tagavad elustandardit säilitades tõhusama ja väiksemate kuludega energiatarbimise. Arendamisel on energiasäästualased teenused, mida EE plaanib tulevikus oma klientidele lisaks pakkuda. EE enda energiasäästutegevusena hindame kõigi oma hoonete ja ehitiste energiatarvet ning töötame välja viisid selle optimeerimiseks.

EE toetab Tartu Ülikooli teadlasi Eesti passiivmaja kontseptsiooni väljatöötamisel. Passiivmaja tarbib kõiki kasutusmugavusi säilitades ja paremat mikrokliimat pakkudes tavalise hoonega võrreldes tunduvalt vähem energiat. Maja madal energiakulu saavutatakse hea isolatsiooni, energiat tagastava ventilatsiooni ja päikeseenergia oskusliku kasutamise kaudu. Projekti eesmärk on siinsele kliimale sobilike passiivmajade üldpõhimõtete väljatöötamine ja Eestile sobiva passiivmaja idee laiem tutvustamine arhitektidele ja projekteerijatele.

Täitsa puhas kraam

Eesti Energia (EE) tahab, et iga elektritarbija saaks ise teha valikuid, mis tema mõju ümbritsevale keskkonnale määravad. Kui esmane võimalus on energia säästlikum kasutamine, siis teise alternatiivina saab alates 2009. aasta märtsist otsustada vaid taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri tarbimise kasuks, mille tootmise keskkonnamõju on nn tavalise põlevkivienergia tootmisega kaasnevast mõjust madalam.

Kui riikliku taastuvenergia tasu maksmise kaudu tarbib igaüks meist iga päev ka pisut taastuvenergiat, sisaldab EE roheline energia toode 100% ulatuses taastuvatest primaarenergiaallikatest toodetud keskkonnanõuetele vastavat elektrit. Rohelise energia klient avaldab tarbijana keskkonnale ise minimaalset mõju ja toetab ka kogu Eesti riigi energiatootmise keskkonnamõju vähendamist.

Elektri ja soojuste tootmise keskkonnaaspektid

Elektri ja soojuste tootmise ärivaldkond on üks Eesti Energia (EE) väärtusahela keskseid lüüsid, sest just seal muudetakse primaarsed energiaallikad inimesele mugavalt kasutatavasse vormi. Energia tootmisega kaasneb selge looduse mõjutamine – ressursikasutus, õhku paisatavad heited, jäätmete – ja panus viimasel ajal väga oluliseks teemaks saanud kliimamuutustesse. Igal aastal teeb EE suuri jõupingutusi oma tootmise keskkonnamõjude vähendamiseks ja ohjamiseks, investeerides olemasolevate tootmisvõimsuste parendamisse ja uute väiksema keskkonnamõjuga võimsuste rajamisse.

Kus tuld, seal suitsu

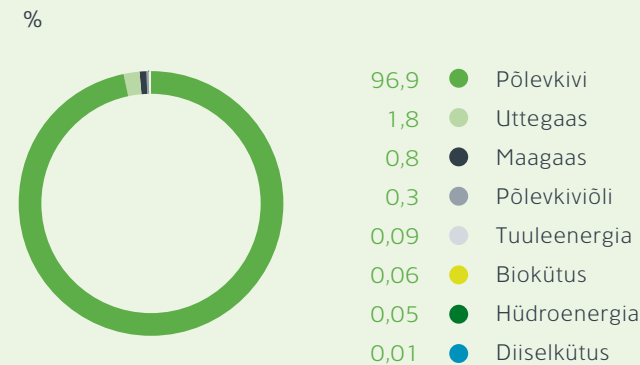
Elektri ja soojuste tootmine baseerub Eesti Energias (EE) hetkel peamiselt fossiilsete kütuste põletamisel. Narva Elektriijaamad ja Ahtme elektriijaam kasutavad põhiliselt põlevkivi, Iru elektriijaama põhikütuseks on maagaas. Väike osa energiast saadakse tuulest ja veest ning biokütuste põletamisest koos fossiilsete kütustega. Olulise osa EE keskkonnamõjudest moodustavad seega kütuste põletamisel tekkivad heited õhku.

EE tegi esimese ja seni suurima investeeringu tootmisvõimsuste uuendamisse ja tootmise heitkoguste vähendamisse 2004. aastal, kui lõppes nelja tolmipõletuskatla ümberehitus keevkihtkateldeks. Selle tulemusena tõusis energiaplokkide kasutegur ja alanesid oluliselt mitmed keskkonnaheited. Kõige olulisem on SO₂ heite vähenemine praktiliselt nullini, mis saavutati ilma täiendavate puhastusseadmete rakendamiseta.

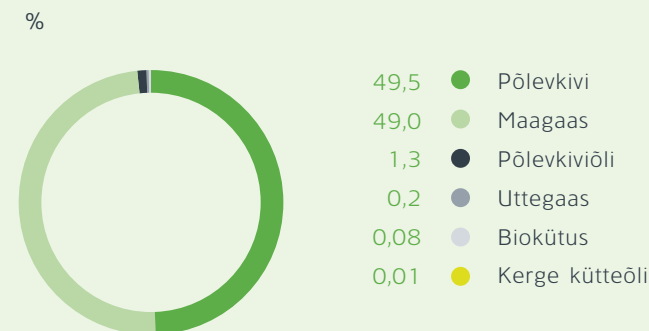
2009. aasta alguses sõlmis EE lepingu kuni nelja tolmipõletusploki varustamiseks SO₂ heitkoguseid oluliselt alandavate filtritega.

Ühtlasi vähendavad filtrid ka tahkete osakeste õhku eraldumist. Põlevkivituha eripära tõttu ei ole Narva Elektriijaamadesse paigaldatavatesse filtritesse vaja lisada täiendavat lupja või muud väevliti siduvat ainet, kuna põlevkivituha vaba CaO sisaldus on piisav suitsugaasides SO₂-sisalduse alandamiseks vähemalt tasemeni 400 mg/nm³.

Kütuste osakaal elektri tootmisel 2008/09

Kütuste osakaal soojuste tootmisel 2008/09

SO₂ filtrite paigaldamine kuni neljale energiaplokile ja täiendavate NO_x filtrite lisamine säilitab Eestile vajalikku tootmisvõimsuse ka pärast keskkonnanõuete karmistumist 2016. aastal. Piirangud sunnivad pingutama ka varem, kuna juba 2012. aastast ei tohi Narva Elektri jaamade SO₂ heitkogused ületada 25 000 tonni aastas. SO₂ taseme alandamiseks on rakendatud ka teisi meetodeid, mis ei ole aga piisavat tulemust veel andnud ja tööd jätkuvad. Narva Elektri jaamadest oluliselt vanemate seadmetega ja sarnaselt põlevkivi kütusena kasutatav Ahtme elektri jaam suletakse 2010. aasta lõpus.

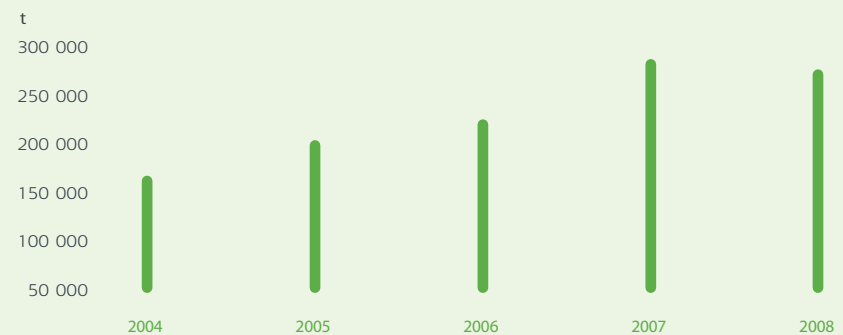
Kõige puhtamaks fossiilkütuseks peetakse maagaasi, kuid täiendavaid saaste alandamise meetodeid rakendati NO_x heitmete osas ka maagaasi põhikütusena kasutatavas Iru elektri jaamas. Tõhusamaid nn madala NO_x-tasemega põleteid kasutades ning põletite asetust optimeerides saavutati Iru energiaploki suitsugaasides nõutud NO_x heitmete tase ehk 200 mg/nm³.

Täi nahka pidi ka saja aasta pärast vaja minema

Elektri ja soojuste tootmise valdkonna ning ühtlasi kogu Eesti Energia (EE) üheks suurimaks keskkonnamõjukuks on see, et põlevkivi põletamisel tekib kuni 50% tahkeid mineraalseid jäätmeid ehk tuhka. Ühelt poolt on tegu tõsise probleemiga, sest põlevkivituhk sisaldab suurel määral CaO-d, mis kokkupuutes veega moodustab tugevalt aluselise keskkonna ja muudab keeruliseks kogu jäätme käitluse. Teiselt poolt on tuhka väärtuslik tooraine, mida tema keemilise koostise tõttu saaks eri valdkondades muude looduslike ressursside säilitamiseks edukalt kasutada.

Põlevkivituhka kasutatakse Eestis peamiselt lisatoorainena teatud tsementide tootmisel, samuti leiab tuhka kasutust ehitusplokkide valmistamisel. Lisaks uuritakse võimalusi põlevkivituhka kasutamiseks tee-ehituses ja maa-aluste kaevanduste tagasitäitena.

Müüdnud põlevkivituhha kogused

Kuna põlevkivituhka tekib aastas väga palju, otsime paralleelselt suuremahuliste Eesti-siseste taaskasutuslahenduste arendamisega tuhale tarbijaid ka väljaspool Eestit.

Tänapäeval on põlevkivituhha kasutusala veel piiratud, sest tuhka on klassifitseeritud ohtlike jäätmete hulka ja selle taaskasutus nõuab huviliselt põhjalikku administratiivset tööd vajalike lubade saamiseks. EE on siiski alustanud põlevkivituhha kui toote tunnustamise ettevalmistusi, tuginedes Euroopa Liidu REACH (ingl k *Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemical Substances*) määrusele. Nende püüdluste eesmärk on lähiaastatel suurendada oluliselt põlevkivituhha taaskasutust ja vähendada ladestatava tuhha osa.

Sarnaselt teiste riikidega kasutatakse ka Eestis põlevkivituhha ladestamisel hüdrotransporti. Vesi on transpordikeskkond, mis kannab taaskasutust mitteleidva osa tuhast ladestusalale, kus tuhka gravitatsiooni mõjul sadestudes stabiilse kehendi moodustab. Eraldatud vesi suunatakse protsessi tagasi. Lisaks transpordiülesandele on suletud süsteemis ringleva veel ka tuhka jahutav ja keemiliselt stabiliseeriv roll. Põlevkivituhha suure CaO sisalduse tõttu muutub

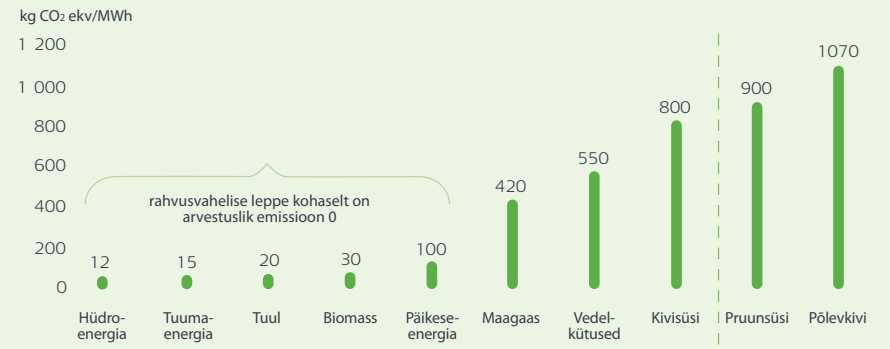
transpordivee pH-tase kogu protsessi käigus tugevalt aluseliseks. Viimased uuringud näitavad, et piisavalt suure veekoguse kasutamine tuhattranspordil tagab prügila põhjale esitatud nõuetele vastava stabiilse ladestusala tekkimise. Süsteemi ladestusala ning transpordivee vahebaaside keskkonnaturvalisuse suurendamiseks töötatakse koostöös Euroopa Liidu ekspertidega välja täiendavaid meetmeid.

Eelmisel aastal lõppes pea viis aastat kestnud ja rohkem kui 120 mln krooni maksuma läinud Balti elektriijaama vana põlevkivituha ladestusala sulgemine. Suuremahuliste tööde käigus eemaldati tuhaväljalt, neutraliseeriti ja juhiti keskkonda tagasi rohkem kui 5 mln m³ vett. Lisaks tasandati tuhavälja platoo, rajati teed ning haljastati ülejäänud ala. Euroopa Liidu poolt 84% ulatuses kaasfinantseeritud töö tulemuseks on korrastatud ja minimaalse keskkonnareostuse riskiga ala, kuhu 2009. aastal ehitatakse uus tööstusjäätmete prügila ja lähiaastatel ka 36 MW võimsusega tuulepark.

Kui ei oska kogu rehkendust, tee pool, aga tee seda ise

Eesti Energia (EE) tootmisportfell toetub täna peamiselt ühele, selgelt fossiilsele kütusele, mistõttu paiskame õhku märkimisväärtes kogustes põhiliseks kliimamuutuste esilekutsujaks peetud CO₂. Fossiilsete kütuste põletamisega kaasneb CO₂ emissioon on vältimatu, küll aga saab ainet süsiniku püüdmise ja ladestamise tehnoloogia (CCS) abil suitsugaasidest eraldada ja ladestada. CCS-i uuritakse ja arendatakse kogu maailmas, sest energeetika sõltub kõikjal suuresti fossiilsetest kütustest. Täiendava tõuke CCS-iga tegelemiseks andis 2008. aasta lõpus Euroopa Liidu lõpliku heakskiidu saanud kliimapakett koos selles sisalduva CCS-i reguleeriva direktiiviga.

Kasvuhoonegaasi emissioon eri primaarenergia allikate kasutamisel

Allikas: AN ENERGY POLICY FOR EUROPE, EC 2007

Allikas: Eesti Energia

CCS jaguneb tavapäraselt kolmeks eraldiseisvaks etapiks – CO₂ püüdmine, transport ja ladestamine. CO₂ suitsugaasidest eemaldamiseks arendavad suured energiafirmad ja uurimisasutused mitmeid nn standardtehnoloogiaid. Transpordilahenduse valikul on abiks senised maagaasi transpordiga seotud kogemused maailmas ja mehhanismi valik sõltub peamiselt ladestuskoha kaugusest ning transporditava CO₂ kogustest. Ladestamise osas uuritakse peamiselt vanade nafta- ja maagaasimaardlate või suure soolsusega sügavate põhjaveekihtide kasutamist.

Lähtuvalt 2008. aasta lõpus vastu võetud CCS direktiivist, peavad kõik alates 2009. aastast valmivad üle 300 MW elektrilise võimsusega elektriijaamad omama CCS valmidust. See tähendab, et ka Narva Elektriijaamade uute energiablokkide rajamine eeldab CCS etappide analüüsi ja parimate lahenduste valikut. CO₂ püüdmise tehnoloogia osas ei ole EE-l mõistlik investeerida suurtesse uuringuprojektidesse, vaid kasutada lähitulevikus komertskasutusse tulevaid lahendusi. Küll aga oleme alustanud koos Tallinna

Tehnikaülikooli geoloogia instituudiga uuringuid Eesti lähiümbruse geoloogiliste ladestuspaikade kaardistamiseks. Praeguse teadmise kohaselt Eestis CO₂ geoloogiliseks ladestamiseks sobilikke kohti ei ole.

Samas on Eestis põlevkivituha näol olemas ainulaadne võimalus CO₂ sidumiseks otse mineraalseks stabiilseks ühendiks. Kui põlevkivi põletamisel tekib põlevkivis sisalduva paekivi osalisel lagunemisel tuhka CaO-d, saab protsessi osaliselt tagasi pöörates siduda teatud osa õhku paistavast CO₂-st omakorda CaO-ga ja tekib stabiilne mineraalne ühend. Lisaks saab CO₂ sidumiseks kasutada ka aluselist ja CO₂ siduvaid ioone sisaldavat põlevkivituha transpordivett.

Põhimõtteliselt toimub CO₂ passiivne sidumine põlevkivituha ladestuspaikades transpordiveebasseinide pinnal ka praegu. Hinnanguliselt seotakse selle inimese vahelesegamiseta toimuva protsessi käigus umbes 3–4% õhkupaisatavast CO₂-st. Protsessi kiirendamiseks ja majandusliku tulususe saavutamiseks teeb EE koostööd nii Tallinna Tehnikaülikooli kui ka Soome uurimislaboratooriumi VTT-ga, et koguda katse- ja tööstuslike seadmete projekteerimiseks vajalikke sisendandmeid. Sihiks on vähendada tulevikus CO₂ mineraalse sidumise arvelt vähemalt osaliselt EE energiatootmise CO₂ heitkoguseid.

Stabiilne maailm seisab mitmel sambal

Eesti Energia (EE) peab oma tootmist CO₂ heitkoguste ja teiste tootmise keskkonnamõjude vähendamiseks mitmekesistama. Senise peamiselt põlevkivil baseeruva energeetika kõrvale on

tuuleparkide arendamise näol tõusnud taastuvenergeetika.

Lisaks Aulepa tuulepargile on oluline Balti elektrijaama suletud tuhaväljale planeeritavad tuulikud, mis kasutavad endise jäätme- hoidla häid tingimusi tuulest elektri tootmiseks.

Lisaks tuuleenergia arendamisele katsetas EE lõppenud majandus- aastal biokütuste põlevkiviga koospõletamist Balti elektrijaama keevkihtkateldes. See on maailmas üsna levinud praktika, et teatud osa fossiilseid kütuseid asendatakse CO₂ ja SO₂ heitkoguste vähen- damiseks biokütustega. Kokkuleppeliselt ei arvestata biomassi põletamisel CO₂ heitmeid, kuna need seob kiiresti uus kasvav biomass. Biomassi madal väävlisisaldus vähendab põletamise SO₂ heitmeid. NO_x heitmete hulk sõltub paljuski kasutatava biomassi keemilisest koostisest ja põletustingimustest, kuid summaarselt biomassi põlevkivile lisamine vähendab keskkonnaheitmeid. Kokku põletas EE protsessi tehnilise võimalikkuse tõestamiseks katsetuste käigus 8049 tonni erinevaid biokütuseid.

EE uurib jätkuvalt võimalusi olmejäätmete kasutamiseks elektri ja soojuse koostootmisel nii Tallinnas Iru elektrijaamas kui ka Lõuna- Eestis Tartus. Olmejäätmete põletamisel tuleb suurt tähelepanu pöörata suitsugaaside korralikule puhastamisele ja nõuetekohaselt tuleb käidelda protsessi käigus tekkivaid tahkeid jäätmeid, eriti lendtuhka. Samas vähendab ka olmejäätmete põletamine CO₂ heit- meid, mida kokkuleppeliselt ei arvestata. Kuna põletamisel kasuta- takse ära prügilates metaani sisaldavate prügilagaaside allikaks olev olmejäätmete orgaaniline ja lagunev osa, vähendab prügi põleta- mine oluliselt mõju kliimamuutustele.

Kütuste valdkonna keskkonnaaspektid

Kütuste valdkond on Eesti Energia (EE) väärtusahela teise olulise osana seotud Eesti peamise primaarenergia allika, põlevkivi kaevandamise, töötlemise ja sellest vedelkütuste – ühtse nimega põlevkiviõli – tootmisega. Tegu on valdkonnaga, mille märkimisväärsed keskkonnamõjud ei saa küll olematuks muuta, kuid neid on võimalik siiski leevendada või ära kasutada näiteks ümbruskonna mitmekesistamiseks.

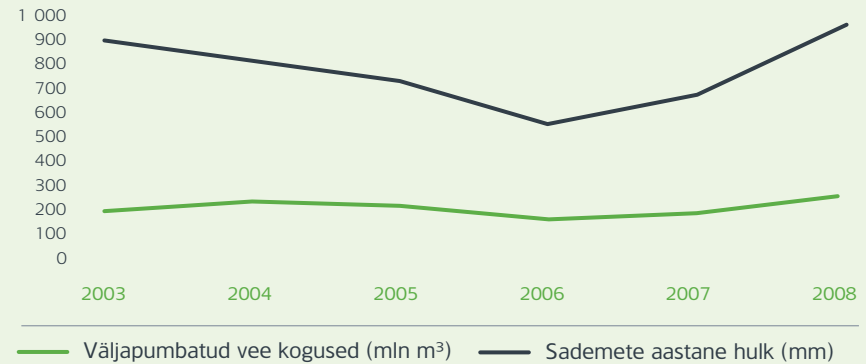
Muna ei saa süüa ilma koort lõhkumata

Ligi poole miljardi aasta vanuse põlevkivi kaevandamine on olnud Ida-Virumaa uusasustuse tekkepõhjuseks. Teisalt on kaevandamine toonud kaasa selged muutused piirkonna looduses, sest maastiku muutmiseta, jäätmetekketa ja Eesti tingimuses ka põhjavee pumpamiseta ei saa kaevandada.

Põlevkivi kaevandamist alustati Eestis 1916. aastal, tänaseks on kaevandatud üle ühe miljardi tonni. Kuni 30 meetri sügavusel paiknevaid lademeid kaevandatakse karjääriviisilise ehk avakaevandamisega. Sügavamal asuvad ressursid tuuakse maa peale allmaakaevandustest kamberkaevandamise meetodil, mille puhul hoitakse laekivimite sisselangemine ära sambakujuliste talade jätmise abil. Tänapäeval toimub kogu kaevandamine kambermeetodil ja talade kaevandamata jätmine tähendab kuni 27,6% kadusid. Avakaevandamise kadudeks loetakse kuni 8,9%.

Kuivade kaevandamistingimuste tagamiseks tuleb nii kaevandustes kui ka karjäärides alandada põhjavee taset kaevandatava põlevkivi-kihini tasapinnast madalamale. Lõppenud majandusaastal pumpas Eesti Põlevkivi kaevandamistöde käigus välja kokku üle 250 mln m³

Väljapumbatud vee kogused ja sademete aastane hulk

vett, mis suunati kraavide ja jõgede kaudu peamiselt Soome lahte, osaliselt ka Peipsi järve. Pumbatava vee kogus sõltub otseselt aastastest sademete hulgast.

Enne keskkonda juhtimist puhastatakse kaevandusvesi reostuse vältimiseks settebasseinides. Sellise vee keskkonda juhtimise mõju on vähene ja ilmneb peamiselt vee sulfaadisalduse ehk loodusliku kareduse tõus. Söekaevandustest tuntud happeliste kaevandusvete probleemi põlevkivi puhul ei esine. Pigem teeb muret see, et põhjavee taseme alandamine jätab mäetööde lähipiirkonnas kuivaks põhjavee tasemest kõrgemale jäävad kaevud. Mõjutatud alade veevarustuse taastamiseks rajab Eesti Põlevkivi igal aastal mitme miljoni krooni eest sügavaid puurkaeve ja uusi veetrasse.

Põlevkivi ammendumisel lõpetatakse pärast kaevanduse sulgemist vee väljapumpamine ja põhjavee tase tõuseb taas kaevandamiseelsele looduslikule tasemele. Veega täitunud kaevandustest võetud proovid näitavad neis maa-alustes reservuaarides suhteliselt kiiret vee sulfaadisisalduse vähenemist, kuid sellest hoolimata jälgib Eesti Põlevkivi pidevalt kaevanduspiirkonna põhjavee kvaliteeti enam kui sajast puuraugust ja pinnavee punktist koosneva seirevõrgu abil.

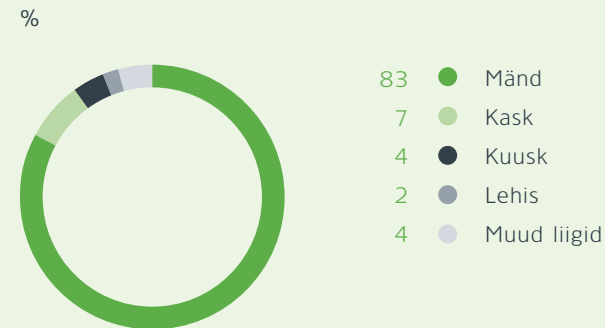
Kõikjal ei ole aga võimalik eespool kirjeldatud viisil veetaset alandada. Vahetult Kurtna maastikukaitseala kõrval tehakse Narva karjääri Viivikonna jaoskonnas kaitseala minimaalseks mõjutamiseks mäetöid eriprojekti alusel. Peamiseks tehnoloogiliseks lahenduseks on siin lühike tööesi ja filtratsioonitõke koos infiltratsioonibasseinidega, mis võimaldavad kaitseala piiril olevad põlevkivivarusid põhjavee taset mõjutamata maksimaalselt väljata.

Peale pidu tuleb enda järelt ka koristada

Kaevandamise visuaalsed mõjud on eriti selgelt näha maastikku otseselt muutva avakaevandamise puhul. Ammu on möödas aga ajad, mil ammendunud karjäärid jäeti maha korrastamata seisus. Tänapäeval tuleneb ka seadusest kohustus kaevandamisest jäänud karjäärialad täies mahus korda teha.

Tavapäraselt tähendab ammendunud karjääride rekultiveerimine nende tasandamist ja metsastamist. Kohaliku omavalitsuse soove arvesse võttes saab maastiku taastamisel varasemat lame-dat pinnareljeefi vaheldusrikkamaks muuta, et tulevikus karjääride maid puhkealadena kasutada. Tavalise metsaala kõrval on taastatud maadele rajatud ka põllumaid ja kujundatud väiksemaid järvi.

Karjääride rekultiveerimisel istutatud metsakultuuride liigiline jaotus

Samuti mitmekesisavad keskkonda pärast vee pumpamise lõpetamist sügavamatele karjäärialadele tekkinud looduslikud veekogud. Üha enam on Eesti Põlevkivi hakanud karjäärialade rekultiveerimisel tegema uute lahenduste leidmiseks ja paremate tulemuste saavutamiseks koostööd eri kõrgkoolidega.

Tänu karjääride rekultiveerimisele on Eesti Põlevkivi riigi suurim metsaistutaja – aastas kaetakse uue metsaga kuni 180 hektarit endist kaevandusmaad, möödunud majandusaastal suisa 207 hektarit, läbi aja on rajatud kokku ligi 11 800 hektarit metsa. Puud istutatakse või külvatakse eelnevalt tasandatud alale pärast seda, kui maapind on üks kuni kaks aastat stabiliseerunud. Peamiselt istutatakse mändi (umbes 83% kõigist istikutest), tuleohutuse tsoonide rajamiseks ka kaske (umbes 7%) ja teisi lehtpuid; vähesel määral on istutatud kuuske ja lehist. Seni metsastatud aladel on 12% noorendikest väga heas, 31% heas ja 44% rahuldavas seisundis. Rajatud männikute boniteet vastab Eesti riigimetsade keskmisele väärtusele, mis on väga hea tulemus. Tulevikus tahame metsastamise tõhusust veelgi tõsta.

Aheraine – jäätmed, tarviline vara

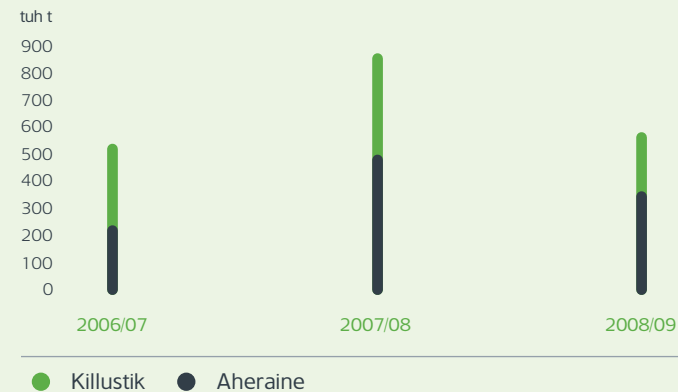
Avakaevandamisel viiakse põlevkivi rikastamisel tekkiv aheraine tagasi puistangutesse, et kasutada seda hiljem karjääride rekultiveerimisel. Allmaakaevanduste aheraine kogutakse kokku rikastusvabrikute lähedale. Hinnanguliselt on Ida-Virumaal kaevandamise pika ajaloo jooksul kogunenud sellistesse aherainemägedesse vähemalt 190 mln tonni tootmisjääke, igal aastal lisandub veel 4–5 mln tonni.

Aheraine teket on osaliselt vähendatud selektiivse kaevandamise tehnoloogia rakendamine, kus paekivi ja põlevkivi kihid kaevatakse välja eraldi. Sellist tehnoloogiat kasutatakse Narva karjääris, kus spetsiaalse kombaini abil jäetakse põlevkivi kihindis olev kaksikpaasi kiht karjääri. Allmaa kaevanduste korral sellist meetodit kasutada ei saa ja kaevandatud mahust paekivi eraldamisel tuleb siiski loota maapealsete rikastusvabrikute tööle.

Üha enam on Eesti Põlevkivi hakanud aherainet käsitlema pigem kasutamata jäetud ressursina kui tootmisjäägina. Nimelt saab aheraine täiendaval purustamisel ja sõelumisel toota kõigile nõuetele vastavat paekivikillustikku. Näiteks väljastati 2008. aastal sertifikaat Aidu karjääri põlevkivi aherainest toodetud lubjakivikillustikule, mida sobib kasutada ehitustöödel ja tee-ehituses.

Aidu karjäär suudab aastas toota ligi 400 000 tonni killustikku, millele Estonia kaevanduse aheraine töötlemise kompleks lisab veel vähemalt miljon tonni juurde. See tähendab, et aherainest väärtusliku paekivi eraldamise tulemusena vähenevad oluliselt nii puistangutes ladestamist vajavate jääkide kogused kui ka vajadus mujal eraldi paekivi kaevandada. Põlevkivi aherainest toodetud killustikku tuleks seetõttu lisaks Ida-Virumaale kasutusele võtta ka mujal Eestis. Nii saaks ühtlasi vähendada survet Tallinna ümbruse paemaardlate looduslikele aladele.

Müüdud aheraine ja killustik

Maast oled sa võetud ja maaks pead sa saama

Elektri ja soojuse tootmise valdkonna keskkonnaülevaates kirjeldati põlevkivituha ladestamise probleeme ja tuha taaskasutusvõimalusi. Oluline puutepunkt kütuste tootmise valdkonnaga on põlevkivituha ja aherainekillustiku segu, mis teatud tingimustel moodustab pumbatava ja kivistuva betooni analoogi, mida saaks võtta kasutusele maa-aluste kaevanduste kambrite tagasitaitmiseks.

Üks oluline tagasitäite eesmärk on maapinna stabiilsuse suurendamine vanade kaevanduskambrite kohal. Samuti oleks võimalik kaevandamistehnoloogia ümberkorraldamisel vähendada kadusid, kui kaevandamata sambalaadsed tervikud asendada valatud täitega. Kindlasti tuleb meele pidada, et tulevikus asuvad põlevkivist erinevaid energiatooteid valmistavad üksused kaevanduste lähiümbruses, mistõttu vajab ka sealne tootmisprotsessis tekkiv tahke jääde käitlemislahendust.

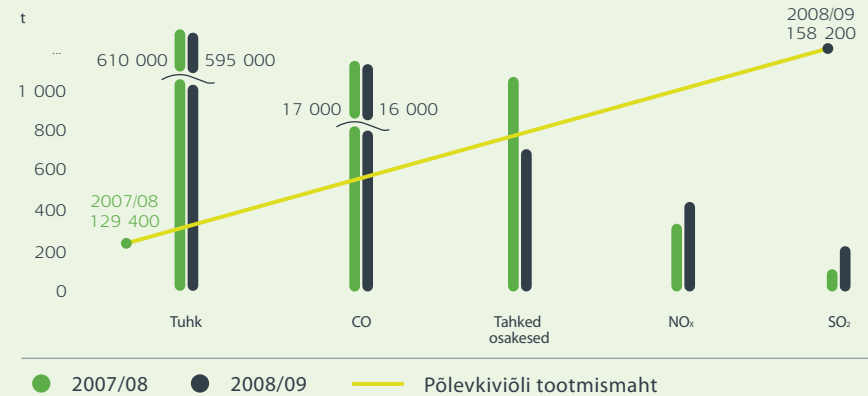
Enne põlevkivituha tagasitaitena kasutuselevõttu tuleb teha põhjalikud uuringud parimate soovitud omadustega põlevkivituha ja aheraine killustiku segu „retsepti” väljatöötamiseks. Uurida tuleb nii segu kivistumise kiirust, edasist käitumist kui ka leostumisega kaasnevat mõju keskkonnale. Sarnaselt Narva Elektriijaamade põlevkivituha hüdrotranspordi skeemile võib ka tagasitaitmisel eeldada segu mõju kambrites oleva vee pH-tasemele. Kuna kaevandamisel pumbatakse välja väga suuri veekoguseid, on täitematerjali mõju hindamine piirkonna vesikeskkonnale eriti oluline.

Tänaseks on Tallinna Tehnikaülikoolis lõpetatud katsed segu sobiliku koostise leidmiseks ja Tartu Ülikool on hinnanud eri segude keskkonnamõju. Kaevanduskambritesse planeeritakse maa-aluseid katseid, mille logistikat ja tehnilisi lahendusi aitavad koostada kaevanduste tagasitaitelahendustele keskendunud Saksamaa ettevõtte DMT GmbH suure kogemusega eksperdid. Tulemusi protsessi edasiseks analüüsiks nii tehnoloogia kui ka majanduslikust aspektist ootame 2009/10. majandusaasta lõpuks.

Ka kivist saab hea tahtmise juures õli välja pigistada

Kütuste valdkonna teine oluline tegevus kaevandamise kõrval on põlevkivist vedelkütuste tootmine. Pikaajaline arendustöö on muutnud Narva Õlitehase tahke soojuskandja (TSK, alates 2009. aasta maist Enefit) tehnoloogia abil põlevkivist vedelkütuste tootmise keskkonnamõju minimaalseks. Protsessis tekkiva poolkoksi järelpõletusel saadud kuum tuhk suunatakse soojuskandjana protsessi tagasi ja tulemuseks on peaaegu 100% ulatuses mineraalsed jäätmed, mis ei sisalda erinevalt poolkoksist enam orgaanilist süsinikku. Ka CO₂ heitkoguste poolest on põlevkivist vedelkütuste tootmine elektri tootmisega võrreldes keskkonnasõbralikum, sest suur osa kivimi süsinikust läheb otse kütuse koostisesse.

Samal ajal kui põlevkiviõli toodang suureneb, väheneb keskkonda sattuvate saasteainete hulk

Lõppenud majandusaastal paikas Narva Õlitehas õhku kokku 114 tonni SO₂, 247 tonni NO_x heitmeid, 399 tonni tahkeid osakesi ja 16 345 tonni CO-d; tootmise jääkidenä tekis lisaks 595 402 tonni tuhka. Õli tootmiseks kasutatava TSK-140 heitgaaside täiendaval järelpõletusel saab alandada mürgiseid CO ja H₂S heitkoguseid veel, mis on eriti oluline H₂S ebameeldiva lõhna tõttu.

Arenduse käigus on TSK tehnoloogiat uue õlitehase rajamiseks täiustatud; tõstetud on õlitootmise seadmete töökindlust ja protsessi tõhusust, vähendatud kaasnevat keskkonnamõju. Suurim muutus on senise poolkoksi järelpõletusprotsessi asendamine keevkihtkatlaga, mis võimaldab poolkoksi järelpõletuse heitgaase vähendada ilma täiendavate filtrite paigaldamiseta – elektritootmisel on keevkihttehnoloogia kogemused seda juba kinnitanud. Lisaks parandab keevkihttehnoloogia ka õlitootmisel tuha kvaliteeti, mis suurendab võimalusi jääkaine taaskasutuseks. Õlitootmisega kaasnev soojuse vabanemine ja väikesemahuline elektritootmine võimaldab aga põlevkivi energeetilist väärtust maksimaalselt ära kasutada.

Elektri ülekande keskkonnaaspektid

Elektri ülekanne tähendab kaableid ja õhuliine, mis suure pinge all elektrit transpordivad. Keskkonnamõjust rääkides tuleb esmalt silme ette laiu koridore moodustav kõrgete mastide rivi üle põldude ja läbi metsade. Tõepoolest, suurema osa Põhivõrgu 5261 km kogupikkusega ülekandeliinidest moodustavad õhuliinid, kaabelliine on kõrgepingeliinidest vaid 95 km. Lisaks kannab elektri ülekande funktsiooni Estlinki ühenduse kaabel maismaal ja meres. Kui õhuliinide korral on kõige märgatavam nende visuaalne mõju keskkonnale, siis kaabelliinide puhul kaasneb oluline keskkonnamõju vaid nende paigaldamise ajal.

Ei saa me läbi õlita

Lisaks liinidele on elektri ülekandeks vaja alajaamu koos trafode, lülitite jm seadmetega. Põhivõrgu ülekandetrafo on elektri jaotamise trafodest tunduvalt suuremad ja sisaldavad seetõttu ka rohkem trafoõlisid; lõppenud majandusaastal arvestuslikult kokku ligi 5000 tonni. Õlide madalast viskoossusest ja kõrge temperatuurist tingituna on tegu väga liikuvate ainetega, mis keskkonda sattudes kiiresti laiadele aladele võivad levida. Keskkonnaohu vähendamiseks rakendatakse kõigi selliste trafode puhul turvabasseinide kasutamise nõuet.

Põhivõrgule kuuluvate trafode turvabasseinid on väga heas seisus; 94% basseinidest vastavad täielikult kõikidele nõuetele ja ülejäänud seadmete korrastamine toimub kindla ajalise plaani alusel kuni 2013. aastani. Turvabasseinide uuendamise käigus on täiustatud ka basseinide ehitust. Näiteks on tavapärasele basseini kogumissüsteemile lisatud õlialalduse funktsioon, mis võimaldab tavalist sadevett

Põhivõrgu trafode õlivannide korrastamine

ja naftaproduktidega reostunud vett eraldada, et neid vastavalt kas loodusesse tagasi või käitlusesse suunata.

Kindla kontrolli all on Põhivõrgus ka elektri ülekandega seotud PCB-ühendid nii ainet sisaldavate seadmete arvel hoidmise kui ka võimaliku reostuse osas. Majandusaasta lõpuks alles olnud 7,2 tonni PCB-õlisid Viljandi alajaama kondensaatorpatareides likvideeritakse koos alajaama rekonstrueerimisega hiljemalt 2010. aasta jooksul.

Igal medalil on alati kaks poolt

Kui alajaama teatud seadmetes on õlide kasutamine hädavajalik, siis näiteks lülitites saab õli asemel edukalt rakendada elegaasi (SF₆), mis muudab seadmed väiksemaks ja välistab õlilekked keskkonda.

Põhivõrk on viimaste aastate jooksul alajaamu uuendades asendanud oma õlisisaldusega lülitid elegaaslülititega. Kui 2003. aastal oli õlilülitites õli kokku 968 tonni, siis tänaseks on alles veel vaid 476 õlitonni.

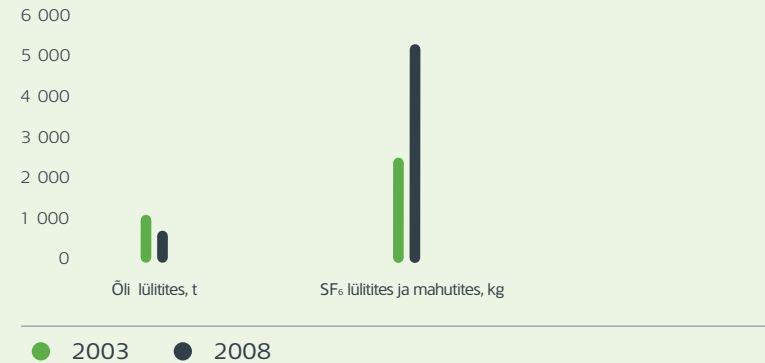
Elegaaslüliti on õlilülitile parim alternatiiv, kuni seade ei purune ega leki; SF₆ sattumisel keskkonda tekib aga suur probleem, kuna aine on kuulutatud üheks olulisemaks kliimamuutuseid esilekutsuvaks nn kasvuhoonegaasiks. Teadlaste arvutuste kohaselt on ühe tonni SF₆ mõju võrdne 22 800 tonni õhku paisatud CO₂ mõjuga. Põhivõrgu lülitites ja mahutites on majandusaasta lõpu seisuga kokku üle seitsme tonni SF₆ gaasi, mille üle peetakse range täpsusega arvestust ja kontrollitakse hoolikalt ka peaaegu olematut lekkeohtu.

Kõik hea on kahjuks tavaliselt ebatervislik, ebamugav, ...

Kõigi pingestatud elektrijuhtide ja -seadmete ümber tekib silmale, kõrvale ja ninale märkamatu elektromagnetväli. Elektrivälja tugevus sõltub pinge suurusest, magnetväli aga voolust; mõlemad väljad on tugevad ainult pingeallika vahetuses läheduses. On andmeid, et magnetväli mõjub eluskudedele soojendavalt ja avaldab mõnetist mõju närvisüsteemi talitlusele.

Elektromagnetvälju puudutav teadmine on oluline õhuliinide turvakoridoride määramisel ja kinnisvaraarenduste piiritlemisel. Veel hiljuti püüti kinnisvarabuumi tingimustes ehitada maju ka kõrgepingeliinide vahetusse lähedusse või suisa nende alla. Sellistes hoonetes võib hiljem tekkida probleeme nii telepildi kui ka raadioside signaali tagamisel. Samuti on seatud piirangud elektromagnetvälja mõjualas viibimisele tulenevalt terviseriskide ennetamisest. Inimesele võib häirivalt mõjuda ka alajaama jõutrafo tööst tulenev

Põhivõrk vahetab keskkonnaohtlikumad õlilülitid SF₆ sisaldavate turvalisemate lülitite vastu

müra. Peamiseks abinõuks on trafode ümber müratõkkeseinte rajamine, mis on senised heliprobleemid Põhivõrgus ka edukalt lahendanud. Tulevikus ehitatavate ja rekonstrueeritavate kompaktsete alajaamade puhul on juba arvestatud vajadust investeerida mürakindlatesse seintesse.

Linnuriigiga seotud probleemid kimbutavad ka Põhivõrku, kus erinevalt Jaotusvõrgust ei saa kõrgemate pingeklasside ja riikliku elektrivarustuskindluse tagamise kohustuse tõttu suuri järelandmisi teha. See tähendab keskkonnajärelevalvega kooskõlastatult kõigi probleemsete kurepesade kõrgepingeliinidelt eemaldamist ja nende kõrvale tehispesaaluste paigaldamist. Tegu on üha olulisema teemaga, kuna kurgede populatsioon on Eestis pidevalt kasvanud ja paljud tarbijate varustuskindlust mõjutavad lühised on põhjustatud just lindude ja loomade tegevusest.

Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne

92	Juhatuse deklaratsioon	95	Konsolideeritud rahavoogude aruanne
93	Konsolideeritud bilanss	96	Konsolideeritud omakapitali muutuste aruanne
94	Konsolideeritud kasumiaruanne	97	Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande lisad

173	Sõltumatu audiitori aruanne
174	Auditi komitee aruanne
175	Kasumi jaotamise ettepanek
176	Juhatuse ja nõukogu liikmete allkirjad majandusaasta aruandele

JUHATUSE DEKLARATSIOON

Juhatus kinnitab lehekülgedel 92 kuni 172 esitatud Eesti Energia ASi (emaettevõtja) ja selle tütarettevõtjate (kontsern) perioodi 1. aprill 2008 – 31. märts 2009 kohta koostatud kontserni konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande õigsust ja täielikust ning kinnitab oma parimas teadmises, et:

- raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt;
- raamatupidamise aastaaruanne kajastab kontserni finantsseisundit, rahavoogusid ja majandustulemusi õigesti ja õiglaselt;
- kõik teadaolevad olulised asjaolud, mis on selgunud aruande valmimise kuupäevani 5. juunil 2009, on raamatupidamise aastaaruandes nõuetekohaselt arvesse võetud ja esitatud.

Juhatuse hinnangul on Eesti Energia AS ja tema tütarettevõtjad jätkuvalt tegutsevad majandusüksused.

Sandor Liive
Juhatuse esimees

Margus Kaasik
Juhatuse liige

Harri Mikk
Juhatuse liige

Raine Pajo
Juhatuse liige

Margus Rink
Juhatuse liige

KONSOLIDEERITUD BILANSS

tuhandetes kroonides

	31. märts		Lisa
	2009	2008	
VARAD			
Põhivara			
Materiaalne põhivara	22 832 951	21 140 811	6
Immateriaalne põhivara	174 266	130 178	8
Investeeringud sidusettevõtjatesse	178 563	169 299	9
Tuletisinstrumendid	123 010	-	12
Pikaajalised nõuded	5 295	232	10
Kokku põhivara	23 314 085	21 440 520	
Käibevara			
Varud	458 648	416 263	11
Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikud	403 376	-	8
Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded	1 793 079	1 375 771	10
Tuletisinstrumendid	284 238	14 245	12
Lunastustähtajani hoitavad finantsvarad	-	79 999	15
Finantsvarad õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande	31 514	25 510	16
Üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades	392 730	2 162 198	17
Raha ja raha ekvivalendid	1 520 549	983 566	18
Kokku käibevara	4 884 134	5 057 552	
Kokku varad	28 198 219	26 498 072	

tuhandetes kroonides

	31. märts		Lisa
	2009	2008	
OMAKAPITAL			
Emaettevõtja omanikule kuuluv kapital ja reservid			
Aktiakapital	7 382 327	7 321 190	19
Registreerimata aktiakapital	-	61 137	19
Ülekurs	4 065 497	4 065 497	
Kohustuslik reservkapital	738 233	727 410	19
Riskimaandamise reserv	384 107	-546 912	21
Realiseerimata kursivahed	-204	160	
Jaotamata kasum	5 532 341	4 833 215	19
Kokku emaettevõtja omanikule kuuluv kapital ja reservid	18 102 301	16 461 697	
Vähemusosa	50 576	52 458	
Kokku omakapital	18 152 877	16 514 155	
KOHUSTUSED			
Pikaajalised kohustused			
Võlakohustused	5 032 786	5 141 360	22
Muud võlad	1 339	9 392	23
Tuletisinstrumendid	11 575	442 489	12
Tulevaste perioodide tulud	1 958 702	1 712 434	24,
			25
Eraldised	315 836	411 174	26
Kokku pikaajalised kohustused	7 320 238	7 716 849	
Lühiajalised kohustused			
Võlakohustused	120 275	123 950	22
Võlad hankijatele ja muud võlad	1 965 470	1 820 912	23
Tuletisinstrumendid	11	125 671	12
Tulevaste perioodide tulud	3 365	4 919	25
Eraldised	635 983	191 616	26
Kokku lühiajalised kohustused	2 725 104	2 267 068	
Kokku kohustused	10 045 342	9 983 917	
Kokku kohustused ja omakapital	28 198 219	26 498 072	

KONSOLIDEERITUD KASUMIARUANNE

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts		Lisa
	2008/09	2007/08	
Müügitulu	10 446 289	8 988 113	27
Muud äritulud	112 355	63 174	28
Sihtfinantseerimine	36 578	33 126	25
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	60 858	-5 631	
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-4 183 714	-3 252 000	29
Muud tegevuskulud	-966 168	-1 228 693	30
Tööjõukulud	-2 111 102	-1 884 646	31
Põhivara kulum, amortisatsioon ja väärtuse langus	-1 798 453	-1 719 546	6, 8
ÄRIKASUM	1 596 643	993 897	
Finantstulud	194 379	167 530	32
Finantskulud	-290 730	-291 264	32
Kokku finantstulud ja -kulud	-96 351	-123 734	32
Kasum kapitaliosaluse meetodil investeringutelt sidusettevõtjatesse	27 249	22 721	9
Kahjum sidusettevõtja väärtuse langusest	-	-153	
KASUM ENNE TULUMAKSUSTAMIST	1 527 541	892 731	
Tulumaksukulu	-167 474	-278 055	33
ARUANDEAASTA KASUM	1 360 067	614 676	
sh emaettevõtja omaniku osa kasumist	1 361 949	613 838	
vähemusosanike osa kasumist/kahjumist	-1 882	838	

KONSOLIDEERITUD RAHAVOOGUDE ARUANNE

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts		Lisa
	2008/09	2007/08	
RAHAVOOD ÄRITEGEVUSEST			
Äritegevusest saadud raha	2 858 143	2 709 683	34
Makstud intressid ja laenukulud	-249 229	-251 949	
Saadud intressid	156 177	139 833	
Makstud tulumaks	-168 232	-280 395	
Kokku rahavood äritegevusest	2 596 859	2 317 172	
RAHAVOOD INVESTEERIMISEST			
Tasutud materiaalse ja immateriaalse põhivara soetamisel	-3 521 096	-2 642 547	
Laekunud liitumis- ja muud teenustasud	353 753	411 053	24
Laekunud materiaalse põhivara müügist	38 097	21 790	
Sidusettevõtjalt saadud dividendid	-	19 225	9
Laekunud äri müügist	-	455	37
Tasutud tütarettevõtjate soetamisel, välja arvatud saadud raha	-	-28 711	36
Üle 3-kuuliste deposiitide netomuutus	1 769 468	1 518 743	17
Tasutud lühiajaliste finantsvarade soetamisel	-295 126	-457 138	15, 16
Laekunud lühiajaliste finantsvarade müügist ja lunastamisest	370 973	404 214	15, 16
Kokku rahavood investeerimisest	-1 283 931	-752 916	
RAHAVOOD FINANTSEERIMISEST			
Tagasi makstud pangalaenu	-120 270	-98 960	22
Tagasi makstud muud laenu	-	-5 402	22
Tagasi makstud kapitalirendikohustused	-813	-802	22
Arvelduskrediidi muutus	-2 862	2 867	22
Makstud dividendid	-652 000	-1 000 000	20
Kokku rahavood finantseerimisest	-775 945	-1 102 297	
PUHAS RAHAVOOG	536 983	461 959	
Raha ja raha ekvivalendid aruandeperioodi algul	983 566	521 607	18
Raha ja raha ekvivalendid aruandeperioodi lõpul	1 520 549	983 566	18
Kokku raha ja raha ekvivalentide muutus	536 983	461 959	

KONSOLIDEERITUD OMAKAPITALI MUUTUSTE ARUANNE

tuhandetes kroonides	Emaettevõtja omanikule kuuluv omakapital						Vähemus- osa	Kokku omakapital	Lisa
	Aksia- kapital	Ülekurs	Kohustuslik reservkapital	Muud reservid	Jaotamata kasum	Kokku			
Omakapital seisuga 31. märts 2007	7 274 100	4 065 497	727 410	126 527	5 219 377	17 412 911	51 620	17 464 531	
Riskimaandamise reservi muutus	-	-	-	-673 453	-	-673 453	-	-673 453	21
Välismaiste tütarettevõtjate ümberarvestusel tekkinud valuutakursivahed	-	-	-	174	-	174	-	174	
Kokku otse omakapitalis kajastatud tulud	-	-	-	-673 279	-	-673 279	-	-673 279	
2007/08. aruandeaasta kasum	-	-	-	-	613 838	613 838	838	614 676	
Kokku 2007/08. a kajastatud tulud ja kulud	-	-	-	-673 279	613 838	-59 441	838	-58 603	
Aktsiakapitali suurendamine Vabariigi Valitsuse 2. augusti 2007 korralduse nr 368 alusel	47 090	-	-	-	-	47 090	-	47 090	19
Aktsiakapitali suurendamine Vabariigi Valitsuse 27. veebruari 2008 korralduse nr 97 alusel (registreerimata)	61 137	-	-	-	-	61 137	-	61 137	19
Makstud dividendid	-	-	-	-	-1 000 000	-1 000 000	-	-1 000 000	20
Omakapital seisuga 31. märts 2008	7 382 327	4 065 497	727 410	-546 752	4 833 215	16 461 697	52 458	16 514 155	
Riskimaandamise reservi muutus	-	-	-	931 019	-	931 019	-	931 019	21
Välismaiste tütarettevõtjate ümberarvestusel tekkinud valuutakursivahed	-	-	-	-364	-	-364	-	-364	
Kokku otse omakapitalis kajastatud tulud	-	-	-	930 655	-	930 655	-	930 655	
2008/09. aruandeaasta kasum	-	-	-	-	1 361 949	1 361 949	-1 882	1 360 067	
Kokku 2008/09. a kajastatud tulud ja kulud	-	-	-	930 655	1 361 949	2 292 604	-1 882	2 290 722	
Jaotamata kasumi kandmine reservkapitali	-	-	10 823	-	-10 823	-	-	-	
Makstud dividendid	-	-	-	-	-652 000	-652 000	-	-652 000	20
Omakapital seisuga 31. märts 2009	7 382 327	4 065 497	738 233	383 903	5 532 341	18 102 301	50 576	18 152 877	

KONSOLIDEERITUD RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD

1 Üldine informatsioon

Eesti Energia kontserni 31. märtsil 2009 lõppenud majandusaasta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne hõlmab Eesti Energia ASi (emaettevõtja, õiguslikult vormilt aktsiaselts) ja tema tütar-ettevõtjaid (edaspidi „kontsern”) ning kontserni osalemist sidusettevõtjates.

Eesti Energia kontsern tegeleb energia ja vedelkütuste tootmisega, samuti elektri- ja soojusenergia müügi ning kohaletoomisega tarbijatele. Kontsern omab põlevkivikaevandusi, millest kaevandatav põlevkivi on põhiliseks energiatootmise tooraineks. Samuti tegeleb kontsern energiasüsteemide rajamise ja hooldusega. Kontserni äritegevus toimub valdavalt Eestis, kuid elektrienergiat ning mõnin-

gaid muid kaupu ja teenuseid müüakse ka väljapoole Eestit. Elektrienergiat turustatakse lisaks Eestile Põhjamaadesse, Läti ja Leetu.

Emaettevõtja registreeritud aadress on Laki 24, Tallinn 12915, Eesti Vabariik.

Eesti Energia ASi ainuaktsionär on Eesti Vabariik.

Eesti Energia ASi võlakirjad on noteeritud Londoni Börsil.

Kontserni konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne on juhatuse poolt kinnitatud 5. juunil 2009. Vastavalt Eesti Vabariigi äri- seadustikule peab majandusaasta aruande täiendavalt heaks kiitma emaettevõtja nõukogu ja kinnitama aktsionäride üldkoosolek.

2 Kokkuvõtte olulisematest arvestus- ja aruandluspõhimõtetest

Alljärgnevalt on esitatud kokkuvõtte konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamisel rakendatud olulisematest arvestus- ja aruandluspõhimõtetest. Nimetatud arvestus- ja aruandluspõhimõtteid on kasutatud järjepidevalt kõikidel aruandeperioodidel, v.a juhtudel, mille kohta on eraldi avaldatud info.

2.1 Arvestuse alused

Kontserni konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas **rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega (IFRS)**, nagu Euroopa Liit on need vastu võtnud.

Raamatupidamise aastaaruandes esitatud finantsnäitajad tuginevad põhiliselt ajaloolisele soetusmaksumusele, välja arvatud õiglasel väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavad finantsvarad ja -kohustused (sh tuletisinstrumendid).

Finantsaruannete koostamine kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega nõuab teatud raamatupidamishinnangute kasutamist. Samuti nõuab see juhtkonnalt mitmete otsuste tegemist arvestus- ja aruandluspõhimõtete rakendamise osas. Need valdkonnad, kus raamatupidamishinnangutel ja arvestatud eeldustel on oluline mõju raamatupidamise aastaaruandes kajastatud informatsioonile, on avalikustatud eraldi lisas 4.

2.2 Arvestuspõhimõtete muutused

(a) Avaldatud standardite parandused, mis kehtivad kontserni suhtes alates 1. juulist 2008, aga ei avalda mõju kontserni finantsaruannetele

- Muudatused standardites IAS 39 „Finantsinstrumendid: kajastamine ja mõõtmine” ning IFRS 7 „Finantsinstrumendid: avalikustatav teave” ja hilisem muudatus „Finantsvarade ümberklassifitseerimine: rakenduskuupäev ja üleminekureeglid”.

Muudatused lubavad ettevõtetele järgmisi valikuid: a) klassifitseerida finantsvara välja kauplemiseesmärgil soetatud finantsvarade kategooriast, kui harvadel juhtudel vara ei hoita enam edasimüügi või tagasiostu eesmärgil lähitulevikus; ja b) klassifitseerida müügiotel või kauplemiseesmärgil soetatud finantsvara ümber laenude või nõuete kategooriasse, kui ettevõtte on kavatsus ja suutlikkus finantsvara hoida lunastusähtajani (eeldusel, et vara vastab laenude ja nõuete definitsioonile). Enne 1. novembrit 2008 otsustatud ümberklassifitseerimisi võis teha tagasiulatuvalt seisuga 1. juuli 2008. Pärast 1. novembrit 2008

otsustatud ümberklassifitseerimisi on lubatud teha edasiulatuvalt. Eesti Energia kontserni finantsaruannetes ei ole finantsvarasid ümberklassifitseeritud.

(b) Uus standard, mis on rakendatud ennetähtaegselt alates

1. aprillist 2008

- IFRS 8 „Tegevussegmentid”. Standard kehtib ettevõtjatele, kelle võla- või omakapitaliinstrumendid on avalikult kaubeldavad või kes esitavad oma finantsaruanded väärtpaperikomisjonile või muule reguleerivale asutusele ükskõik millisesse klassi kuuluvate väärtpaperite emiteerimiseks avalikul turul või on alustanud nende esitamist. Standard nõuab tegevussegmentide kohta finants- ja kirjeldava informatsiooni avalikustamist, mis baseerub kontsernisiseses aruandluses kasutatud informatsioonil. Vastavalt IFRS 8 nõuetele on kontsernis alates 1. aprillist 2008 ärisegmendid määratletud ning informatsioon ärisegmentide kohta avaldatud nii, nagu aruandlust koostatakse juhtimisotsuste tegemiseks ja tulemuste analüüsimiseks kontsernisiseselt. Kuna seoses kontserni juhtimisstruktuuri muutusega alates 1. aprillist 2008 muutus sisemiselt koostatava ja kasutatava aruandluse esitusviis, on muudetud ka eelmise perioodi võrdlusandmete esitusviis.

(c) Vastu võetud uued standardid, avaldatud standardite parandused ja tõlgendused, mis ei ole veel jõustunud, aga on olulised kontserni äritegevuse ja finantsaruandluse seisukohalt

Käesoleva aruande koostamise hetkeks on välja antud alljärgnevad uued rahvusvahelised finantsaruandluse standardid, standardite muudatused ja Rahvusvahelise Finantsaruandluse Tõlgenduste Komitee tõlgendused, mis muutuvad kontsernile kohustuslikuks 1. aprillil 2009 või hiljem algavatel aruandeperioodidel ning mida kontsern ei ole ennetähtaegselt rakendanud:

- *IAS 1 „Finantsaruannete esitamine” (muudatused)*. Muudetud standard muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. IAS 1 peamiseks muudatuseks on kasumiaruande asendamine koondkasumiaruandega, mis sisaldab ka omanikega mitteseotud, omakapitalis kajastatavaid muudatusi, näiteks müügi- ootel finantsvarade ümberhindlusreservi muutusi. Alternatiivina on lubatud esitada kaks aruannet: eraldi kasumiaruanne ning koondkasumiaruanne. Muudetud standard nõuab finantsseisundi aruande (bilansi) avalikustamist ka võrreldava perioodi algsaldode kohta juhul, kui võrdlusandmed on korrigeeritud ümberklassifitseerimiste, arvestuspõhimõtete muutuste või vigade korrigeerimiste tõttu. Muudetud standard mõjutab kontserni põhjaruannete esitusviisi, kuid ei mõjuta tehingute ja saldode kajastamist ega arvestuspõhimõtteid. Eeldatavasti hakkab kontsern esitama eraldi kasumiaruannet ja koondkasumiaruannet.
- *IAS 23 „Laenukasutuse kulutused” (muudatused)*. Muudetud standard muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Muudetud IAS 23 nõuab, et laenukasutuse kulutused, mis on otseselt seostatavad tingimustele vastava varaobjekti (vara, mille otstarbekohasesse kasutus- või müügivalmidusse viimine võtab olulisel määral aega) soetamise, ehitamise või tootmisega, kapitaliseeritakse osana varaobjekti soetusmaksumusest. Standard kaotab ära võimaluse kajastada selliseid laenukasutuse kulutusi kohe kuludena. Muudetud standard kehtib edasiulatuvalt varadega seotud laenukasutuse kulutustele, mis tekivad alates 1. aprillist 2009. Standardi muudatus nõuab kontserni arvestuspõhimõtete muutmist.
- *IAS 27 „Konsolideeritud ja konsolideerimata finantsaruanded” (muudatused)*. Muudetud standard muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2010. Muudetud standard nõuab koondkasumi jagamist emaettevõtja omanike ja vähemusosaluse vahel, isegi juhul, kui selle tulemuseks on vähemusosa

negatiivne saldo (praegune standard nõuab enamikul juhtudel omakapitali ületava kahjumi jaotamist emaettevõtja omanikele). Muudetud standard täpsustab, et tehingud, mille tulemusena emaettevõtja osalus tüdarettevõtjas muutub, kuid kontroll säilib, tuleb kajastada otse omakapitalis. Lisaks täpsustab standard, kuidas mõõta kasumit või kahjumit juhul, kui kontroll tüdarettevõtja üle lõpeb. Standardi muudatuse rakendamine võib avaldada mõju tulevikus aset leidvate tehingute kajastamisele seoses olemasolevate vähemusosalustega.

Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit seda standardi muudatust veel heaks kiitnud.

- *IAS 39 „Finantsinstrumendid: kajastamine ja mõõtmine” (muudatus) – Riskimaandamisnõuetele vastavad instrumendid*. Muudetud standard muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2010. Muudatus selgitab, kuidas teatud situatsioonides rakendada reegleid, otsustamiseks, kas maandatud risk või osa rahavoogudest vastab riskimaandamisnõuetele. Standardi muudatuse rakendamine võib avaldada mõju kontserni riskimaandamistehingute kajastamisele.

Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit seda standardi muudatust veel heaks kiitnud.

- *IFRS 3 „Äriühendused” (muudatused)*. Muudetud standardit kohaldatakse kontserni äriühendustele, mille omandamiskuupäev on alates 1. aprillist 2010. Muudetud standard annab valiku võimaluse kajastada vähemusosalusi kas praegu kehtiva IFRS 3 põhimõtte (proportsionaalselt nende osalusele omandatud ettevõtja netovaras) kohaselt või õiglaselt väärtuses. Muudetud IFRS 3-s on detailsemad juhised ostumeetodi rakendamiseks äriühendustes. Etapiviisiliste soetuste puhul on kaotatud nõue mõõta kõikide varade ja kohustuste õiglasi väärtusi, mõõtmaks

täiendavat tekkivat firmaväärtust. Selle asemel peab omandaja etapiiviisilise soetuse puhul varasema osaluse investeerimisobjektis hindama ümber õiglasesse väärtusesse soetuskuupäeval ning kajastama tekkinud tulu või kulu kasumiaruandes. Soetusega seotud kulused kajastatakse eraldi äriühendusest ning seega kajastatakse kuluna, mitte firmaväärtusena. Omandaja peab ostukuupäeval kajastama kohustuse lisatingimustest sõltuva tasu osas. Muudatused selles kohustuses kajastatakse kooskõlas vastavate IFRS-idega, mitte firmaväärtuse korrigeerimisena. Muudetud IFRS 3 laieneb ka ühisomanduses majandusüksustele (ingl k *mutual entities*) ja äriühendustele, milles üksused ühendatakse ainult lepinguga. Standardi muudatuse rakendamine võib avaldada mõju tulevikus aset leidvate tehingute kajastamisele seoses olemasolevate osalustega. Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit seda standardi muudatust veel heaks kiitnud.

- *IFRS 7 „Finantsinstrumendid: avalikustatav teave” (muudatus)* – *Finantsinstrumentide kohta avalikustatava teabe täiendamine*. IFRS 7 muudatus muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Muudatus nõuab täiendava informatsiooni avalikustamist õiglase väärtuse mõõtmise ja likviidsusriski kohta. Ettevõtte peab avalikustama finantsinstrumentide analüüsi, kasutades kolmeastmelist õiglase väärtuse mõõtmise hierarhiat. Muudatus a) selgitab, et kohustuste likviidsusanalüüs lepinguliste tähtaegade lõikes peab sisaldama välja antud finantsgarantiisid garantiid maksimumsummas ja varaseimas perioodis, mil garantiid võidakse sisse nõuda, ja b) nõuab tuletisinstrumentide järelejäänud lepinguliste tähtaegade avalikustamist, kui lepinguliste tähtaegade informatsioon on oluline rahavoogude ajastuse mõistmiseks. Ettevõtte peab lisaks avalikustama likviidsusriski maandamiseks hoitavate finantsvarade analüüsi lepinguliste tähtaegade lõikes, kui see informatsioon on aastaaruande

kasutajatele vajalik, mõistmaks likviidsusriski olemust ja ulatust. Standardi muudatus nõuab täiendava informatsiooni avalikustamist kontserni finantsaruannetes.

Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit seda standardi muudatust veel heaks kiitnud.

- *IFRIC 17 „Mitterahaliste varade üleandmine omanikele”*. IFRIC 17 muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2010. Tõlgendus selgitab, millal ja kuidas tuleb kajastada omanikele mitterahaliste varade üleandmine dividendidena. Ettevõtte peab mitterahaliste varade dividendidena üleandmise kohustuse kajastama üleantavate varade õiglasest väärtuses. Varade üleandmisel tekkinud kasum või kahjum tuleb kajastada kasumiaruandes dividendikohustuse tasaarveldamisel. Tõlgenduse rakendamine võib avaldada mõju tulevikus aset leidvate tehingute kajastamisele seoses olemasolevate varade üleandmisega. Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit seda tõlgendust veel heaks kiitnud.

- *IFRIC 18 „Klientide poolt üleantavad varad”*. IFRIC 18 muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2010. Tõlgendus selgitab klientide poolt üleantud varade kajastamist: asjaolusid, mille esinemisel on täidetud vastavus vara definitsioonile; vara arvele võtmist ning selle soetusmaksumuse mõõtmist; eraldi identifitseeritavate teenuste tuvastamist (üks või rohkem teenuseid üleantud vara eest); tulu ning klientidelt saadud raha kajastamist. Tõlgenduse rakendamine võib avaldada mõju klientide poolt üleantavate varadega tulevikus aset leidvate tehingute kajastamisele.

Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit seda tõlgendust veel heaks kiitnud.

- *Muudatused IFRS-des (välja antud mais 2008)*. 2007. aastal otsustas Rahvusvaheliste Raamatupidamisstandardite Nõukogu (IASB) algatada iga-aastase muudatuste projekti, et teha vajalikke, kuid mitte-kiireloomulisi muudatusi IFRS-desse. Sisulised muudatused hõlmavad järgmisi valdkondi: müügioteel varaks klassifitseerimine IFRS 5 järgi, kui kontroll tütarettevõtja üle kaob; kauplemiseesmärgil hoitavate finantsinstrumentide esitamise võimalus pikaajalise varana vastavalt IAS 1-le; vastavalt IAS 16-le kajastatud, varem väljarenditud varade müügi kajastamine ning kaasnevate rahavoogude klassifitseerimine vastavalt IAS 7-le rahavoogudena äritegevusest; IAS 19-s kärpe definitsiooni täpsustamine; valitsusepoolse sihtfinantseerimisena turutingimustest madalama intressiga saadud laenu kajastamine vastavalt IAS 20-le; IAS 23 laenukulutuste definitsiooni vastavusse viimine sisemise intressimäära meetodi definitsiooniga; müügioteel tütarettevõtjate kajastamise selgitamine IAS 27 ja IFRS 5 järgi; IAS 28-s ja IAS 31-s sidusettevõtjate ja ühisettevõtete kohta avalikustatava informatsiooni nõuete vähendamine; IAS 36-s avalikustatava informatsiooni nõuete täiendamine; reklaamikulutuste kajastamise täpsustamine IAS 38-s; õiglasel väärtusel läbi kasumiaruande kajastatavate finantsinstrumentide kategooria definitsiooni muutmine selle vastavusse viimiseks riskimaandamisarvestusega IAS 39-s; kinnisvarainvesteeringute kajastamine ehitusperioodil vastavalt IAS 40-le; ning piirangute vähendamine bioloogiliste varade õiglase väärtuse mõõtmisel vastavalt IAS 41-le. Täiendavad muudatused standardites IAS 8, 10, 18, 20, 29, 34, 40, 41 ja IFRS 7 sisaldavad termini- ja redigeerimis-muudatusi, millel ei ole mõju (või mõju on minimaalne) raamatupidamisarvestusele. Kontserni hinnangul ei mõjuta muudatused oluliselt finantsaruannet, välja arvatud:

1. *IAS 23 „Laenukasutuse kulutused“ (muudatus)*. Muudetud standard muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Laenukasutuse kulutuste definitsiooni

on parandatud, täpsustamaks, et laenukasutuste kulutuste osaks olevat intressikulu tuleb arvestada sisemise intressimäära meetodil vastavalt IAS 39-le. Kontsern lähtub eeltoodud muudatusest pärast laenukasutuse kulutuste kapitaliseerimise alustamist alates 1. aprillist 2009;

2. *IAS 36 „Varade väärtuse langus“ (muudatus)*. Muudetud standard muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Muudatus nõuab täiendava info avalikustamist oluliste eelduste kohta juhul, kui raha genereeriva üksuse (või üksuste grupi) kaetav väärtus baseerub õiglasel väärtusel (miinus müügikulutused), mis on arvutatud kasutades diskonteeritud rahavoogude projektsioone. Standardi muudatuse rakendamine nõuab eeldatavasti täiendava info avalikustamist finantsaruannetes;
3. *IAS 39 „Finantsinstrumendid: kajastamine ja mõõtmine“ (muudatused)*. Muudetud standard muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Muudetud standard lubab liigutada instrumenti kategooriasse „õiglasel väärtusel läbi kasumiaruande“ ja sellest välja juhul, kui tulevisinstrument hakkab vastama või lakkab vastamast rahavoogude või netoinvesteeringu riskimaandamisinstrumendi tingimustele ning juhul, kui finantsvarad klassifitseeritakse ümber tulenevalt kindlustusettevõtte arvestuspõhimõtte muutusest vastavalt IFRS 4-le. Muudatus selgitab ka, et kui võlainstrumendi kajastamine õiglase väärtuse riskimaandamisinstrumendina lõpetatakse, siis kasutatakse tema bilansilise maksumuse ümberhindamiseks sisemist intressimäära, mis arvutatakse õiglase väärtuse riskimaandamisinstrumendina arvestuse lõpetamisel. Standardi muudatuse rakendamine võib avaldada mõju olemasolevate finantsinstrumentidega tulevikus aset leidvate tehingute kajastamisele;

4. *IFRS 5 „Müügiks hoitavad põhivarad ja lõpetatud tegevusvaldkonnad” (muudatus) ning sellega seotud IFRS 1 „Rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite esmakordne kasutuselevõtt” (muudatus).* Muudetud standard muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2010. Muudatus selgitab, et juhul, kui ettevõtte on seotud müügiplaaniga, mille tulemusena kontroll tütarettevõtja üle kaob, siis tuleb tütarettevõtja varad ja kohustused klassifitseerida müügiks hoitavate varade ja kohustustena. Standardi muudatuse rakendamine võib avaldada mõju olemasolevate tütarettevõtjatega tulevikus aset leidvate tehingute kajastamisele.

(d) Vastu võetud uued standardid, standardite parandused ja tõlgendused, mis ei ole veel jõustunud ja tõenäoliselt ei avalda olulist mõju kontserni finantsaruandlusele

Käesoleva aruande koostamise hetkeks olid välja antud alljärgnevad uued rahvusvahelised finantsaruandluse standardid, standardite muudatused ja Rahvusvahelise Finantsaruandluse Tõlgenduste Komitee tõlgendused, mis muutuvad kontsernile kohustuslikuks 1. aprillil 2009 või hiljem algavatel aruandeperioodidel ning mida kontsern ei ole ennetähtaegselt rakendanud:

- *IAS 32 „Finantsinstrumendid: esitamine” ja IAS 1 „Finantsaruannete esitamine” (muudatus) – Ennetähtaegse tagasikutsumisõigusega finantsinstrumendid ja likvideerimisel tekkivad kohustused.* IAS 32 ja IAS 1 muudatus muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Muudatus nõuab mõningate finantskohustuse definitsioonile vastavate finantsinstrumentide klassifitseerimist omakapitaliinstrumentina. Muudatuste rakendamine ei avalda eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele, sest kontsernil puuduvad sellised finantsinstrumendid.

- *IFRS 1 „Rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite esmakordne kasutuselevõtt” ja IAS 27 „Konsolideeritud ja konsolideerimata finantsaruanded” (muudatused) – Tütar-, ühis- või sidusettevõtjasse tehtud investeeringu soetusmaksumus.* Muudetud standardid muutuvad kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Muudatus lubab IFRS esmarakendajatel emettevõtja konsolideerimata aruandes tütar-, ühis- ja sidusettevõtjatesse tehtud investeeringute kajastamisel lugeda tuletatud soetusmaksumuseks kas nende õiglase väärtuse või eelmise raamatupidamistava alusel kajastatud bilansilise maksumuse. Muudatus nõuab ka, et enne omandamist tekkinud netovara jagamine investorile tuleb kajastada kasumiaruandes, mitte investeeringu soetusmaksumuse korrigeerimisena. Muudatuste rakendamine ei avalda eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele, sest kontsern ei ole IFRSi esmarakendaja.

- *IFRS 1 „Rahvusvaheliste finantsaruandluse esmakordne kasutuselevõtt” (muudatus).* Muudetud standard muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2010. Muudetud IFRS 1 sisu vastab eelmisele versioonile, kuid selle struktuuri on muudetud eesmärgiga muuta standard arusaadavamaks lugejale ning paindlikumaks tulevikus tehtavate muudatuste jaoks. Muudatuse rakendamine ei avalda mõju kontserni finantsaruandlusele, sest kontsern ei ole IFRSi esmarakendaja.

Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit seda tõlgendust veel heaks kiitnud.

- *IFRS 2 „Aktsiapõhine makse” (muudatus) – Omandi üleandmise tingimused ja tühistamine.* IFRS 2 muudatus muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Muudatus selgitab, et omandi üleandmise tingimusteks on ainult teenuste tingimused ja tulemuslikkuse tingimused. Muud aktsiapõhiste maksete tingimused ei ole omandi üleandmise tingimused.

Muudatuse kohaselt tuleb kõiki nii kontserni enda kui ka teiste osapoolte poolt tehtavaid tühistamisi kajastada samade arvestus-põhimõtetega. Muudatuse rakendamine ei avalda eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele, sest kontsern ei ole teinud selliseid tehinguid.

- *IFRIC 9 „Varjatud tuletisinstrumentide ümberhindamine” ja IAS 39 „Finantsinstrumendid: kajastamine ja mõõtmine” (muudatused)*. Muudatused muutuvad kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2010. Muudatused selgitavad, et finantsvara väljaklassifitseerimisel õiglasel väärtuses läbi kasumiaruande kajastatavate finantsvarade kategooriast tuleb hinnata varjatud tuletisinstrumente ning vajadusel neid eraldi kajastada. Muudatuste rakendamine ei avalda eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele, kuna kontsernil puuduvad varjatud tuletisinstrumentid.

Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit neid muudatusi veel heaks kiitnud.

- *IFRIC 12 „Teenuste kontsessioonikokkulepped”*. IFRIC 12 muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009.

Antud tõlgendus sisaldab juhiseid olemasolevate standardite rakendamiseks ettevõtete poolt, kes on avaliku ja erasektori vaheliste teenuste kontsessioonide osapoolteks. Tõlgendus puudutab kokkuleppeid, mille puhul tellija kontrollib, milliseid teenuseid, kellele ja millise hinnaga pakub infrastruktuuri kasutav operaator. Tõlgenduse rakendamine ei avalda eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele, kuna kontsern ei ole sõlminud teenuste kontsessioonikokkuleppeid.

- *IFRIC 13 „Kliendilojaalsusprogrammid”*. IFRIC 13 muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Tõlgendus selgitab, et kui kaupade või teenuste müügiga kaasneb kliendilojaalsusprogramm (näiteks boonuspunktid või tasuta tooted),

on tegemist mitme elemendiga tehinguga ja kliendilt saadav tasu tuleb jagada komponentide vahel vastavalt nende õiglaste väärtustele. Tõlgenduse rakendamine ei avalda eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele, kuna kontsernil puuduvad sellised kliendilojaalsusprogrammid.

- *IFRIC 14 „Kindlaksmääratud hüvitise vara piirang, minimaalse rahastamise nõuded ja nende koostoime”*. IFRIC 14 muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Tõlgendus sisaldab üldisi juhiseid selle kohta, kuidas vastavuses IAS 19-ga määrata ülejäägi limiiti, mida saab varana kajastada, kui kindlaksmääratud hüvitiste plaani õiglane väärtus ületab kohustuste nüüdisväärtuse. Lisaks selgitab tõlgendus, kuidas võivad seaduses ettenähtud või lepingulised minimaalse rahastamise nõuded mõjutada kindlaksmääratud hüvitiste plaani varade ja kohustuste väärtusi. Tõlgenduse rakendamine ei avalda eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele, kuna kontsernis puuduvad pensioniplaanid.

- *IFRIC 15 „Kinnisvara ehituslepingud”*. IFRIC 15 muutub kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Tõlgendus kohaldub müügitulude ja seotud kulude arvestusele ettevõtjates, kes ehitavad kinnisvaraobjekte ise või allhankijate kaudu, ning annab juhiseid, kuidas määrata, kas ehituslepingutele kohalduvad IAS 11 või IAS 18 nõuded. Selles on toodud ka kriteeriumid, otsustamaks, millal ettevõtjad peavad kajastama selliste tehingutega seotud müügitulu. Tõlgenduse rakendamine ei avalda eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele, kuna kontsern ei saa tulu kinnisvara ehitusest.

Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit seda tõlgendust veel heaks kiitnud.

- *IFRIC 16 „Välismaisesse majandusüksusesse tehtud neto-investeeringu riskimaandamine”*. IFRIC 16 muutub kontsernile

kohustuslikuks alates 1. aprillist 2009. Tõlgendus selgitab, millistele valuutariskidele saab kohaldada riskimaandamisarvestust, ja sätestab, et aruande ümberarvestus arvestusvaluutast esitusvaluutasse ei tekita sellist riski, millele riskimaandamisarvestust võib kohaldada. Tõlgenduse järgi võib riskimaandamisinstrument olla ükskõik millises kontserni kuuluvas ettevõtjas, v.a selles välismaises äriüksuses, mille riske maandatakse. Tõlgendus selgitab, kuidas reservina kajastatud valuutakursivahed ümberarvestusest kajastatakse kulu või tuluna kasumiaruandes, kui müüakse välismaine üksus, mille riske maandati. Aruandvad ettevõtted peavad rakendama IAS 39 nõudeid riskimaandamisarvestuse lõpetamisel edasiulatuvalt, kui riskimaandamisinstrumentid ei vasta IFRIC 16-s toodud riskimaandamisarvestuse põhimõtetele. Tõlgenduse rakendamine ei avalda eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele, kuna kontsernis pole selliseid riskimaandamistehinguid tehtud.

Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit seda tõlgendust veel heaks kiitnud.

- *Muudatused IFRS-des (välja antud aprillis 2009)*. Muudatused muutuvad kontsernile kohustuslikuks alates 1. aprillist 2010. Muudatused hõlmavad sisulisi muudatusi ja selgitusi järgmistes standardites ja tõlgendustes: selgitus, et IFRS 2 ei rakendu äriüksuse üleandmisele ühise kontrolli all toimunud tehingutes ning ühissettevõtete moodustamisel; IFRS 5 ja teiste standardite poolt sätestatud avalikustamismääruste täpsustamine müügiootel põhivarade (või müügigruppide) osas; nõue, et segmendi koguvare ja -kohustuste kohta avalikustatakse näitajad ainult juhul, kui neid regulaarselt edastatakse kõrgeimale (äri)tegevust puudutavate otsuste langetajale; IAS 1 muutmine, lubamaks klassifitseerida pikaajalisena teatud kohustusi, mida tasutakse ettevõtte enda omakapitaliinstrumentidega; IAS 7 muutmine nii,

et investeerimistegevuseks võib klassifitseerida ainult selliseid kulusi, mis kapitaliseeritakse varana; IAS 17-s teatud pikaajaliste maarendilepingute kapitalirendina klassifitseerida lubamine ka juhul, kui rendilepingu lõppedes omandiõigus ei lähe üle; täiendavad juhised IAS 18-s määramaks, kas ettevõtte tegutseb teenuse peamise osutajana või agendina; selgitus IAS 36-s, et raha genereeriv üksus ei ole suurem kui ärisegment enne summeerimist; IAS 38 täiendamine äriühenduse käigus soetatud immateriaalsete varade õiglase väärtuse mõõtmise kohta; IAS 39 muutmine a) lisamaks standardi rakendusala optsiionilepingud, mille tulemuseks võib olla äriühendus, b) selgitamaks perioodi, mil rahavoogude riskimaandamisinstrumentide kasumeid ja kahjumeid reklassifitseeritakse omakapitalist kasumiaruandesse ja c) määramaks, et varasema tagastamise optsiion on põhilepinguga tihedalt seotud, kui selle optsiioni realiseerimisel hüvitab laenuaaja laenuandja majandusliku kahju; IFRIC 9 muudatus, selgitamaks, et tõlgenduse rakendusala ei kuulu ühise kontrolli all toimunud äriühendustes või ühissettevõtte moodustamisel omandatud lepingutes sisalduvad varjatud derivatiivid; IFRIC 16-st piirangu kaotamine selle kohta, et riskimaandamisinstrument ei tohi olla selles välismaises äriüksuses, mille riske maandatakse. Kontserni hinnangul ei avalda muudatuste rakendamine eeldatavasti mõju kontserni finantsaruandlusele.

Käesoleva konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kinnitamise kuupäeva seisuga ei olnud Euroopa Liit antud muudatusi veel heaks kiitnud.

2.3 Konsolideeritud aruannete koostamine

(a) Tütarettevõtjad

Tütarettevõtjad on emaettevõtja poolt kontrollitavad ettevõtjad. Kontroll eksisteerib, kui emaettevõtja omab mõjuvõimu määrata

investeeringuobjekti finants- ja tegevuspõhimõtteid, millega kaasneb reeglina enam kui pool hääleõigusest tütarettevõtjas. Kontrolli olemasolu hindamisel võetakse arvesse hetkel kasutatavate või konverteeritavate potentsiaalsete hääleõiguste olemasolu ja võimaliku mõju.

Tütarettevõtjad konsolideeritakse raamatupidamise aastaaruandes alates kontrolli tekkimisest kuni selle lõppemiseni.

Äriühenduste arvestamisel rakendatakse ostumeetodit. Äriühenduse soetusmaksumuse moodustavad üleantud varade, tekkinud või üle võetud kohustuste ja omandaja poolt omandamise eesmärgil emiteeritud omakapitaliinstrumentide õiglase väärtus vahetuskuupäeval ning omandamisega otseselt seotud väljaminekud. Omandatud eristatavad varad, kohustused ja tingimuslikud kohustused kajastatakse omandamise kuupäeval nende õiglases väärtuses olenemata vähemusosaluse suurusest. Positiivne vahe omandatud äriühenduse soetusmaksumuse ja omandatud eristatava netovara õiglase väärtuse vahel kajastatakse firmaväärtusena (lisa 2.8). Kui omandatud äriühenduse soetusmaksumus on väiksem kui omandatud tütar-ettevõtja netovara õiglase väärtus, kajastatakse negatiivne vahe kasumiaruandes kohe tuluna.

Ema- ja tütar-ettevõtjate finantsnäitajad on kontserni raamatupidamise aastaaruandes konsolideeritud rida-realt. Ema- ja tütar-ettevõtjate vaheliste tehingute tulemusena tekkinud nõuded, kohustused, tulud, kulud ning realiseerimata kasumid ja kahjumid on elimineeritud. Vajadusel on tütar-ettevõtjate arvestuspõhimõtteid muudetud, et viia need kooskõlla kontserni arvestuspõhimõtetega.

(b) Tehingud vähemusosalusega

Tehinguid vähemusosalusega kajastatakse samamoodi nagu tehinguid kolmandate osapooltega. Osaluse müügi korral vähemusosanikele kajastatakse müügihinna ja müüdud vähemusosaluse

bilansilise maksumuse vahet kasumiaruandes tuluna või kuluna. Osaluse soetamise korral vähemusosanikelt kajastatakse soetusmaksumuse ja soetatud vähemusosaluse bilansilise maksumuse vahet firmaväärtusena.

(c) Sidusettevõtjad

Sidusettevõtjad on kõik ettevõtjad, mille üle kontsern omab olulist mõjuvõimu, kuid mitte kontrolli ja millega kaasneb reeglina 20–50% hääleõigustest. Investeeringuid sidusettevõtjatesse kajastatakse kapitaliosaluse meetodil ning võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses. Kontserni investeering sidusettevõtjatesse sisaldab omandamisel tekkinud firmaväärtust, millest on maha arvatud väärtuse langus (lisa 2.10).

Kontserni osa sidusettevõtjate omandamisjärgsetes kasumites ja kahjumites kajastatakse kasumiaruandes ja kontserni osa omandamisjärgsetes muutustes sidusettevõtjate omakapitali reservides kajastatakse otse omakapitali kirjetel. Kumulatiivsete omandamisjärgsete muutuste võrra korrigeeritakse investeeringu bilansilist maksumust. Kui kontserni osa sidusettevõtja kahjumites on võrdne või ületab tema osalust sidusettevõtjas, kaasa arvatud kõik ülejäänud tagatiseta nõuded, ei kajasta kontsern edasisi kahjumeid, välja arvatud juhul, kui ta on kohustatud täitma sidusettevõtja kohustusi või on sooritanud makseid sidusettevõtja nimel.

Realiseerimata kasumeid kontserni ja sidusettevõtjate vahel elimineeritakse lähtudes kontserni osalusest sidusettevõtjas. Realiseerimata kahjumid elimineeritakse samuti, välja arvatud juhul, kui kahjumi põhjuseks on vara väärtuse langus. Vajadusel on sidusettevõtjate arvestuspõhimõtteid muudetud, et viia need kooskõlla kontserni arvestuspõhimõtetega.

2.4 Segmendiaruandlus

Tegevussegmentid on segmendiaruandluse tarbeks määratletud ning informatsioon tegevussegmentide kohta avaldatud nii, nagu aruandlust koostatakse kontsernisiseselt kõrgeimale äritegevust puudutavate otsuste langetajale juhtimisotsuste tegemiseks ja tulemuste analüüsimiseks.

Kõrgeim äritegevust puudutavate otsuste langetaja, kes võtab vastu otsuseid segmendile eraldatavate vahendite kohta ning hindab segmendi tegevuse tulemusi, on emaettevõtja juhatus.

2.5 Tehingud välisvaluutas ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustused

Arvestus- ja esitusvaluuta

(a) Arvestus- ja esitusvaluuta

Kontserni ettevõtjad kasutavad arvestuses oma põhilise majanduskeskkonna valuutat, mis on nende arvestusvaluutaks. Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne on koostatud Eesti kroonides, mis on emaettevõtja arvestusvaluuta ja kontserni esitusvaluuta. Eesti kroon on fikseeritud euro suhtes kursiga 15,6466 krooni euro kohta.

Aruanded on ümardatud lähima tuhandeni, v.a juhul, kui sellele on viidatud teisiti.

(b) Tehingud välisvaluutas ning välisvaluutas fikseeritud varad ja kohustused

Välisvaluutas toimunud tehingud on ümber arvestatud Eesti kroonidesse, kasutades tehingupäeval kehtinud Eesti Panga vastava valuuta ametlikku noteeringut. Kui Eesti Pank vastavat valuutat ei noteeri, võetakse aluseks valuutat emiteeriva riigi keskpanga ametlik noteering euro suhtes. Raha ülekandmise ja tehingupäeva kursside erinevuse korral tekkivad kursivahed kajastatakse kasumiaruandes.

Välisvaluutas fikseeritud varad ja kohustused on ümber hinnatud bilansipäeval kehtinud Eesti Panga ametliku noteeringu või, kui Eesti Pank vastavat valuutat ei noteeri, valuutat emiteeriva riigi keskpanga ametliku noteeringu alusel euro suhtes. Ümberhindamisest tekkinud kasumid ja kahjumid kajastatakse kasumiaruandes, välja arvatud efektiivse riskimaandajana kajastatavate rahavoo ja netoinvesteeringu riskimaandamisinstrumentide ümberhindamisest tulenevad kasumid ja kahjumid, mida kajastatakse otse omakapitalis. Võlakohustuste ning raha ja raha ekvivalentide ümberhindamisest tulenevad kasumid ja kahjumid on kajastatud kasumiaruandes finantstulude- ja kuludena; muud valuutakursside muutustest tulenevad kasumid ja kahjumid aga muude äritulude ja tegevuskuludena.

(c) Välismaal asuvate tütarvõtjate konsolideerimine

Kui tütarvõtja arvestusvaluuta ei lange kokku emaettevõtja esitusvaluutaga, kasutatakse tütarvõtja välisvaluutas koostatud aruannete ümberarvestusel järgmisi valuutakursse:

- vara ja kohustuste kirjed hinnatakse ümber bilansipäeva kursi alusel;
- tulud ja kulud hinnatakse ümber perioodi kaalutud keskmise kursiga (v.a juhul, kui seda keskmist ei saa lugeda tulude ja kulude tekkimise päeva kursside kumulatiivse mõju mõistlikuks ümardamiseks; sel juhul tulud ja kulud hinnatakse ümber nende tekkimise päeva kursiga);
- ümberhindluse vahe kajastatakse omakapitalis eraldi kirjel „Realiseerimata kursivahed“.

Tütarvõtja omandamisel tekkinud firmaväärtust ning selle omandamisega seotud varade ja kohustuste bilansiliste maksumuste õiglase väärtuse korrigeerimisi käsitatakse tütarvõtja varade ja kohustustena ning hinnatakse ümber bilansipäeva kursi alusel.

Ükski kontserni kuuluvatest tütaretevõtjatest ei tegutse hüperinflatiivses majanduskeskkonnas.

2.6 Varade ja kohustuste jaotus lühi- ja pikaajalisteks

Varad ja kohustused on bilansis jaotatud lühi- ja pikaajalisteks. Lühiajalisteks loetakse varad, mis eeldatavasti realiseeritakse järgmisel majandusaastal või ettevõtte tavapärase äri-tsükli käigus. Lühiajaliste kohustustena on näidatud kohustused, mille maksetähtaeg saabub järgmise majandusaasta jooksul või mis tõenäoliselt tasutakse järgmisel majandusaastal või ettevõtte tavapärase äri-tsükli käigus. Kõik ülejäänud varad ja kohustused on näidatud pikaajalistena.

2.7 Materiaalne põhivara

Materiaalse põhivarana käsitatakse materiaalselt vara, mida kasutatakse äritegevuses ning mille eeldatav kasulik tööiga on üle ühe aasta. Materiaalselt põhivara kajastatakse bilansis jääkväärtuses, mis on saadud vara ajaloolise soetusmaksumuse vähendamisel akumulieeritud kulumi ja väärtuse languse võrra. Ostetud põhivarade soetusmaksumus sisaldab lisaks ostuhinnale ka kulutusi transpordile ja paigaldamisele ning muid soetuse ja kasutuselevõtuga otseselt seotud väljaminekuid. Omavalmistatud põhivara soetusmaksumus koosneb valmistamisel ja kasutuselevõtul tehtud kulutustest materjalidele, teenustele ning tööjõule.

Kui materiaalne põhivara koosneb oluliselt erineva kasuliku tööeaga koostisosadest, võetakse osad arvele iseseisvate põhivaraobjektidena. Laenude intressikulud põhivara soetusmaksumuses ei kapitaliseerita.

Materiaalse põhivara objektile tehtud hilisemad kulutused lisatakse vara soetusmaksumusele või võetakse arvele eraldi varana ainult juhul, kui on tõenäoline, et kontsern saab tulevikus varaobjektist majanduslikku kasu ja varaobjekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta. Asendatud komponent või proportsionaalne osa asendatud põhivarast kantakse bilansist maha. Jooksva hoolduse ja remondiga seotud kulud kajastatakse kasumiaruandes kuludena.

Maad ei amortiseerita. Muu põhivara kulumit arvestatakse soetusmaksumuselt lineaarsel meetodil vara hinnangulise kasuliku eluea jooksul. Eeldatavad kasulikud eluead on järgmised:

Hooned	25–40 aastat
Rajatised, sh elektriliinid	20–60 aastat
muud rajatised	10–30 aastat
Masinad ja seadmed, sh elektriülekanaliseadmed	7–40 aastat
elektrijaamade seadmed	7–30 aastat
muud masinad ja seadmed	3–20 aastat
Muu põhivara	3–8 aastat

Põhivara eeldatavat kasulikkude eluiga inventeeritakse aastainventuuri käigus, hilisemate kulutuste arvelevõtmisel ja oluliste muutuste korral arenguplaanides. Kui vara hinnanguline kasulik eluiga erineb oluliselt eelnevalt kehtestatud, kajastatakse see raamatupidamisliku hinnangu muutusena, muutes vara järelejäänud kasulikkude eluiga, mille tulemusena muutub järgmistel perioodidel varale arvestatav kulum.

Varad hinnatakse alla nende kaetavale väärtusele juhul, kui varade kaetav väärtus on väiksem bilansilisest jääkväärtusest (lisa 2.10).

Põhivara müügist saadud kasumite ja kahjumite leidmiseks lahutatakse müügitulust müüdnud varade jääkväärtus. Vastavad kasumid ja kahjumid on kajastatud kasumiaruandes kirjel „Muud äritulud” või „Muud tegevuskulud”.

2.8 Immateriaalne vara

Immateriaalset põhivara kajastatakse bilansis ainult juhul, kui on täidetud järgmised tingimused:

- varaobjekt on kontserni poolt kontrollitav;
- on tõenäoline, et kontsern saab objekti kasutamisest tulevikus tulu;
- objekti soetusmaksumus on usaldusväärselt hinnatav.

Immateriaalset põhivara (v.a firmaväärtus) amortiseeritakse kulu- desse lineaarsel meetodil hinnangulise kasuliku eluea jooksul, mille pikkus ei ületa 20 aastat.

Immateriaalse põhivara väärtuse langust hinnatakse juhul, kui eksisteerib sellele viitavaid asjaolusid, samamoodi materiaalse põhivara väärtuse languse hindamisega (v.a firmaväärtus). Määrata tähtajaga immateriaalse põhivara ning kasutusele võtmata immateriaalse põhivara kaetavat väärtust kontrollitakse kord aastas, võrreldes nende kaetavat väärtust bilansilise jääkväärtusega.

(a) Firmaväärtus

Firmaväärtuseks loetakse summat, mille võrra äriühenduse soetus- maksumus omandamise kuupäeva seisuga ületab omandatud netovara õiglast väärtust. Äriühenduses omandatud firmaväärtus kajastatakse bilansis immateriaalse varana (lisa 2.3). Sidusettevõt- jate omandamisel tekkinud firmaväärtust kajastatakse investeringu soetusmaksumuses ja seda hinnatakse koos investeringu hinda- misega.

Äriühenduses omandatud firmaväärtust ei amortiseerita, selle ase- mel jagatakse firmaväärtus väärtuse languse kontrollimiseks raha teenivatele üksustele ning viiakse igal bilansipäeval (või tihemini, kui mõni sündmus või asjaolude muutus sellele viitab) läbi raha teeniva üksuse väärtuse test. Firmaväärtus jagatakse raha teeniva- tele üksustele, mis määratletakse vastavalt tegevussegmendile ja mis eeldatavasti saavad äriühenduse sünergiast kasu. Firmaväärtus hinnatakse alla tema kaetavale väärtusele juhul, kui see on väik- sem bilansilises jääkmaksumusest. Firmaväärtuse allahindlust ei tühistata. Bilansis kajastatakse firmaväärtust jääkmaksumuses (soetusmaksumus miinus väärtuse langus) (lisa 2.10). Majandus- üksuse müügi korral kantakse firmaväärtus maha ning arvestatakse müüdnud vara jääkväärtuse hulka müügist saadud kasumi või kah- jumi arvestamisel.

(b) Arendustegevusega seotud kulutused

Arendustegevusega seotud kulutused on kulutused, mida tehakse uurimistulemuste rakendamisel uute toodete ja teenuste väljatöö- tamiseks. Arendustegevusega seotud kulutused kapitaliseeritakse juhul, kui on olemas kava projekti elluviimiseks ning on võimalik hinnata immateriaalsest varast tulevikus tekkivat tulu.

Uue majandusüksuse asutamisega seotud väljaminekuid, uue tea- dusliku või tehnilise informatsiooni kogumise eesmärgil läbiviidud uuringutega seotud kulutusi ning koolituskulusid ei kapitaliseerita.

(c) Lepingulised õigused

Äriühenduste käigus omandatud lepingulised õigused kajastatakse soetamise hetkel õiglates väärtuses ning pärast algset arvelevõt- mist soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum. Lepingulised õigused amortiseeritakse kulu- desse lineaarsel meetodil eeldatava lepingulise õiguse kehtivuse perioodi jooksul.

(d) Tarkvara

Immateriaalse varana kajastatakse ostetud arvutitarkvara, mis ei ole seonduva riistvara lahutamatu osa. Arvutitarkvara arenduskulud kajastatakse immateriaalse varana, kui need on otseselt seotud selliste tarkvaraobjektide arendamisega, mis on eristatavad, kontserni poolt kontrollitavad ning mille kasutamisest kontsern saab tulevast majanduslikku kasu rohkem kui ühe aasta jooksul. Kapitaliseeritavad arvutitarkvara arenduskulud hõlmavad tööjookulid ning muid arendamisega otseselt seotud kulutusi. Arvutitarkvara kulud amortiseeritakse kuludesse lineaarsel meetodil hinnangulise kasuliku eluea jooksul, mille pikkus on kuni 3 aastat.

Arvutitarkvara jooksva hooldusega seotud kulud kajastatakse kasumiaruandes kuludena. Tarkvaraga seotud kulutusi, mis on algselt kajastatud kuludena, ei kajastata hilisemal perioodil immateriaalse varana.

(e) Maakasutusõigused

Immateriaalse varana kajastatakse kontserni kasuks seatud hoonestusõiguste ja servituutide eest tasutud väljamaksed, mis vastavad immateriaalse põhivarana kajastamise kriteeriumidele. Maakasutusõiguste kulud amortiseeritakse kuludesse lineaarsel meetodil lepinguperioodil jooksul, mille pikkus võib olla kuni 99 aastat.

(f) Patendid, firmamärgid, litsentsid ja sertifikaadid

Kulutused patentide, firmamärkide, litsentside ja sertifikaatide soetamiseks kapitaliseeritakse, kui on võimalik hinnata neilt kulutustelt tulevikus saadavat tulu. Äriühenduse käigus omandatud patendid, firmamärgid, litsentsid ja sertifikaadid kajastatakse õiglasel väärtuses. Selline immateriaalne põhivara amortiseeritakse kuludesse lineaarsel meetodil eeldatava kasuliku eluea jooksul, mille maksimuma pikkus ei ületa 20 aastat. Bilansis kajastatakse patente, firmamärke, litsentse ja sertifikaate jääkväärtuses (soetusmaksumus miinus akumulieeritud amortisatsioon).

(g) Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikud

Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikuid kajastatakse bilansis immateriaalse käibevarana või põhivarana sõltuvalt eeldatavast realiseerimise perioodist, kui need on kontserni poolt kontrollitavad. Riigilt tasuta saadud kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute soetusmaksumuseks loetakse 0 kr. Kui emitteeritud kasvuhoonegaaside kogus ületab riigi poolt tasuta eraldatud kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute hulka, kajastatakse täiendavalt juurde ostetud heitkoguse ühikud bilansis soetusmaksumuses.

2.9 Maavarade uuringu ja hindamise varad

Maavarade uuringu ja hindamise varadena kajastatakse väljaminekuid, mis on seotud uuringuks õiguse omandamisega, topograafiliste, geoloogiliste, geokeemiliste ja geofüüsiliste uuringutega, uurimusliku puurimisega, proovide võtmise ja maavarade kaevandamise tehnilise teostatavuse ja majandusliku tasuvuse hindamisega. Varad võetakse algselt arvele soetusmaksumuses. Sõltuvalt varade olemusest liigitatakse maavarade uuringu ja hindamise varad kas immateriaalseteks või materiaalseteks varadeks. Infrastruktuuri rajatiste ehitamise, paigaldamise ja komplekteerimise kulud võetakse arvele materiaalse põhivara objektidena. Pärast algselt arvelevõtmist kajastatakse maavarade uuringu ja hindamise varasid soetusmaksumuse mudeli alusel.

Iga bilansipäeva seisuga kontrollitakse maavarade uuringu ja hindamise varade võimalikku väärtuse langust (lisa 2.10). Maavarade uuringu ja hindamise varade väärtuse langust hinnatakse, kui on ilmnenud üks või mitu alljärgnevat asjaolu:

- periood, mil kontsernil on õigus teha uuringuid teatud piirkonnas on lõppenud või lõpeb lähitulevikus ja selle pikendamist ei eeldata;

- olulisi väljaminekuid maavarade edaspidiseks uuringuks ja hindamiseks teatud piirkonnas ei ole eelarvestatud ega planeeritud;
- maavarade uuringu ja hindamise tulemusena teatud piirkonnas ei ole avastatud maavarade majanduslikult tasuvaid koguseid ja kontsern on otsustanud lõpetada sellise tegevuse antud piirkonnas;
- on olemas piisavaid andmeid, mis viitavad sellele, et kuigi arendustegevus teatud piirkonnas tõenäoliselt jätkub, on vähetõenäoline, et uuringu ja hindamise varade bilansiline maksumus kaetakse täielikult eduka arendustegevuse või müügi teel.

2.10 Mittefinantsvarade väärtuse langus

Määramata kasuliku elueaga varasid ei amortiseerita, vaid kontrollitakse kord aastas nende väärtuse langust. Amortiseeritavate varade ja määramata kasutuseaga varade puhul hinnatakse vara väärtuse võimalikule langusele viitavate asjaolude esinemist, kui teatud sündmused või asjaolude muutused viitavad sellele, et bilansiline maksumus ei ole kaetav.

Varad hinnatakse alla nende kaetavale väärtusele juhul, kui varade kaetav väärtus on väiksem bilansilisest jääkväärtusest. Vara kaetav väärtus on kõrgem kahest järgnevast näitajast:

- vara õiglane väärtus, millest on maha lahutatud müügikulutused;
- vara kasutusväärtus.

Kui vara õiglast väärtust, millest on maha lahutatud müügikulutused, pole võimalik määrata, loetakse vara kaetavaks väärtuseks selle kasutusväärtus. Varade kasutusväärtus leitakse varade abil tulevikus genereeritavate hinnanguliste rahavoogude nüüdisväärtusena.

Varade väärtuse langust hinnatakse juhul, kui sellele viitavad võimalikud järgmised asjaolud:

- sarnaste varade turuväärtus on langenud;

- üldine majanduskeskkond ja turusituatsioon on halvenenud, mistõttu on tõenäoline, et varadest genereeritav tulu väheneb;
 - turu intressimäärad on tõusnud;
 - varade füüsiline seisund on järsult halvenenud;
 - varadest saadavad tulud on väiksemad planeeritust;
 - mõningate tegevusvaldkondade tulemused on oodatust halvemad;
 - teatava raha teeniva üksuse tegevus kavatakse lõpetada.
- Kontsern võib tuvastada teisi vara väärtuse langusele viitavaid asjaolusid, mille puhul määratakse samuti kindlaks vara kaetav väärtus või, firmaväärtuse puhul, kontrollitakse väärtuse langust.

Varade väärtuse langust võidakse hinnata kas üksiku vara või varade grupi (raha teeniva üksuse) kohta. Raha teenivaks üksuseks loetakse väikseim eraldi identifitseeritav varade grupp, millest genereeritavad rahavood on olulises osas prognoositavad sõltumata ülejäänud varade poolt genereeritavatest rahavoogudest. Kahjum väärtuse langusest kajastatakse koheselt kasumiaruandes kuluna.

Igal bilansipäeval hinnatakse, kas esineb asjaolusid, mis viitavad sellele, et eelmistel aastatel vara, v.a firmaväärtuse, kohta kajastatud kahjumit väärtuse langusest enam ei eksisteeri või see on vähenenud. Iga sellise asjaolu esinemise korral hinnatakse vara kaetavat väärtust uuesti. Vastavalt testi tulemustele võidakse allahindlus kas osaliselt või täielikult tühistada. Firmaväärtuse väärtuse langusest kajastatud kahjumit järgmisel perioodil ei tühistata.

2.11 Finantsvarad

Kontsernile kuuluvad finantsvarad on klassifitseeritud järgmistesse kategooriatesse: õiglaselt väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavad finantsvarad, lunastustähtajani hoitavad investeeringud ning laenud ja nõuded. Finantsvarade klassifitseerimise aluseks on

finantsvarade soetamise eesmärk. Finantsvara kategooria määrab juhatus finantsvara esmasel kajastamisel.

(a) Õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavad finantsvarad

Õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavad finantsvarad on kauplemise eesmärgil hoitavad finantsvarad, mis on soetatud edasimüügiks lähitulevikus. Õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatakse ka tuletisinstrumente, v.a juhul, kui need on määratletud ja efektiivsed riskimaandamisinstrumentid. Bilansis kajastatakse kõiki sellesse kategooriasse kuuluvaid varasid käibevaradena.

(b) Lunastustähtajani hoitavad investeeringud

Lunastustähtajani hoitavad investeeringud on fikseeritud või kindlaksmääratavate maksete ja fikseeritud lunastustähtajaga tuletisinstrumentideks mitteolevad finantsvarad, mida kontsernil on kindel kavatsus hoida lunastustähtajani. Kui kontsern müüb ebaolulisest suuremas koguses lunastustähtajani hoitavaid investeeringuid enne lunastustähtaega, klassifitseeritakse kõik sellesse kategooriasse kuuluvad finantsvarad ümber müügiotol finantsvaradeks. Lunastustähtajani hoitavad investeeringuid kajastatakse pikaajaliste finantsinvesteeringutena, välja arvatud juhul, kui bilansipäeva seisuga on lunastustähtajani jäänud alla 12 kuu.

(c) Laenud ja nõuded

Laenud ja nõuded on fikseeritud või kindlaksmääratavate maksetega tuletisinstrumentideks mitteolevad finantsvarad, mis ei ole noteeritud aktiivsel turul. Laenusid ja nõudeid kajastatakse käibevaradena, välja arvatud juhul, kui laenu või nõude tähtaeg on bilansipäeva seisuga üle 12 kuu. Sellisel juhul kajastatakse neid põhivaradena. Laenude ja nõuete kategoorias on kajastatud järgmised

finantsvarad: „Raha ja raha ekvivalendid”, „Üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades”, „Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded”.

Tavapärasel turutingimustel toimuvaid finantsvarade oste ja müüke kajastatakse või nende kajastamine lõpetatakse, kasutades väärtuspäevapõhist arvestust. Finantsvarad, mida ei kajastata õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande, võetakse algselt arvele õiglasest väärtuses, millele liidetakse tehingukulud. Finantsvarad, mida kajastatakse õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande, võetakse algselt arvele õiglasest väärtuses ja omandamisega seotud tehingukulud kajastatakse kasumiaruandes kuludena. Kontsern lõpetab finantsvara kajastamise, kui lepingujärgsed õiguselised finantsvarast tulenevatele rahavoogudele lõpevad või on üle antud ja üle on läinud ka oluline osa finantsvara omandiga seotud riskidest ja hüvedest. Õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavaid finantsvarasid kajastatakse peale esmast arvelevõtmist õiglasest väärtuses. Laenusid ja nõudeid ning lunastustähtajani hoitavaid investeeringuid kajastatakse peale esmast arvelevõtmist korrigeeritud soetusmaksimumuses kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Kasumeid ja kahjumeid õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavate finantsvarade ümberhindlusest kajastatakse kasumiaruande real finantstulud või -kulud nende tekkimise perioodil (lisa 32). Intressitulu lunastustähtajani hoitavatelt investeeringutelt ning laenudelt ja nõuetelt kajastatakse kasumiaruande finantstulude real (lisa 32). Kontsern ei ole saanud aruandeperioodil ega võrreldaval perioodil intressitulu ega dividenditulu õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavatelt finantsvaradelt.

Börsil noteeritud finantsvarade õiglase väärtuse aluseks võetakse bilansipäeval kehtinud pakkumishind. Börsil noteerimata finantsvarade õiglase väärtuse leidmiseks kasutatakse erinevaid hindamis-

tehnikaid. Sõltuvalt finantsvara liigist võetakse aluseks sarnaste finantsvarade noteeritud turuhinnad, vahendajate noteeringud või hinnangulised diskonteeritud rahavood. Kontsern kasutab mitmeid erinevaid meetodeid ja teeb oletusi, mis põhinevad iga bilansipäeva turutingimustel. Tuletisinstrumentide õiglase väärtus leitakse hinnanguliste tulevaste rahavoogude nüüdisväärtusena.

Iga bilansipäeva seisuga hinnatakse, kas esineb finantsvarade võimaliku väärtuse langusele viitavaid asjaolusid. Ostjate vastu nõuete väärtuse languse hindamist on kirjeldatud lisas 2.14.

2.12 Tuletisinstrumentid ja riskimaandamine

Tuletisinstrumente kajastatakse nende esmasel arvelevõtmisel õiglasel väärtusel tuletisinstrumenti lepingu sõlmimise kuupäeval. Peale esmast kajastamist hinnatakse neid igal bilansipäeval ümber nende hetke õiglasele väärtusele. Väärtuse muutusest tekkinud kasumi või kahjumi kajastamise meetod sõltub sellest, kas tuletisinstrument on määratletud riskimaandamisinstrumentina ja kui on, siis maandatava objekti olemusest. Kontsernil on rahavoo riskimaandamisinstrumentid, mille eesmärgiks on maandada vedelkütuste ja elektri hinna muutumise riski.

Tehingu sõlmimisel dokumenteerib kontsern riskimaandamisinstrumentide ja maandatavate objektide vahelise suhte, riskimaandamise eesmärgid ja erinevate riskimaandamise tehingute sooritamise strateegia. Samuti dokumenteeritakse ja testitakse nii tehingu sõlmimisel kui ka jooksvalt seda, kas riskimaandamistehingutes kasutatavad tuletisinstrumentid on efektiivsed maandatavate objektide rahavoogude muutuste tasaarveldamisel.

Riskimaandamise eesmärgil kasutatavate tuletisinstrumentide õiglasel väärtusel on esitatud lisas 12. Omakapitalis kajastatud

riskimaandamisreservi liikumised on esitatud lisas 21. Riskimaandamise tuletisinstrumentide kogu õiglast väärtust liigitatakse kas pikaajalise vara või kohustusena, kui maandatava objekti järelejäänud realiseerumise periood on pikem kui 12 kuud, ja lühiajalise vara või kohustusena, kui maandatava objekti järelejäänud realiseerumise periood on lühem kui 12 kuud. Kauplemise eesmärgil soetatud tuletisinstrumentid klassifitseeritakse lühiajalise vara või kohustusena.

(a) Rahavoo riskimaandamine

Rahavoo riskimaandamisena määratletud ja selleks kvalifitseerivate tuletisinstrumentide õiglase väärtuse muutuse efektiivset osa kajastatakse omakapitalis. Ebaefektiivse osaga seotud kasumit või kahjumit kajastatakse koheselt kasumiaruandes saldeeritult muude äritulude või muude tegevuskuludena.

Omakapitalis kajastatud summasid kajastatakse kasumiaruandes nendel perioodidel, mil maandatav objekt mõjutab kasumit või kahjumit (näiteks, kui leiab aset maandatav müük).

Kui riskimaandamisinstrument aegub või müüakse või kui maandamine ei vasta enam riskimaandamisarvestuse kriteeriumidele, jääb omakapitalis sisalduv kumulatiivne kasum või kahjum omakapitali ja kajastatakse kasumiaruandes eeldatava tulevikusündmuse lõplikul kajastamisel. Kui prognoositava tehingu toimumist enam ei eeldata, kajastatakse omakapitalis sisalduv riskimaandamisinstrumenti kasum või kahjum kasumiaruandes koheselt saldeeritult muu äritulu või muu tegevuskuluna.

(b) Õiglasel väärtusel muutustega läbi kasumiaruande kajastatavad tuletisinstrumentid

Tuletisinstrumente, mida ei ole määratletud riskimaandamisinstrumentina, kajastatakse õiglasel väärtusel läbi kasumiaruande.

Selliste tuletisinstrumentide õiglase väärtuse muutusest tulenevad kasum ja kahjum kajastatakse kasumiaruandes muu äritulu või muu tegevuskuluna.

2.13 Varud

Varud kajastatakse soetusmaksumusel või neto realiseerimisväärtuses, kui see on varude soetusmaksumusel madalam. Varude kulusse kandmisel kasutatakse kaalutud keskmise soetusmaksumuse meetodit. Lõpetamata ja valmistoodangu soetusmaksumusse lülitatakse tooraine kulud, otsesed tööjõukulud ning muud otsesed ja kaudsed kulud (lähtudes tootmisprotsesside normaalsusest). Varude soetusmaksumusse ei lülitata laenukasutuse kulusi. Tooraine ja materjali varude soetusmaksumus koosneb ostuhinnast, kulusdest transpordile ning muudest soetamisega otseselt seotud väljaminekutest.

Neto realiseerimisväärtuseks loetakse eeldatavat müügihinda, mida on vähendatud nende varude müügiga seotud kulusdest võrra.

2.14 Nõuded ostjate vastu

Nõuded ostjate vastu võetakse algselt arvele nende õiglases väärtuses ja kajastatakse seejärel korrigeeritud soetusmaksumusel, kasutades sisemise intressimäära meetodit ning vajadusel arvestades maha allahindluse. Nõuete allahindlust kajastatakse, kui esineb objektiivseid tõendeid selle kohta, et kõik nõuete summad ei laeku vastavalt nõuete esialgsetele lepingutingimustele. Asjaoludeks, mis viitavad võimalikule nõuete väärtuse langusele, on võlgniku pankrot või olulised finantsraskused ning maksetähtaegadest mittekinnipidamine (makse hilinemine üle 90 päeva maksetähtajast). Olulisi nõudeid hinnatakse individuaalselt. Ülejäänud nõudeid hinnatakse

kogumina, arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas, mida korrigeeritakse lähtudes olemasolevatest tingimustest. Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete summa on vahe nõuete bilansilise väärtuse ja tulevaste rahavoogude nüüdisväärtuse vahel ning selle arvutamiseks kasutatakse sisemise intressimäära meetodit. Nõuete bilansilist väärtust vähendatakse ebatõenäoliselt laekuvate nõuete summa võrra ning kahjum allahindlusest kajastatakse kasumiaruandes muude tegevuskuludena. Kui nõue loetakse lootusetuks, kantakse nõue ja tema allahindlus bilansist välja. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumisel vähendatakse kasumiaruande rida „Muud tegevuskulud“.

Pikaajalised nõuded ostjate vastu on kajastatud tõenäoliselt laekuva nõude nüüdisväärtuses. Tõenäoliselt laekuva nõude nominaalväärtuse ja nüüdisväärtuse vahet kajastatakse nõude laekumistähtajani jäänud perioodi jooksul intressituluna, kasutades sisemise intressimäära meetodit.

2.15 Raha ja raha ekvivalendid

Raha ning raha ekvivalentidena kajastatakse sularaha kassades, arvelduskontosid pankades ja raha teel pankadesse ning lühiajalisi kuni 3-kuulise tähtajaga kõrge likviidsusega investeeringuid pankades.

2.16 Aktsiakapital ja kohustuslik reservkapital

Lihtaktsiad kajastatakse omakapitali koosseisus. Eelisaktsiaid ei ole emiteeritud. Uute aktsiate emiteerimisega seotud omakapitali tehingute tehingukulud kajastatakse omakapitalist mahaarvamisenä eeldusel, et need on käsitatavad omakapitali tehinguga otseselt kaasnevate vältimatute lisakuludena.

Üldkoosoleku poolt otsustatud, kuid äriregistris veel registreerimata aktsiad kajastatakse omakapitali real „Registreerimata aktsiakapital“. Äriseadustiku nõuete kohaselt peab ettevõtja moodustama puhaskasumist kohustusliku reservkapitali, mille miinimumsuuruseks on 1/10 aktsiakapitalist. Iga-aastase kohustusliku eraldise suurus on 1/20 aruandeaasta puhaskasumist kuni reservkapitali määra täitumiseni. Reservkapitali võib kasutada kahjumite katmiseks, kui seda ei ole võimalik katta vabast omakapitalist, samuti aktsiakapitali suurendamiseks.

2.17 Võlad hankijatele

Võlad hankijatele võetakse algselt arvele õiglasest väärtusest ning kajastatakse peale esmast arvelevõtmist korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades sisemise intressimäära meetodit.

2.18 Võlakohustused

Võlakohustused võetakse algselt arvele õiglasest väärtusest vähendatuna tehingukulude võrra ning kajastatakse peale esmast arvelevõtmist korrigeeritud soetusmaksumuses. Soetusmaksumuse ja lunastusmaksumuse vahe kajastatakse kasumiaruandes kuluna võlakohustuse kehtivuse perioodi jooksul, kasutades sisemise intressimäära meetodit. Tehingukulude amortisatsiooni kajastatakse kasumiaruandes koos intressikuludega.

Võlakohustusi kajastatakse lühiajaliste kohustustena, välja arvatud juhul, kui kontsernil on tingimusteta õigus lükata kohustuse täitmist edasi vähemalt 12 kuu võrra pärast bilansipäeva.

2.19 Maksustamine

(a) Dividendi tulumaks Eestis

Eestis kehtiva tulumaksuseaduse kohaselt ei maksustata Eestis ettevõtja aruandeaasta kasumit. Tulumaksu makstakse dividendidelt, erisoodustustelt, kingitustelt, annetustelt, vastuvõtukuludelt, ettevõt-lusega mitteseotud väljamaksetelt ning siirdehinna korrigeerimistelt. Alates 1. jaanuarist 2008 on dividendidena jaotatud kasumi maksumääraks 21/79 (2007. aastal kehtis maksumäär 22/78, 2006. aastal maksumäär 23/77) väljamakstavalt netosummalt. Teatud tingimustel on võimalik saadud dividende jaotada edasi ilma täiendava tulumaksukuluta. Tulumaksuseadus näeb ette tulumaksumäära edasise alanemise kuni 2012. aastani: 2010. aastal on maksumäär 20/80, 2011. aastal 19/81 ja alates 2012. aastast on maksumäär 18/82 netodividendidena väljamakstavalt summalt. Dividendide väljamaksmisega kaasnevat ettevõtte tulumaksu kajastatakse kohustusena ja kasumiaruandes tulumaksukuluna samal perioodil, kui dividendid välja kuulutatakse, sõltumata sellest, millise perioodi eest need on välja kuulutatud või millal need tegelikult välja makstakse. Tulumaksu tasumise kohustus tekib dividendide väljamaksele järgneva kuu 10. kuupäeval.

Maksustamissüsteemi omapärast lähtuvalt ei teki Eestis registreeritud ettevõtetel erinevusi vara maksuarvestuslike ja bilansiliste jääkväärtuste vahel ning sellest tulenevalt ka edasilükkunud tulumaksunõudeid ega -kohustusi. Bilansis ei kajastata tingimuslikku tulumaksukohustust, mis tekiks jaotamata kasumist dividendide väljamaksmisel. Maksimaalne tulumaksukohustus, mis kaasneks jaotamata kasumi dividendidena väljamaksmisel, on esitatud aastaaruande lisades.

(b) Muud maksuliigid Eestis

Kontserni kulused mõjutavad järgmised maksuliigid:

Maksuliik	Maksumäär
Sotsiaalmaks	33% töötajatele tehtud väljamaksetelt ja erisoodustustelt
Töötuskindlustusmaks	0,3% töötajatele tehtud väljamaksetelt
Erisoodustuste tulumaks	21/79 töötajatele tehtud erisoodustustelt (kuni 2008. aasta 1. jaanuarini 22/78 töötajatele tehtud erisoodustustelt)
Saastetasud	Saasteainete tonnimäärade alusel saasteainete viimise eest atmosfääri, veekogudesse, põhjavette ja pinnasesse ning jäätmete keskkonda paigutamise eest
Põlevkivi kaevandamisõiguse tasu	12 kr kaevandatud põlevkivi tonni kohta (kuni 2009. aasta 1. jaanuarini 11,50 kr kaevandatud põlevkivi tonni kohta)
Vee erikasutusõiguse tasu	25–1710 kr/1000 m ³ põhjaveekihist võetud vee kohta (kuni 2009. aasta 1. jaanuarini 25–1560 kr/1000 m ³ põhjaveekihist võetud vee kohta)
Maamaks	0,1–2,5% maa maksustamishinnast aastas
Raskeveokimaks	50–3640 kr/kvartalis veoauto kohta
Elektrienergia aktsiisimaks	50 kr/MWh elektrienergia kohta
Maagaasi aktsiisimaks	157 kr/1000 m ³ maagaasi kohta
Põlevkivikütteõli aktsiisimaks	235 kr/1000 kg põlevkivikütteõli kohta
Ettevõtja tulumaks ettevõtlusega mitteseotud kuludelt	21/79 ettevõtlusega mitteseotuks loetavatelt kuludelt (kuni 2008. aasta 1. jaanuarini 22/78 ettevõtlusega mitteseotuks loetavatelt kuludelt)

(c) Tulumaksumäärad välisriikides, kus toimub kontserni tegevus

Jordaania	Residendist juriidiliste isikute Jordaania teenitud tulu maksustatakse tulumaksumääraga 25%, teatud tegevusalade puhul on võimalik ka alandatud tulumaksumäär 15%
Läti	Residendist juriidiliste isikute tulu maksustatakse maksumääraga 15%
Leedu	Residendist juriidiliste isikute tulu maksustatakse maksumääraga 20%
Soome	Residendist juriidiliste isikute tulu maksustatakse maksumääraga 26%

(d) Edasilükkunud tulumaks

Välismaal asuvates tütarettevõtjates kajastatakse edasilükkunud tulumaksuvara ja -kohustust, kui on tekkinud ajutised erinevused konsolideeritud varade ja kohustuste bilansiliste väärtuste ning maksustamisbaasi vahel. Edasilükkunud tulumaksuvara ja -kohustuse kajastamisel kasutatakse bilansilise kohustuse meetodit. Edasilükkunud tulumaksuvara ja -kohustust ei kajastata juhul, kui see tekib varade ja kohustuste esmasel arvelevõtmisel sellise tehingu puhul, mis ei ole äriühendus ja mis ei mõjuta tehingu

toimumise ajal ei raamatupidamislikku kasumit ega ka maksustatavat kasumit. Edasilükkunud tulumaksusumma leidmisel kasutatakse maksumäära, mida eeldatavasti rakendatakse arvestuse aluseks oleva vara realiseerimise või kohustuse tasumise perioodil, lähtudes bilansipäeval kehtinud tulumaksu määradest ja maksustamist reguleerivatest seadustest.

Kasutamata maksukahjumite ja kasutamata maksukrediitide edasikandmise korral kajastatakse edasilükkunud tulumaksu vara ulatuses, mille suhtes kontsernil on küllaldaselt tõendeid, et tulevikus tekib piisavalt maksustatavat kasumit, mille suhtes saab kasutada tekkinud maksukahjumeid ja -soodustusi.

Kontsern kajastab edasilükkunud tulumaksu kõigisse tütar- ja sidusettevõtjatesse tehtud investeeringutega seotud maksustatavate ajutiste erinevuste puhul, välja arvatud juhul, kui kontsern saab kontrollida ajutise erinevuse tühistumise ajastamist ja on tõenäoline, et ajutine erinevus ei tühistu lähimas tulevikus.

Seisuga 31. märts 2009 ning 31. märts 2008 ei olnud kontsernil edasilükkunud tulumaksuvara ega -kohustusi.

2.20 Hüvitised töötajatele

Töötajate lühiajalised hüvitised

Töötajate lühiajalised hüvitised hõlmavad palka ja sotsiaalmakse, töölepingu ajutise peatumisega seotud hüvitisi (puhkusetasud või muud seesugused tasud), kui eeldatakse, et töölepingu ajutine peatumine leiab aset 12 kuu jooksul pärast selle perioodi lõppu, mil töötaja tööd tegi, ning muid hüvitisi, mis tuleb välja maksta 12 kuu jooksul pärast selle perioodi lõppu, mil töötaja tööd tegi. Kui aruandeperioodi jooksul on töötaja osutanud teenuseid, mille vastutasuks on põhjust eeldada hüvitise maksmist, moodustab

kontsern prognoositava hüvitise summa ulatuses diskonteerimata kohustuse (viitvõla), millest arvatakse maha kõik juba tasutud summad (v.a juhtumitel, kui tööjõukulud kapitaliseeritakse põhivara soetusmaksumusse või kaetakse eraldistest). Kulutusi ei diskonteerita.

Töösuhete lõpetamise hüvitised

Töösuhete lõpetamise hüvitised on hüvitised, mida makstakse, kui kontsern otsustab lõpetada töösuhete töötajaga enne tavapäraselt pensionilejäämise kuupäeva või kui töötaja otsustab töölt lahkuda vabatahtlikult, saades vastutasuks nimetatud hüvitised. Kontsern kajastab töösuhete lõpetamise hüvitisi kohustusena ja kuluna siis ja ainult siis, kui kontsern on selgelt kohustunud lõpetama töösuhete töötaja või töötajate rühmaga enne tavapäraselt pensionilejäämise kuupäeva või pakkuma töösuhete lõpetamise hüvitisi, et soodustada vabatahtlikku töölt lahkumist. Restruktureerimiste käigus toimivate koondamiste puhul moodustatakse koondamiseraldised (lisa 2.21).

Muud hüvitised töötajatele

Kollektiivlepingutest ja muudest lepingutest tulenevate endiste töötajate hüvitiste ning tervisekahjustuste hüvitiste katteks on moodustatud eraldised (lisa 2.21).

2.21 Eraldised

Eraldise kajastatakse juhul, kui kontsernil on minevikus aset leidnud sündmustest tulenev seaduslik või faktiline kohustus, kohustuse realiseerumine nõuab ressursidest loobumist ja kohustuse suurus on võimalik usaldusväärsetl mõõta. Eraldise kajastatakse kohustuse täitmiseks vajalike kulutuste nüüdisväärtuses, kasutades intressimäära, mis kajastab turu hinnanguid raha hetkeväärtusele ja kohustusele iseloomulikele riskidele. Eraldiste suurenemist seoses realiseerumistähtaja lähenemisega kajastatakse kasumiaruandes intressikuluna.

Eraldiste kajastamisel lähtutakse juhtkonna hinnangust, kasutades vajadusel ekspertide abi. Töötajate koondamisega kaasnevaid kulutusi võetakse eraldistes arvele ainult juhul, kui ettevõtja on avalikustanud restruktureerimiskava, milles on muu hulgas kirjeldatud kavaga kaasnevaid kulutusi ning eelseisvaid muudatusi töötajate arvus. Eraldisi ei moodustata tulevikus aset leidvate tegevuskahjumite katteks.

Mitmete sarnaste kohustuste (näiteks tootegarantiide või sarnaste lepingute) olemasolu korral määratakse kohustuste täitmiseks vajalike ressursside vähenemise tõenäosus kindlaks, vaadeldes kõiki kohustusi kui üht tervikut. Kuigi iga üksiku objekti puhul võib ressursside vähenemise tõenäosus olla väike, võib kõigi kohustuste osas tervikuna ressursside teatav vähenemine tõenäoliselt osutuda. Sellisel juhul eraldis kajastatakse (kui teised kajastamiskriteeriumid on täidetud).

Aruandeaasta lõpu seisuga viiakse läbi eraldiste inventuur, mille käigus hinnatakse vajadust uute eraldiste moodustamiseks ja varem moodustatud eraldiste ümberhindamiseks, lähtudes bilansipäevaks selgunud asjaoludest ja võimalikest arengutsenaariumidest. Eraldiste moodustamisega seotud kulu kajastatakse kasumiaruandes ärikuludes või põhivara soetusmaksumus, kui eraldise moodustamine on seotud teatud uute varaobjektide soetamisega. Eraldisi kasutatakse ainult nende kulutuste katmiseks, mille jaoks need olid moodustatud.

(a) Kollektiivlepingust tulenevate kohustuste ja tervisekahjustuste hüvitamise eraldised

Kui kontsernil on tekkinud kohustus maksta oma endistele töötajatele töösuhtejärgseid hüvitsi, moodustatakse nimetatud kulutuste katmiseks vastav eraldis. Eraldiste hindamisel võetakse arvesse võetud kohustustes seatud tingimused ning eeldatav väljamakseid saavate isikute arv.

Tervisekahjustuste hüvitamise eraldised moodustatakse kohtuotsuste

alusel väljamõistetud hüvitiste maksmiseks, võttes aluseks eeldatava väljamakse perioodi.

(b) Keskkonnakaitselised eraldised

Keskkonnakaitselised eraldised moodustatakse enne bilansipäeva toimunud keskkonnakahjustuste suhtes juhul, kui nende kahjustuste likvideerimise nõue tuleneb seadusest või kui kontserni senine keskkonnasõbralik tegevuspraktika on näidanud, et kontsern kavatab kahjustused vabatahtlikult likvideerida.

Eraldiste määramiseks on kasutatud ekspertide hinnanguid ning keskkonnakaitseliste tööde teostamisel saadud kogemusi.

(c) Mäetööde lõpetamise eraldised

Mäetööde lõpetamise eraldised moodustatakse kaevanduste ja karjäärade sulgemisega seotud kulutuste katmiseks, kui kulutuste tegemise nõue tuleneb seadusest.

Eraldiste määramiseks on kasutatud ekspertide hinnanguid ning mäetööde lõpetamisega seotud tööde teostamisel saadud kogemusi.

(d) Koondamiseraldis

Koondamiseraldis on moodustatud töötajate koondamisega seotud kulutuste katteks, kui kontsern on koostanud enne bilansipäeva detailse ametliku restruktureerimiskava, milles on muu hulgas kirjeldatud planeeritavaid muudatusi töötajate arvus, nendega kaasnevaid kulutusi ja planeeritavat ajakava ning on kas avalikustanud restruktureerimiskava põhilised punktid või on asunud seda ellu viima, tekitades sellega teistes asjassepuutuvates osapooltes põhjendatud ootusi restruktureerimiskava läbiviimise suhtes.

(e) Varade demontaažikulude eraldised

Varade demontaažikulude eraldised moodustatakse varade tulevase demonteerimisega seotud hinnanguliste kulutuste katteks, kui varade demonteerimise kohustus tuleneb seadusest või kui kontserni

senine tegevuspraktika on näidanud, et kontsern kavatseb kulutused teha. Varade demontaažikulude nüüdisväärtus kajastatakse põhivara soetusmaksumus.

(f) Kasvuhoonegaaside emissiooni eraldised

Kasvuhoonegaaside emissiooni eraldis moodustatakse kasvuhoonegaaside emissiooniga seotud seadusest tulenevate kohustuste katmiseks vastavalt emiteeritud kasvuhoonegaaside kogusele, kui emiteeritud kasvuhoonegaaside kogus ületab riigi poolt tasuta eraldatud kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute hulka. Eraldis moodustatakse tehingute käigus omandatud kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute bilansilises väärtuses. Kui emiteeritud kasvuhoonegaaside kogus ületab riigi poolt tasuta eraldatud ja tehingute käigus omandatud kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute hulka, moodustatakse eraldis lähtudes kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute bilansipäeva turuhinnast või tulevikutehingutega fikseeritud hinnast.

2.22 Tingimuslikud kohustused

Lubadused, garantiid ja muud võimalikud või olemasolevad kohustused, mille realiseerumine on vähetõenäoline või millega kaasnevate kulutuste suurust ei ole võimalik piisava usaldusväärsusega hinnata, kuid mis teatud tingimustel võivad tulevikus muutuda kohustusteks, on avalikustatud raamatupidamise aastaaruande lisades tingimuslike kohustustena.

2.23 Tulude arvestus

Tuluna kajastatakse tavapärase äritegevuse käigus kaupade müügi ja teenuste osutamise eest saadud või saadava tasu õiglast väärtust. Tulu arvestatakse ilma käibemaksuta ning vähendatuna allahindluste võrra peale kontsernisestest tehingute elimineerimist.

Tulu kajastatakse ainult siis, kui tulu suurust on võimalik usaldusväärselt mõõta, on tõenäoline, et kontsern saab tehingust tulenevat majanduslikku kasu, olulised omandiga seotud riskid ja hüved on läinud üle müüjalt ostjale ning on täidetud alltoodud täiendavad kriteeriumid. Tulu suurust loetakse usaldusväärselt mõõdetavaks ainult siis, kui kõik tehinguga seotud asjaolud on selged.

(a) Elektrienergia müügi arvestus

Müügitulu kajastamise aluseks on klientide arvestite näitude põhjal koostatud arved. Kliendid teatavad näidud või need võetakse kauglugemise teel või prognoositakse tarbimisgraafikute alusel. Lisaks võetakse arvesse ka bilansipäevaks teatamata, hilinemisega teatatud ning hinnanguliselt valesti teatatud näidud, mille tulemusena kajastab müügitulu täpsemalt tegelikku elektrienergia tarbimist.

(b) Liitumistasude arvestus

Elektrivõrguga liitumisel tasuvad kliendid liitumistasu, mille määramise aluseks on võrguga liitumiseks tehtavad kulutused. Liitumistasud kajastatakse tuluna eeldatava kliendisuhte perioodi jooksul, milleks on loetud 20 aastat. Tuludesse kandmata liitumistasu kajastatakse bilansis pikaajaliste tulevaste perioodide tuludena.

(c) Teenustasu kajastamine valmidusastme meetodil

Lõpetamata ja lõpetatud, kuid tellijatele veel üle andmata teenustelt saadud tulu kajastamisel rakendatakse valmidusastme meetodit. Nimetatud meetodi kohaselt kajastatakse teenuse osutamisest saadav tulu proportsionaalselt teenuse osutamisega kaasnevate kuludega. Valmidusastme meetodil arvestatud tulu, mille kohta ei ole tellijale arvet väljastatud, kajastatakse bilansis viitlaekumisena. Kui bilansipäeval ületab tellijale esitatud vahearvete summa projektile tehtud kulutused ja sellele vastava tuluosa, kajastatakse tellijalt enamlaekunud summa viitvõlana.

(d) Intressitulu

Intressitulu kajastatakse siis, kui tulu laekumine on tõenäoline ja tulu suurust on võimalik usaldusväärset hinnata. Intressitulu kajastatakse, kasutades vara sisemisest intressimäära, välja arvatud juhtudel, kui intressi laekumine on ebakindel. Sellistel juhtudel arvestatakse intressitulu kassapõhiselt.

2.24 Sihtfinantseerimine

Tulu sihtfinantseerimisest kajastatakse selle õiglasel väärtuses, kui eksisteerib piisav kindlus, et kontsern vastab sihtfinantseerimisega seotud tingimustele ning sihtfinantseerimine leiab aset. Kulude kompenseerimiseks ette nähtud sihtfinantseerimise tulu kajastatakse vastavate kulude kajastamise perioodil. Sihtfinantseerimisena ei kajastata valitsusepoolset abi, mille väärtust ei ole võimalik usaldusväärset hinnata (näiteks tasuta konsultatsioonid). Info sellise abi kohta avaldatakse aastaaruande lisades.

Varade sihtfinantseerimisi kajastatakse brutomeetodil, mille kohaselt võetakse sihtfinantseerimise arvel soetatud vara bilansis arvele tema soetusmaksumus; varade soetamise toetuseks saadud sihtfinantseerimise summa kajastatakse bilansis kohustusena kui tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest. Soetatud vara amortiseeritakse kulusse ja sihtfinantseerimise kohustus tulusse soetatud vara kasuliku eluea jooksul.

2.25 Rendid

Rendi all mõistetakse kokkulepet, mille kohaselt rendileandja annab rentnikule makse või rea maksete eest kokkulepitud ajavahemikuks üle varaobjekti kasutusõiguse. Kapitalirendina klassifitseeritakse rent, mille puhul kõik olulised vara omandiõigusega seotud riskid ja hüved on läinud üle rentnikule. Muud rendid kajastatakse kasutusrendina.

(a) Kontserni ettevõtja on rentnik

Kapitalirendi tingimustel renditud vara kajastatakse algset renditud vara õiglase väärtuse summas või rendimaksete miinimumsumma nüüdisväärtuses, juhul kui see on eelmisest madalam. Iga rendimakse jaotatakse finantskuludeks ning kapitalirendi kohustuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse igale rendiperioodile nii, et kogu rendiperioodi vältel oleks intressimäär kapitalirendi kohustuse jääkväärtuse suhtes sama. Kapitalirendi kohustust vähendatakse põhiosa tagasimaksetega. Rendimakse finantskulu kajastatakse kasumiaruandes intressikuluna. Kapitalirendi kohustus kajastatakse bilansis pika- või lühiajalise võlakohustusena (lisa 2.18).

Kapitalirendi tingimustel renditavat materiaalsel põhivara amortiseeritakse kas rendiperioodi jooksul või kasuliku tööea jooksul, olenevalt sellest, kumb on lühem.

Kasutusrendi maksed kajastatakse kasumiaruandes kuluna rendiperioodi jooksul võrdsetes osades vähendatuna rendileandjalt saadud stiimulite võrra.

(b) Kontserni ettevõtja on rendileandja

Kontsernis ei ole kapitalirendi tingimustel välja renditud vara. Kasutusrendi tingimustel välja renditud varade suhtes kohaldatakse materiaalsele põhivarale kehtestatud arvestusprintsipi. Rendiperioodi jooksul saadavad maksed kajastatakse kasumiaruandes tuluna rendiperioodi jooksul.

2.26 Dividendid

Dividende kajastatakse nende väljakuulutamisel jaotamata kasumi vähendamisenä ning kohustusena aktsionäri ees.

2.27 Tehingud seotud osapooltega

Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks sidusettevõtjad, Eesti Energia ASi nõukogu ja juhatuse liikmed ning teised isikud ja ettevõtjad, kes saavad kontrollida või mõjutada kontserni finants- ja äriotsuseid. Kuna Eesti Energia ASi aktsiad kuuluvad 100% Eesti Vabariigile, loetakse kontserni seotud osapoolteks ka riigi osalusega äriühinguid.

3 Finantsriskide juhtimine

3.1 Finantsriskid

Kontserni tegevusega kaasnevad mitmed finantsriskid: tururisk (mis hõlmab valuutariski, rahavoogude ja õiglase väärtuse intressimäära riski ja hinnariski), krediidirisk ja likviidsusrisk. Kontserni üldine riskijuhtimise programm keskendub finantsturu prognoosimatussele ja üritab minimeerida võimalikke ebasoodsaid mõjusid kontserni finantstegevusele. Kontsern kasutab teatud riskipositsioonide maandamiseks tuletisinstrumente.

Finantsriskide juhtimise eesmärgiks on finantsriskide maandamine ja finantstulemuste volatiilsuse vähendamine. Riskijuhtimise valdkonda kontsernis juhib juhatuse esimehele alluv riskijuhtimise- ja siseauditi teenistus, kes vastutab kontserni riskijuhtimissüsteemi väljaarendamise, rakendumise ja töökorras hoidmise eest. Kontserni finantsriske juhitakse vastavalt juhatuse poolt heaks kiidetud põhimõtetele kontserni tasandil. Kontserni likviidsus-, intressi- ja valuutariske juhitakse emaettevõtja finantsosakonnas.

(a) Tururiskid

1. Valuutarisk

Valuutarisk on risk, et finantsinstrumentide õiglane väärtus või rahavood kõiguvad tulevikus vahetuskursi muutuste tõttu. Valuutariski-vabadeks kohustusteks ja laekumisteks loetakse euros nomineeritud

summasid. Valuutariskide vältimiseks sõlmitakse pikaajalised võimalkohustused ning elektri ekspordi lepingud eurodes. Samuti konverteeriti aruandeperioodil valuutariski maandamiseks vedelkütuste müügi tulevikutehingud eurodesse.

Kontserni peamine valuutarisk on seotud vedelkütuste müügi-tehingute selle osaga, mis ei ole maandatud tulevikutehingutega (lisa 12), lisaks on mõned muud üksikud hanke- ja müügilepingud sõlmitud kontserni arvestusvaluutast erinevas valuutas. Valdava osa sellistest tehingutest moodustavad USA dollarites või eurodes sõlmitud tehingud. 2009. aastal on tulevikutehingutega seisuga 31. märts 2009 kaetud 79% vedelkütuste eeldatavast müügi-kogusest; aastatel 2010–2012 on kaetud 34%–55% eeldatavast müügi-kogusest.

USA dollarites fikseeritud nõuded ja kohustused:

tuhandetes kroonides	31. märts 2009	31. märts 2008
Realiseerunud tuletisinstrumentidest tulenevad nõuded (lisa 12)	3 748	0
Nõuded ostjate vastu	25 430	44 927
Arvelduskrediit	4	0
Võlad hankijatele	6 439	3 676
Tuletisinstrumentid (kohustus), mis on kajastatud riskimaandamis-instrumentidena (lisa 12)	0	564 189

Kui USA dollari vahetuskurss krooni suhtes oleks seisuga 31. märts 2009 olnud 28% (31. märts 2008: 19%) võrra kõrgem või madalam (kõigi muude näitajate samaks jäädes) oleks kontserni aruandeperioodi kasum olnud 6365 tuh kr võrra suurem/väiksem (2007/08: 6163 tuh kr võrra suurem/väiksem) ning riskimaandamise reserv 0 kr võrra suurem/väiksem (2007/08: -105 522 kr võrra suurem/väiksem) tulenevalt vedelkütuste tulevikutehingute õiglase väärtuse suurenemisest/vähenedisest ning ostjate nõuete, hankijatele võlgnevuse ja võlakohustuste saldode ümberhindlusest.

2. Hinnarisk

Hinnarisk on risk, et finantsinstrumentide õiglase väärtus või rahavood kõiguvad tulevikus muude kui intressimäärariskist või valuutariskist tulenevate turuhindade muutumise tõttu. Hinnariskist on mõjutatud kontserni poolt toodetavate kaupade ja osutatavate teenuste müük vabaturutingimustes, tootmiseks vajalike ressursside ost ning õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavad finantsvarad.

Olulisemad kaupade ja teenuste hinnariskid on elektrienergia ja vedelkütuste müügi ning kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostu hinnarisk. Kaupade ja teenuste müügi ning kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostu hinnariski maandamiseks kasutab kontsern erinevaid tuletisinstrumente. Elektrienergia hinna muutumise riski maandamiseks kasutatakse *forward*-lepinguid, mis on sõlmitud kindla koguse elektrienergia müügiks igal kauplemistunnil. Tulevikutehingutega kaetava Põhjamaade elektribörsi Nord Pooli kaudu müüdava elektrienergia maht sõltub elektrienergia turuhinna ja kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute hinna vahest ning võib ulatuda kuni 65% maksimaalsest müügi kogusest.

Vedelkütuste hinna muutumise riski maandamiseks kasutatakse *swap*- ja futuurtehinguid. Nende tehingutega kohustub kontsern

või tehingupartner maksma fikseeritud hinna ja turuhinna vahe arvestusperioodil. Kontserni riskimaandamise põhimõtete kohaselt on riskimaandamistehingute teostamise eesmärgiks kindlustada etteantud kasum peale muutuvkulusid. Riskide maandamisel kasutatakse aastaseid, kvartaalseid ja kuiseid lepinguid. Alusvara kogus, mille riske maandatakse, määratakse iga perioodi kohta eraldi. Hinnariski maandamise tehingutele on seatud hinna alampiir, millest alates tehinguid võib sooritada. Tehingute sooritamise maht sõltub alusperioodi ajahorisondist ja pakutavast lepinguhinnast. Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostmise vajadus tekib, kui CO₂ emissioon ületab riigi poolt tasuta eraldatud kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute hulka. Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute hinna muutuse riski maandamiseks kasutab kontsern *forward*- ja futuurtehinguid. Juhatuse poolt kinnitatud kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse kauplemise reeglite kohaselt ostetakse puudujääv kogus hajutatult kogu aasta jooksul, lähtudes eeldatavast kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse puudujäägist.

Õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavate finantsvarade hinnarisk seisneb selles, et intressi- ja rahaturufondide osakute turuväärtus võib muutuda tulenevalt fondi netovarade turuväärtuse muutusest.

Kui seisuga 31. märts 2009 oleks kontsernile kuuluvate õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavate finantsvarade puhaväärtus olnud 3% (31. märts 2008: 4%) võrra kõrgem/madal, oleks (kõigi muude näitajate jäämisel muutumatuks) kontserni aruandeperioodi kasum olnud 945 tuh kr võrra suurem/väiksem (2007/08: 1020 tuh kr võrra suurem/väiksem) tulenevalt õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavate finantsvarade õiglasest väärtusesse ümberhindamisel tekkivast kasumist/kahjumist.

3. Rahavoogude ja õiglase väärtuse intressimäära risk

Intressimäära risk on risk, et finantsinstrumentide õiglase väärtus või rahavood kõiguvad tulevikus turu intressimäära muutuste tõttu. Rahavoogude intressimäära risk tekib kontserni ujuva intressimääraga võlakohustustest ning seisneb ohus, et finantskulud suurenevad, kui intressimäärad tõusevad.

Üleöödeposiidid ning tähtajalised deposiidid on sõlmitud fikseeritud intressimääraga ning ei tekita kontsernile rahavoogude intressimäära riski.

Intressimäära riski hindamisel kasutatakse tundlikkuse analüüsi. Kontserni intressimäära riskide maandamisel järgitakse põhimõtet, et fikseeritud intressimääraga laenude osatähtsus portfellis peab olema üle 50%. Majandusaasta lõpu seisuga oli 93% kontserni võlakohustustest fikseeritud ning 7% ujuva intressiga. Seisuga 31. märts 2008 olid nimetatud näitajad vastavalt 91% ja 9%. Kui seisuga 31. märts 2009 oleks turuintressimäär (6 kuu Euribor) olnud 90 baaspunkti (31. märts 2008: 90 baaspunkti) võrra kõrgem/madalam, oleks (kõigi muude näitajate samaks jäädes) kontserni aruandeperioodi kasum olnud 585 tuh kr võrra väiksem/suurem (2007/08: 832 tuh kr väiksem/suurem) tulenevalt ujuva baasintressimääraga pikaajalistelt võlakohustustelt arvestatud intressikulu suurenemisest/vähenedisest.

(b) Krediidirisk

Krediidirisk on risk, et kontsernile tekib rahaline kaotus, mis on põhjustatud finantsinstrumendi teise osapoolle poolt, kuna viimane ei suuda oma kohustusi täita.

Krediidiriskile on avatud raha pangadeposiitidel, lunastustähtjani hoitavad finantsvarad, positiivse väärtusega tuletisinstrumendid, nõuded ostjate vastu ja muud nõuded.

Kontserni riskijuhtimise põhimõtete kohaselt on kontserni lühiajaliselt vabu rahalisi vahendeid lubatud paigutada järgmistesse kodu- ja välismaistesse finantsinstrumentidesse:

- krediidiasutuste üleöödeposiidid;
- krediidiasutuste tähtajalised deposiidid;
- kommertspaberid (riigi kommertspaberid, kohalike omavalitsuste kommertspaberid, ettevõtete kommertspaberid);
- võlakirjad (riigi võlakirjad, kohalike omavalitsuste võlakirjad, ettevõtete võlakirjad);
- intressifondid;
- rahaturufondid.

Lühiajaliselt vabade rahaliste vahendite paigutamisel juhendatakse järgmistest printsiipidest alltoodud tähtsuse järjekorras:

- likviidsuse tagamine;
- kapitali säilimine;
- tulu teenimine.

Kontserni riskijuhtimise põhimõtete kohaselt võib kontsern paigutada vabu rahalisi vahendeid üksnes finantsinstrumentidesse, mis vastavad järgmistele kriteeriumidele:

Finantsinstrument	Kriteeriumid
Kodumaiste krediidasutuste deposiidid	Kodumaine krediidasutus omab krediidasutuste seadusega kehtestatud tegevusluba ja Moody's reitinguagentuuri krediidireitingut vähemalt Baa3 või selle ekvivalenti
Välismaiste krediidasutuste deposiidid	Välismaine krediidasutus omab Moody's reitinguagentuuri krediidireitingut vähemalt Aa3 või selle ekvivalenti
Kodumaise emitendi kommertsipaberid ja võlakirjad	Kodumaine emitent omab Moody's reitinguagentuuri krediidireitingut vähemalt Baa3 või selle ekvivalenti ning võlakirjad on väärtipaberiturul vabalt kaubeldavad
Välismaise emitendi kommertsipaberid ja võlakirjad	Välismaine emitent omab Moody's reitinguagentuuri krediidireitingut vähemalt Aa3 või selle ekvivalenti ning võlakirjad on väärtipaberiturul vabalt kaubeldavad
Intressi- ja rahaturufondid	Fondivalitseja omab investeerimisfondide seadusega kehtestatud tegevusluba ja Moody's reitinguagentuuri krediidireitingut vähemalt Baa3 või selle ekvivalenti

Klientide tähtjaks tasumata võlaga tegeldakse igapäevaselt selleks moodustatud osakondades. Ostjatele esitatud arvete laekumise tähtja ületamise korral kasutatakse automatiseeritud meeldetuletuste ja hoiatuste saatmist, millele võib järgneda väljalülitamine elektrivõrgust. On kehtestatud tingimused, mille korral alustatakse võla sissenõudmist kohtu kaudu või antakse võla sissenõudmine üle inkassofirmale. Erikokkulepete sõlmimine on selleks moodustatud võlakomisjonide pädevuses.

Maksimaalne krediidiriskile avatud summa bilansipäeva seisuga oli järgmine:

tuhandetes kroonides	31. märts 2009	31. märts 2008
Üle 3-kuulise tähtjaga deposiidid pankades (lisa 13 ja 17)	392 730	2 162 198
Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded (lisa 10)*	1 411 917	1 296 973
Arvelduskontod ja alla 3-kuulise tähtjaga deposiidid pankades (lisa 18)**	1 519 986	983 049
Lunastustähtjani hoitavad finantsvarad (lisa 13, 14 ja 15)	0	79 999
Positiivse väärtusega tuletisinstrumendid (lisa 12, 13 ja 14)	407 248	14 245
Kokku krediidiriskile avatud summa	3 731 881	4 536 464

* Kokku nõuded ostjate vastu ja muud nõuded miinus ettemaksud.

** Kokku raha ja raha ekvivalendid miinus sularaha kassades ja sularaha teel.

Nõuetest ostjate vastu on maha arvatud nõuete allahindlused. Ehkki nõuete laekumist võivad mõjutada majanduslikud tegurid, on juhtkond seisukohal, et puudub oluline kahjumi risk, mis ületaks juba kajastatud allahindluse summat. Täiendav info krediidiriski kohta on avalikustatud lisades 10 ja 14.

(c) Likviidsusrisk

Likviidsusrisk on risk, et kontsern ei suuda oma finantskohustusi täita rahavoo puudujäägi tõttu. Likviidsusrisiki maandatakse erinevate finantsinstrumentidega nagu laenud, võlakirjad ja kommerts-paberid.

Kontsern on emiteerinud suurte investeerimismahtude finantseerimiseks 15-aastase tähtajaga rahvusvahelisi võlakirju mahus 4,7 mld kr (lisa 22) ning sõlminud neli laenulepingut summas 1,6 mld kr (lisa 22). Võlakohustuste intressitaseme alandamiseks on kontsern hankinud krediidireitingud agentuuridelt Standard&Poor's ning Moody's, seisuga 31. märts 2009 olid reitingud vastavalt A- negatiivne ning A1 negatiivne. 2005. aasta oktoobris toimunud võlakirjatehingule andis Standard&Poor's reitingu A- ning Moody's reitingu A1.

Seisuga 31. märts 2009 oli kontsernil väljavõtmata laenusid 626 mln kr ulatuses (31. märts 2008: 626 mln kr ulatuses) (lisa 22). Majandusaasta lõpu seisuga oli kontsernil vabu rahalisi vahendeid (koos üle 3-kuulise tähtajaga depositeid) mahus 1,9 mld kr (31. märts 2008: 3,1 mld kr).

Kontsernisiseselt kasutatakse tütarettevõtjate likviidsuse juhtimiseks kehtestatud limiite.

Alljärgnevas likviidsusanalüüsis on esitatud kontserni lühi- ja pikaajaliste kohustuste (sh netomaksega tuletisinstrumentide) jaotus kohustuste realiseerumistähtaegade lõikes. Kõik tabelis esitatud summad on lepingute alusel tasumisele kuuluvad diskonteerimata rahavood. Bilansipäevast 12 kuu jooksul tasumisele kuuluvate kohustuste summa on võrdne nende bilansilise väärtusega.

Kohustuste jaotus maksetähtaegade järgi seisuga 31. märts 2009 (tuhandetes kroonides):

	Kuni 1 aasta	1 kuni 5 aastat	Üle 5 aasta	Diskonteerimata rahavood kokku	Bilansiline väärtus
Võlakohustused (lisa 3.2, 13 ja 22)*	270 722	1 199 324	6 412 128	7 882 174	5 153 061
Tuletisinstrumendid (lisa 12 ja 13)	11	11 575	0	11 586	11 586
Võlad hankijatele ja muud võlad (lisa 13 ja 23)**	1 964 120	1 338	0	1 965 458	1 965 458
Dividendide maksmise kohustus (lisa 19 ja 20)	224 000	0	0	224 000	0
Kokku	2 458 853	1 212 237	6 412 128	10 083 218	7 130 105

* Intressikulud on prognoositud seisuga 31. märts 2009 kehtinud intressimäärade alusel.

** Kokku võlad hankijatele ja muud võlad miinus ettemaksud.

Kohustuste jaotus maksetähtaegade järgi seisuga 31. märts 2008 (tuhandetes kroonides):

	Kuni 1 aasta	1 kuni 5 aastat	Üle 5 aasta	Diskonteerimata rahavood kokku	Bilansiline väärtus
Võlakohustused (lisa 3.2, 13 ja 22)*	285 439	1 308 215	6 694 241	8 287 895	5 265 310
Tuletisinstrumendid (lisa 12 ja 13)	125 671	442 489	0	568 160	568 160
Võlad hankijatele ja muud võlad (lisa 13 ja 23)**	1 805 262	7 767	0	1 813 029	1 812 851
Dividendide maksmise kohustus (lisa 20)	652 000	0	0	652 000	0
Kokku	2 868 372	1 758 471	6 694 241	11 321 084	7 646 321

* Intressikulud on prognoositud seisuga 31. märts 2008 kehtinud intressimäärade alusel.

** Kokku võlad hankijatele ja muud võlad miinus ettemaksud.

3.2 Kapitaliriski juhtimine

Eesti Energia AS on äriühing, mille kõik aktsiad kuuluvad riigile. Otsused dividendide jaotamise, aktsiakapitali suurendamise või vähendamise osas teeb Eesti Vabariik (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kaudu). Igal majandusaastal määratakse Eesti Vabariigi Valitsuse korraldusega Eesti Energia ASi poolt riigi-eelarvesse makstav dividendisumma (lisa 19 ja 20).

Kontsern järgib strateegiat, mille kohaselt ei tohi võlakohustuste suhe kogukapitali ületada 50%. Seisuga 31. märts 2009 ning 31. märts 2008 oli kontserni võlakohustuste suhe omakapitali ning netovõla suhe kogukapitali järgmine (tuhandetes kroonides):

	31. märts 2009	31. märts 2008
Võlakohustused (lisa 3.1, 13 ja 22)	5 153 061	5 265 310
Miinus: raha ja raha ekvivalendid ja üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades (lisa 3.1, 13, 17 ja 18)	1 913 279	3 145 764
Netovõlg	3 239 782	2 119 546
Omakapital	18 152 877	16 514 155
Kogukapital (netovõlg + omakapital)	21 392 659	18 633 701
Võlakohustuste suhe kogukapitali	24%	28%
Netovõla suhe kogukapitali	15%	11%

3.3 Õiglase väärtus

Kontserni hinnangul ei erine bilansis korrigeeritud soetusmaksu- mused kajastatavate finantsvarade ja kohustuste õiglased väärtused oluliselt seisuga 31. märts 2009 ja 31. märts 2008 kontserni konsolideeritud bilansis kajastatavatest jääkväärtustest, v.a võlakirjad (lisa 22). Kuna valdav osa kontserni pikaajalistest laenukohustustest on ujuva intressimääraga, mis muutub vastavalt muutustele rahaturu intressimäärades, siis nende õiglase väärtus ei erine oluliselt bilansilise väärtusest. Ostjate vastu suunatud lühiajaliste nõuete ja tasumata arvete jääkväärtus, millest on maha arvatud allahindlused, võrdub hinnanguliselt nende õiglase väärtusega. Avalikustamise eesmärgil leitakse finantskohustuste õiglase väärtus tulevaste lepinguliste rahavoogude diskonteerimisel turu intressimääraga, mis on kättesaadav kontserni sarnastele finantsinstrumentidele.

3.4 Majanduskriisi mõjud kontsernile

Juhtkond on hinnanud globaalse likviidsuskriisi ja sellega kaasnenud üldise majanduskriisi mõjusid kontserni äritegevusele.

Juhtkonna hinnangul on olulisemateks lühi- ja pikaajalisemateks ohtudeks:

- kontsernil ei pruugi olla võimalik leida mõistliku hinnaga finantseerimisallikaid investeerimisplaanide täitmiseks;
- pikaajaliselt jätkuva langenu nõudluse tõttu võib kontserni kasumlikkus väheneda;
- deebitoride võimalikud makseraskused võivad kaasa tuua kontserni nõuete väärtuse languse ning varasemast suuremad allahindluskahjumid;
- suurenev tööpuudus võib kaasa tuua kuritegevuse kasvu ja elektrikao suurenemise.

Juhtkonnal ei ole võimalik usaldusväärset ennustada, milline on majanduskriisi mõju kontserni tegevusele ja finantspositsioonile. Juhtkond usub, et on võtnud kasutusele kõik vajalikud meetmed, et tagada kontserni jätkusuutlikkus ja areng praegustes tingimustes.

4 Olulised raamatupidamishinnangud

Raamatupidamishinnangud ja rakendatud eeldused

Aruannete koostamisel on kasutatud mitmeid raamatupidamishinnanguid ja eeldusi, mis mõjutavad aruandes kajastatud varasid ja kohustusi ning lisades avalikustatud bilansiväliseid varasid ja tingimuslikke kohustusi. Kuigi nimetatud hinnangud on tehtud juhtkonna parima teadmise kohaselt, ei pruugi need kokku langeda hilisema tegeliku tulemusega. Muudatusi juhtkonna hinnangutes kajastatakse muudatuse toimumise perioodi kasumiaruandes.

Alljärgnevad hinnangud omavad suurimat mõju käesolevas raamatupidamise aastaaruandes kajastatud finantsinformatsioonile.

(a) Materiaalse põhivara kasuliku eluea hindamine

Materiaalse põhivara kasuliku eluea määramisel lähtutakse juhtkonna hinnangust vara tegeliku kasutamise perioodi kohta. Senine kogemus on näidanud, et varade tegelik kasutusaeg on mõnikord osutunud mõnevõrra pikemaks kui varade hinnanguline eluiga.

Seisuga 31. märts 2009 oli kontsernil materiaalsed põhivara jääkmaksumuses 22,8 mld kr (31. märts 2008: 21,1 mld kr), aruandeperioodi amortisatsioonikulu oli 1,7 mld kr (2007/08: 1,7 mld kr) (lisa 5 ja 6). Kui amortisatsioonimäärad väheneksid 10% võrra, väheneks aastane amortisatsioonikulu 170 mln kr võrra (2007/08: 170 mln kr võrra).

(b) Materiaalse põhivara kaetava väärtuse hindamine

Kontsernis on vastavalt vajadusele läbi viidud materiaalse põhivara kaetava väärtuse teste, mille alusel on vara vajadusel alla hinnatud. Põhivara kaetava väärtuse testimisel rakendatakse mitmeid juhtkonna hinnanguid varade kasutamisest ning müügist tulenevate ning varade hoolduseks ja remondiks vajalike rahavoogude, inflatsiooni- ning kasvumäärade kohta. Hinnangute andmisel võetakse aluseks prognoosid üldise majanduskeskkonna, elektrienergia tarbimise ning müügihinna kohta. Kui olukord tulevikus muutub, võib see põhjustada täiendavate allahindluste tegemist või varem tehtud allahindluste osalist või täielikku tühistamist. Põlevkivi kaevandamise, elektrienergia tootmise ning ülekande- ja jaotusteenuse osutamiseks kasutatava põhivara kaetavat väärtust mõjutab Konkurentsiamet, kes määrab nendelt varadelt teenitava tulu põhjendatud tootluse määra. Kui põlevkivi ja elektrienergia müügi ning ülekande- ja jaotusteenuse osutamisega seotud tulud, kulud ja investeeringud jäävad ettenähtud piiridesse, tagab müügist saadav tulu nende varade põhjendatud tootlikkuse. Informatsioon aruandeperioodil ja võrreldaval perioodil arvestatud varade väärtuse languse kohta on avalikustatud lisa 6.

(c) Eraldiste moodustamine ja ümberhindamine

Seisuga 31. märts 2009 oli kontsernis moodustatud keskkonnanõukaitse, mäetööde lõpetamise, tervisekahjustuste hüvitamise, stipendiumide, kollektiivlepingust tulenevate kohustuste, koondamiste

ning kasvuhoonegaaside emissiooni eraldisi kokku 952 mln kr eest (31. märts 2008: 603 mln kr eest) (lisa 26). Nimetatud kohustuste realiseerumise aeg ja summa ei ole kindlad. Eraldiste nüüdisväärtuse määramisel on kasutatud mitmeid juhtkonna hinnanguid ja eeldusi kulutuste suuruse, inflatsioonimäära, väljamaksete perioodi ning aja kohta. Samuti on eraldiste moodustamisel arvestatud toetuste saamisega Euroopa Liidu fondidest, kui vastavad taotlused toetuse saamiseks on esitatud ning toetuse saamine on juhtkonna hinnangul enam-vähem kindel. Tegelikud kohustused võivad osutuda siiski suuremateks või väiksemateks sõltuvalt muudatustest õigusnormides, arengutest keskkonnareostuse likvideerimiseks vajalikus tehnoloogias ning kolmandate osapoolte finantseerimisest.

(d) Varude hindamine

Varude hindamisel kasutab juhtkond oma parimaid teadmisi, arvestades eelnevat kogemust, üldist taustinformatsiooni ja tuleviku-sündmuste võimalikke eeldusi ja tingimusi. Varude väärtuse languse määramisel arvestatakse nii müügiipotentsiaali kui ka müügiostetud kaupade neto realiseerimisväärtust. Seisuga 31. märts 2009 oli kontsernil varusid 459 mln kr väärtuses (31. märts 2008: 416 mln kr väärtuses) (lisa 11).

(e) Tingimuslikud varad ja kohustused

Tingimuslike varade ja kohustuste realiseerumise hindamisel kasutab juhtkond eelnevat kogemust, üldist informatsiooni majandus- ja sotsiaalkeskkonna kohta ning tuleviku sündmuste eeldusi ja tingimusi, mis põhinevad parimatel teadmistel olukorrast.

(f) Liitumis- ja muude teenustasude kajastamine

Liitumis- ja muud teenustasud kajastatakse tuluna eeldatava kliendisuhete perioodi jooksul, milleks on loetud 20 aastat. Eeldatava kliendisuhete perioodi määramisel lähtutakse juhtkonna hinnangust.

Aruandperioodil kajastati tuluna liitumis- ja muid teenustasusid 107 mln kr ulatuses (2007/08: 88 mln kr ulatuses). Kui eeldatavat kliendisuhete perioodi vähendataks 10% võrra, suureneks tulu 10,7 mln krooni (2007/08: 8,8 mln krooni) (lisa 24, 27 ja 34).

(g) Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete hindamine

Individuaalselt oluliste nõuete laekumise tõenäosust hinnatakse iga nõude kohta eraldi. Ülejäänud nõudeid hinnatakse kogumina. Asjaoludeks, mis viitavad võimalikule nõuete väärtuse langusele, on võlgniku pankrot või olulised finantsraskused ning maksetähtajast mittekinnipidamine (makse hilinemine üle 90 päeva). Bilansipäeva seisuga oli kontsernil üle 500 000 laekumata arve (sh need, mille maksetähtaeg polnud saabunud). Kõik nõuded, mille maksetähtajast on möödunud üle 90 päeva, hinnatakse alla täies ulatuses. Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete summat korrigeeritakse iga bilansipäeva seisuga, kasutades varasemale kogemusele tuginevaid andmeid selle kohta, kui palju ebatõenäoliselt laekuvaks hinnatud nõuetest hilisemal perioodil laekub ning kui palju nõuetest, mille maksetähtajast polnud bilansipäeva seisuga möödunud üle 90 päeva, jääb hilisemal perioodil laekumata. 31. märtsil 2009 tehtud

korrigeerimistel võeti täiendavalt arvesse majanduskriisist tulenevat tõenäolist laekumata nõuete võimalikku suurenemist. Seisuga 31. märts 2009 oli kontsernil ebatõenäoliselt laekuvaid nõudeid summas 114 mln kr (31. märts 2008: 117 mln kr) (lisa 10).

(h) Riskimaandamisinstrumentide efektiivsuse hindamine

Kontsernil on olulises mahus tehtud tulevikutehinguid elektrienergia ja vedelkütuste hinna muutumise riski maandamiseks, mille suhtes rakendatakse riskimaandamisarvestust, mis tähendab, et efektiivsete riskimaandamisinstrumentide õiglase väärtuse muutusest tulenevat kasumit ja kahjumit kajastatakse vastavas omakapitali reservis. Riskimaandamise efektiivsuse hindamine tugineb juhtkonna hinnangutele eeldatavate tulevikus aset leidvate elektrienergia ja vedelkütuste müügitehingute ning muude tingimuste osas. Kui riskimaandamisinstrumentid peaksid osutama ebaefektiivseteks, tuleks kogu kasum/kahjum õiglase väärtuse muutusest kajastada kasumiaruandes. Seisuga 31. märts 2009 oli riskimaandamise reservi summa 384 mln kr (31. märts 2008: -547 mln kr), (lisa 21).

5 Segmendiaruandlus

Kontserni ärisegmentid on määratletud vastavalt kontserni sise- ja välisele juhtimisstruktuurile, mille alusel on üles ehitatud kontserni aruandlussüsteem ning toimub tulemuste hindamine ja vahendite eraldamine kontserni kõrgeima äritegevust puudutavate otsuste langetaja - emaettevõtja juhatuse - poolt.

Kontserni sisemise juhtimisstruktuuri kohaselt on pakutavate toodete ja klientidele alusel, kellele nimetatud tooteid pakutakse, eristatud neli ärivaldkonda:

- Jaeäri
- Elektri ja soojuse tootmine
- Kütused
- Elektri ülekanne

Lisaks on eraldi segmendina eristatud kesksed teenistused.

Jaeäri tegeleb elektrienergia, võrguteenuse, telekommunikatsiooni-teenuste, elektritööde ning muude lisateenuste pakkumisega lõppklientidele. Elektrienergiat müüakse nii Eestis, Lätis kui ka Leedus.

Elektri ja soojuste tootmise ärivaldkonna ülesandeks on elektrienergia ja soojuste tootmine erinevates elektri- ja koostootmisjaamades ning energiakaubandus hulgiturul nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Kütuste ärivaldkond tegeleb põlevkivi kaevandamise ja väärtustamisega, põlevkivist vedelkütuste tootmisega ning energeetikaseadmete tootmisega ja müügiga. Ülekande valdkond hõlmab elektrienergia ülekandeteenuse osutamist põhivõrgu ning Estlinki merekaabli kaudu.

Äritulud ja -kulud on jaotatud segmentidele erinevate äriüksuste poolt koostatud sisearvete alusel. Kasutatud sisehinnad on kinnitanud Konkurentsiamet või lepitakse kokku vastavalt turutingimustele. Elektrituruseaduse kohaselt kuuluvad Konkurentsiameti poolt kooskõlastamisele

- Narva Elektriijaamadele soojus- ja elektrienergia tootmiseks müüdava põlevkivi piirhind;
- Narva Elektriijaamadest suletud turuosale müüdava elektrienergia hinna piirmäärad;
- müügikohustuse täitmiseks müüdava elektrienergia kaalutud keskmise hinna piirmäär;
- võrgutasud;
- taastuvast energiaallikast või töhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia eest makstav toetuse määr.

Hindade kooskõlastamiseks on Konkurentsiamet kehtestanud hindade arvutamise meetodikad. Kõikide eespool nimetatud hindade kooskõlastamisel arvestab Konkurentsiamet kuludega, mis võimaldavad ettevõtetel täita õigusaktidest ja tegevusloa tingimustest

tulenevaid kohustusi ning tagavad põhjendatud tulukuse investeeritud kapitalilt. Konkurentsiamet loeb investeeritud kapitaliks üldjuhul ettevõtte aasta keskmist põhivarade jääkväärtust, millele on lisatud 5% kontsernivälisest müügitulust. Põhjendatud tulukuse määraks on ettevõtte kaalutud keskmine kapitali hind (WACC).

Ettevõtjad ja äriüksused on segmentiaruandluses jaotatud ärisegmentideks järgmiselt:

- Jaeäri - Energiamüük, UAB "Lumen Balticum", SIA "E.Energy", Teenindus ja Müük, OÜ Jaotusvõrk, Eesti Energia Elektritööde AS, Eesti Energia Võrguehituse AS, Televõrgu AS;
- Elektri ja soojuste tootmine - AS Narva Elektriijaamad, Taastuvenergia, OÜ Iru Elektriijaam, Kohtla-Järve Soojus AS, Energiakaubandus, Solidus Oy, AS Narva Soojusvõrk, OÜ Aulepa Tuulepargid;
- Kütused - Eesti Põlevkivi kontsern, AS Narva Õlitehas, Energoremondi kontsern, Oil Shale Energy of Jordan;
- Elektri ülekanne - OÜ Põhivõrk;
- Keskised teenistused - peakontor ja kontserni juhtimine.

Segmenti kuuluvate ettevõtjate ja äriüksuste vahelistest tehingutest tulenevad sisekäibed, realiseerimata kasumid/kahjumid ning omavahelised nõuded ja kohustused on elimineeritud.

Ärisegmente ei ole segmentiaruandluse tarbeks summeeritud.

5 Segmendiaruandlus, järg

Andmed ärisegmentide kohta 31. märtsil 2009 lõppenud majandusaastal

tuhandetes kroonides

	Jaeäri	Elektri ja soojuse tootmine	Kütused	Elektri ülekanne	Kesksete teenistused	Elimineerimised	Kontsern kokku
Müügitulu kokku (lisa 27)	6 492 140	6 648 202	3 314 303	1 259 436	161 246	-7 429 038	10 446 289
Segmentidevaheline müük	-299 626	-4 011 894	-2 024 824	-939 610	-153 084	7 429 038	-
Müügitulu kontsernivälistelt klientidelt	6 192 514	2 636 308	1 289 479	319 826	8 162	-	10 446 289
Põhivara kulum ja amortisatsioon (lisa 6, 8 ja 34)	-515 315	-548 786	-286 469	-305 516	-19 553	6 442	-1 669 197
Arvestatud põhivara väärtuse langus (lisa 6 ja 34)	-	-129 256	-	-	-	-	-129 256
Eraldiste moodustamine ja ümberhindamine (lisa 26)	-128	-333 995	-26 027	-	-1 036	-	-361 186
Ärikasum	458 759	615 850	238 710	389 142	994 149	-1 099 967	1 596 643
Intressitulud (lisa 32)	9 792	25 418	5 883	-	530 535	-450 395	121 233
Intressikulud (lisa 32)	-211 441	-83 492	-34 523	-113 555	-296 068	450 395	-288 684
Kasum kapitaliosaluse meetodil investeeringutelt sidusettevõtjatesse (lisa 9)	-	-	19 561	7 688	-	-	27 249
Tulumaks (lisa 33)	-1 956	-128 097	-37 421	-	-	-	-167 474
Kokku varad	10 373 171	8 655 573	3 082 225	5 561 508	20 258 422	-19 732 680	28 198 219
sh investeeringud sidusettevõtjatesse (lisa 9)	-	-	38 991	139 572	-	-	178 563
Investeeringud põhivarasse (lisa 6 ja 8)	1 659 625	775 967	501 169	606 410	112 890	-115 450	3 540 611
Kokku kohustused	6 779 486	3 152 707	1 135 689	2 807 442	6 039 913	-9 869 895	10 045 342

5 Segmendiaruandlus, järg

Andmed ärisegmentide kohta 31. märtsil 2008 lõppenud majandusaastal

tuhandetes kroonides

	Jaeäri	Elektri ja soojuse tootmine	Kütused	Elektri ülekanne	Kesksed teenistused	Elimineerimised	Kontsern kokku
Müügitulu kokku (lisa 27)	5 884 439	5 413 638	3 244 749	1 184 758	137 370	-6 876 841	8 988 113
Segmentidevaheline müük	-201 318	-3 387 109	-2 160 451	-998 447	-129 516	6 876 841	-
Müügitulu kontsernivälistelt klientidelt	5 683 121	2 026 529	1 084 298	186 311	7 854	-	8 988 113
Põhivara kulum ja amortisatsioon (lisa 6, 8 ja 34)	-467 650	-565 435	-306 717	-314 080	-15 907	-84	-1 669 873
Arvestatud põhivara väärtuse langus (lisa 6 ja 34)	-	-49 673	-	-	-	-	-49 673
Eraldiste moodustamine ja ümberhindamine (lisa 26)	103	-205 724	-28 985	-	-1 979	-	-236 585
Ärikasum (-kahjum)	463 914	-53 145	292 594	379 944	1 270 189	-1 359 599	993 897
Intressitulud (lisa 32)	1 156	26 203	9 246	-	513 538	-383 379	166 764
Intressikulud (lisa 32)	-170 523	-64 533	-18 608	-121 119	-298 358	384 662	-288 479
Kasum/kahjum kapitaliosaluse meetodil investeringutelt sidusettevõtjatesse (lisa 9)	-	-	24 490	-1 769	-	-	22 721
Tulumaks (lisa 33)	-13 038	-135 520	-129 497	-	-	-	-278 055
Kokku varad	9 118 939	7 615 804	2 458 143	5 233 371	20 381 211	-18 309 396	26 498 072
sh investeringud sidusettevõtjatesse (lisa 9)	-	-	37 415	131 884	-	-	169 299
Investeeringud põhivarasse (lisa 6 ja 8)	1 472 773	513 150	490 900	225 573	38 550	-62 524	2 678 422
Kokku kohustused	5 829 061	2 412 581	1 332 909	2 762 547	6 185 900	-8 539 081	9 983 917

5 Segmendiaruandlus, järg

Emaettevõtja juhatusele esitatavas aruandluses on segmentide varade summade arvestamisel kasutatud samu arvestuspõhimõtteid nagu konsolideeritud aruannete koostamisel. Segmentide varad hõlmavad varasid, mida segment oma äritegevuses kasutab.

Ärisegmentide varade summa võrdlus konsolideeritud varade summaga

tuhandetes kroonides

	31. märts	
	2009	2008
Segmentide varade summa kokku	47 930 899	44 807 468
Elimineerimised:		
Segmentidevahelised nõuded	-9 721 061	-8 388 636
Segmentidevaheliste põhivara müükide amortiseerimata hinnavahed ja segmentidevahelised amortiseerimata liitumistasud	-199 347	-160 873
Tütarettevõtjate aktsiate ja osade bilansiline väärtus*	-9 836 397	-9 779 776
Realiseerimata kasumi elimineerimine	-14 758	-18 994
Segmentidele jaotamata firmaväärtus (lisa 8)	38 883	38 883
Kokku varade summa konsolideeritud bilansis	28 198 219	26 498 072

* kajastatud kesksete teenistuste segmentide varana

Emaettevõtja juhatusele esitatavas aruandluses on segmentide kohustuste summade arvestamisel kasutatud samu arvestuspõhimõtteid nagu konsolideeritud aruannete koostamisel. Segmentide kohustused hõlmavad kohustusi, mis on tekkinud segmentide äritegevusest või finantseerimisest.

Ärisegmentide kohustuste summa võrdlus konsolideeritud kohustuste summaga

tuhandetes kroonides

	31. märts	
	2009	2008
Segmentide kohustuste summa kokku	19 915 237	18 522 998
Elimineerimised:		
Segmentidevahelised kohustused	-9 721 061	-8 388 637
Segmentidevahelised amortiseerimata liitumistasud	-148 834	-150 444
Kokku kohustuste summa konsolideeritud bilansis	10 045 342	9 983 917

Emaettevõtja juhatusele esitatavas aruandluses on segmentide ärikasumite summade arvestamisel kasutatud samu arvestuspõhimõtteid nagu konsolideeritud aruannete koostamisel. Segmentide äritulud ja -kulud hõlmavad kõiki tulusid ja kulusid, mis on tekkinud segmentide äritegevuse käigus.

Ärisegmentide ärikasumite summa võrdlus konsolideeritud ärikasumi summaga

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Segmentide ärikasumite summa kokku	2 696 610	2 353 496
Elimineerimised:		
Kesksete teenistuste segmentidele arvestatud dividendid*	-652 000	-999 225
Kesksete teenistuste segmentidele arvestatud intressid*	-412 117	-347 439
Segmentidevahelistest põhivara müükidest tekkinud kasumid/kahjumid	-38 088	-360
Muud elimineerimised	2 238	-12 575
Kokku ärikasumi summa konsolideeritud kasumiaruandes	1 596 643	993 897

* kajastatud kesksete teenistuste segmentide ärituludena

5 Segmendiaruandlus, järg

Informatsioon müüdud kaupade ja teenuste liikide kohta on avalikustatud lisa 27.

Kontserni äritegevus toimub valdavalt Eestis, kuid elektrienergiat ning mõningaid muid kaupu ja teenuseid müüakse ka väljapoole Eestit. Kontserni äritegevuse peamised geograafilised piirkonnad on Eesti, Põhjamaad ja Läti.

Kontserniväline müügitulu klientide asukoha järgi

tuhandetes kroonides	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Eesti	8 160 859	7 268 616
Põhjamaad	1 485 808	1 076 621
Läti	514 784	501 544
Muud riigid	284 838	141 332
Kokku kontserniväline müügitulu (lisa 27)	10 446 289	8 988 113

Põhivarade jaotus varade asukoha järgi*

tuhandetes kroonides	31. märts	
	2009	2008
Eesti	23 005 368	21 269 586
Põhjamaad	1 433	930
Läti	210	257
Muud riigid	206	216
Kokku põhivarad (lisa 6 ja 8)	23 007 217	21 270 989

* välja arvatud finantsvarad ja investeeringud sidusettevõtjatesse

Kontsernil ei olnud aruandeperioodil ega võrreldaval perioodil kliente, kellega sõlmitud tehingutelt teenitav tulu oleks moodustanud 10% või rohkem kontserni tuludest.

6 Materiaalne põhivara

tuhandetes kroonides

Materiaalne põhivara seisuga 31. märts 2007

Soetusmaksumus	79 357	2 435 478	13 378 303	17 239 514	63 636	33 196 288
Akumuleeritud kulum	-	-1 160 595	-5 500 409	-7 294 313	-51 162	-14 006 479
Jääkmaksumus	79 357	1 274 883	7 877 894	9 945 201	12 474	19 189 809
Lõpetamata ehitus	-	9 455	446 004	447 762	-	903 221
Ettemaksed	4 269	-	3 828	35 627	-	43 724
Kokku materiaalne põhivara seisuga 31. märts 2007	83 626	1 284 338	8 327 726	10 428 590	12 474	20 136 754

Perioodil 1. aprill 2007–31. märts 2008 toimunud liikumised

Kokku investeeritud põhivara soetusse (lisa 5)	2 977	93 556	971 316	1 544 196	7 995	2 620 040
Saadud mitterahalise sissemaksena aktsiakapitali (lisa 19)	108 227	-	-	-	-	108 227
Saadud tütarettevõtja soetamisel (lisa 36)	216	-	-	4 295	-	4 511
Arvestatud kulum (lisa 4, 5 ja 34)	-	-81 482	-476 601	-1 096 544	-7 163	-1 661 790
Arvestatud väärtuse langus (lisa 5 ja 34)	-	-	-	-49 673	-	-49 673
Müüdüd põhivara jääkväärtuses	-221	-882	-	-4 495	-	-5 598
Üle antud tütarettevõtja ja äriüksuse võõrandamisel (lisa 37)	-	-	-	-3 989	-	-3 989
Ümberklassifitseeritud jääkväärtuses (lisa 8)	-7 920	249	-	16	-16	-7 671
Kokku perioodil 1. aprill 2007–31. märts 2008 toimunud liikumised	103 279	11 441	494 715	393 806	816	1 004 057

Materiaalne põhivara seisuga 31. märts 2008

Soetusmaksumus	182 128	2 511 236	14 245 259	18 471 893	70 206	35 480 722
Akumuleeritud kulum	-	-1 238 638	-5 906 005	-8 156 144	-56 916	-15 357 703
Jääkmaksumus	182 128	1 272 598	8 339 254	10 315 749	13 290	20 123 019
Lõpetamata ehitus	-	21 400	476 914	287 438	-	785 752
Ettemaksed	4 777	1 781	6 273	219 209	-	232 040
Kokku materiaalne põhivara seisuga 31. märts 2008 (lisa 4 ja 5)	186 905	1 295 779	8 822 441	10 822 396	13 290	21 140 811

Perioodil 1. aprill 2008–31. märts 2009 toimunud liikumised

Kokku investeeritud põhivara soetusse (lisa 5)	90 346	86 020	1 228 425	2 071 592	9 844	3 486 227
Arvestatud kulum (lisa 4, 5 ja 34)	-	-71 983	-485 408	-1 094 726	-6 784	-1 658 901
Arvestatud väärtuse langus (lisa 5 ja 34)	-	-	-126 165	-3 091	-	-129 256
Müüdüd põhivara jääkväärtuses	-1 690	-551	-	-3 691	-	-5 932
Arvestatud valuutakursi muutuste mõju	-	-	-	2	-	2
Ümberklassifitseeritud jääkväärtuses	-	-	-290	290	-	-
Kokku perioodil 1. aprill 2008–31. märts 2009 toimunud liikumised	88 656	13 486	616 562	970 376	3 060	1 692 140

Materiaalne põhivara seisuga 31. märts 2009

Soetusmaksumus	273 580	2 597 730	15 253 822	19 722 115	78 413	37 925 660
Akumuleeritud kulum	-	-1 294 852	-6 316 837	-9 023 026	-62 063	-16 696 778
Jääkmaksumus	273 580	1 302 878	8 936 985	10 699 089	16 350	21 228 882
Lõpetamata ehitus	-	6 322	471 032	899 091	-	1 376 445
Ettemaksed	1 981	65	30 986	194 592	-	227 624
Kokku materiaalne põhivara seisuga 31. märts 2009 (lisa 4 ja 5)	275 561	1 309 265	9 439 003	11 792 772	16 350	22 832 951

6 Materiaalne põhivara, järg

Aruandeperioodil hinnati alla Narva Elektriijaamade uue tuhaärastussüsteemi pilootprojekti lõpetamata ehitus summas 129 256 tuh kr, kuna pilootprojektina paigaldatud süsteem ei täitnud oma eesmärki ning seda ei planeerita antud kujul tööle rakendada.

Võrreldaval perioodil hinnati alla Iru Elektriijaama I ploki jääkväärtus, mille käigus arvestati väärtuse langust 49 673 tuh kr. Kuna seoses muutustega keskkonnanõuetes ei ole lubatud Iru Elektriijaama I ploki kasutamine pärast 1. jaanuari 2008 ilma investeeringuteta ploki tehnoloogia keskkonnasõbralikuks muutmise ning vastavaid investeerimisotsuseid ei ole tehtud, hinnati ploki kaetavaks väärtuseks 0 kr.

Kasutusrendi tingimustel rendile antud varad

	31. märts	
	2009	2008
tuhandetes kroonides		
Soetusmaksumus	92 867	89 634
Akumuleeritud kulum aruandeaasta alguses	-39 689	-36 050
Aruandeaasta kulum	-2 771	-2 759
Jääkväärtus	50 407	50 825

Rendile antud varasid kasutatakse osaliselt oma äritegevuses ning osaliselt renditulu saamise eesmärgil.

Soetusmaksumus ja kulum on arvestatud vastavalt rendile antud vara osale. Rendile antud varadelt saadud tulud on avalikustatud lisa 7.

Kapitalirendi tingimustel ostetud põhivara (kontsern on rentnik)

	31. märts 2008			
	Jääk seisuga	Arvestatud	Rent	Jääk seisuga
tuhandetes kroonides	31. märts 2008	kulum	lõpetatud	31. märts 2009
Soetusmaksumus	2 649	-	-2 649	-
Akumuleeritud kulum	-883	-252	1 135	-
Jääkväärtus	1 766	-252	-1 514	-

	31. märts 2007			
	Jääk seisuga	Arvestatud	Rent	Jääk seisuga
	31. märts 2007	kulum	lõpetatud	31. märts 2008
Soetusmaksumus	2 649	-	-	2 649
Akumuleeritud kulum	-505	-378	-	-883
Jääkväärtus	2 144	-378	-	1 766

Kapitalirendi tingimustel renditi spetsiaaltehnikat. Rendileping lõppes 24. novembril 2008.

7 Kasutusrent

tuhandetes kroonides

Renditulu

Hooned	
sh tingimuslik rent	
Rajatised	
Kokku renditulu (lisa 27)	

Rendikulu

Hooned	
Transpordivahendid	
Muud masinad ja seadmed	
Kokku rendikulu (lisa 30)	

1. aprill–31. märts

	2008/09	2007/08
	22 265	18 955
	9 533	8 589
	12 614	9 490
Kokku renditulu (lisa 27)	34 879	28 445
	6 695	8 595
	24 786	22 407
	15 013	6 004
Kokku rendikulu (lisa 30)	46 494	37 006

Mittekatkestatavate kasutusrentide tuleviku rendimaksete summa lepingutähtaegade alusel

tuhandetes kroonides

Renditulu

- < 1 aasta
- 1 - 5 aastat
- > 5 aasta

Kokku renditulu

1. aprill–31. märts

	2008/09	2007/08
	15 472	14 165
	74 491	55 675
	265 510	272 921
Kokku renditulu	355 473	342 761

Mittekatkestatavate rendilepingute alusel on rendile antud masuudimajand ning abiteenistushoone.

Rendilepingud lõpevad 2033. ja 2035. aastal.

Kasutusrendilepingud (kontsern on rentnik) on valdavalt lühiajalise etteteatamistähtajaga katkestatavad.

8 Immateriaalne vara

Immateriaalne põhivara

tuhandetes kroonides

Immateriaalne põhivara seisuga 31. märts 2007

Soetusmaksumus

Kogunenud amortisatsioon

Jääkmaksumus

Kasutusele võtmata immateriaalne põhivara

Kokku immateriaalne põhivara seisuga 31. märts 2007

Perioodil 1. aprill 2007–31. märts 2008 toimunud liikumised

Kokku investeeritud põhivara soetusse (lisa 5)

sh äriühenduse käigus identifitseeritud immateriaalne põhivara (lisa 36)

Saadud tütarettevõtja soetamisel (lisa 36)

Ümberklassifitseeritud materiaalsest põhivarast (lisa 6)

Arvestatud amortisatsioon (lisa 5 ja 34)

Kokku perioodil 1. aprill 2007–31. märts 2008 toimunud liikumised

Immateriaalne põhivara seisuga 31. märts 2008

Soetusmaksumus

Kogunenud amortisatsioon

Jääkmaksumus

Kasutusele võtmata immateriaalne põhivara

Kokku immateriaalne põhivara seisuga 31. märts 2008 (lisa 5)

Perioodil 1. aprill 2008–31. märts 2009 toimunud liikumised

Kokku investeeritud põhivara soetusse (lisa 5)

Arvestatud amortisatsioon (lisa 5 ja 34)

Kokku perioodil 1. aprill 2008–31. märts 2009 toimunud liikumised

Immateriaalne põhivara seisuga 31. märts 2009

Soetusmaksumus

Kogunenud amortisatsioon

Jääkmaksumus

Kasutusele võtmata immateriaalne põhivara

Kokku immateriaalne põhivara seisuga 31. märts 2009 (lisa 5)

Firmaväärtus	Tarkvara	Maakasutus- õigused	Maavarade uuringu ja hindamise varad	Lepingulised õigused	Kokku
39 029	290	-	10 265	10 912	60 496
-	-9	-	-	-1 910	-1 919
39 029	281	-	10 265	9 002	58 577
-	13 379	-	-	-	13 379
39 029	13 660	-	10 265	9 002	71 956
-	17 400	36 937	4 045	-	58 382
-	-	29 963	-	-	29 963
-	-	252	-	-	252
-	-	7 671	-	-	7 671
-	-1 471	-1 117	-	-5 495	-8 083
-	15 929	43 743	4 045	-5 495	58 222
39 029	11 445	45 109	14 310	10 912	120 805
-	-1 480	-1 366	-	-7 405	-10 251
39 029	9 965	43 743	14 310	3 507	110 554
-	19 624	-	-	-	19 624
39 029	29 589	43 743	14 310	3 507	130 178
-	49 331	4 190	863	-	54 384
-	-5 500	-1 289	-	-3 507	-10 296
-	43 831	2 901	863	-3 507	44 088
39 029	22 275	49 299	15 173	-	125 776
-	-6 980	-2 655	-	-	-9 635
39 029	15 295	46 644	15 173	-	116 141
-	58 125	-	-	-	58 125
39 029	73 420	46 644	15 173	-	174 266

8 Immateriaalne vara, järg

Firmaväärtus

Firmaväärtuse jagunemine raha teenivate üksuste lõikes tuhandetes kroonides

Bilansiline jääkmaksumus 31. märts 2009
Bilansiline jääkmaksumus 31. märts 2008

	Eesti Põlevkivi	Võrguehitus	Narva Elektri-jaamad	Firma-väärtus kokku
Bilansiline jääkmaksumus 31. märts 2009	38 641	242	146	39 029
Bilansiline jääkmaksumus 31. märts 2008	38 641	242	146	39 029

Varade kaetav väärtus leitakse kasutusväärtuse alusel lähtudes järgmiseks kuni 25 aastaks koostatud rahavoogude prognoosist. Koostatud eelarveid kasutatakse järgmise 5-aastase perioodi osas, ülejäänud osas on rahavood tuletatud.

Perioodide valikul on lähtutud elektriäris tavapäraselt kasutatavatest investeerimishorisontidest. Rahavoogude prognoosimisel kasutati ajaloolisi andmeid ja Eesti energiabilansi prognoosi. Diskontomäärana on kasutatud kapitali kaalutud keskmist hinda (WACC), mis on määratud lähtudes ettevõtte tegevusalast ja riskiastmest. Testi tulemusena väärtuse langust ei tuvastatud.

Kasutusväärtuse leidmisel kasutatud põhieeldused

Rahavoogude keskmine kasvumäär peale 5-aastast perioodi
Diskontomäär

	31. märts 2009			31. märts 2008		
	Eesti Põlevkivi	Võrguehitus	Narva Elektri-jaamad	Eesti Põlevkivi	Võrguehitus	Narva Elektri-jaamad
Rahavoogude keskmine kasvumäär peale 5-aastast perioodi	0,0%	2,0%	-10,4%	-11,1%	0,9%	-6,9%
Diskontomäär	7,9%	11,0%	8,0%	7,9%	16,3%	8,0%

Maavarade uuringu ja hindamise varad

Maavarade uuringu ja hindamise varadena on kajastatud kulutused Jordaania Kuningriigis asuva põlevkivimaardla varade uurimiseks. Uurimise õiguse aluseks on 5. novembril 2006 sõlmitud leping Jordaania Kuningriigiga. Varade väärtust kontrolliti väärtuse testiga. Aruandeperioodil ega võrreldaval perioodil väärtuse langust ei tuvastatud.

Maavarade uuringu ja hindamisega seotud rahavood investeerimisest

tuhandetes kroonides

Tasutud uurimistöde eest

	1. aprill-31. märts	
	2008/09	2007/08
Tasutud uurimistöde eest	-1 215	-2 668

8 Immateriaalne vara, järg

Lepingulised õigused

Lepinguliste õigustena oli seisuga 31. märts 2008 kajastatud tütarettevõtja Solidus Oy omandamisel immateriaalse varana arvele võetud Solidus Oy ja tema endise emaettevõtja vahel sõlmitud lepingust tulenevate õiguste väärtus jääkmaksumuses 3507 tuh kr. Lepingu kohaselt oli Solidus Oy endisel emaettevõtjal kohustus osta kolme aasta jooksul Solidus Oylt teenuseid.

Seisuga 31. märts 2009 oli nimetatud õiguste jääkmaksumus 0 kr.

Immateriaalne käibevara - kasvuhooonegaaside lubatud heitkoguse ühikud

Immateriaalse käibevarana on kajastatud ostetud kasvuhooonegaaside lubatud heitkoguse ühikute soetusmaksumus. Aruandeperioodil soetati 1 149 tuh tonni kasvuhooonegaaside lubatud heitkoguse ühikuid.

tuhandetes kroonides

	1. aprill - 31.märts	
	2008/09	2007/08
Kasvuhooonegaaside lubatud heitkoguse ühikud aruandeperioodi algul	-	-
Soetatud	403 376	-
Kasvuhooonegaaside lubatud heitkoguse ühikud aruandeperioodi lõpul	403 376	-

9 Investeeringud sidusettevõtjatesse

Muutused investeeringutes sidusettevõtjatesse

tuhandetes kroonides

	1. aprill-31. märts	
	2008/09	2007/08
Raamatupidamisväärtus perioodi algul	169 299	165 803
Kasum/kahjum kapitaliosaluse meetodil (lisa 34)	27 249	22 721
Arvestatud dividendid	-17 985	-19 225
Raamatupidamisväärtus perioodi lõpul (lisa 5)	178 563	169 299

9 Investeeringud sidusettevõtjatesse, järg

Andmed sidusettevõtjate kohta

tuhandetes kroonides

Ettevõtja	Asukoht	Varad	Kohustused	Äritulud	Puhaskasum	Osalus (%)
		31. märts 2009	31. märts 2009	1. aprill 2008–31. märts 2009	1. aprill 2008–31. märts 2009	31. märts 2009
Nordic Energy Link Grupp	Eesti, Soome	1 545 119	1 184 973	370 127	12 360	39,9
Orica Eesti OÜ*	Eesti	209 589	98 185	318 131	55 890	35,0
		1 754 708	1 283 158	688 258	68 250	

Ettevõtja	Asukoht	Varad	Kohustused	Äritulud	Puhaskasum	Osalus
		31. märts 2008	31. märts 2008	1. aprill 2007–31. märts 2008	1. aprill 2007–31. märts 2008	31. märts 2008
Nordic Energy Link Grupp	Eesti, Soome	1 542 203	1 194 418	261 932	4 078	39,9
Orica Eesti OÜ*	Eesti	139 823	32 924	282 396	69 970	35,0
		1 682 026	1 227 342	544 328	74 048	

* Orica Eesti OÜ majandusaasta on 1. oktoobrist kuni 30. septembrini.

10 Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded

tuhandetes kroonides

Lühiajalised nõuded ostjate vastu ja muud nõuded

Nõuded ostjate vastu

Ostjatel laekumata arved

Ebatöenäoliselt laekuvad nõuded (lisa 4)

Kokku nõuded ostjate vastu

Viitlaekumised

Arvestuslik nõue valmidusastme meetodil (lisa 14)

Arvestuslik nõue elektrienergia eest teatamata,

hilinemisega esitatud näitude või prognoosi alusel (lisa 14)

Intressinõuded (lisa 14)

Muud viitlaekumised (lisa 14)

Kokku viitlaekumised

Ettemaksud

Nõuded sidusettevõtjatele (lisa 14)

Muud nõuded (lisa 14)

Kokku lühiajalised nõuded ostjate vastu ja muud nõuded

Pikaajalised nõuded

Pikaajalised tagatistasud

Ettemaksud

Kokku pikaajalised nõuded

Kokku nõuded ostjate vastu ja muud nõuded (lisa 3.1 ja 13)

	31. märts	
	2009	2008
Nõuded ostjate vastu		
Ostjatel laekumata arved	1 320 547	1 154 244
Ebatöenäoliselt laekuvad nõuded (lisa 4)	-113 584	-116 877
Kokku nõuded ostjate vastu	1 206 963	1 037 367
Viitlaekumised		
Arvestuslik nõue valmidusastme meetodil (lisa 14)	46 864	51 270
Arvestuslik nõue elektrienergia eest teatamata, hilinemisega esitatud näitude või prognoosi alusel (lisa 14)	5 153	18 356
Intressinõuded (lisa 14)	20 278	56 222
Muud viitlaekumised (lisa 14)	8	-
Kokku viitlaekumised	72 303	125 848
Ettemaksud	381 394	79 030
Nõuded sidusettevõtjatele (lisa 14)	35 712	6 683
Muud nõuded (lisa 14)	96 707	126 843
Kokku lühiajalised nõuded ostjate vastu ja muud nõuded	1 793 079	1 375 771
Pikaajalised nõuded		
Pikaajalised tagatistasud	232	232
Ettemaksud	5 063	-
Kokku pikaajalised nõuded	5 295	232
Kokku nõuded ostjate vastu ja muud nõuded (lisa 3.1 ja 13)	1 798 374	1 376 003

Nõuete ja ettemaksete õiglased väärtused ei erine oluliselt nende bilansilisest maksumusest. Nõuete laekumine ja ettemaksete eest saadavate teenuste ja kaupade laekumine ei ole tagatistega kaetud. Valdav osa kontserni nõuetest ja ettemaksetest on Eesti kroonides või eurodes. USA dollarites fikseeritud nõuete summa on avalikustatud lisa 3.1.

Ostjatel laekumata arvete analüüs

tuhandetes kroonides

Ostjatel laekumata arved, mille maksetähtaeg ei ole saabunud (lisa 14)

Ostjatel laekumata arved, mille maksetähtaeg on saabunud, aga mida ei ole hinnatud ebätöenäoliselt laekuvateks

maksetähtajast möödunud 1-30 päeva

maksetähtajast möödunud 31-60 päeva

maksetähtajast möödunud 61-90 päeva

Kokku ostjatel laekumata arved, mille maksetähtaeg on saabunud, aga mida ei ole hinnatud ebätöenäoliselt laekuvateks

Ostjatel laekumata arved, mis on hinnatud ebätöenäoliselt laekuvateks

maksetähtajast möödunud üle 3 kuu, aga vähem kui 6 kuud

maksetähtajast möödunud üle 6 kuu

Kokku ostjatel laekumata arved, mis on hinnatud ebätöenäoliselt laekuvateks

Kokku ostjatel laekumata arved

	31. märts	
	2009	2008
Ostjatel laekumata arved, mille maksetähtaeg ei ole saabunud (lisa 14)	1 074 703	949 904
Ostjatel laekumata arved, mille maksetähtaeg on saabunud, aga mida ei ole hinnatud ebätöenäoliselt laekuvateks		
maksetähtajast möödunud 1-30 päeva	105 404	68 792
maksetähtajast möödunud 31-60 päeva	26 388	13 832
maksetähtajast möödunud 61-90 päeva	9 384	3 922
Kokku ostjatel laekumata arved, mille maksetähtaeg on saabunud, aga mida ei ole hinnatud ebätöenäoliselt laekuvateks	141 176	86 546
Ostjatel laekumata arved, mis on hinnatud ebätöenäoliselt laekuvateks		
maksetähtajast möödunud üle 3 kuu, aga vähem kui 6 kuud	9 688	6 039
maksetähtajast möödunud üle 6 kuu	94 980	111 755
Kokku ostjatel laekumata arved, mis on hinnatud ebätöenäoliselt laekuvateks	104 668	117 794
Kokku ostjatel laekumata arved	1 320 547	1 154 244

Kontserni arvestuspõhimõtete kohaselt hinnatakse kõik nõuded, mille maksetähtajast on möödunud üle 90 päeva, alla täies ulatuses. Üle 90 päeva maksetähtaega ületavate nõuete allahindluse kogusummat korrigeeritakse tuginedes varasemale kogemusele selle kohta, kui palju ebätöenäoliselt laekuvaks hinnatud nõuetest hilisemal perioodil laekub, ning kui palju nõuetest, mille maksetähtajast polnud bilansipäeva seisuga möödunud üle 90 päeva, jääb hilisemal perioodil laekumata. Samuti võetakse nõuete hindamisel arvesse muid individuaalseid ja erakorralisi mõjusid nagu globaalne majandusolukorra halvenemine. Seisuga 31. märts 2009 tehti täiendav allahindlus summas 8916 tuh kr (31. märts 2008: -917 tuh kr).

10 Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded, järg

Muutused ebatõenäoliselt laekuvates nõuetes

tuhandetes kroonides	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded perioodi algul	-116 877	-131 148
Aruandeperioodil ebatõenäoliselt laekuvateks loetud (lisa 34)	-55 916	-20 708
Aruandeperioodil laekunud arved (lisa 34)	28 461	25 957
Lootusetuks tunnistatud arved	30 748	8 900
Üle antud tütarettevõtja võõrandamisel (lisa 37)	-	122
Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded perioodi lõpul (lisa 4)	-113 584	-116 877

Ülejäänud nõuete liigid allahinnatud varasid ei sisalda.

11 Varud

tuhandetes kroonides	31. märts	
	2009	2008
Tooraine ja materjal ladudes	218 873	235 396
Lõpetamata toodang		
Ladustatud põlevkivi	139 231	105 334
Paljandustööd karjäärides	34 100	28 766
Muu lõpetamata toodang	13 865	13 706
Kokku lõpetamata toodang	187 196	147 806

Tulu valmidusastme meetodil

tuhandetes kroonides	31. märts	
	2009	2008
Lõpetamata projektid aruandeaasta lõpul		
Lõpetamata projektide müügitulu	126 372	89 123
Esitatud vahearved	-79 819	-37 896
Lõpetamata projektid, mille eest on arved esitamata	46 864	51 270
Lõpetamata projektid, mille eest on ette makstud (lisa 23)	-311	-43
Lõpetamata projektide kulud aruandeaastal kokku	-122 529	-94 039
Lõpetamata projektidelt arvestatud kasum/kahjum	3 843	-4 916
Kokku ehitusprojektidelt arvestatud tulu aruandeaastal	299 454	326 365
Kokku ehitusprojektide kulud aruandeaastal	-282 154	-302 687
Kokku ehitusprojektidelt arvestatud kasum	17 300	23 678

Pikaajalised ehitusprojektid on põhiliselt seotud energeetika seadmete tootmise ning võrguseadmete projekteerimise ja ehitamisega.

tuhandetes kroonides	31. märts	
	2009	2008
Valmistoodang		
Põlevkiviõli	48 277	25 779
Muu valmistoodang	2 353	3 382
Kokku valmistoodang	50 630	29 161
Ettemaksed hankijatele	1 949	3 900
Kokku varud (lisa 4 ja34)	458 648	416 263

Aruandeperioodil hinnati ladudes riknenud ja vähekasutatavaid tooraine ja materjali varusid alla 8866 tuh kr eest (2007/08: 5768 tuh kr eest).

12 Tuletisinstrumendid

tuhandetes kroonides

Elektrienergia ostu ja müügi *forward*- ja optsoonilepingud
 Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostu ja müügi optsoonilepingud
 Vedelkütuste müügi *swap*- ja futuurlepingud (lisa 3.1)
 Valuuta müügi *forward*-leping

Kokku tuletisinstrumendid (lisa 3.1, 13 ja 14)

sealhulgas pikaajaline osa

Elektrienergia ostu ja müügi *forward*- ja optsoonilepingud
 Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostu ja müügi optsoonilepingud
 Vedelkütuste müügi *swap*- ja futuurlepingud (lisa 3.1)

Kokku pikaajaline osa

Kokku lühiajaline osa

31. märts 2009		31. märts 2008	
Varad	Kohustused	Varad	Kohustused
154 786	11 586	12 845	3 971
6 960	-	-	-
245 502	-	-	564 189
-	-	1 400	-
407 248	11 586	14 245	568 160
18 067	11 575	-	3 971
6 960	-	-	-
97 983	-	-	438 518
123 010	11 575	-	442 489
284 238	11	14 245	125 671

Elektrienergia ostu ja müügi *forward*- ja optsoonilepingud

Elektrienergia ostu ja müügi *forward*- ja optsoonilepingud on sõlmitud eesmärgiga maandada elektrienergia hinna muutumise riski või teenida tulu elektrienergia hinna muutustelt Põhjamaade elektribörsil Nord Pool. Kõik *forward*-lepingud on sõlmitud kindla koguse elektrienergia müügiks või ostuks igal kauplemistunnil ning nende hind on nomineeritud eurodes. Tehingud, mille eesmärgiks on elektrienergia hinna muutumise riski maandamine, on määratletud rahavoo riskimaandamise instrumentidena, kus maandatavaks alusinstrumentidiks on kõrge tõenäosusega prognoositavad elektrienergia müügitehingud Põhjamaade elektribörsil Nord Pool. Riskimaandamise eesmärgil tehtud tehingute õiglase väärtuse muutuse efektiivset osa kajastatakse omakapitali vastavas reservis ning arvestatakse kasumiaruandes kasumi või kahjumina elektrienergia

müügitehingute toimumise hetkel või juhul, kui on selgunud, et müügitehingute toimumine mingil perioodil ei ole tõenäoline. Elektrienergia hinnamuutustest tekkiva kasumi teenimise eesmärgil tehtavate tehingute õiglase väärtuse muutust kajastatakse kasumiaruandes kasumi või kahjumina.

Riskimaandamise eesmärgil sõlmitud elektrienergia ostu ja müügi *forward*-lepingud realiseeruvad aastatel 2009-2011 (31. märts 2008: 2008-2009). Seisuga 31. märts 2009 oli sõlmitud riskimaandamistehinguid 2009. aastaks 343 191 MWh ulatuses (31. märts 2008: 2008. aastaks 147 633 MWh, 2009. aastaks 192 720 MWh ulatuses).

Tehingute õiglase väärtuse määramise aluseks on Nord Pooli noteeringud.

12 Tuletisinstrumendid, järg

Muutused elektrienergia ostu ja müügi *forward*- ja optsoonilepingute osas

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Õiglase väärtus aruandeperioodi algul	8 874	126 541
Õiglase väärtuse muutus, sh	204 853	27 944
kasumiaruandes kajastatud õiglase väärtuse muutus	13 940	434
riskimaandamise reservis kajastatud õiglase väärtuse muutus (lisa 21)	190 913	27 510
Arveldatud rahas (laekunud)	-70 527	-145 611
Õiglase väärtus aruandeperioodi lõpul	143 200	8 874

Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostu ja müügi optsoonilepingud

Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostu ja müügi optsoonilepingud on sõlmitud koos elektrienergia optsoonilepingutega hinnamuutusest tekkiva kasumi teenimise eesmärgil ja nende õiglase väärtuse muutust kajastatakse kasumiaruandes kasumi või kahjumina. Tehingute õiglase väärtuse määramise aluseks on SEB Futures noteeringud. Tehingute hinnad on noteeritud eurodes.

Muutused kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostu ja müügi optsoonilepingute osas

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Õiglase väärtus aruandeperioodi algul	-	-
Kasumiaruandes kajastatud õiglase väärtuse muutus	2 716	-
Arveldatud rahas (tasutud)	4 244	-
Õiglase väärtus aruandeperioodi lõpul	6 960	-

Vedelkütuste müügi *swap*- ja futuurlepingud

Vedelkütuste müügi *swap*- ja futuurlepingute eesmärgiks on vedelkütuste hinna muutumise riski maandamine. Tehingud on sõlmitud kindla koguse vedelkütuste müügiks tulevastel perioodidel ning need on määratletud rahavoo riskimaandamise instrumentidena, kus maandatavaks alusinstrumendiks on kõrge tõenäosusega prognoositavad vedelkütuste müügitehingud. Tehingute õiglase väärtuse määramise aluseks on Platt's European Marcetscani ja Nymexi noteeringud. Tehingute hinnad on noteeritud eurodes. Riskimaandamise eesmärgil sõlmitud vedelkütuste müügi *swap*-lepingud realiseeruvad aastatel 2009–2012 (31. märts 2008: 2008–2012). Seisuga 31. märts 2009 oli sõlmitud riskimaandamistehinguid 2009. aastaks 71 100 t, 2010. aastaks 65 400 t, 2011. aastaks 40 800 t, 2012. aastaks 44 400 t ulatuses (31. märts 2008: 2008. aastaks 75 900 t, 2009. aastaks 100 800 t, 2010. aastaks 97 200 t, 2011. aastaks 99 600 t ja 2012. aastaks 98 400 t ulatuses).

Muutused vedelkütuste müügi *swap*- ja futuurlepingute osas

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Õiglase väärtus aruandeperioodi algul	-564 189	1 742
Õiglase väärtuse muutus, sh	737 755	-589 431
kasumiaruandes kajastatud õiglase väärtuse muutus	-	-8 376
riskimaandamise reservis kajastatud õiglase väärtuse muutus (lisa 21)	737 755	-581 055
Arveldatud rahas (tasutud)	71 936	23 500
Õiglase väärtus aruandeperioodi lõpul	245 502	-564 189

12 Tuletisinstrumendid, järg

Valuuta müügi *forward*-leping

Valuuta müügi *forward*-lepinguna oli seisuga 31. märts 2008 kajastatud 10. jaanuaril 2008 sõlmitud 10 000 tuh euro müügi lepingu väärtus Eesti Panga kursist kõrgema kursiga.

Muutused valuuta müügi *forward*lepingu osas

tuhandetes kroonides

Õiglase väärtus aruandeperioodi algul

Kasumiaruandes kajastatud õiglase väärtuse muutus

Arveldatud rahas (laekunud)

Õiglase väärtus aruandeperioodi lõpul

1. aprill–31. märts

	2008/09	2007/08
Õiglase väärtus aruandeperioodi algul	1 400	-
Kasumiaruandes kajastatud õiglase väärtuse muutus	-	1 400
Arveldatud rahas (laekunud)	-1 400	-
Õiglase väärtus aruandeperioodi lõpul	-	1 400

13 Finantsinstrumentide jaotus kategooriate järgi

tuhandetes kroonides

Seisuga 31. märts 2009

Finantsvarade kirjed bilansis

	Laenud ja nõuded	Finantsvarad õiglases väärtuses muutusega läbi kasumiaruande	Lunastustähtajani hoitavad finantsvarad	Tuletisinstrumendid, mille suhtes rakendatakse riskimaandamis-arvestust	Kokku
Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded (lisa 10)*	1 525 501	-	-	-	1 525 501
Tuletisinstrumendid (lisa 3.1, 12 ja 14)	-	7 743	-	399 505	407 248
Üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades (lisa 3.1, 3.2 ja 17)	392 730	-	-	-	392 730
Finantsvarad õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande (lisa 16)	-	31 514	-	-	31 514
Raha ja raha ekvivalendid (lisa 3.1, 3.2 ja 18)	1 520 549	-	-	-	1 520 549
Kokku finantsvarade kirjed bilansis	3 438 780	39 257	-	399 505	3 877 542

* nõuded ostjate vastu ja muud nõuded miinus ebatõenäoliselt laekuvad nõuded ja ettemaksud

Seisuga 31. märts 2008

Finantsvarade kirjed bilansis

Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded (lisa 10)*	1 413 850	-	-	-	1 413 850
Tuletisinstrumendid (lisa 3.1, 12 ja 14)	-	1 630	-	12 615	14 245
Lunastustähtajani hoitavad finantsvarad (lisa 3.1, 14 ja 15)	-	-	79 999	-	79 999
Üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades (lisa 3.1, 3.2 ja 17)	2 162 198	-	-	-	2 162 198
Finantsvarad õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande (lisa 16)	-	25 510	-	-	25 510
Raha ja raha ekvivalendid (lisa 3.1, 3.2 ja 18)	983 566	-	-	-	983 566
Kokku finantsvarade kirjed bilansis	4 559 614	27 140	79 999	12 615	4 679 368

* nõuded ostjate vastu ja muud nõuded miinus ebatõenäoliselt laekuvad nõuded ja ettemaksud

13 Finantsinstrumentide jaotus kategooriate järgi, järg

tuhandetes kroonides
Seisuga 31. märts 2009

Finantskohustuste kirjed bilansis

Võlakohustused (lisa 3.1, 3.2 ja 22) -

Võlad hankijatele ja muud võlad (lisa 3.1 ja 23)** -

Tuletisinstrumendid (lisa 3.1 ja 12) 11 575

Kokku finantskohustuste kirjed bilansis

11 575

11

7 118 519

7 130 105

** võlad hankijatele ja muud võlad miinus ettemaksed

Seisuga 31. märts 2008

Finantskohustuste kirjed bilansis

Võlakohustused (lisa 3.1, 3.2 ja 22) -

Võlad hankijatele ja muud võlad (lisa 3.1 ja 23)** -

Tuletisinstrumendid (lisa 3.1 ja 12) - 568 160

Kokku finantskohustuste kirjed bilansis

-

568 160

7 078 161

7 646 321

** võlad hankijatele ja muud võlad miinus ettemaksed

14 Finantsvarade krediitkvaliteet

Finantsvarade, mille maksetähtaega pole ületatud ja mida pole alla hinnatud, krediitkvaliteedi hinnangu aluseks on reitinguagentuuride poolt antud krediitreeitingud või nende puudumisel klientide ja muude lepingupartnerite varasem krediitkäitumine.

tuhandetes kroonides

	31. märts	
	2009	2008
Nõuded ostjate vastu		
Nõuded uute klientide vastu (arveldatud alla 6 kuu)	22 144	19 333
Nõuded olemasolevate klientide vastu (arveldatud 6 kuud või rohkem), kes viimase 6 kuu jooksul ei ole maksetähtaega ületanud	489 776	402 107
Nõuded olemasolevate klientide vastu (arveldatud 6 kuud või rohkem), kes on viimase 6 kuu jooksul maksetähtaega ületanud	562 783	528 464
Kokku nõuded ostjate vastu (lisa 10)	1 074 703	949 904
Intressinõuded		
Nõuded pankade vastu, mis omavad Moody's krediitreeitingut Aa1	2 352	29 684
Nõuded pankade vastu, mis omavad Moody's krediitreeitingut Aa2	-	12 146
Nõuded pankade vastu, mis omavad Moody's krediitreeitingut Aa3	466	-
Nõuded pankade vastu, mis omavad Moody's krediitreeitingut A1	17 460	14 392
Kokku intressinõuded (lisa 10)	20 278	56 222
Arvelduskontod ja deposiidid pankades		
Pankades, mis omavad Moody's krediitreeitingut Aa1	573 712	1 565 436
Pankades, mis omavad Moody's krediitreeitingut Aa2	-	609 492
Pankades, mis omavad Moody's krediitreeitingut Aa3	107 885	-
Pankades, mis omavad Moody's krediitreeitingut A1	1 231 119	970 319
Kokku arvelduskontod ja deposiidid pankades (lisa 17 ja 18)	1 912 716	3 145 247

tuhandetes kroonides

	31. märts	
	2009	2008
Nõuded sidusettevõtjatele ja muud viitlaekumised		
Nõuded sidusettevõtjatele ja muud viitlaekumised ilma sõltumatu osapoole krediitreeitinguta (lisa 10)	87 737	76 309
Muud nõuded		
Makstud tagatistasud finantsinstitutsioonile, mis omab Moody's krediitreeitingut Aa3	-	108 995
Nõuded ilma sõltumatu osapoole krediitreeitinguta	96 707	17 848
Kokku muud nõuded (lisa 10)	96 707	126 843
Lunastustähtajani hoitavad finantsvarad		
Võlakirjad ja kommertsipaberid ilma sõltumatu osapoole krediitreeitinguta (lisa 3.1, 13 ja 15)	-	79 999
Tuletisinstrumendid		
Positiivse väärtusega tuletisinstrumendid, mis omavad Moody's krediitreeitingut Aa1	83 034	-
Positiivse väärtusega tuletisinstrumendid, mis omavad Moody's krediitreeitingut Aa3	52 118	-
Positiivse väärtusega tuletisinstrumendid, mis omavad Moody's krediitreeitingut A1	110 350	-
Positiivse väärtusega tuletisinstrumendid ilma sõltumatu osapoole krediitreeitinguta	161 746	14 245
Kokku tuletisinstrumendid (lisa 3.1, 12 ja 13)	407 248	14 245

Seisuga 31. märts 2009 ja 31. märts 2008 ei olnud kontsernil olulisi krediitrisikide kontsentratsioone.

15 Lunastustähtajani hoitavad finantsvarad

tuhandetes kroonides

	31. märts	
	2009	2008
Börsil noteerimata finantsvarad (korrigeeritud soetusmaksumuses):		
Kesko OYJ võlakirjad (fikseeritud intress 7,3%, lunastustähtaeg aprill 2008)	-	35 928
AS SEB kommertspaberid (fikseeritud intress 4,6–6%, lunastustähtaeg juuni-oktoober 2008)	-	44 071
Kokku lunastustähtajani hoitavad finantsvarad (lisa 3.1, 13 ja 14)	-	79 999

Muutused lunastustähtajani hoitavates finantsvarades

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Korrigeeritud soetusmaksumus aruandeperioodi algul	79 999	44 473
Soetatud	-	156 260
Lunastatud	-81 000	-124 512
Soetusmaksumuse ja nominaalväärtuse vahe amortisatsioon (lisa 32)	1 001	3 778
Korrigeeritud soetusmaksumus aruandeperioodi lõpul (lisa 3.1, 13 ja 14)	-	79 999

Lunastustähtajani hoitavad finantsvarad seisuga 31. märts 2008 olid nomineeritud Eesti kroonides. Aruandeperioodil ega võrreldaval perioodil ei ole lunastustähtajani hoitavaid finantsvarasid varem kui kolm kuud enne lunastustähtaega müüdud ega ümber liigitatud. Lunastustähtajani hoitavate finantsvarade õiglased väärtused ei erine oluliselt nende bilansilisest maksumusest.

16 Finantsvarad õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande

Muutused õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastatavates finantsvarades

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Õiglase väärtus aruandeperioodi algul	25 510	3 680
Soetatud	295 126	300 878
Müüdud	-289 973	-279 702
Kasum õiglase väärtuse muutusest (lisa 32)	851	654
Õiglase väärtus aruandeperioodi lõpul (lisa 13)	31 514	25 510

tuhandetes kroonides

	31. märts	
	2009	2008
Börsil noteerimata finantsvarad:		
Danske Invest Likviidsusfondi osakud (lisa 13)	31 514	25 510

Danske Invest Likviidsusfondi osakud on nomineeritud Eesti kroonides. Fondiosakute õiglaseks väärtuseks on loetud fondi netovarade turuväärtuse alusel arvutatud fondiosakute puhasväärtust. Fondiosakute õiglase väärtuse muutus on kasumiaruandes kajastatud finants-tuludena.

17 Üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades

Lühiajalised nõuded

tuhandetes kroonides

Üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades

Garantiihoiused pankades

Muud üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades

Kokku üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades (lisa 3.1, 3.2 ja 13)

31. märts	
2009	2008
392 730	158 031
-	2 004 167
392 730	2 162 198

Üle 3-kuuliste tähtajaliste hoiuste efektiivsed intressimäärad olid aruandeaastal vahemikus 4,5–8,1% (2007/08: 3,8–8,1%). Hoiuste tähtajad olid kuni 418 päeva (2007/08: 418 päeva).

Garantiihoiustega SEB Pangas tagatakse Eesti Energia ASi kohustus, mis võivad tekkida elektrienergia müügi *forward*-lepingutest ja *spot*-lepingutest elektribörsil Nord Pool. Garantiihoiuste intressimäärad olid vahemikus 3,5–5,1% (2007/08: 3,5–4,7%).

18 Raha ja raha ekvivalendid

tuhandetes kroonides

Sularaha kassades

Sularaha teel

Arvelduskontod pankades

Lühiajalised hoiused

Kokku raha ja raha ekvivalendid (lisa 3.1, 3.2 ja 13)

31. märts	
2009	2008
135	115
428	402
161 252	128 836
1 358 734	854 213
1 520 549	983 566

Raha ja raha ekvivalentide jaotus valuutade järgi

tuhandetes kroonides

Eesti kroon

Euro

Läti lant

Muud

Kokku raha ja raha ekvivalendid (lisa 3.1, 3.2 ja 13)

31. märts	
2009	2008
1 229 326	568 271
280 854	414 761
8 387	521
1 982	13
1 520 549	983 566

Kuni 3-kuuliste tähtajaliste hoiuste efektiivsed intressimäärad olid aruandeaastal vahemikus 0,9–8,1% (2007/08: 3,9–7,2%).

19 Aktsiakapital, kohustuslik reservkapital ja jaotamata kasum

Seisuga 31. märts 2009 oli Eesti Energia ASil registreeritud 73 823 266 aktsiat (31. märts 2008: 73 211 896) aktsiat. Aktsia nimiväärtus on 100 krooni. Kõik seltsi aktsiad kuuluvad Eesti Vabariigile. Nende valitsejaks ja aktsionäri õiguste teostajaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, mida esindab seltsi aktsionäride üldkoosolekul majandus- ja kommunikatsiooniminister. Eesti Energia ASi põhikirjas fikseeritud miinimumaktsiakapital on 2 500 000 tuhat kr ja maksimumkapital 10 000 000 tuhat kr. Miinimum- ja maksimumkapitali suurust ei ole aruandeperioodil ega võrreldaval perioodil muudetud.

Võrreldaval perioodil viidi läbi kaks aktsiakapitali suurendamist. Vabariigi Valitsuse 2. augusti 2007 korraldusega nr 368 suurendati Eesti Energia ASi aktsiakapitali 47 090 tuhat kr võrra (lisa 6 ja 40) 7 274 100 tuhat kroonilt 7 321 190 tuhat kroonini 470 896 uue 100-kroonise nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel. Aktsiakapitali suurendamiseks anti Eesti Energia ASile mitterahalise sissemaksena üle 1090 kinnistut, mille harilikuks väärtuseks hinnati 47 090 tuhat kr. Hariliku väärtuse hindamist kontrollis AS PricewaterhouseCoopers. Äriregistrisse tehti aktsiakapitali suurendamise kanne 31. jaanuaril 2008.

Vabariigi Valitsuse 27. veebruari 2008 korraldusega nr 97 suurendati Eesti Energia ASi aktsiakapitali 61 137 tuhat kr võrra (lisa 6 ja 40) 7 382 327 tuhat kroonini 611 370 uue 100-kroonise nimiväärtusega aktsia väljalaskmise teel. Aktsiakapitali suurendamiseks anti Eesti Energia ASile mitterahalise sissemaksena üle 165 kinnistut hariliku väärtusega 61 137 tuhat kr. Hariliku väärtuse hindamist kontrollis AS PricewaterhouseCoopers.

Seisuga 31. märts 2008 ei olnud viimase aktsiakapitali suurendamise kohta äriregistrisse avaldust veel esitatud ning seetõttu oli nimetatud summa seisuga 31. märts 2008 kajastatud bilansis registreerimata aktsiakapitalina.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 11. detsembri 2008. a korraldusele nr 502 vähendatakse Eesti Energia ASi aktsiakapitali 2674 tuhat kr võrra 26 742 aktsia tühistamise teel ning Eesti Energia AS on kohustatud Eesti Vabariigile üle andma Tallinnas Telliskivi tn 59 asuva kinnistu. Seisuga 31. märts 2009 ei olnud äriregistrisse aktsiakapitali vähendamise kannet tehtud.

Seisuga 31. märts 2009 moodustas kontserni kohustuslik reservkapital 738 233 tuhat kr (31. märts 2008: 727 410 tuhat kr). Seisuga 31. märts 2009 on Eesti Energia ASil kohustus kanda täiendavalt kohustuslikku reservkapitali 0 kr (31. märts 2008: 10 823 tuhat kr).

Seisuga 31. märts 2009 oli kontserni vaba omakapital 5 532 341 tuhat kr (31. märts 2008: 4 822 392 tuhat kr, võttes arvesse nõuet suurendada kohustuslikku reservkapitali 1/10-ni aktsiakapitalist). Kasumi jaotamisel aktsionäridele tuleb maksta tulumaksu (alates 1. jaanuarist 2008 on dividendide tulumaks 21/79, kuni 31. detsembrini 2007 22/78 netodividendidena väljamakstavast summast). Kogu jaotamata kasumi jaotamisel dividendideks tuleks maksta 1 161 792 tuhat kr (31. märts 2008: 1 012 702 tuhat kr) tulumaksu. Netodividendidena oleks võimalik välja maksta 4 370 549 tuhat kr (31. märts 2008: 3 809 690 tuhat kr).

19 Aktsiakapital, kohustuslik reservkapital ja jaotamata kasum, järg

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 26. veebruari 2009 korraldusele 68 peab Eesti Energia AS pärast 2008/09. aastaaruande kinnitamist aktsionäride üldkoosoleku poolt maksma dividendidena 224 000 tuh kr (lisa 3.1). Sellega kaasnev dividendide tulumaks on 59 544 tuh kr.

Järgnevas tabelis on esitatud vaba omakapitali, võimaliku dividendisumma ja sellega kaasneva dividendi tulumaksu arvutuse alus:

tuhandetes kroonides

Jaotamata kasum (lisa 40)
Kohustusliku reservkapitali suurendamine
Vaba omakapital
Tulumaks kogu vaba omakapitali väljamaksmisel
Võimalikud netodividendid

	31. märts	
	2009	2008
	5 532 341	4 833 215
	-	-10 823
	5 532 341	4 822 392
	1 161 792	1 012 702
Võimalikud netodividendid	4 370 549	3 809 690

20 Dividend aktsia kohta

Eesti Energia AS maksis aruandeaastal Eesti Vabariigile dividende 652 000 tuh kr, dividend aktsia kohta 8,83 kr (2007/08: 1 000 000 tuh kr, dividend aktsia kohta 13,75 kr).

Juhatus teeb üldkoosolekule ettepaneku 31. märtsil 2009 lõppenud majandusaasta eest välja maksta dividend 3,03 kr aktsia kohta kogusummas 224 000 tuh kr. Käesolevas aastaaruandes ei ole seda dividendisummat kohustusena kajastatud.

21 Riskimaandamise reserv

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Riskimaandamise reserv perioodi algul	-546 912	126 541
Tuletisinstrumentide õiglase väärtuse muutus (lisa 12)	928 668	-553 545
Kajastatud müügitulu suurenusena	-45 912	-145 585
Kajastatud müügitulu vähenusena	48 263	25 677
Riskimaandamise reserv perioodi lõpul	384 107	-546 912

22 Võlakohustused

Võlakohustused korrigeeritud soetusmaksumuses

tuhandetes kroonides

	31. märts	
	2009	2008
Lühiajalised võlakohustused		
Pikaajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil	120 270	120 270
Arvelduskrediit	5	2 867
Kapitalirendikohustused	-	813
Kokku lühiajalised võlakohustused	120 275	123 950
Pikaajalised võlakohustused		
Emiteeritud võlakirjad	4 514 022	4 502 778
Pangalaenud	518 764	638 582
Kokku pikaajalised võlakohustused	5 032 786	5 141 360
Kokku võlakohustused (lisa 3.1, 3.2 ja 13)	5 153 061	5 265 310

Võlakirjad

tuhandetes kroonides

	31. märts	
	2009	2008
Võlakirjade nominaalväärtus (lisa 3.1)	4 693 980	4 693 980
Võlakirjade soetusmaksumus	4 478 135	4 478 135
Nominaal- ja soetusmaksumuse vahe amortisatsioon	35 887	24 643
Võlakirjade bilansiline maksumus	4 514 022	4 502 778
Võlakirjade turuväärtus noteeritud müügihinna alusel (lisa 3.3)	3 994 173	4 313 768

Kontsern on emiteerinud pikaajalisi võlakirju lunastustähtajaga 2020. aastal. Võlakirjad on nomineeritud eurodes ning on fikseeritud intressimääraga 4,5%. Võlakirjad on noteeritud Londoni börsil.

Muutused võlakohustustes

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Korrigeeritud soetusmaksumus perioodi algul	5 265 310	5 350 872
Perioodi jooksul toimunud liikumised		
Soetatud tütarettevõtja laenujääk (lisa 36)	-	5 402
Tagasi makstud pikaajalised pangalaenud	-120 270	-98 960
Tagasi makstud muud laenud	-	-5 402
Arvelduskrediidi muutus	-2 862	2 867
Laenukulude amortisatsioon	452	580
Võlakirjade nominaal- ja soetusmaksumuse vahe amortisatsioon	11 244	10 753
Tagasi makstud kapitalirendikohustused	-813	-802
Korrigeeritud soetusmaksumus perioodi lõpul (lisa 3.1, 3.2 ja 13)	5 153 061	5 265 310

22 Völakohustused, järg

Pikaajaliste pangalaenude põhiosa (nominaalväärtuses) ja tingimused

Laenu andja	Laenu kogusumma	Seisuga 31. märts 2009			Laenu tagastamise aasta
		kohustuse jääk	välja võtmata (lisa 3.1 ja 39)	tagasi makstud	
Nordic Investment Bank	203 406	36 983	-	166 423	2009
Nordic Investment Bank	234 699	134 114	-	100 585	2012
Nordic Investment Bank	938 796	256 035	625 864	56 897	2017
European Investment Bank	234 699	213 388	-	21 311	2019
Kokku pikaajalised pangalaenud (lisa 3.1)	1 611 600	640 520	625 864	345 216	

Laenu andja	Laenu kogusumma	Seisuga 31. märts 2008			Laenu tagastamise aasta
		kohustuse jääk	välja võtmata (lisa 3.1)	tagasi makstud	
Nordic Investment Bank	203 406	73 966	-	129 440	2009
Nordic Investment Bank	234 699	167 642	-	67 057	2012
Nordic Investment Bank	938 796	284 484	625 864	28 448	2017
European Investment Bank	234 699	234 699	-	-	2019
Kokku pikaajalised pangalaenud (lisa 3.1)	1 611 600	760 791	625 864	224 945	

Kõik laenud on nomineeritud eurodes. Intressimäär on enamikul laenudel ujuv, seisuga 31. märts 2009 olid laenude intressimäärad vahemikus 2,2–5,4% (31. märts 2008: 4,7–5,3%). Kaalutud keskmine intressimäär ujuva intressiga välja võetud laenudel oli seisuga 31. märts 2009 6 kuu EURibor+0,43% (31. märts 2008: 6 kuu EURibor+0,42%).

Laenude kaalutud keskmine intressimäär oli seisuga 31. märts 2009 3,73% (31. märts 2008: 4,97%). Eesti Energia ASi poolt sõlmitud laenulepingutes on kehtestatud piirmäärad kontserni konsolideeritud finantsnäitajatele. Kontsern ei ole piirmäärasid ületanud.

Pikaajalised pangalaenud nominaalväärtuses tagasimaksetähtaja järgi

tuhandetes kroonides

	31. märts	
	2009	2008
< 1 aasta	120 270	120 270
1 - 5 aastat	299 621	370 133
> 5 aasta	220 629	270 388
Kokku	640 520	760 791

30. novembril 2007 sõlmitud kokkuleppe kohaselt ei võta kontsern välja ülejäänud osa European Investment Bank'i laenust summas 1 017 029 tuh kr. Otsus Nordic Investment Bank'i väljavõtmata laenuosa väljavõtmise kohta tuleb teha hiljemalt 30. septembril 2009 (lisa 39). Intressimäära tüüp (ujuv või fikseeritud) otsustatakse laenu võtmisel.

Juhtkonna hinnangul ei erine laenude õiglase väärtus bilansipäeval oluliselt nende bilansilisest väärtusest.

22 Võlakohustused, järg

Kapitalirendikohustus (rendimaksete nüüdisväärtus)

tuhandetes kroonides	Jääk seisuga 31. märts 2008	Tasutud rendimaksed	Rent lõpetatud	Jääk seisuga 31. märts 2009
Rendimaksete algmaksumus	2 649	-	-2 649	-
Tasutud	-1 836	-813	2 649	-
Rendimaksete võlgnevus	813	-813	-	-

tuhandetes kroonides	Jääk seisuga 31. märts 2007	Tasutud rendimaksed	Rent lõpetatud	Jääk seisuga 31. märts 2008
Rendimaksete algmaksumus	2 649	-	-	2 649
Tasutud	-1 034	-802	-	-1 836
Rendimaksete võlgnevus	1 615	-802	-	813

Kapitalirendilepingu intressimäär oli seisuga 31. märts 2008 4,7%.

Võlakohustused intressimäärade fikseerimise perioodi järgi

tuhandetes kroonides	31. märts	
	2009	2008
< 1 aasta	412 549	507 829
1 - 5 aastat	113 245	113 201
> 5 aasta	4 627 267	4 644 280
Kokku (lisa 3.1, 3.2 ja 13)	5 153 061	5 265 310

Kapitalirendikohustus tagasimaksetähtaja järgi

tuhandetes kroonides	< 1 aasta	1 - 5 aastat	Kokku
Seisuga 31. märts 2009			
Rendimaksete miinimumsumma	-	-	-
Realiseerimata finantskulu	-	-	-
Rendimaksete nüüdisväärtus seisuga 31. märts 2009	-	-	-
Seisuga 31. märts 2008			
Rendimaksete miinimumsumma	831	-	831
Realiseerimata finantskulu	-18	-	-18
Rendimaksete nüüdisväärtus seisuga 31. märts 2008	813	-	813

Võlakohustuste kaalutud keskmised efektiivsed intressimäärad

	31. märts	
	2009	2008
Pikaajalised pangalaenud	3,8%	5,1%
Võlakirjad	4,9%	4,9%
Kapitalirendikohustused	-	4,7%

Kõik võlakohustused on tagatiseta.

23 Võlad hankijatele ja muud võlad

tuhandetes kroonides

Lühiajalised võlad

Võlad hankijatele

Võlad põhivara eest	546 727	527 212
Võlad kütuse eest	58 824	90 112
Võlad muude kaupade ja teenuste eest	300 131	347 263

Kokku võlad hankijatele

905 682 **964 587**

Viitvõlad

Võlad töövõtjatele	254 858	256 147
Intrissivõlad	84 119	86 700
Tehnorajatiste talumise tasu võlg	2	28 347
Valmidusastme meetodil arvestatud võlad (lisa 10)	311	43
Muud viitvõlad	15 223	19 536

Kokku viitvõlad

354 513 **390 773**

Muud lühiajalised võlad

Maksuvõlad	500 476	390 127
Võlad sidusettevõtjatele	26 487	17 954
Ettemaksed	1 351	15 650
Muud võlad	176 961	41 821

Kokku muud lühiajalised võlad

705 275 **465 552**

Kokku lühiajalised võlad hankijatele ja muud võlad

1 965 470 **1 820 912**

Pikaajalised võlad

Võlad kaupade ja teenuste eest	-	6 234
Väljastatud garantii õiglane väärtus (lisa 32 ja 35)	1 339	1 355
Ettemaksed	-	1 803

Kokku pikaajalised võlad

1 339 **9 392**

Kokku võlad hankijatele ja muud võlad (lisa 13)

1 966 809 **1 830 304**

Võlad hankijatele

Seisuga 31. märts 2009 moodustas lühiajalisest võlast hankijatele 344 312 tuh kr (31. märts 2008: 344 312 tuh kr) Foster Wheeler Energia Oy poolt esitatud arvelt kinnipeetud summa (10% arvete kogusummast 3 443 120 tuh kr). Vastavalt AS Narva Elektriiaamade uute plokkide ehitamiseks Foster Wheeler Energia Oyga sõlmitud lepingule kuulus nimetatud summa kinnipidamisele kuni plokkide käikuandmiseni. Seoses nõuetega Foster Wheeler Energia Oy vastu ei ole AS Narva Elektriiaamad kinnipeetud summat Foster Wheeler Energia Oyle tasunud (lisa 35).

Tehnorajatiste talumise tasu võlg

Vastavalt asjaõigusseadusele on maaomanik Eestis kohustatud taluma tema kinnisasjale paigaldatud tehnorajatisi. Seaduse järgi peab tehnorajatiste omanik maksma maaomanikule tehnorajatiste talumise eest kompensatsiooni seadusega sätesatud määrades ja korras, kui poolte vahel pole kokku lepitud teisiti. Seisuga 31. märts 2008 oli bilansis kajastatud kohustuse maksimumsumma 28 347 tuh kr, mis oleks tulnud välja maksta maaomanikele tehnorajatiste talumise eest tagasiulatuvalt alates 1. novembrist 2004. Kuna kompensatsioonitaotlusi on esitatud oluliselt väiksemas summas, ei ole bilansis seisuga 31. märts 2009 arvestuslikku kohustust kajastatud. Aruandeperioodil tehti väljamakseid 251 tuh kr ulatuses (2007/08: 148 tuh kr).

Muud lühiajalised võlad

Muust lühiajalisest võlast moodustas seisuga 31. märtsi 2009 157 040 kr (31. märts 2008: 26 195 tuh kr) kogutud taastuvenergia toetuse summa, mis ei olnud taastuvenergia tootjatele välja makstud.

24 Liitumis- ja muud teenustasud

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31.märts	
	2008/09	2007/08
Tuluna kajastamata liitumis- ja muud teenustasud perioodi algul	1 705 110	1 381 979
Laekunud liitumis- ja muud teenustasud	353 753	411 053
Tuludena kajastatud liitumis- ja muud teenustasud (lisa 4, 27 ja 34)	-106 777	-87 922
Tuluna kajastamata liitumis- ja muud teenustasud perioodi lõpul (lisa 4)	1 952 086	1 705 110

Liitumis- ja muud teenustasud kajastatakse tuluna eeldatava kliendisuhete perioodi jooksul, mille pikkuseks on loetud 20 aastat.

25 Sihtfinantseerimine

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31.märts	
	2008/09	2007/08
Lühiajalised sihtfinantseerimise ettemaksed perioodi algul		
ISPA, Ühtekuuluvusfond	4 919	12 497
Pikaajalised sihtfinantseerimise ettemaksed perioodi algul		
ISPA, Ühtekuuluvusfond	5 849	3 802
PHARE	1 475	5 245
Muu välisabi	-	348
Kokku pikaajalised sihtfinantseerimise ettemaksed perioodi algul	7 324	9 395
Perioodi jooksul toimunud liikumised		
Saadud toetused		
ISPA, Ühtekuuluvusfond	34 316	27 109
Kokku saadud toetused	34 316	27 109
Arvestatud tuludesse		
ISPA, Ühtekuuluvusfond	36 157	32 640
PHARE	421	483
Muu välisabi	-	3
Kokku arvestatud tuludesse	36 578	33 126

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31.märts	
	2008/09	2007/08
Üle antud ettemaksed tütarettevõtja võõrandamisel		
PHARE	-	3 287
Muu välisabi	-	345
Kokku üle antud ettemaksed tütarettevõtja võõrandamisel (lisa 37)	-	3 632
Lühiajalised sihtfinantseerimise ettemaksed perioodi lõpul		
ISPA, Ühtekuuluvusfond	3 365	4 919
Pikaajalised sihtfinantseerimise ettemaksed perioodi lõpul		
ISPA, Ühtekuuluvusfond	5 562	5 849
PHARE	1 054	1 475
Kokku pikaajalised sihtfinantseerimise ettemaksed perioodi lõpul	6 616	7 324

Aruandeperioodil rahastati Ühtekuuluvusfondist (ISPA) Balti Elektri- jaama tuhavälja nr 2 sulgemistõid.

Võrreldaval perioodil rahastati Ühtekuuluvusfondist (ISPA) Balti Elektri- jaama tuhavälja nr 2 sulgemistõid, tehnilise abi osutamist Ahtme SEJ renoveerimiseks ja tuhaväljade sulgemiseks ning Narva 50 MW tuulepargi rajamiseks tuhaväljadele.

26 Eraldised

tuhandetes kroonides

	Algjäak 31. märts 2008	Moodustamine ja ümberhindamine (lisa 5)	Arvestatud intressikulu (lisa 32)	Kasutamine	Lõppjäak 31. märts 2009	
					Lühiajaline eraldis	Pikaajaline eraldis
Keskkonnakaitsealased eraldised (lisa 30)	300 449	-119 502	18 115	-35 155	31 962	131 945
Mäetööde lõpetamise eraldised (lisa 30)	91 366	21 938	7 310	-	-	120 614
Kollektiivlepingust tulenevate kohustuste eraldis (lisa 31)	12 298	1 320	810	-2 305	2 398	9 725
Tervisekahjustuste hüvitamise eraldis (lisa 31)	39 152	2 710	2 744	-4 496	4 785	35 325
Varade demontaažikulude eraldis	16 877	-	1 350	-	-	18 227
Stipendiumite eraldis (lisa 31)	665	-	10	-540	135	-
Koondamiseraldised (lisa 31)	-	20 400	-	-	20 400	-
Kasvuhoonegaaside emissiooni eraldis (lisa 29)	141 983	434 320	-	-	576 303	-
Kokku eraldised (lisa 4 ja 34)	602 790	361 186	30 339	-42 496	635 983	315 836

	Algjäak 31. märts 2007	Moodustamine ja ümberhindamine (lisa 5)	Arvestatud intressikulu (lisa 32)	Kasutamine	Lõppjäak 31. märts 2008	
					Lühiajaline eraldis	Pikaajaline eraldis
Keskkonnakaitsealased eraldised (lisa 30)	218 587	90 996	14 713	-23 847	42 069	258 380
Mäetööde lõpetamise eraldised (lisa 30)	79 612	5 751	6 311	-308	-	91 366
Kollektiivlepingust tulenevate kohustuste eraldis (lisa 31)	12 572	1 014	844	-2 132	2 168	10 130
Tervisekahjustuste hüvitamise eraldis (lisa 31)	44 890	-4 094	3 157	-4 801	4 856	34 296
Varade demontaažikulude eraldis	15 627	-	1 250	-	-	16 877
Stipendiumite eraldis (lisa 31)	-	935	-	-270	540	125
Kasvuhoonegaaside emissiooni eraldis (lisa 29)	-	141 983	-	-	141 983	-
Kokku eraldised (lisa 4 ja 34)	371 288	236 585	26 275	-31 358	191 616	411 174

26 Eraldised, järg

Keskkonnakaitselised ja mäetööde lõpetamise eraldised on moodustatud:

- kaevandatud maa-alade rekultiveerimiseks ning maa-aluse tehnika väljatoomiseks;
- pinnase puhastamiseks;
- kaevandamise tegevuse tagajärjel rikutud veevarustuse taastamiseks;
- jäätmeväljade sulgemiseks ja üleliigse vee neutraliseerimiseks;
- asbesti likvideerimiseks elektrijaamades ja Narva Õlitehases.

Keskkonnakaitseliste ja mäetööde lõpetamise eraldiste moodustamisel võeti arvesse asjaolu, et vastavalt ASi Narva

Elektrijaamad ja Euroopa Komisjoni vahelisele memorandumile kaetakse 84% Balti Elektrijaama tuhavälja nr 2 sulgemistöödega seotud kuludest (kokku projekti maksumus 111 185 tuh kr) Euroopa Liidu ISPA fondist. Kõik ISPA poolt esitatud tingimused toetuse saamiseks on täidetud. Aruandeperioodil saadud toetuse summa oli 34 316 tuh kr (2007/08: 22 856 tuh kr) (lisa 25).

Samuti on arvestatud sellega, et ASi Kohtla-Järve Soojus tuhavälja tööde ja reostuse likvideerimise projektile saadakse toetust ISPA vahenditest 50% ulatuses. Pikaajalised keskkonnakaitselised kohustused realiseeruvad Eesti Põlevkivis aastatel 2010–2012, Kohtla-Järve Soojuses 2010–2013 ning Narva Elektrijaamades 2010–2037. Mäetööde lõpetamisega kaasnevad kohustused realiseeruvad aastatel 2013–2038. Mäetööde lõpetamise eraldistes ei ole arvestatud kulutusi töötajate koondamistasude väljamaksmiseks, kuna töötavate kaevanduste ja karjäärade lõppsulgemisplaanid pole välja kuulutatud.

Kollektiivlepingust tulenevate kohustuste eraldis on moodustatud kollektiivlepingutes ning muudes kokkulepetes sätestatud toetuste

katteks, mida makstakse endistele töötajatele. Eraldised realiseeruvad lepingutes ettenähtud tähtaegade jooksul, mis võivad ulatuda endiste töötaja eluea lõpuni.

Tervisekahjustuste hüvitamise eraldised on moodustatud töötajatele hüvitiste maksmiseks seoses tööil saadud tervisekahjustustega kohtuotsustega väljamõistetud summade ulatuses lähtudes hinnangulisest väljamakseperioodist, mis enamasti ulatub töötaja eluea lõpuni. Väljamaksete perioodi määramisel võeti aluseks Statistikaameti andmed prognoositavate eluigade kohta vastavalt vanusele.

Varade demontaažikulude eraldis on moodustatud Narva Elektrijaamades renoveeritud 8. ja 11. ploki tulevase demonteerimisega seotud kulutuste katteks. Varade demontaažikulude nüüdisväärtus on arvestatud põhivara soetusmaksumusse. Eraldis realiseerub hinnanguliselt 27 aasta pärast.

Koondamiseraldis on moodustatud Narva Elektrijaamades töötajatele makstavate hüvitiste katteks vastavalt väljakuulutatud koondamisplaanidele.

Kasvuhoonegaaside emissioonikulu eraldis on moodustatud juurde ostetavate kasvuhoonegaaside emissiooniõiguste maksumuses. Kasvuhoonegaaside emissiooni katteks vajalike emissiooniõiguste kogusest on maha arvatud riigilt tasuta saadud emissiooniõigused.

Eraldised on diskonteeritud diskontomääraga 8% (2007/08: 8%).

27 Müügitulu

Tegevusvaldkondade lõikes

tuhandetes kroonides

Toodangu müük

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Elektrienergia müük	7 836 550	6 922 393
Soojusenergia müük	892 550	589 287
Põlevkiviõli müük	553 395	449 015
Põlevkivi müük	382 583	286 745
Energeetikaseadmete müük	172 020	217 427
Põlevkivituha müük	17 349	18 233
Muu toodangu müük	50 209	27 363
Kokku toodangu müük	9 904 656	8 510 463

Teenuste müük

Telekommunikatsiooniteenuste müük	147 582	95 329
Elektrivõrguga liitumise teenustasud (lisa 4, 24 ja 34)	106 777	87 922
Remondi- ja ehitusteenuste ning elektritööde müük	45 581	51 873
Vara rent ja hooldus (lisa 7)	34 879	28 445
Elektrienergia maaklerteenused	9 244	13 069
Transporditeenuste müük	12 536	9 066
Muude teenuste müük	59 865	45 637
Kokku teenuste müük	416 464	331 341

Müüdud kaubad

Vanametalli müük	43 518	54 009
Muu kaupade müük	81 651	92 300
Kokku kaupade müük	125 169	146 309

Kokku müügitulu (lisa 5)

10 446 289 **8 988 113**

Energia müügi naturaalnäitajad

MWh

Elektrienergia müük

Müük Eestis

Eksport

Kokku elektrienergia müük

Soojusenergia müük

1. aprill–31. märts	
2008/09	2007/08
7 077 168	6 991 917
2 463 633	2 724 547
9 540 801	9 716 464
1 690 075	1 738 889

28 Muud äritulud

tuhandetes kroonides

Saadud viivised, trahvid, hüvitised

Kasum materiaalse põhivara müügist (lisa 34)

Tuletisinstrumentide õiglase väärtuse muutus

Kasum äri müügist (lisa 34 ja 37)

Rahavoo riskimaandamise tuletisinstrumentide

õiglase väärtuse muutuse ebaefektiivne osa

Muud äritulud

Kokku muud äritulud

1. aprill–31. märts	
2008/09	2007/08
49 967	32 361
32 262	16 574
18 407	3 964
-	382
-	270
11 719	9 623
112 355	63 174

29 Kaubad, toore, materjal ja teenused

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Hooldus- ja remonditööd, sh		
Põhitegevuse rajatistele ja seadmetele	510 209	567 814
Hoonetele ja ruumidele	65 873	82 409
Demontaažitööd ja jäätmete käitlemine	34 047	59 296
Töömashinatele ja transpordivahenditele	35 055	33 494
Tormikahjustuste likvideerimine	9 923	-
Kokku hooldus- ja remonditööd	655 107	743 013
Tehnoloogiline kütus, sh		
Põlevkivi	26 251	46 804
Muu tehnoloogiline kütus	643 956	423 363
Kokku tehnoloogiline kütus	670 207	470 167
Muud materjalid toodangu valmistamiseks	470 878	433 099
Remondimaterjalid	308 458	345 317
Elektrienergia ja ülekandeteenused	888 095	344 557
Loodusvarade ressursimaks	299 079	278 855
Kütus töömashinatele ja transpordivahenditele	233 540	220 069
Kasvuhoonegaaside emissioonikulu (lisa 26)	434 320	141 983
Muud teenused	121 581	132 005
Alltöövõtutööd	40 517	56 775
Müüdnud kaubad	24 165	47 321
Soojusenergia, aur, vesi	17 852	20 256
Tööriistad ja inventar	10 511	12 800
Varude allahindlus ja mahakandmine	9 404	5 783
Kokku kaubad, toore, materjal ja teenused	4 183 714	3 252 000

30 Muud tegevuskulud

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Keskonnakaitselised saastemaksud	475 134	526 662
Konsultatsioonikulud	96 849	143 336
Valve-, kindlustus- ja töökaitsealased kulud	98 397	97 273
Muud mitmesugused bürookulud	45 509	43 895
Telekommunikatsioonikulud	62 961	52 883
Infotehnoloogia kulud	41 060	48 813
Rendikulud (lisa 7)	46 494	37 006
Mäetööde lõpetamise ja keskkonnakaitseliste eraldiste moodustamine ja vähendamine (lisa 26)	-97 564	96 747
Uurimis- ja arengukulud	37 154	29 663
Avalike suhete ja teabekorralduse kulud	24 544	26 962
Mitmesugused maksud ja lõivud	56 997	24 918
Koolituskulud	19 137	24 112
Ettevõtlusega mitteseotud kulud	16 893	16 723
Bürootarbed ja inventar	10 195	13 716
Tööalaste lähetuste kulud	11 661	14 479
Tuletisinstrumentide õiglase väärtuse muutus	812	10 777
Trahvid, viivised, hüvitised	4 815	3 722
Kahjum põhivara müügist (lisa 34)	50	432
Kahjum äri müügist (lisa 34 ja 37)	-	4
Kahjum ebatöenäoliselt laekuvatest nõuetest	26 810	-6 169
Maaga seotud kulud (lisa 23)	-17 588	18 771
Muud kulud	5 848	3 968
Muud tegevuskulud	966 168	1 228 693

31 Tööjõukulud

Töötajate arv

Töötajate arv perioodi algul
Töötajate arv perioodi lõpul
Keskmine töötajate arv

1. aprill–31. märts	
2008/09	2007/08
8 501	8 411
8 131	8 501
8 349	8 417

Emaettevõtja juhatuse liikmed valib emettevõtja nõukogu.
Juhatus liikmed valitakse tähtajaliselt kuni 3 aastaks.

Tööjõukulud

tuhandetes kroonides

Põhitasud, lisatasud, preemiad, puhkusetasud
Keskmine töötasu kuus (kroonides)
Toetused töötajatele
Töölepingu lõpetamise hüvitised
Kokku arvestatud töötajatele
Sotsiaalmaks
Töötuskindlustusmaksed
Ühekordsed töölepingutasud
Koondamiseraldise moodustamine (lisa 26)
Tervisekahjustuste hüvitamise eraldise ümberhindamine (lisa 26)
Kollektiivlepingust tulenevate kohustuste eraldise ümberhindamine (lisa 26)
Stipendiumite eraldise moodustamine (lisa 26)
Muud toetused
Erisoodustused
Erisoodustuste tulumaks
Kokku arvestatud tööjõukulud
sh arvestatud nõukogudele ja juhatustele
Palgakulu, preemiad, lisatasud
Lahkumiskompensatsioonid
Erisoodustused
Kokku arvestatud nõukogudele ja juhatustele
Kapitaliseeritud oma jõududega ehitatud materiaalse põhivara maksumusse
Palgakulu
Sotsiaalmaksu- ja töötuskindlustusmaks kulu
Kokku kapitaliseeritud
Kaetud mäetööde peatamise ja keskkonkakaitsest eraldistest
Palgakulu
Sotsiaalmaksu- ja töötuskindlustusmaks kulu
Kokku kaetud eraldistest
Kokku tööjõukulud

1. aprill–31. märts	
2008/09	2007/08
1 541 911	1 401 512
15 390	13 876
55 905	62 806
42 310	13 163
1 640 126	1 477 481
551 909	498 073
4 839	4 327
10 601	6 969
20 400	-
2 710	-4 094
1 320	1 014
-	935
1 316	333
13 153	17 075
5 110	6 033
2 251 484	2 008 146
32 211	30 118
1 184	1 430
1 077	1 602
34 472	33 150
-100 804	-88 528
-33 568	-29 480
-134 372	-118 008
-4 509	-4 120
-1 501	-1 372
-6 010	-5 492
2 111 102	1 884 646

32 Finantstulud ja -kulud

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Finantstulud		
Intressitulud		
Intressitulud pangakontodelt ja -deposiididelt	118 674	162 792
Intressitulud võlakirjadelt ja kommertsipaberitelt (lisa 2.11 ja 15)	1 001	3 778
Muud intressitulud	1 558	194
Kokku intressitulud (lisa 5)	121 233	166 764
Õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande		
kajastatavate finantsvarade õiglase väärtuse muutus (lisa 2.11 ja 16)	851	654
Väljastatud finantsgarantii õiglase väärtuse muutus	17	68
Kasum valuutakursi muutustest	72 278	44
Kokku finantstulud	194 379	167 530
Finantskulud		
Intressikulud võlakohustustelt		
Intressikulud pikaajalistelt võlakirjadelt	-222 106	-222 348
Intressikulud pikaajalistelt pangalaenudelt	-35 074	-39 405
Intressikulud kapitalirendilt	-197	-60
Intressikulud muudelt lühiajalistelt laenudelt	-968	-118
Kokku intressikulud võlakohustustelt (lisa 34)	-258 345	-261 931
Intressikulud eraldistelt (lisa 26)	-30 339	-26 275
Intressikulud muudelt diskonteeritud kohustustelt	-	-273
Kokku intressikulud (lisa 5)	-288 684	-288 479
Kahjum valuutakursi muutustest	-1 086	-1 571
Muud finantstulud ja -kulud	-960	-1 214
Kokku finantskulud	-290 730	-291 264
Kokku finantstulud ja -kulud	-96 351	-123 734

Kontsern on andnud garantii sidusettevõtja ASi Nordic Energy Link pankadega sõlmitud laenulepingutest tulenevate kohustuste garanteerimiseks 39,9% ulatuses juhul, kui pangad nõuavad ASi Nordic Energy Link lepingutingimuste rikkumisele viidates laenude täielikku tasumist (lisa 23 ja 35). Seisuga 31. märts 2009 oli ASil Nordic Energy Link väljavõetud laenusid summas 1 118 120 tuh kr (31. märts 2008: 1 132 100 tuh kr).

33 Tulumaksukulu

Vastavalt kehtivale tulumaksuseadusele maksustatakse Eestis jaotamata kasumist väljamakstavaid dividende.

Alates 1. jaanuarist 2008 kehtib tulumaksumäär 21/79 dividendi netosummast (2007. aastal 22/78 dividendi netosummast).

Tasumisele kuuluvast tulumaksust on võimalik maha arvata teistelt Eestis registreeritud äriühingutelt saadud dividendidelt arvestatud tulumaks, kui dividendide saajale kuulus dividendide maksmise ajal vähemalt 10% (kuni 31. detsembrini 2008 15%) dividendi maksja aktsiatest või osadest.

Keskmine tegelik tulumaksumäär

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Eesti		
Dividendide netosumma	652 000	999 225
Dividendidele rakendatav tulumaksumäär	21/79	22/78
Teoreetiline tulumaks antud tulumaksumääraga	173 316	281 833
Sidusettevõtjatelt saadud dividendide mõju	-5 110	-4 759
Tegelik tulumaks dividendidelt (lisa 5)	168 206	277 074
Keskmine efektiivne tulumaksumäär	20,4%	21,6%
Soome		
Kasum enne maksustamist	956	-2 338
Kasumile rakendatav tulumaksumäär	26,0%	26,0%
Teoreetiline tulumaks antud tulumaksumääraga	249	-608
Varasemate maksukahjumite mõju	-249	-
Muude korrigeerimiste mõju	26	128
Avansiline tulumaksu kulu	-853	853
Tulumaksukulu (lisa 5)	-827	981
Keskmine efektiivne tulumaksumäär	-86,5%	-42,0%
Läti		
Kasum enne maksustamist	1 659	-
Kasumile rakendatav tulumaksumäär	15,0%	-
Teoreetiline tulumaks antud tulumaksumääraga	249	-
Mittemahaarvatavate kulude mõju	27	-
Varasemate maksukahjumite mõju	-157	-
Muude korrigeerimiste mõju	-24	-
Tulumaksukulu (lisa 5)	95	-
Keskmine efektiivne tulumaksumäär	5,7%	-

Seisuga 31. märts 2009 ja 31. märts 2008 ei olnud kontsernil edasilükkunud tulumaksuvara ja -kohustusi.

34 Äritegevusest saadud raha

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Kasum enne maksustamist	1 527 541	892 731
Korrigeerimised		
Materiaalse põhivara kulum ja väärtuse langus (lisa 5 ja 6)	1 788 157	1 711 463
Immateriaalse põhivara amortisatsioon (lisa 5 ja 8)	10 296	8 083
Tuludena kajastatud liitumis- ja muud teenustasud (lisa 4, 24 ja 27)	-106 777	-87 922
Kasum/kahjum materiaalse põhivara müügist (lisa 28 ja 30)	-32 212	-16 142
Põhivara soetamiseks saadud sihtfinantseerimise amortisatsioon	-708	-486
Kasum/kahjum tütarettevõtja ja äriüksuse müügist (lisa 28, 30 ja 37)	-	-378
Kapitaliosaluse meetodil arvestatud kasumid/kahjumid (lisa 9)	-27 249	-22 721
Tasumata/laekumata kasum/kahjum tuletisinstrumentidelt	-18 558	8 745
Intressikulu võlakohustustelt (lisa 32)	258 345	261 931
Intressi- ja muud finantstulud	-122 101	-167 418
Korrigeeritud kasum enne maksustamist	3 276 734	2 587 886
Äritegevusega seotud käibevarade netomuutus		
Kahjum ebatõenäoliselt laekuvatest nõuetest (lisa 10)	27 455	-5 249
Äritegevusega seotud nõuete muutus	-197 052	-212 827
Varude muutus (lisa 11)	-42 385	-47 103
Muu äritegevusega seotud käibevarade netomuutus	-674 477	-173 590
Kokku äritegevusega seotud käibevarade netomuutus	-886 459	-438 769
Äritegevusega seotud kohustuste netomuutus		
Eraldiste muutus (lisa 26)	349 029	231 502
Võlgnevuse muutus Hankijatele	-86 457	123 156
Muu äritegevusega seotud kohustuste netomuutus	205 296	205 908
Kokku äritegevusega seotud kohustuste netomuutus	467 868	560 566
Äritegevusest saadud raha	2 858 143	2 709 683

35 Bilansivälised varad ja tingimuslikud ning siduvad tulevikukohustused

(a) Tingimuslikud kohustused

Euroopa Liidu keskkonnanormide täitmise kohustus

Vastavalt Euroopa Liidu ja Eesti vahelisele liitumislepingule peavad põlevkivikatelde heitmed välisõhku alates 2016. aastast vastava suurtele põletusseadmetele kehtestatud nõuetele. Nimetatud kohustuse täitmine nõuab täiendavate investeeringute tegemist.

Vastavalt Euroopa Liidu ja Eesti vahelisele liitumislepingule tuleb elektrijaamade põlevkivi tuhaärastuse süsteem viia vastavusse Euroopa Liidu keskkonnanõuetega hiljemalt 16. juuliks 2009.

Potentsiaalsed maksurevisjonist tulenevad kohustused

Maksuhaldur ei ole algatanud ega läbi viinud ettevõtte maksurevisjoni ega üksikjuhtumi kontrolli üheski kontserniettevõttes. Maksuhalduril on õigus kontrollida ettevõtte maksuarvestust kuni 6 aasta jooksul maksudeklaratsiooni esitamise tähtajast ning vigade tuvastamisel määrata täiendav maksusumma, intressid ning trahv. Juhtkonna hinnangul ei esine asjaolusid, mille tulemusena võiks maksuhaldur määrata kontsernile olulise täiendava maksusumma.

Tagatised, garantiid ja kohtuvaidlused

Kontserni poolt sõlmitud laenulepingutes on kehtestatud piirmäärad kontserni konsolideeritud finantsnäitajatele. Piirmäärasid ei ole ületatud.

35 Bilansivälised varad ja tingimuslikud ning siduvad tulevikukohustused, järg

Kontsern on andnud garantii sidusettevõtja ASi Nordic Energy Link pankadega sõlmitud laenulepingutest tulenevate kohustuste garanteerimiseks (lisa 23 ja 32).

Foster Wheeler Energia Oy on algatanud ASi Narva Elektriijaamade suhtes kommerts vaidluse Londoni arbitraažis ja esitanud esialgse nõude suurusega 487 709 tuh kr renoveerimiskulude tasumiseks. Aruandeperioodi lõpuks oli ASil Narva Elektriijaamad tasumata lepingujärgselt kuni plokkide käikuandmiseni kinnipidamisele kuulunud summa 344 312 tuh kr (lisa 23). Seoses renoveerimistöde lõpetamise hilinemisega ja lepingutingimuste rikkumisega on AS Narva Elektriijaamad esitanud Foster Wheeler Energia Oyle vastuhagi summas 696 489 tuh kr. Juhtkonna hinnangul ei ole Foster Wheeler Energia Oy nõue täissummas põhjendatud. Poolte vastutuse küsimus on lahendatud vahekohtu poolt oktoobris 2008. a vastuvõetud otsusega. Vahekohtu istung poolte nõuete rahalise suuruse osas toimub 2009. aasta septembris.

(b) Bilansivälised varad

Kohtuvaidlused

Seisuga 31. märts 2009 oli kontsernile laekumata vahekohtu otsuse alusel müügilepingu tingimuste rikkumise eest välja mõistetud 89 139 tuh kr. Nimetatud summa ei ole kajastatud aruandeaasta tuludes, kuna seisuga 31. märts 2009 oli võimalik kohtuotsus edasi kaevata ja laekumine ei olnud kindel. Kohtu poolt väljamõistetud summa laekus aprillis 2009.

Põlevkivi varud

Seisuga 31. märts 2009 on Eesti Põlevkivi kaevanduste ja karjääride kaevandamiskõlblikud põlevkivi varud hinnanguliselt kokku 396 mln tonni (31. märts 2008: 418 mln tonni), sh allmaa kaeveväljadel 285 mln tonni (31. märts 2008: 302 mln tonni) ja pealmaa kaeveväljadel 111 mln tonni (31. märts 2008: 116 mln tonni).

Emissiooniõigused

Vabariigi Valitsuse 20. detsembri 2007 määrusega nr 257 kehtestatud jaotuskava kohaselt on Eesti Energia kontserni ettevõtetele aastaks 2008–2012 eraldatud kasvuhoonegaaside lubatud heitkogus 9,2 mln t/aastas (perioodiks 2005–2007 eraldatud kogus oli kokku 46,7 mln tonni).

(c) Ehituslepingutest tulenevad siduvad tulevikukohustused

Seisuga 31. märts 2009 oli kontsernil põhivara soetamiseks sõlmitud lepingutest tulenevaid kohustusi 1 536 154 tuh kr eest (31. märts 2008: 1 282 394 tuh kr eest).

(d) Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostulepingud

Seisuga 31. märts 2009 oli kontsernil sõlmitud lepinguid kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute ostuks 2009. ja 2011. aasta detsembris summas 721 061 tuh kr (31. märts 2008: 269 559 tuh kr).

36 Äriühendused

Võrreldaval perioodil toimus Aulepa Tuulepargid OÜ omandamine.

7. novembril 2007 omandas Eesti Energia AS 100% Aulepa Tuulepargid OÜ osadest. Aulepa Tuulepargid OÜ eesmärgiks on rajada Noarootsi valda kolmeteistkümnest tuulikust koosnev tuulepark.

Perioodil 7. november 2007 kuni 31. märts 2008 puudusid omandatud äriühingul tulud ning äriühingu kahjumi võrra vähenes kontserni kasum 625 tuh kr. Kui tehing oleks toimunud 1. aprillil 2007, oleks 2007/08. aruandeaasta kasum olnud 612 766 tuh kr.

Andmed tehingu kohta

tuhandetes kroonides

Omandatud osaluse soetusmaksumus	
teingu toimumisel tasutud ostuhind	28 615
muud soetamisega otseselt seotud väljaminekud	99
Kokku omandatud osaluse soetusmaksumus	28 714
Omandatud netovara õiglane väärtus	28 714
Firmaväärtus	-

Omandatud netovara

	Õiglane väärtus	Bilansiline väärtus
Raha ja raha ekvivalendid	3	3
Ostjatelt laekumata arved	-	7
Ettemaksud	680	679
Materiaalne põhivara (lisa 6)	4 511	5 250
Immateriaalne põhivara (lisa 8)	30 215	252
Võlakohustused (lisa 22)	-5 402	-5 402
Võlad hankijatele ja muud võlad	-1 293	-10
Omandatud netovara	28 714	779
Raha väljaminek soetamisel		
teingu toimumisel tasutud ostuhind		28 615
muud soetamisega otseselt seotud väljaminekud		99
raha ja raha ekvivalendid tütarettevõtjas		-3
Kokku raha väljaminek soetamisel		28 711

37 Tütarettevõtja ja äriüksuse müük

Võrreldaval perioodil toimus tütarettevõtja OÜ Elektrikontrollikeskuse müük ja ASi ER Baltic Electrotechnics and Automation mehhaanikatsehi müük.

Tütarettevõtja OÜ Elektrikontrollikeskus müük

16. mail 2007 sõlmiti müügileping OÜ Elektrikontrollikeskus osade müügiks. Osade eest tasuti rahas.

Andmed müügitehingu kohta

tuhandetes kroonides

OÜ Elektrikontrollikeskus varad ja kohustused

Raha ja raha ekvivalendid	1 291
Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded	640
sh ebatöenäoliselt laekuvad nõuded (lisa 10)	122
Varud	1
Materiaalne põhivara (lisa 6)	3 871
Võlad hankijatele ja muud võlad	-921
Tulevaste perioodide tulud (lisa 25)	-3 632
Netovara	1 250
Müügihind	1 246
Kahjum müügist (lisa 30 ja 34)	-4
Raha väljaminek osade müügist:	
Laekunud müügist (lisa 38)	1 246
Tütarettevõtja raha ja raha ekvivalendid	-1 291
Kokku raha väljaminek osade müügist	-45

ASi ER Baltic Electrotechnics and Automation mehhaanikatsehi müük

19. oktoobril 2007 sõlmiti müügileping tütarettevõtja ASi ER Baltic Electrotechnics and Automation mehhaanikatsehi müügiks. Koos mehhaanikatsehhiga läks ostjale üle 7 töötajat. Äriüksuse eest tasuti rahas.

Andmed müügitehingu kohta

tuhandetes kroonides

Üle antud varad

Materiaalne põhivara (lisa 6)	118
Müügihind	500
Kasum müügist (lisa 28 ja 34)	382
Raha sissetulek äriüksuse müügist:	
Laekunud müügist	500

Juhatuse hinnangul ei kujuta eeltoodud müügid tegevusvaldkondade lõpetamist, kuna need ei moodustanud kontsernis eraldi olulisi äritegevuse valdkondi.

38 Tehingud seotud osapooltega

Eesti Energia ASi aktsiad kuuluvad riigile. Kontserni aruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks sidusettevõtjad, emasettevõtja juhatuse ja nõukogu liikmed ning muud ettevõtjad, kelle üle nimetatud isikutel on oluline mõju. Samuti on loetud seotud osapoolteks kõik üksused, kus riigil on valitsev mõju.

Juhatus ja nõukogu liikmetele makstud tasud on avalikustatud lisas 31. Nõuded sidusettevõtjate vastu on avalikustatud lisas 10 ning võlad sidusettevõtjatele lisas 23. Aruandeperioodil ega võrreldaval perioodil ei ole hinnatud alla nõudeid seotud osapoolte vastu.

Juhatus liikmetega teenistuslepingu ennetähtaegse lõpetamise korral on teenistuslepingutes ette nähtud kolme kuu hüvitise maksmine.

Elektrienergia ostul-müügil kasutatakse Konkurentsiameti poolt kinnitatud hindu. Ülejäänud tehingud toimuvad turuhinnas, selle puudumisel kasutatakse kokkuleppehindu.

tuhandetes kroonides

Tehingud sidusettevõtjatega

Kaupade ja teenuste ost
Tulu kaupade ja teenuste müügist

Tehingud üksustega, kus riigil on valitsev mõju

Tulu kaupade ja teenuste müügist
Saadud viivised, trahvid, hüvitised
Laekunud liitumistasud
Tulu äriüksuse müügist (lisa 37)
Kaupade ja teenuste ost
Põhivara soetus
Sponsorlus
Makstud trahvid, viivised, hüvitised

Tehingud äriühingutega, milles nõukogu ja juhatuse liikmed omavad olulist mõjuvõimu

Kaupade ja teenuste ost

1. aprill–31.märts

	2008/09	2007/08
Kaupade ja teenuste ost	419 764	335 404
Tulu kaupade ja teenuste müügist	188 416	92 973
Tulu kaupade ja teenuste müügist	827 116	735 945
Saadud viivised, trahvid, hüvitised	435	231
Laekunud liitumistasud	44 137	44 091
Tulu äriüksuse müügist (lisa 37)	-	1 246
Kaupade ja teenuste ost	115 833	129 845
Põhivara soetus	87 977	3 045
Sponsorlus	1 360	1 143
Makstud trahvid, viivised, hüvitised	50	408
Tulu kaupade ja teenuste müügist	2 068	12 534

tuhandetes kroonides

Äritegevusega seotud nõuded ja võlad üksustele, kus riigil on valitsev mõju

Nõuded
Võlad

31. märts

	2009	2008
Nõuded	103 621	101 077
Võlad	3 901	7 758

39 Bilansipäevajärgsed sündmused

4. mail 2009 võttis kontsern välja väljavõtmata osa Nordic Investment Bank'i laenust summas 40 000 tuh eurot (lisa 22).

25. mail 2009 sõlmis kontsern lepingu European Investment Bank'iga 150 000 tuh euro (2,3 mld kr) suuruse laenu võtmiseks.

40 Finantsinformatsioon emaettevõtja kohta

Emaettevõtja kohta esitatava finantsinformatsioonina on toodud emaettevõtja eraldiseisvad põhjaruanded, mille avalikustamine on nõutud Eesti raamatupidamise seadusega. Emaettevõtja põhjaruanded on koostatud kasutades samu arvestuspõhimõtteid, mida on kasutatud konsolideeritud aruannete koostamisel. Emaettevõtja konsolideerimata aruannetes kajastatakse investeringud tütarettevõtjatesse soetusmaksumuses.

Bilanss

tuhandetes kroonides

VARAD

Põhivara

	31. märts	
	2009	2008
Materiaalne põhivara	598 303	486 059
Immateriaalne põhivara	78 116	9 675
Investeeringud tütarettevõtjatesse	9 901 188	9 883 449
Investeeringud sidusettevõtjatesse	137 256	137 256
Tuletisinstrumendid	25 027	-
Nõuded tütarettevõtjatele ja muud nõuded	4 879 263	4 924 023
Kokku põhivara	15 619 153	15 440 462

Käibevara

Varud	813	686
Nõuded ostjate vastu ja muud nõuded	4 443 453	2 795 537
Tuletisinstrumendid	151 581	14 245
Lunastustähtajani hoitavad finantsvarad	-	79 999
Üle 3-kuulise tähtajaga deposiidid pankades	392 730	2 162 198
Finantsvarad õiglases väärtuses muutustega läbi kasumiaruande	31 514	25 510
Raha ja raha ekvivalendid	1 382 262	875 776
Kokku käibevara	6 402 353	5 953 951

Kokku varad

22 021 506 21 394 413

tuhandetes kroonides

OMAKAPITAL

Aktiivkapital	7 382 327	7 321 190
Registreerimata aktiivkapital	-	61 137
Aazio	4 065 497	4 065 497
Kohustuslik reservkapital	738 233	727 410
Riskimaandamise reserv	153 467	8 467
Jaotamata kasum	2 930 385	2 439 709
Kokku omakapital	15 269 909	14 623 410

KOHUSTUSED

Pikaajalised kohustused

Võlakohustused	5 032 786	5 141 360
Muud võlad	1 338	4 623
Tuletisinstrumendid	11 575	3 971
Tulevaste perioodide tulud	2 048	2 048
Eraldised	5 506	5 428
Kokku pikaajalised kohustused	5 053 253	5 157 430

Lühiajalised kohustused

Võlakohustused	120 275	123 137
Võlad hankijatele ja muud võlad	1 576 874	1 480 202
Tuletisinstrumendid	11	8 812
Eraldised	1 184	1 422
Kokku lühiajalised kohustused	1 698 344	1 613 573

Kokku kohustused

6 751 597 6 771 003

Kokku kohustused ja omakapital

22 021 506 21 394 413

40 Finantsinformatsioon emaettevõtja kohta, järg

Kasumiaruanne

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
Müügitulu	5 683 760	4 818 632
Dividenditulu tütarettevõtjatelt	652 000	999 225
Muud äritulud	445 831	367 259
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-5 070 362	-4 527 754
Mitmesugused tegevuskulud	-213 263	-157 568
Tööjõukulud	-212 196	-174 760
Põhivara kulum ja amortisatsioon	-24 153	-19 465
Muud ärikulud	-11 706	-11 128
ÄRIKASUM	1 249 911	1 294 441
Finantstulud	190 966	167 407
Finantskulud	-287 378	-292 819
Kokku finantstulud ja -kulud	-96 412	-125 412
KASUM ENNE TULUMAKSUSTAMIST	1 153 499	1 169 029
ARUANDEAASTA KASUM	1 153 499	1 169 029

40 Finantsinformatsioon emattevõtja kohta, järg

Rahavoogude aruanne

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
RAHAVOOD ÄRITEGEVUSEST		
Kasum enne maksustamist	1 153 499	1 169 029
Korrigeerimised		
Materiaalse põhivara kulum	21 478	18 512
Immateriaalse põhivara amortisatsioon	2 675	953
Kasum/kahjum materiaalse põhivara müügist	-21 810	-7 003
Muud kasumid/kahjumid investeringutelt	-652 000	-1 000 432
Tasumata/laekumata kasum/kahjum tuletisinstrumentidelt	-18 558	7 003
Intressikulu võlakohustustelt	284 445	291 577
Intressitulu	-512 109	-510 443
Korrigeeritud puhaskasum	257 620	-30 804
Äritegevusega seotud käibevarade netomuutus		
Kahjum ebatõenäoliselt laekuvatest nõuetest	31 110	2 518
Äritegevusega seotud nõuete muutus	-159 085	-117 677
Varude muutus	-127	248
Muu äritegevusega seotud käibevarade netomuutus	-236 763	-202 345
Kokku äritegevusega seotud käibevarade netomuutus	-364 865	-317 256
Äritegevusega seotud kohustuste netomuutus		
Eraldiste muutus	-161	1 261
Võlgnevuse muutus hankijatele	850	55 728
Muu äritegevusega seotud kohustuste netomuutus	145 207	101 786
Kokku äritegevusega seotud kohustuste netomuutus	145 896	158 775
Makstud intressid ja laenukulud	-275 208	-277 452
Saadud intressid	540 735	480 597
Kokku rahavood äritegevusest	304 178	13 860

tuhandetes kroonides

	1. aprill–31. märts	
	2008/09	2007/08
RAHAVOOD INVESTEERIMISEST		
Tasutud materiaalse ja immateriaalse põhivara soetamisel	-186 633	-59 736
Laekunud materiaalse põhivara müügist	58 880	32 622
Laekunud kapitalirendi põhiosa maksed	35 796	32 231
Tütarettevõtjatel saadud dividendid	652 000	554 225
Üle 3-kuuliste deposiitide netomuutus	1 769 468	1 518 742
Tasutud lühiajaliste finantsvarade soetamisel	-295 126	-457 137
Tasutud tütarvõtjate soetamisel	-	-28 714
Sisse makstud tütarvõtjate aktsiakapitali	-56 622	-75 960
Laekunud lühiajaliste finantsvarade müügist ja lunastamisest	370 973	405 460
Raha väljaminek osalise äritegevuse müügist	-1 287	-
Tütarettevõtjate poolt tagasi makstud lühiajalised laenud	12 146	12 146
Tütarettevõtjatele antud arvelduskrediidi muutus	-1 316 823	-166 173
Kokku rahavood investeerimisest	1 042 772	1 767 706
RAHAVOOD FINANTSEERIMISEST		
Tagasi makstud pangalaenud	-120 270	-98 960
Arvelduskrediidi muutus	-2 862	2 867
Tütarettevõtjatel saadud üleõlaenu muutus	-18 332	-362 092
Tütarettevõtjatel saadud lühiajalised laenud	-	187 000
Tütarettevõtjatele tagasi makstud lühiajalised laenud	-47 000	-70 000
Makstud dividendid	-652 000	-1 000 000
Kokku rahavood finantseerimisest	-840 464	-1 341 185
PUHAS RAHAVOOG	506 486	440 381
Raha ja raha ekvivalendid aruandeperioodi algul	875 776	435 395
Raha ja raha ekvivalendid aruandeperioodi lõpul	1 382 262	875 776
Kokku raha ja raha ekvivalentide muutus	506 486	440 381

40 Finantsinformatsioon emaettevõtja kohta, järg

Omakapitali muutuste aruanne

tuhandetes kroonides

Emaettevõtja

Omakapital seisuga 31. märts 2007

Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste bilansiline maksumus

Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste väärtus kapitaliosaluse meetodil

Korrigeeritud konsolideerimata omakapital seisuga 31. märts 2007

Riskimaandamise reservi muutus

Kokku otse omakapitalis kajastatud tulud

2007/08. aruandeaasta kasum

Kokku 2007/08. a kajastatud tulud ja kulud

Aktsiakapitali suurendamine Vabariigi Valitsuse 2. augusti 2007 korralduse nr 368 alusel (lisa 19)

Aktsiakapitali suurendamine Vabariigi Valitsuse 27. veebruari 2008 korralduse nr 97 alusel (registreerimata) (lisa 19)

Makstud dividendid

Omakapital seisuga 31. märts 2008

Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste bilansiline maksumus

Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste väärtus kapitaliosaluse meetodil

Korrigeeritud konsolideerimata omakapital seisuga 31. märts 2008 (lisa 19)

Riskimaandamise reservi muutus

Kokku otse omakapitalis kajastatud tulud

2008/09. aruandeaasta kasum

Kokku 2008/09. a kajastatud tulud ja kulud

Jaotamata kasumi kandmine reservkapitali

Makstud dividendid

Omakapital seisuga 31. märts 2009

Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste bilansiline maksumus

Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste väärtus kapitaliosaluse meetodil

Korrigeeritud konsolideerimata omakapital seisuga 31. märts 2009 (lisa 19)

	Aktsiakapital	Ülekurs	Kohustuslik reservkapital	Riski- maandamise reserv	Realiseerimata kursivahed	Jaotamata kasum	Kokku
Omakapital seisuga 31. märts 2007	7 274 100	4 065 497	727 410	126 541	-	2 270 680	14 464 228
Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste bilansiline maksumus						-9 778 815	-9 778 815
Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste väärtus kapitaliosaluse meetodil					-14	12 727 512	12 727 498
Korrigeeritud konsolideerimata omakapital seisuga 31. märts 2007					-14	5 219 377	17 412 911
Riskimaandamise reservi muutus	-	-	-	-118 074	-	-	-118 074
Kokku otse omakapitalis kajastatud tulud	-	-	-	-118 074	-	-	-118 074
2007/08. aruandeaasta kasum	-	-	-	-	-	1 169 029	1 169 029
Kokku 2007/08. a kajastatud tulud ja kulud	-	-	-	-118 074	-	1 169 029	1 050 955
Aktsiakapitali suurendamine Vabariigi Valitsuse 2. augusti 2007 korralduse nr 368 alusel (lisa 19)	47 090	-	-	-	-	-	47 090
Aktsiakapitali suurendamine Vabariigi Valitsuse 27. veebruari 2008 korralduse nr 97 alusel (registreerimata) (lisa 19)	61 137	-	-	-	-	-	61 137
Makstud dividendid	-	-	-	-	-	-1 000 000	-1 000 000
Omakapital seisuga 31. märts 2008	7 382 327	4 065 497	727 410	8 467	-	2 439 709	14 623 410
Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste bilansiline maksumus						-9 883 449	-9 883 449
Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste väärtus kapitaliosaluse meetodil				-555 379	160	12 276 955	11 721 736
Korrigeeritud konsolideerimata omakapital seisuga 31. märts 2008 (lisa 19)				-546 912	160	4 833 215	16 461 697
Riskimaandamise reservi muutus	-	-	-	145 000	-	-	145 000
Kokku otse omakapitalis kajastatud tulud	-	-	-	145 000	-	-	145 000
2008/09. aruandeaasta kasum	-	-	-	-	-	1 153 499	1 153 499
Kokku 2008/09. a kajastatud tulud ja kulud	-	-	-	145 000	-	1 153 499	1 298 499
Jaotamata kasumi kandmine reservkapitali	-	-	10 823	-	-	-10 823	-
Makstud dividendid	-	-	-	-	-	-652 000	-652 000
Omakapital seisuga 31. märts 2009	7 382 327	4 065 497	738 233	153 467	-	2 930 385	15 269 909
Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste bilansiline maksumus						9 901 188	9 901 188
Kontrolli ja olulise mõju all olevate osaluste väärtus kapitaliosaluse meetodil				230 640	-204	-7 299 232	-7 068 796
Korrigeeritud konsolideerimata omakapital seisuga 31. märts 2009 (lisa 19)				384 107	-204	5 532 341	18 102 301

Korrigeeritud konsolideerimata jaotamata kasum on vastavalt Eesti raamatupidamise seadusele summa, millest aktsiaselts võib teha aktsionäridele väljamakseid.

AS PricewaterhouseCoopersPärnu mnt. 15
10141 Tallinn

Telefon 614 1800

Faks 614 1900

www.pwc.ee

SÕLTUMATU AUDIITORI ARUANNE

Eesti Energia AS-i aktsionäridele

Oleme auditeerinud kaasnevat Eesti Energia AS-i ja selle tütarettevõtete (kontsern) konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab konsolideeritud bilanssi seisuga 31. märts 2009, konsolideeritud kasumiaruannet, konsolideeritud omakapitali muutuste aruannet ja konsolideeritud rahavoogude aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta (1. aprill 2008 kuni 31. märts 2009) kohta, aastaaruande koostamisel kasutatud oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muid selgitavaid lisasid.

Juhatuse kohustused raamatupidamise aastaaruande osas

Juhatuse kohustuseks on konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamine ning õige ja õiglane esitamine kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt, nõuetega. Selle kohustuse hulka kuulub asjakohase sisekontrollisüsteemi kujundamine ja töös hoidmine, mis tagab raamatupidamise aastaaruande korrektse koostamise ja esitamise ilma pettustest või vigadest tulenevate oluliste väärkajastamisteta; asjakohaste arvestuspõhimõtete valimine ja rakendamine; ning antud tingimustes põhjendatud raamatupidamishinnangute tegemine.

Audiitori kohustused

Meie kohustuseks on avaldada auditi põhjal arvamust konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kohta. Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega. Need standardid nõuavad, et me oleme vastavuses eetikanõuetega ning et me planeerime ja viime auditi läbi omandamiseks põhjendatud kindlustunnet, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Audit hõlmab raamatupidamise aastaaruandes esitatud arvnaõtjate ja avalikustatud informatsiooni kohta auditi tõendusmaterjali kogumiseks vajalike protseduuride läbiviimist. Nende protseduuride hulk ja sisu sõltuvad audiitori otsustustest, sealhulgas hinnangust riskidele, et raamatupidamise aastaaruanne võib sisaldada pettustest või vigadest tulenevaid olulisi väärkajastamisi. Asjakohaste auditi protseduuride kavandamiseks võtab audiitor nende riskihinnangute tegemisel arvesse õige ja õiglase raamatupidamise aastaaruande koostamiseks ning esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse, juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute põhjendatuse ja raamatupidamise aastaaruande üldise esituslaadi hindamist.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Meie arvates kajastab kaasnev konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne olulises osas õigesti ja õiglaselt kontserni finantsseisundit seisuga 31. märts 2009 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt.

Ago Vilu
AS PricewaterhouseCoopers

Laile Kaasik
Vannutatud audiitor

AUDITI KOMITEE ARUANNE

Eesti Energia (EE) auditi komitee on EE nõukogu moodustatud organ. Komitee koosseisu kuuluvad neli nõukogu liiget: Jüri Kão (esimees), Meelis Virkebau, Rene Tammist ja Jürgen Ligi.

Auditi komitee ülesanne on nõukogu nõustamine järelevalvega seotud teemadel, sealhulgas raamatupidamise põhimõtete, välisauditi teostamise, sisekontrollisüsteemi arendamise ja toimimise, finantsriskide juhtimise ning tegevuse seaduslikkuse jälgimise osas. Samuti annab komitee nõukogule nõu eelarve koostamise ja majandusaasta aruande kinnitamise küsimustes.

2008/09. majandusaastal toimus viis auditi komitee korralist koosolekut, kus kvoorum oli esindatud. Täiendavalt juurutati alates 2008. aasta oktoobrist riskijuhtimise ja siseauditi teenistuse regulaarne aruandlus, mille tulemused jõudsid auditi komiteeni kolmel korral. Oma ülesannete täitmiseks tegi auditi komitee koostööd nõukogu, EE juhatuse, ettevõtte sise- ja välisaudiitorite ning välis-ekspertidega.

Auditi komitee heakskiidul ja kaasabil reorganiseeriti riskijuhtimise ja siseauditi osakonnad ning alates 2008. aasta augustist allutati need riskijuhtimise ja siseauditi teenistuse juhile.

Auditi komitee, arvestades kättesaadavaks tehtud informatsiooni, siseauditi edastatud hinnanguid ja välisauditi tähelepanekuid, leiab,

et EE tegevus auditi komitee järelevalve alla kuuluvas ulatuses on võrreldes 2007/08. majandusaastaga paranenud, muutudes läbi- paistvamaks ja rohkem riskidest lähtuvaks.

Auditi komitee on koostanud oma tegevusest aruande, mis esitatakse EE nõukogule ja mis on aluseks EE aastaraamatule lisatavale aruandele. Auditi komiteel ei ole tähelepanekuid, millele EE juhtkond ei oleks juba reageerinud või mis võiksid avaldada mõju EE kontserni 2008/09. majandusaasta aruandele või selle olulistele osadele.

2009/10. majandusaasta eesmärgina oleme alustanud EE nõukogule ettepaneku koostamist auditi komitee põhimääruse muutmiseks, millega soovime tõhustada auditi komitee tööd ja muuta selle tegevust paremini mõõdetavaks.

Jüri Kão
Auditi komitee esimees

18.06.2009

KASUMI JAOTAMISE ETTEPANEK

Eesti Energia kontserni jaotamata kasum seisuga 31. märts 2009 oli 5 532 341 275 kr.

Riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seaduse § 10 lg 1 kohaselt kinnitab riigi äriühingu makstava dividendisumma Vabariigi Valitsus rahandusministri ettepanekul. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 26. veebruari 2009. aasta korraldusele nr 68 peab Eesti Energia AS maksma 2009. aastal dividendidena 224 000 000 kr.

Lisaks on Vabariigi Valitsus riigi II negatiivses lisaearves suurendanud dividendide ootust Eesti Energia AS-lt 100 000 000 krooni võrra.

Lähtudes eeltoodust teeb juhatus äriseadustiku § 332 alusel ettepaneku jaotada Eesti Energia kontserni jaotamata kasum seisuga 31. märts 2009 järgmiselt:

1. maksta aktsionärile dividendidena 324 000 000 kr;
2. seoses Eesti Energia kontserni jätkuva finantseerimisvajadusega jätta ülejäänud jaotamata kasum summas 5 208 341 275 kr jaotamata.

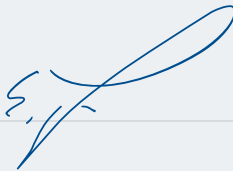
JUHATUSE JA NÕUKOGU LIIKMETE ALLKIRJAD MAJANDUSAASTA ARUANDELE

Eesti Energia kontserni 31. märtsil 2009 lõppenud majandusaasta aruanne koosneb tegevusaruandest, konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandest, audiitori järeldusotsusest ja kasumi jaotamise ettepanekust. Aktsiaseltsi juhatus on koostanud tegevusaruande, konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande ja kasumi jaotamise ettepaneku. Aktsiaseltsi nõukogu on majandusaasta aruande läbi vaadanud ja üldkoosolekule esitamiseks heaks kiitnud.

JUHATUS 25.06.2009

Juhatusesimees

Sandor Liive

Juhatuseliikmed

Margus Kaasik

Harri Mikk

Raine Pajo

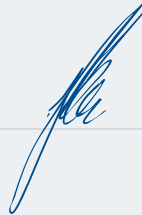
Margus Rink

NÕUKOGU 25.06.2009

Nõukoguesimees

Jüri Kää

Nõukoguliikmed

Meelis Atonen

Rein Kilk

Jürgen Ligi

Toomas Luman

Aivar Reivik

Rene Tammist

Meelis Virkebau

Eesti Energia AS

Laki 24, 12915 Tallinn

tel 715 2222

faks 715 2200

info@energia.ee | www.energia.ee

Klienditelefoni: 1545